

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sermones super epistolas dominicales

Herolt, Johannes

[Ulm], um 1478-80

Sermones discipuli super epistolas dominicales elegantissimi per totius
anni circulum collecti

[urn:nbn:de:bsz:31-311743](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-311743)

Primus

Sermones discipuli super epistolas dñicales elegantissimi per totius anni circulum collecti ex sermonibus Willhelmi lugdunensis et ex dictis sancti Thome et dictis Johannis mider et aliorum doctorum catholicorum incipiunt feliciter.

Dñica prima in aduentu dñi ad Roma.

Ratres. scientes qz hora est iam nos de somno surgere. Nunc enim propior est nostra salus qz cum credidimus. Non precessit dies autem appropinquavit. Abiciamus ergo opera tenebrarum et induamur arma lucis sic ut in die honeste ambulemus. Non in comessationibus et ebrietatibus: non in cubilibus et impudicis: non in contentione et emulatione sed induimini dominum ihesum cristum.

Sermo primus super epistolam

Hora est iam nos de somno surgere. Verba proposita originaliter ad Ro. 14. sunt scripta: et in epistola hodierna lectionaliter sunt recitata. Et fides ecclesiastica tenet qd xpus specialiter sit venturus in hoc sacro tpe ad eos qui fuerint preparati: ideo Appls monet nos ad preparandum se in verbis propositis dicens. Hora est iam nos de somno surgere. Unde in presenti sermone tria sunt dicenda. Primo de hoc sacro tempore et an homo per semetipsum possit surgere a somno mortalis peti. Secundo quare pro peccato mortali momentaneo debetur pena eterna. Tercio quomodo debemus induere arma lucis: virtutes ut in die natalis domini honeste ambulemus. **Q**uantum ad primam partem istius sermonis sciendum qd hoc tempus dicitur aduentus domini: quia tantus ecclesie sunt de aduentu xpi. vñ hoc sacrum tempus est deuote a quolibet peragendum: et hoc ex pte dei cui grates maximas referre debemus de tantis beneficiis eo qd verbum caro factum est. vnde hm Aug. In rebus per tps actis ista summa est gratia qd deus homo factus est. in cuius figura flectimus genua ad ly. Et maria virgine et homo factus est. et ide faciendum est ad illud Joh. 1. Et verbum caro factum est. Exemplum ponit Ludolphus in libro de vita xpi de clerico quem dyabolus percussit cum inclinare voluit caput ad verbum caro factum est. et dixit ei tunc demon. Si ibi esset scriptum. demon caro factum est. omnes inclinaremus: cur tu non inclinas et humilias te ad tuum honorem et utilitatem maximam. vnde Bernhardus sup Cantica loquitur in persona xpi. Venio ut errantes corrigam:

.a.z.

[a 7 = Bl. 1 (leer) fehlt]

2

Sermo

¶ infirmantes adiuuem: et dubitantes in fide confirmez. ¶ bene
agentes fructibus perfectis ¶ suauissimis pascam: ¶ certantes ab
hostibus defendam in fide: ¶ victores hostium perpetue visionis
corona remunerem. vnde xps in predicationibus de seipso dixit
illud Lu. Venit enim filius hominis querere ¶ saluum facere qd
perierat. vnde etiam Aplos. 1. Thi. 1. Xps venit in hunc mundu
peccatores saluos facere. Venit ergo de celo magnus medicus:
qz per totum mundu vbis iacebat egrotus: vnde etiaz Aug⁹
sup Joh. ait. Nulla causa veniendi fuit xpo dno nisi peccatores
saluos facere. vnde etiam Bern. Venit saluator ad perditos. lux
ad cecos. veritas ad deceptos: redemptor ad venditos. medicus
ad egrotos. via ad errantes. vita ad mortuos. Itaqz dignum
est vt tota deuotione celebremus aduentum dñi ¶ preparemus
nos ad futuram solennitatem vt ipm dei filiu digne valeamus
suscipere: ¶ ad hoc hortatur nos Aplos in verbis pmissis dicens
Hora est nos etc. Dic querit vtru homo per seipm possit surgere
a peccato mortali sine dei adiutorio. respondet sanctus Thomas
q non sine auxilio gratie: quia resurgere a peccato est reparare
hominem deo quem per peccatum amisit. Incurrit autem homo
triplex detrimentum peccando scz macula: corruptione natural
boni: ¶ reatum pene. Macula quidem incurrit inquantu puiat
decore gratie deformitate pēti. Cum aut de cor gratie perueniat
ex illustratiōe diuini luminis non potest talis decor in aia reparari
sine deo illustrante. vnde requiritur habituale donum quod est
lumen gratie. Secundo incurrit corruptione naturalis boni: qa
bonum nature corumpitur inquantu natura hois deordinatur
voluntate hois deo non subiecta. Hoc enim ordine sublato con
sequens est q tota natura hois peccantis deordinata remaneat
¶ talis ordo nature reparari nō potest nisi voluntas hominis deo
subiciatur: ¶ nisi de9 voluntatem hominis ad se trahit. Tercio
incurrit reatum pene: ¶ talis reatus pene est propter quem ipse
homo peccando meret damnationem eternam: qui reatus pene
remitti nō potest nisi a deo in quem est offensa comissa ¶ qui est
omnium hoim iudex. Item probatur quia peccatum est quidam
casus. Potest autem homo cadere in profundum puteum a quo
perpetue exire non potest nisi adiutus aliunde. vnde Anselm⁹
Homo per se in puteum vel foueam cadere potest sed per se non
potest exire. Item peccatum est quedam vulneratio spiritualis
de qua Ps. Putruerit ¶ corrupte sunt cicatrices etc. vnde Aug⁹
Homo per seipsum ad mortem ire potest sed non potest seipsum

Primus

uiuificare. Item peccatum est vinculum vel funis quo mediante dyabolus hoies ad infernum ducit. Ps. Funes peccatoꝝ circumplexi sunt me. Potest etiaꝝ homo ligari qui pprio conatu nunqꝫ liberatur. Item probatur in creaturis. sicut auis vel piscis per se potest intrare retꝛe vel mulcipulā qui tñ nunqꝫ euadet de se sine adiutorio alteriꝫ. Et qꝫuis pctoz per seipsum non potest surgere a mortali peccato. tñ non excusatur si perseuerat in peccato. quia deꝫ paratus est omni tempore infundere gratiam qñ homo facit quod in se est ⁊ disponit se. vnde Aug⁹ li. 3. de pe. Presto semp est grā q̄ nunqꝫ deficit nisi prius expulsa. sed continuo ⁊ necessario quod suum est inspirat. Apoc. 3. Ego sto ad ostium ⁊ pulso ⁊c. Vnde notandum qꝫ illo tꝛe debemus surgere a peccatis et nos preparare ad futuram festiuitatem ⁊ etiā ad mortem ppter incertitudinem vite nꝛe. Bern. Quid in rebo humanis certius morte ⁊ quid hora mortis incertius inuenitur. vnde Lu. 13. Vigilate ⁊ estote parati: quia qua hora non putatis filius hominis veniet. vnde etiam Greg⁹ super Ezechielem. Etenim conditor noster diem mortis nostre incognitū esse voluit. vt dum semp ignoꝛat semp proximiꝫ esse credat. Si em dyabolus in fine vite inueniat hoiem non preparatum ⁊ iacentem in luto peccati: tunc attingit peccatoꝝ tali sicut cum pulsatur proprie die Sturmloch. Tunc enim homo surgit cito ⁊ vix camisiā vel tunicam induit ⁊ nihil est dispositus. Sic similitudo qñ infirmitas pulsat. quia oportet hominē moꝝi ⁊ venire ad iudiciū: quia tunc valde ⁊ velociter currit pro sacerdote ⁊ vix induit tunicā quā inuenit proximiꝫ. Sic talis vnā facit penitentiam ⁊ confessionem sicut sibi occurrit quia non habet aliud induere ⁊ veram penitentiaꝝ ⁊ confessionem facere. ⁊ talis q̄ sic distulit vix vel raro penitet veraciter. Albert⁹. Rarum est qꝫ aliquis ex amore in fine vite sue peniteat. Aug⁹. Legi ⁊ perlegi sacram scripturaz ⁊ tamen non inueni in quinqꝫ milibus annozum aliquem saluatum in fine vite nisi latronem. Eusebius in li. de morte beati iheronimi queꝫ ex ore eius scripsit. qꝫ inter 30. milia hominum vix vnus penitebit tempore mortis sue qui emendationem vite sue vsqꝫ in finem distulerant. ergo penitere debemus dum sani sumus. Aug⁹ et ponitur in decretis di. 3. Si quis est positus in vltima necessitate egritudinis sue et voluerit: accipere penitentiaꝝ ⁊ accipit ⁊ moꝝ reconciliat. ⁊ hinc vadit. fateor vobis nō illi negamus qd petit. sed non psumim⁹ qꝫ hinc bene exit. si securus hinc exit nescio: ergo pñiam dare possumus. securitatem autem nunqꝫ. Non dico damnabitur: sed

Sermo

nec dico liberat. Vis ergo a dubio liberari tene certū et dimitte incertum. age penitentiam dum sanus es. Si sic agis dico tibi securus es. et penitentiam egisti eo tempore quo peccare potuisti. Si vis agere penitentiam quā non possis peccare peccata te dimiserunt. tu non illa. Exemplum de illo peccatore qui noluit confiteri in extremis etc. quere in promptuario Math. 49. **Quantum ad secundā partem sermonis dicit Apłs. Abiiciam opera tenebrarum et peccata mortalia. Quare dicunt opera tenebrarum: quia ducunt peccatores ad eternas tenebras ubi erit fletus et stridor dentium. Queritur an pro peccato momentaneo debeat pena eterna. rñdet sanctus Tho. 4. senten. di. 42. et etiam alii doctores quod competit diuine iusticie eternaliter punire peccatores quātriplici de causa. Prima est quia offensa mensurat hō dignitate per persone offense. Exemplum de percussente militem qui punitur certa pena: qui regem maiori pena ut dicit Phis in Ethi. sed persona que per peccatum offenditur est de dignitate infinite. ergo offensa est infinita. et pro offensa infinita dabit pena infinita Deutro. 24. hō mensuram culpe erit plagarum modus. ergo pro culpa infinita dabitur pena eterna. Secūda causa est. quia licet se habet pñ. iūm ad meritū. ita culpa ad penam: sed hō dei iudicium merito tpali debetur premium eternum Joh. 6. Qui videt filium et credit in eum habet vitam eternam. ergo culpe tpali debetur hō diuinā iusticiarum pena eterna. Tercia causa est. quia hō leges humanas quōq; ille qui peccat in aliqua ciuitate eo ipso efficitur indignus et totaliter a societate talis ciuitatis excluditur: vel per exilium vel per mortem Aug⁹ in li. de ciui. dei sic arguit. Si ciuitas illa mortalis et terrena hōiem pro temporali pena punit eternaliter scz per mortem vel exilium. ergo deus iuste punit hominem pro peccato mortali eternaliter separando ipsuz a consortio sanctorum et puniendo ipsum in inferno. Quarta causa est propter peruersam voluntatem in qua peccat. Quicunq; enim mortaliter peccat sic luxuriosus in delectatione ipsius carnis. auarus in pecuniis: superbus in honoribus etc. tales qui peccant libenter vellēt eternaliter delectari in ipso peccato si tamdiu uiuerent. ergo debetur eis eterna pena. Quinta causa est. quia damnatus nunq; de peccatis veraz penitentiam faciet. ideo sententiam xp̄s non mutabit. Unde in peccato mortali duo sunt scz auersio a deo et auersio ad creaturas ergo duplex erit pena scz priuatio visionis dei et pena sensus et doloris inferni Greg⁹. Momentaneum est quod delectat. eternū vero quod cruciat. quod autem horribile sit damnari hōiem eternaliter**

Primus

patet per tale exemplū qd si esset mons arene decies maior toto mundo et auicula quoties certi anni essent transacti totiens vnū granū deponeret. et si damnatus in inferno sciret se posse liberari tunc qm mons esset successiue deportatus ipsius pena ex tali spe aliquantulum mitigaretur. sed non est sic impiis: quia in inferno nulla est redemptio nec dolorum mitigatio. **Aristo. 4. Physico 22** finiti ad infinitum nulla est proportio. **Quantum ad terciā partem sermonis dicit Aplos. Induamur arma lucis. virtutes que orant animam vt in die sez natiuitatis xpi honeste ambulem⁹ cum xpo per omnia placentes. Pro quo sciendum qd deus nihil creauit siue nihil reperitur melius virtutibus vel preciosius. vn̄ tam nobilis est virtus qd oēs tam in celo qm in terra: tam angeli qm sancti nō valent remunerare sufficienter omnib⁹ gaudiis suis virtutem hominis: sed solus ipse deus. **Aug⁹ in li. de ciuita. dei** Principium virtutis est ipse deus qui virtutē dedit. **Itē virt⁹ est anime donum excellentissimū. vnde felix est qui potest dicere cum dauid. Multiplicabis in anima mea virtutē. multiplicatio adipiscitur in pnti summam gratiam et in futuro summā gloriā vnde tant⁹ preconiū est virtus qd solus virtuosus est beatus. vn̄ Virtus hm̄ p̄hm̄ est que hntem perficit et opus eius laudabile reddit. vnde **Macrobis. Sole virtutes faciunt homines beatū et hoc non solum in futuro sed etiam in presenti. Prouerb. 3. Qui tenuerit eā beatus. hoc nesciunt ceteri peccatores qui vt dicit ps̄ Beatum dixerunt populus cui hoc sunt. sed beatus populus. et dñs deus eius. Seneca. Nulla possessio nulla vis auri et argenti plus qm virtus est mda. Hiero⁹ in epistola. Omnes virtutes sibi coherent. vt qui vna caruerit omnibus careat. Qui ergo vnam habet oēs habet. Greg⁹ in morali. Absit qd tanta sit delectatio in peccatis quanta in virtutibus. Ultimo sciendum qd peccator non potest per se surgere a peccatis nisi iuuetur a deo sicut patet in elephante. dicit **Auicenna in li. de animalibus** qd elephas est maximum animalium inter quadrupedia. et venatores volentes capere elephante tali vtunt ingenio. Nam obseruant arbore cui adherere consueuerit qm vult quiescere. non enim iacet: quia propter granditudinē corporis surgere nequit qm stermitur in terram. et ideo incidunt arborem illam in aliq̄ parte non totalr vnde elephas putans arbore fortem et integrā illuc se appodiat que propter grauitatem corporis frangitur et cadit cum arbore elephas in terram et sentiens casum suum clamat barritu suo in tantum qd alii elephantes audientes occurrunt et mirro modo se******

virtute vnde qm dicitur in li. de ciuita. dei
finita et infinita
finita et infinita
finita et infinita

Psalm. ceterisimo
quadragesimo libro

Sermo

inclinantes eū erigunt qui per se surgere nō poterat. Spūaliter per arborem abelam debilem intelligit mund⁹ qui facilius ruit cui si homo acquiescit volens in ipso quiescere cum eo cadit. q̄a vt dicit Greg⁹. Qui labenti inmittitur necesse est vt cum labente labatur. Sed quid facere debet homo qui cecidit ⁊ per se non p̄ surgere: certe debet clamare ad deū per orationes ⁊ accedere isto tempore ad confessorum suum ⁊ confiteri peccata sua cum cordis contritione. cuius confessionis vocē sacerdos audies ⁊ deus contritionis barritū intuens erigunt ipsum de fouea peccati. vnde per seipm surgere non poterat. deus indulgendo ⁊ sacerdos absoluendo. de hoc clamore habemus figuram Lu. 17. de decem leprosis qui clamauerunt de longe. Ihesu preceptor miserere nostri: et mundati sunt ⁊ iussi vt irent se ostendere sacerdoti ex precepto xpi.

Dominica secunda in aduentu ad Ro.

Ratres. quecumq; scripta sunt ad nostrā doctrinā scripta sunt: vt per patientiam et consolationem scripturarū spem habeamus. Deus autē patientie ⁊ solaciū det vobis idipsum sapere in alterutrum p̄m ihs sū xpm. ⁊ vt vnanimis vno ore honorificetis deum ⁊ patrē dñi nostri ihsu xpi. propter quod suscipite inuicem sicut ⁊ xps suscepit vos in honorem dei. Dico enim xpm ministrū fuisse dimissionis propter veritatez dei ad affirmandas promissiones patrum. Gentes autem super misericordia honorare deū sicut scriptum est. Propterea confitebor tibi in genibus dñe: ⁊ nomini tuo cantabo. ⁊ iterū dicit. Letamini gentes cum plebe eius. et iterum. Laudate dominū omnes gentes ⁊ magnificate eum omnes populi. ⁊ rursum Isaias ait. Erit radix yesse ⁊ que exurget regere: in eum gentes sperabūt. De⁹ autē spei repleat vos omni gaudio ⁊ pace in credēdo vt abūdetis magis in spe ⁊ v̄tute spūssācti

Sermo secundus super epistolam

Quecumq; scripta sunt ad nostrā doctrinā ⁊ Rom. 17. Hugo de sancto victore dicit q̄ summa nostra perfectio in sacrarum scripturarū cognitiōe videtur consistere Joh. 7. Hec est vita eterna scz vt cognoscant te so. ve. ⁊. que cognitiō fit per scripturam sacram. Ap̄ls autem volens manifestare q̄ sic de⁹ creaturas visibiles propter homines fecit. ita propter hoies sacram scripturam reuelauit Cho. 2. Vobis autē reuelauit de⁹ per spūm sanctum. Item. 2. ad Thi. Omnis scriptura diuinitus inspirata utilis est ad docendum. ergo Ap̄ls in verbis p̄p̄ctis dicit. Quecumq; scripta sunt ⁊. Vnde in p̄nti sermone tria sunt

dicenda. Primo quō in curia dñi sunt duo libri scz liber vite & liber mortis. Secundo quō ad nr̄am doctrinā septem sunt scripta. Tercio quō per patientiaz & consolationem scripturaz spem hr̄e debeamus. Quantum ad primū notandū sicut tradūt antiq̄ hystorie q̄ in curiis siue palaciis magnatoz solebant esse duo libri quoz vn⁹ dicebat liber vite in quo erant scripta beneficia accepta scz qm̄ & quales persone non premiate. Alius aut̄ dicebat liber mortis in quo erant scripta maleficia que nō erant punita sed punienda. in quibz libris ne per obliuionē beneficiorz maleficia transirent impunita sepe reges legere cōsueuerunt. quibus plectis benefactores non p̄miatos p̄miabant & reos nō punitos puniebāt. in cuius figura legitur Ester. 6. q̄ cum rex assuerus noctem deduceret in lonnē iussit sibi afferri hystorias annales. i. librum singuloz annozum hystorias continentem quantum ad beneficia & maleficia & cum in eis reperisset q̄ mardocheus reuelauerat tradere volentes regem & de hoc non fuisset remunerat⁹ precepit igit̄ rex ipsum remunerari & p̄ditores puniri. Sic etiā sacra scriptura per p̄dictaz similitudinem vult de curia xp̄i in qua boni sunt remunerati vita non solū tp̄ali sed etiā eternali. Ali⁹ dī liber in quo scripti sunt malefacientes qui digni sunt morte tp̄ali & eternali Apoc. 2. Libri aperti sunt et alius liber apertus est qui est liber vite & iudicati sunt ex his q̄ scripta sunt in libris & qui cunqz sunt in libris his sunt p̄miatores maloꝝ. igitur h̄m Ap̄lm̄ ad nostram doctrinā scripta sunt. Quantū ad secundā partem sermonis principāl̄ ad nostram doctrinā septem scripta sunt. Primum est fides catholica ad credenduz Joh. 2. Hec aut̄ scripta sunt vt credatis qm̄ ihs est fili⁹ dei. & vt credentes vitā habeatis in noīe ipsius. qz fides est fundamentum salutis. vnde Aug⁹. si fides est oim bonoz & salutis incium. sine hac ad non fortium filioꝝ dei nemo poterit peruenire. qz h̄m Aug⁹. Impossibile est sine fide deo placere: q̄a si aliq̄s tot bona faceret sine fide quot facit totus m̄ds non propter hoc hr̄et regnum celoꝝ: sed pro vno pater noster qd̄ diceret in caritate & in vera fide magis hr̄et regnū celoꝝ q̄ pro omnibz bonis operibz que posset facere extra fidem: et ql̄bet xp̄ianus non debet dubitare in his q̄ sunt si dei: sed firmiter credere oēs articulos fidei. vnde dī in decret̄. Constātia fidei debet esse tanta q̄ prius auferat vita q̄ fides. 23 q. 18. Exemplum ad confirmandum fidem catholicam quere in promptu. f. 7. Secundo scripta sunt p̄cepta diuina obseruāda de his p̄ceptis dicitur Exo. 21. vbi agitur de p̄ceptis in duabz tabulis scriptis digito dei. Vnde hic q̄ritur v. rum ql̄bet homo teneat scire p̄cepta dei. R̄ndet̄ q̄ ql̄bet hō adult⁹ teneat scire &

Sermo

addiscere p̄cepta dei admin⁹ implicite scz q̄ hoc sit p̄ceptum dei
Non assumes nomē dei tui in vanū. ⁊ honorare parentes: furtū
nō facere. nec mechari. nec falsum testimonium proferre. Sed q̄d
illozum sit quartum quintum vel sextum hoc de necessitate non
tenetur scire. quia hoc non est explicitum sicut dictum est. ⁊ non
excusatur si transgreditur p̄cepta dei per ignorantiaz si saltē
p̄t addiscere Aug⁹ in li. de libero arbitrio. Ideo diuina p̄cepta
data sunt vt excusatio de ignorantia non habeatur: ⁊ in signū
huius decem p̄cepta sunt in manibus nostris per decēz digitos
⁊ in pedibus per decēz pedicas ne obliuiscamur p̄cepta nobis
data. Tercium sunt peccata mortalia ad penitendum de p̄teritis
⁊ cauendum de futuris. ⁊ merito quia vnum peccatum grauius
est omni pondere. q̄d pbatur sic. Si oēs montes essent plumbei
⁊ caderent super vnum iustū nō possent eum trahere ad infernū
sed p̄tm mortale ita ponderosuz est q̄ in momento illuc traxit
nobilissimum spiritum scz luciferum Lu. 10. Videbam sathanaz
sicut sulphur de celo cadentem. sic ⁊ omnes peccatores trahunt̄
ad infernum q̄nto anima separat̄ a corpore Joh. 21. In puncto
ad inferna descendunt. Vnde queritur quid sit mortale peccatū
respondet Aug⁹ q̄ est dictum vel factum vel concupituz contra
legem dei. ⁊ dicit sanctus Tho. q̄ triplex est peccatum mortale.
⁊ tollit spūalem vitam que est per caritatem. Vnde illud p̄tm
ex genere suo est mortale quod h̄m p̄p̄iam rationem contrariat̄
caritati: sed tamē in omnibus peccatis que sunt h̄m genus suum
mortalia considerandum est q̄ non sunt mortalia nisi inquantū
suam perfectionem consequuntur h̄m sensum rationis. vnde cum
fit inchoatio peccati in sola sensualitate ⁊ non pertingit vsq̄ ad
consensum rationis. propter imperfectionem actus est peccatum
veniale sicut in primis motibus concupiscentie ire inuidie ⁊c.
Queritur vtrum voluntas ⁊ opus exterius sint vnum peccatū.
r̄ndetur h̄m Petrum de tharathansia. Si loq̄mur de voluntate
⁊ opere prout sunt diuini vt causa ⁊ effectus sic sunt vnū p̄tm
formalr. Si vero loquimur put sunt separata vt p̄ta h̄m aliud
tempus sic sunt diuersa peccata quia sunt diuersa auersiones et
auersiones. Quartum est iudicium extremū timendum Ro. 13
Omnes stabim⁹ ante tribunal xp̄i vbi vnusquisq̄ nostrum pro
se reddet r̄onem. quia vnusquisq̄ nostrum pro se redditurus est
r̄onem pro cogitationib⁹ suis Sap. 7. De cogitationibus impii
inrogatio erit. etiā de verb. qz de omni verbo otioso q̄d locuti
fuerint ⁊c. Itē de operib⁹ Eccl. 6. Cuncta q̄ fiūt adducet dñs ad

iudiciū æ. vnde Anshelmus de similitudinibus. D angustia:
a dextris erunt peccata accusantia: a sinistris infinita demonia:
subtus horrendū chaos ad infernū trahens: desuper iudex irat⁹
foris mds ardens: intus conscia vrens. vbi iustus vix saluabit:
heu miser pctoz sic dephensus vbi fugiet. latere erit impossibile:
apparere erit intolerabile. tunc enim pnt dicere. Montes cadite
sup nos. Sciendū q̄ vtile est homini cogitare extremū iudiciū.
Bernh. Nulla res a peccato sic conseruat immunes sicut terroz
supplicii vel iudicii ⁊ amor dei. Itē sciendum q̄ nunq̄ in ecclia
punitiua fuerunt tot martires quot erant tempore anticristi.
Quintum sunt exempla sanctorum ad imitandum Greg⁹. Ad
ostendendum innocētiā venit abel. ad docendum mundiciā
venit enoch. ad insinuandum longanimitatez spūs ⁊ corporis
venit noe. ad dandū obedientiaz venit abrahā. ad ostendendū
iugalem vite castimoniā venit ysaac. ad insinuandū laboris
tolerantiā venit iacob: ad repellegendum bonum pro malo
tribulationis venit ioseph. ad ostendendum mansuetudinez venit
moyses. ad insinuandum contra aduersa fiduciam venit iosue.
ad tenendum inter flagella patientiam venit iob. Sic etiam de
noue legis principibus argumentari possumus. Nam in petro
singulatem nobis proponit scriptura simplicitatem. in iohanne
castitatem. in andrea mansuetudinē. in iacob pietatez. in thoma
conscientiā. in paulo sapientiam æ. Similiter vita bonoz hoim
debet esse exemplum Ambro. Sanctorum vita est æteris norma
viuendi. vnde etiam Bern. Virtutes hominum ⁊ mores eorum
considerantes. alium intucor regularis abstinentie. aliū admirande
patientie. alium summe humilitatis. aliū feruentissime caritatis
alium in contemplatione frequenter excedere. alium multe man
suetudinis misero: die ⁊ pietatis. alium oratione ⁊ iusticia celos
penetrare. de quibus omnibus tanq̄ a pes quod in eis melius in
uenimus in cordis nostri alueolo comportemus. Vnde Hugo
de claustro anime lib. 3. Sic luceat lux vestra coram hominibus.
Hoc autem sufficit cum appareat misero: dia in effectu. benignitas
in vultu. humilitas in habitu. modestia in cohabitatione
patientia in tribulatione. vnde etiaz Celsarius in epistola q̄ tale
exemplū vere humilitatis ⁊ pfecte caritatis ostendis cum tantis
et pro tantis eterna p̄mia possidebitis. Et benedicta anima illa
cuius humilitas alterius confundit superbiam: cuius patientia
pximi extinguit inuidiam. cuius obedientia alterius pigritiam
tasite increpat. cuius seruo: aliene cordis inertiam excitat.

Sermo

Qui proximi sui turbatū in ira oculum cordis: gr̃a consolationis illuminat, Sextum sunt gehenne supplicia Job. 33. Scribis enim contra me amantudines: de amaritudine illarum penarū dicit Bernh. Vna scintilla gehenne ignis plus ledit peccatorem q̃ si mulier in dolore partus mille annis perduraret Aug⁹. Quoz pena inferni maior est omnib⁹ huius seculi, Et postq̃ peccator in his penis fuit p̃ tot mille annos quot in celo sunt stelle ⁊ arene maris: spem non poterit habere exēdi de tantis penis: quia in inferno nulla est redemptio nec penarum mitigatio. Septimum sunt p̃mia electoz ad appetendū Apoc. 4. Scribe beati mortui qui in dño moriuntur: de quibus gaudiis dicitur in Ps. Qm̃ mille anni ante oculos tuos. vnde etiā Apl̃s ad Tho. 2. Dulcis nō vidit ⁊ Aug⁹. Sicut nullum gaudium temporale ex parte aliq̃ s̃c̃r̃ potest eternis gaudiis inueniri. sic et nullus cruciatus penarū tp̃alium potest iniquozum cruciatibus eternis compari. Exemplum de illo nouicio qui audiuit gaudia celi ⁊ tormenta inferni. quere in promptuario: dicit Apl̃s. Ut patientiam in aduersis: consolationem in prosperis. ⁊ spem habeam⁹ ad gloriā beatorū. Vnde hic querit. vtrum iniurie sint patienter sustinēde Respondetur h̃m̃ sanctū Tho. 2. 2. q. 106. Quali tolerandi sunt a bonis in hoc q̃ iniurias proprias patienter sustinent. Non em̃ fuit bonus qui malos tolerare non potuit. intelligendum tamē est qm̃ iniuria illata ad solam personam pertinet. tunc patienter sustinenda est. Qm̃ autem redundat ad iniuriā dei tunc debet q̃s iniuriam propriam vlcisci Trib. super Math. In iniuriis p̃riis esse quemq̃ patientem laudabile est. iniurias vero dei dissilare nimis impium est. Queritur vtrum percutienti vnā maxillā altera sit prebenda. r̃ndet Aug⁹ in quadam epistola q̃ p̃cepta patientie magis sunt intelligenda ad preparationem cordis q̃ ad opus quod in aperto fit. in secreto teneatur cordis patientia Id aut̃ fiat in manifesto qd̃ eis prodesse videtur quibus interesse videtur. vnde dñs sic percutientem reprehendit Joh. 18. dicens Si male locutus sum testimoniū perhibe de malo. si autem bene tur me cedis. ⁊ paulus percussus in facie dixit. Percutiet te de⁹ paries dealbate Act. 23. Si aut̃ hoc non prodest. tunc percutiēti vnā maxillam quantum ad animi promptitudinē exhibenda est altera. quia per patientiam persecutores lucrari deo possum⁹ Exemplū de monacho qui p̃buit aliā maxillā q̃re in p̃mptuario Aliud exemplū de patientia monachi ṽrgis celi cui impositū fuit q̃ impregnasset filiam hospitis monasterii quere ibidem.

Dominica tertia in aduentu ad Chozin. *J. Epistolae: Cap. 4*

Ratres. sic nos existimet homo ut ministros cristi
 ⁊ dispensatores ministerioꝝ dei. Hic iam queritur
 inter dispentores ut fidelis quis inueniatur. Mihi
 auteꝝ pro minimo est ut a vobis iudicer aut ab humano
 die: sed neꝝ meipsum iudico. Nihil enim mihi conscius
 sum: sed non in hoc iustificatus sum. Qui aut me iudicat
 dñs est. itaq; nolite ante tpus iudicare quoadusq; veniat
 dñs qui ⁊ illuminabit abscondita tenebrarum et manife-
 stauit consilia cordium. ⁊ tunc laus erit vnicuiq; a deo.

Sermo tercius super epistolam

Ic nos existimet homo ꝛ. i. Chozint. 4. Wilhelmus
 lugdunensis. Quilibet xpianus minister ⁊ seru⁹ est xpi
 si nomine ⁊ re est xpianus. xpi seruus: ⁊ ideo oportet
 quemlibet sollicituz esse ne sit seruus infidelis. de quo dicitur in
 eu angelio. Seruum inutileꝝ proiicite in tenebras exteriores vbi
 erit fletus ꝛ. Sed pot⁹ sit fidelis et ei gratū obsequiū exhibeat
 ut postmoduz mereatur a xpo audire illud *Matth. Serue bone*
 ⁊ si. in. in. gau. d. t. quia ad hoc creati sum⁹ ut ei tanq; creatori
 nostro seruiamus. vnde Ps. Ipse fecit nos ⁊ non ipsi nos: et si
 hoc non fecerimus tunc digni erimus ad nihiluz redigi. Ne aut
 nobis hoc malū attingat debemus nos oñdere verbo ⁊ exemplo
 ut ministros cristi. Vnde in presenti sermone tria sunt dicenda.
 Primo que sit lex inter dñm ⁊ ministrū. Secundo de suspitione
 ⁊ iudicio. Tercio exemplum. Quantum ad primū scienduz
 qd hec est lex inter dñm et ministrū vt ipse minister sollicitus sit
 vt dño ad voluntateꝝ seruiat. Dñs autem sollicitus erit quomō
 seruo suo prouideat. Hoc enim facit xps qui tpales necessitates
 solum largiter amistrat suis ministris. vnde Ps. Nunq; vidi
 iustum derelictum *Matth. Nolite soli esse quid mandu.* super
 hoc dicit Glo. Non enim intelligendum est qd deus prohibeat
 prouidentiam et laborem per quem homo in labore vultus sui
 vescat pane suo: sed prohibet sollicitudinē que mentez pturbat
 ⁊ ab eternis reuocat Greg⁹ in morali. Sollicitudo temporalium
 meꝝ est ⁊ executio spiritualium. vnde Bern. in sermone. Pres-
 occupatum quippe secularib; desideris animuz delectatio sancta
 declinat. nec misceri poterit vana veris: eterna caducis. spūalia
 temporalib;: sūma ymis vt pariter sapias que sur sū sunt ⁊ que
 sup terrā. Pro quo sciend qd sollicitudo tpaliū est duplex. Pꝛia

Matth. 9. 7

Matth. 23. 7. Luc. 9. 6

Sermo

est necessaria et ista est concessa scilicet ratione necessitatis videlicet quod homo tantum laboret et tamen sollicitet quantum expedit humane nature pro eius sustentatione ut sic possit vivere et deo servire: ideo temporalia sunt petenda cum moderatione scilicet quod tantum det quantum expedit pro necessitate et non plus. et sic Salomō petiuit dicens. Paupertatem et diuitias non dederis mihi: sed tantum victui meo tribue necessaria. unde Apłis. Habentes alimenta et quibus tegamur his contenti sumus Hieronim⁹ in prologo biblic⁹ Viduus et vestitus sunt diuitie xpianorum. unde Ps. Melius est modicum iusto super diuitias peccatorum. Alia est sollicitudo superfluitatis quam habent isti auari qui die noctuq; congregant caduca cum toto affectu cordis siue iuste siue iniuste. et quantum congregant temporalia tamen nunquam contentantur. sed semper anhelant ad plura habenda. Aug⁹ in quadam epla ad comitem. Auar⁹ inferno est similis. Infernus enim quantumcumq; deuorat nunquam dicit. satis est. Sic etiā si omnes thesauri confluerent in auarū tunc et talis superflua sollicitudo facit auarum ministrum dyaboli. vñ ne mo potest duobus dñis seruire scilicet deo et māmone. Innocenti⁹ de vilitate humane nature. Auaricia h̄m Apłum est ydolorum seruitus: quia sicut ydolatra seruit ydolo. sic avarus thesauro. nam ille cultum ydolatrie diligenter ampliat: et iste cultum pecunie libenter augmentat. Iste cum omni diligentia colit simulacrum et ille cum omni diligentia colit thesaurum. Iste spem ponit in ydolatriā: et iste spem constituit in pecuniam. Ille timet mutilare simulacrum: et iste timet minuere thesaurum. Unde queritur hic vtrum auaricia sit semper peccatum mortale. Respondetur h̄m sanctum Thomā. q. 118. quod auaricia potest dupliciter accipi Vno modo quomodo aliquis recipiat vel retineat res alienas quod pertinet ad rapinam vel furtum: et sic ex suo genere est peccatum mortale. Alio modo potest accipi auaricia h̄m quod importat inordinatum amorem temporalium. qui sicut tantum crescit quod preferat caritati dei vel proximi: vel quod propter amorem diuitiarum aliquis faceret contra amorem dei et proximi: et sic est peccatum mortale Si autem inordinatus amor in hoc consistit ut scilicet homo quauis superflue diuitias amet: non tantum preferat eas amori dei vel proximi et non velit aliquid facere contra deum vel proximum. sic est peccatum veniale. Item circa illam materiam queritur vtrum licet habere columbas. respondit Godefridus de fontibus in quodlibetis in duobus casibus licet habere absque hoc quod ille cuius sunt tenetur satisfacere de damno illato a columbis. Primus est quod dñs terre

*Homo avarus similis
est inferno.*

per traditiones literarum suarum dedit hominibus usum columbe
quia tunc non iniuriat sibi: sed accipit sibi usum debitum. Sed
est quoniam fuerit in terra ubi quemlibet licet habere columbas: quia
tunc sustinere pasua columbarum est cuiuslibet licitum in illa terra
sicut videtur ex communi omnium consensu venisse. et ideo siue hnt
aliqui siue omnes dummodo licet habere cuiuslibet si vult: videtur quod
licet. In alio vero casu non licet quia si aliter habet tenet restituere
damnum illatum a columbis quod in ad ipsum redeunt. Unde qui
columbas ex duobus casibus predictis non habet tenet eas pascere
de proprio vel restituere damnum si alibi pascantur: aliter non
potest columbas tenere sine peccato: hoc deberent attendere qui
ex auaricia hnt multitudinem columbarum cum damno proximorum
suorum. Unde de hoc legitur exemplum in dialogo Cesarii quod
quidam habuit multas columbas: dictum est ei a confessore suo quod
nutriendo eas grauer peccaret eo quod fata lederent proximorum
Die autem quadam dum ad comedendam haenam omnes coram
eo in unum essent aggregate clara voce tunc audientibus dicebat
Vos si voluntas dei est ut penes me habeatis manete: si non
scipio vobis in nomine eius ut statim recedatis: ad quod verbum
omnes columbe se eleuantes se euolauerunt nec ultra reuerse sunt

Quantum ad secundam partem de suspitione et temerario iudicio
dicit Apostolus. Nolite ante tempus iudicare quoad usque veniat dominus
Contra hanc doctrinam multi faciunt qui faciliter primos nimis
temerarie iudicant in verbis et factis eorum. Vbi notandum quod
Augustinus in quodam sermone dicit quod quedam sunt manifesta mala
quedam occulta quedam media: que manifesta sunt sicut furtum
rapina adulterium blasphemiam: talia manifesta que non possunt
fieri bono animo licet iudicare. que vero sunt occulta iudicare non
licet. que vero media sunt in meliorem partem sunt interpretanda
unde Augustinus super illo verbo Matthei. 10. Nolite iudicare et non
iudicabimini. hoc loco nihil aliud precipi existimo nisi quod ea facta
que dubia sunt quo animo fiant in meliorem partem interpretemur
De his autem que non possunt bono animo fieri sicut sunt blasphemie
et stupra huiusmodi nobis iudicare licet. ergo dicit Apostolus hic.
Nolite ante tempus iudicare. Vbi notandum secundum Tullium. Homo
tripliciter potest male suspicari. Primo quoniam per se est malus statim
suspicitur malum de alio Ciceronius super Mattheum. Omnis homo secundum se
existimat alium. Secundo quoniam aliquis alium odit statim suspicitur
malum de eo. unde Augustinus. Certum est scilicet quod de malo neminem
iudicare si eum tanquam maximum diligere. Tercio ex longa experientia

Sermo

Vnde **Philus**. 3. **retho**. dicit qd senes sunt suspitioni: quia longo tempore sunt experti defectus aliorum: duo primi sunt peiores. Vnde notanduz qd sicut homo propter tria mala suspicatur. ita tres sunt gradus suspitionis. **Primus** est qm ppter parua signa dubitat de bonitate alterius hoc no est pccm mortale sed veniale. **Augus** in sermone domini in monte. Si suspitiones vitare non possumus quia hoies sumus: iudicia tm a diffinitiuas sententias cotinere debemus. **Secundus** est qm homo propter parua signa a leuia peccata diffinite iudicat aliquod malum et hoc est atra preceptuz domini vbi dicit. **Nolite iudicare**: a tale iudicium est pccm mortale. **Tercius** est qm ex sola suspitione inculpat proximu infamando ipsum verbis suis detractoriis **Iheronimus** in epistola **Periculosum** est de seruo alterius iudicare a non facilius venia te **Quot** hoies sic infamantur ex mala suspitione a paruis signis Vnde queritur hic. **vt**rum detrahitio sit peccatu mortale: rñdet hñ sanctum **Thomam**. 2. 2. q. 7. qd inter res temporales non est preciosiore qd q fama pditur a per cuius defectum homo impedit a multis bene agendis. ideo detrahitio de se loquendo est peccatu mortale a tenetur quisq ad restitutionem fame sicut alterius rei **Item** qm aliqui ex suspitione veniunt ad actum ledendo a percutiendo proximum. Queritur ergo an percutere proximum sit peccatum mortale. **Respondetur** qd percussio aliquñ sit ex malicia vel odio a hoc est peccatum mortale. **Quandoz** ex caritate causa correctionis: a hoc in omnibus potestatem habentibus est relicta in subditos suos. **Ex** ia didis habemus hoc documentu qd debemus proximos non faciliter iudicare. **Circa** hoc queritur vt dubia sint in meliorem partem interpretanda: respondetur hñ sanctu **Tho**. 2. 2. q. 7. qd sic vt dicit **Glo**. super illud **Ro**. 10. **Qui** non manducat manducantem non iudicat. **Ma** ex hoc qd aliqs habet malam opinionem de aliquo absq sufficienti causa iniuriatur ei a contemnit ipsum. **Nullus** aut debet stemnere vel nocentiu qd cumq alicui inferre absq causa cogente: a ideo cui no apparet de malicia alicuius manifestum iudicium debemus eum bonum habere interpretando illud dubium in meliorem partem. a meli9 est qd aliquis frequenter fallat habens opinionem bonam de aliquo malo hoie qd ex hoc fiat iniuria alicui. **extra** de regul' iuris. **Estote** **Quantum** ad terciam ptem sermonis exemplum de heremita qui fuit inculpatus cum vrgine que ei ministrabat: et baculus illius semis post mortem illius floruit in signum vtriusq amoris a innocentie. hoc quere in promptuario ex. 22.

Dñica quarta in aduentu dñi ad Philip. *Capite 4*

Ratres. gaudete in dño semper. iterũ dico gaudete
 Modestia vestra nota sit omnibz hominibus. Dñs
 em̄ prope est nihil solliciti sitis: sed in omni orõne
 ⁊ obsecratione cum gratiaz adione petitiones vestre inno
 tescant apud deum. Et pax dei que exuperat oẽm sensum
 custodiat corda vestra ⁊ intelligẽtias vestras in xpo ihesu
 domino nostro.

Sermo quartus super epistolam

Gaudete in dño semper ⁊ ad Philip. In quibus verbis
 hortatur nos ad gaudium in dño ⁊ non in mundo. quia
 gaudium in dño non est ita ad homines sicut gaudium
 m̄di Job. Gaudium m̄di est ad instar puncti. de gaudio sp̄iali
 Proverb. dicit. Secura mens quali iuge conuiuium. ergo dicit
 Ap̄ls. Gaudete in dño semp. Vnde in presenti sermone tria sunt
 dicenda. Primo de gaudio spirituali. Secundo quibz hominibz
 dñs prope est. Tertio q̄stio vna cum exemplo vno. Quantũ
 ad primũ notandũ qd quilibet fidelis in presenti debet gaudere
 principalit̄ de tribz. Primo de bonitate dei cuius bonitas infinita
 est et ineffabilis: nam ex sua bonitate cupit omnes hoies saluos
 fieri: ⁊ ideo incarnatus ⁊ natus est ⁊ venit in mundum Lu. 19.
 Venit filius hois querere ⁊ saluũ facere qd perierat: vnde Ap̄ls
 Qui vult omnes hoies saluos fieri ⁊c. Non solum est natus sed
 post hoc laborauit. 30. annis. vnde dicitur in Ps. In laboribus
 a iuuentute mea Joh. 4. Ihesus fatigatus ex itinere sedebat sup
 fontem. insuper passus et mortuus est vt nobis suam caritatem
 oñderet Joh. 15. Maiorẽ caritatẽ nemo habet ⁊c. etiã resurrexit
 vt fidem resurrectionis astrueret Greg⁹ li. 4. moral. super Job.
 Scio qd redemptor me⁹ viuit. redemptor noster suscepit mortẽ
 ne mortem timeam⁹. oñdit resurrectionẽ vt nos posse resurgere
 confidamus. ⁊ post hoc ostendit ascensionem vt spem nostram
 eleuaret. vnde etiã Aug⁹ ait in sermone de ascensione dñi q. i
 incipit. Celebram⁹. cũ illo ascendamus ⁊ sursũ corda habeam⁹
 Secundo de proximi bonitate et p̄speritate: quia debet gaudere
 in corpore ⁊ in rebus et in anima quo ad deũ ⁊ homines. vnde
 Ap̄ls. Gaudete cum gaudentibus. Tertio de puritate conscientie
 vnde Plidorus de sum. mo bono. Consciẽtia bona semp gaudiũ
 habet Bern. super Cant. Saluber rima quies anime est munda
 conscientia quieta ⁊ secura. Sed dias que faciunt conscientia puraz

Sermo

et quietam. respondet Bern. Duo sunt precipue que reddunt
conscientiam bonam scz penitere de peccatis: abstinere a malis &
facere bona. Itē sciendum qd hoc gaudium spūale fert homini
quinqs utilitates. Primo qd facit hominem contemnere gaudia
mundana & delectationes carnis Greg⁹. Gustato spiritu desipit
omnis caro. Itē quia roborat hominem ad sustinendū & bene
operandum: ita qd oīa ei leuia fiant que alias grauiā videbant
scz mane surgere orare vigilare ieiunare cilicium portare corp⁹
flagellare. Exemplum de martinibus qui propter consolationes
spūales ab intra patienter & leuiter sustinuerūt grauiā tormenta
ab extra. vnde legitur de beato stephano Actu. 7. Lapidēs tor
rentes ei dulces fuerunt. similiter de beato vinctio. Tercio qd
facit seruida nostra deo placabilia. Non enim cum anxietate sed
cum hylaritate seruiendū est deo. vñ Ps. Seruite dño in leticia
quia plus valet vnum pater noster cum hylaritate & deuotiōe
q̄ centum cum anxietate & Cho. 4. Hylarem datorē diligit de⁹
vnde de hoc dñi in detre. Melior est quinqs psalmoz decantatio
cū deuotione & spūali hylaritate q̄ totius psalterii cū anxietate
di. 9. Non mediocriter. Quarto quia de dyabolo triumphat &
ideo letum reddit aī. vnde sanctus anthomius dixit fratribus
suis. Vnica oratio vincendi inimicum est leticia spūalis. Quinto
quia ad gloriā sempiternā perducit. Sicut enī tristitia aliquoz
hic incipit spiritualiter & continuabitur eternaliter sic & leticia.
Ratio est qd sicut meruerūt ire de virtute in virtutem: sic ibunt
de gaudio spirituali in gaudium sempiternū. Quantum ad
secundam partē istius sermonis dicit hic Xpls. Dñs prope est
Wilhelmus. Hoc verbum multum frequentat ecclesia hoc sacro
tempore vt hoīes audiētes tm̄ dñm prope esse non pigritentur
ad recipiendū talem gloriosum dñm ihelum xpm iam nascituz
in h̄sto natiuitatis. Et hoc primo ppter eius nobilitatem & sub
tilitatem. Altissimus enim est qui apud nos hospitiari desiderat
Secundo propter illius hospitis utilitatem: alii hospites auferre
aliquid solent: sed cum isto hospite omnia bona veniunt: iuxta
illud Sap. 7. Venerunt mihi oīa bona pariter cum illa. sancta
trinitate Joh. 14. Ad eum veniemus et mansionem apud eum
faciemus. Vnde notandum qd tota trinitas aīe quam inhabitat
cōmunicat de bonis suis, Pater cui appropriatur potentia dat ei
potentiam qua resistere potest peccatis. filius cui appropriatur
sapientia dat ei sapientiaz qua mediante potest discernere inter
bonū & malum vt oībus donis & gratis a deo collatis sapienter

vtatur. Spiritus sanctus cui appropiat bonitas dat ei bonitates
 vt in omnibus que videt et ait prosperetur vt naturaliter bonū
 eligat et maluz despiciat. Gaudeat ergo quilibet fidelis qui hoc
 tempore cor suum mundat vt inhabitantes deum suscipiat. vñ
 Raymo super Joh. Dñm deum tuū suscepturus in habitaculo
 cordis tui: emunda conscientiam tuā ab operibus mortuis et cogi-
 tationibus superfluis et immundis: qz mundus habitator: mētam
 querit domum. Tertio quia fugat alium hospitem scz dyaboluz
 Ve homini illi cuius immundus spūs hospicium in tanta solen-
 nitate inhabitat et inquinat. Omnia enim bona presentiam illū
 hospitis fugiunt et quasi annihilantur in hospicio ad quod ipse
 inclināt. Jcūto enim inuocare debemus dñm ihesum in veritate
 hoc sacro tpe. vnde dñr in Ps. Prope est enim omnibz inuocan-
 tibus eū in veritate. vnde Wilhelmus. Veritas inuocationis est
 desideriu cordis. vñ ipse Wilhelmus super dicta verba scz, Dñs
 prope est dicit qz dñs prope est quinqz generibus hominum. In
 primo prope est peccantibus: ymo presens est eis in omni loco et
 tempore vt sic de eius pñtia erubescant peccare. vnde Boetius
 Magna em necessitas est nobis indicta pbilitatis cū ante oculos
 iudicis agamus cuncta cernentis. vnde quidā. Cum quid turpe
 facis qz me spectante ruberes. cur spectante deo non magis ipse
 rubes. Apostolus. Nō longe est ab vnoquoqz nostrum. In ipso
 enim viuimus mouemur et sumus ymo cum peccator fugit a deo
 scz addendo peccata peccatis deus eū sequit monendo vt redeat
 vnde Jhere. 3. dicit dñs ad animam peccatricē. Tu fornicata es
 cum multis amatoribus tuis: tamē reuertere ad me dicit dñs et
 ego suscipiam te. Mira insania. fugit peccator deum et currit ad
 infernalem lupum quem ouicula naturaliter fugit et ad pastoreē
 currit. Secundo prope est morienti in peccato vt a peccato eum
 reuocet Apo. 3. Ego sto ad ostium et pulso. Vere ille qui per
 annuz vel per multos annos peccat facit eum stare et pullare ad
 ostium cordis sui: nec etiam aperire vult vt sentiat inspirationē
 diuinam. De propinquitate dei que manet in peccatore habes
 exemplum de illo in vitaspatorum qui abnegauit deum propter
 filiam sacerdotis paganozum. hoc exemplum quere in discipulo
 in secundo sermōe de tpe. Tertio dñs prope est pctori penitenti
 et ad eum reuertenti in hoc sacro tempore. vnde dñr Ezechel. 18
 In quinqz hora peccator ingemuerit saluus erit. vnde. 2. Reg.
 12. dicit ei scz dauid propheta nathan. Deus transtulit peccatū
 tuum a te. de hac propinquitate habetur Lu. 9. cum filius prodigus

Sermo

rediret ad patrem suum et adhuc longe esset. vidit eum pater
suus et misericordia motus occurrens cecidit super collum eius et
osculatus est eum. Item exemplum habemus de latrone Lu. 13
qui dixit. Memento mei dum veneris in regnum tuum: cui dixit
dñs. Amē dico tibi hodie mecum eris in paradiso. Quarto ppe
est existenti in tribulatione ut ei subueniat vel patientiā dando
vel ab eo recipiendo. vnde dicitur in Ps. Cum ipso sum in tri-
bulatione eripiam eum et glorificabo eum Aug⁹ de ci. dei. De⁹
eum aduersū te exagitat aut merita examinat aut pēta castigat
qui mihi mercedem eternā pro toleratis pie magis tenet po-
donat. malos autem damnat. Quinto deus prope est vni-
cuique reddēdo sibi sū merita sua Apoc. 3. Ecce venio cito reddere vni-
cuique sicut Ja. 4. Iudex ante ianuā existat etc. Et si dñs mortuus
esset per mille annos cum respectu pene vel premii futuruz esset
quali vna hora. vnde Ps. Quomā mille anni ante oculos tuos
tanq̄ dies hester etc. quomā mors est propinqua homini q̄ ipse
credit. vt patet in illo diuitē Lu. 12. qui dixit. Rīa mea habes
mūlta bona etc. Quantum ad terciaz partem huius sermonis
queritur vtrum homo hic possit impleri gaudio spūali: rñdet
sanctus Tho. 2. 2. q. 3. q. 9 ex parte dei de quo est gaudium illud
non potest impleri: quia nullus potest in tantum gaudere de eo
sicut esset gaudendū. Sicut nullus potest in tantum deū diligere
sicut est diligendus. quia eius dilectio est infinita et sic gaudium
dei est plenum de seipso. Ex parte autem illius qui gaudet non
potest hic gaudio impleri: quia gaudium habet se ad desiderium
sicut quies ad motum. Item gaudium est plenum: qz nihil restat
desiderio: modo hic in pñti in nobis semp manet mot⁹ deside-
rii ideo hic in mōdo non est gaudium: sed in patria motus deside-
rii factabitur. quia habebit deum omnipotentem presentem qui est
silius deside-rii nostri. et eum hñdo habemus omnia. vt de Aug⁹
super Joh. Deus tibi totum est. si esuris panis est. si vero sitis
potus est. si es in tenebris lumē tibi est. si nud⁹ immortalitatis
tibi vestis est. Vnde in futuro non cessabit solum desideriu⁹ quo
eum desideramus: sed etiā erit quies oīm desideriorum nos-
trorū Ps. Replebitur in bonis desiderium tuum Aug⁹. 24. li. de ci.
dei. Ipse de⁹ est fons desideriorum nostrorū qui sine fine videbit
sine fastigio amabitur: sine saugatione laudabitur: ymo sancti
plus habebunt q̄ desiderare possunt Aplos. Oculis non vidit etc
Greg⁹ in moral. Et quis enarrare sufficiat quantum gaudium
quelibet anima suscipiet de sanctorum patriarcharū credulitate

et fidelitate apostolorum caritate et diligentia magna: martirum
 stabilitate et patientia: confessorum pietate et clementia: virginum
 castitate. Reuera lingua et vox deficit. quia intellectus capere non
 sufficit quantum sit gaudium choris interesse angelorum partem
 vultum dei cernere. Exemplum quod tanta sunt beatorum gaudia
 in patria quod dyabolus sustineret omnium demonum penas si valeret
 redire ad celum et ibi claritatez videre sicut patet in pmpuario

Unica infra octavas natiuitatis ad Gal.

Ratres. quanto tempore heres paruulus est nihil
 differt a seruo cum sit dominus omnium: sed sub
 tutoribus et auctoribus est usque ad presinitum tempus
 a patre. Ita et nos cum essemus paruuli sub elementis mundi
 huius eramus seruientes. At ubi venit plenitudo temporis:
 misit deus filium suum natum ex muliere factum sub lege.
 ut eos qui sub lege erant redimeret ut adoptionem filiorum
 reciperemus. Quoniam autem estis filii dei. misit deus spiritum
 filii sui in corda nostra clamantem. Abba pater. itaque iam
 non seruus sed filius: quod si filius et heres per dominum.

Sermo quintus super epistolam

Quanto tempore heres paruulus est nihil differt a seruo
 cum sit dominus omnium ad Gal. 4. Modo sancta mater ecclesia
 retulit qualis ille qui sine estimatione est magnus pro
 nobis est paruulus factus. unde Berni. Magnus dominus et laudabilis
 nimis. Nam heres dei est christus filius marie virginis ad Heb. e. 1.
 Quem constituit heredem vniuersorum. Heres iste nihil differebat
 a seruo cum esset dominus omnium. Similis enim erat paruulis licet
 in eo essent omnes thesauri scientie et sapientie reconditi: tamen
 videbatur sapientia proficere Lu. 2. Tulerunt illum in iherusalem
 Item licet esset sine omni macula peccati. tamen signum macule
 habere voluit scilicet cauterium circumcisionis sicut alii pueri. Ex quibus
 patet quod similis erat paruulis aliis. ergo dicit Aplos hic. Quanto
 tempore heres hic paruulus est etc. Unde in presenti sermone tria
 sunt dicenda. Primo quomodo christus comparatur seruo. Secundo
 quare hoc tempus dicitur plenitudo temporis. Tercio quare dicitur
 deus pater noster cum vno exemplo. Quantum ad primum
 sciendum quod christus comparatur seruo propter tres rationes. Prima
 est quod ad instar serui in continuis laboribus erat: unde Ps. In
 laboribus a iuuentute mea. O homo cogita qualiter christus pro te
 laborauit in iacendo: quia iacuit in presepicio et feno ut tu iaceas

Sermo

interduz dure pro eius amore. Cogita insuper o homo qualiter ipse laborauit in discurrendo: ita etiam q sanguis fuit in itinere. Etiam q tu laborabis eundo ad ecclesias ad missas q sermones. Cogita qualr laborauit in orando in vigilando et sepe in orone pernoctando. Surge ergo mane q ora vt eius impetres misericordiam et gratiam et dicere possis cum Dauid. Media nocte surgebam ad cōsistendum tibi. Multum laborauit. quia iniquitatem multorum ymo mundi portauit in hoc q p peccatis mōi penas sustinuit Bern. Mem orabor semper illarum infantulum necessitatu: laborum quos pertulit in predicando: fatigationū in discurrendo. vigiliāz in orando. temptationum in ieiunando. colaphisationum. exprobrationum clamorum &c. Ecce qualiter xps pro te laborauit: labora et tu propter eum. Insuper pro te sustinuit passiones. Si vis esse particeps requie oportet q sustineas penas pro eo sicut ipse sustinuit. vnde Apostolus. Si socii passionum estis: eritis et consolationum. Secundo comparatur seruo propter paupertatem quaz sustinuit Ps. Pauper ego sum. Quis potest exponere paupertatem xpi. nam qui est ditissimus inter homines factus est pauper ppter hoies vt diuites faciat &c. Cho. 8. Scitis gratiam dñi nostri ihesu xpi quomā propter nos egenus factus est cum esset diues vt illius inopia diuites essemus. Vis scire q pauper fuit considera qualiter natus fuit in stabulo reclinatus in presepio: inuolutus vilibus pannis &c. Considera vltimus q paup fuit in processu. pauperior fuit q seruus. nullus seruus adeo pauper est qui seruit pro determinato pretio alicui domino quin habeat in domo dñi hospiciū: quin etiam posset habere denariū. Xps vero adeo pauper fuit q in domibz illoz quibz seruiuit hospiciū habere non potuit. legit enim Math. 2. 7. 21. cum in die palmarum venisset in iherusalem intrauit in templuz vbi cum multos infirmos curaret q tota die predicaret. Cum iam esset sero. v. spere circumspedens omnibus glo. Si qis eum hospicio receperet &c. Exiit ergo in bethania cum. 12. aplis. Sic considera christi paupertatez qui in tanta ciuitate hospiciū habere non potuit. sed exiit in bethaniaz propter hospiciū ad hospitam suam martham que ipsum frequenter receperat in domū suam cum discipulis suis. Item adeo pauper fuit q vnū denariū habere non potuit. legitur em Math. 17. q cum exigerent tributum a xpo nec haberet vnde solueret: misit petrum ad mare qui accepit piscem in cuius ore inuenit staterem quem fecit dari pro se q petro. Ecce q pauper fuit q non potuit habere vnum

denariū nisi per miraculū. Vis vltimū scire q̄ pauper fuit. vide
q̄ nudus pependit in cruce ⁊ non potuit habere aliquid ad qd
caput suum conculsum et debilitatum inclinaret Lu. 9. Vulpes
foucas habēt ⁊ volucres celi nidos ⁊c. Vide q̄ adeo pauper fuit
q̄ qui oēs aquas creauerat. in extrema necessitate vnum haustu
aque habere non poterat. Iudei dederunt ei vinum bibere selle
mixtum: quod cum gustasset noluit bibere Math. 27. Tertio
comparatur seruo propter humilia seruicia que fecit, Ipse enim
humiliter ministravit apostolis sicut seruus Math. 2. Quicūq̄
voluerit inter vos preesse e. v. seruus. Et sicut filius hominis nō
venit ministrari sed ministrare Lu. 22. In medio vestruz sum sic
qui ministrat. Vis scire q̄ humilia seruicia fecit Joh. 13. Surgit
a cena ihesus ⁊ ponit vestimenta sua accipiens lint hum p̄ cinxit
se. deinde accepit aquam in peluim ⁊ cepit lauare pedes discipu
lorum suorum et tergere lint hoc quo erat precindus. Pondera
verba ⁊ inuenies q̄ hic ministrat. surgit inquit a cena. discipul
residentibus xps surrexit vt ceciderit se esse seruum: q̄a moris
est vt dñis ad mensā sedentibz serui prius surgant. cepit lauare
pedes discipulorum suorum. Venit ergo ad symonem petrum.
⁊ dixit petrus ei. Nō lauabis mihi pedes in eternū. Ecce p̄ tras
obstupuit videns illum genua sic dēre coram se dorsum curuare
manus ad lotionē pedum extendere: in cuius noīe omne genu
flectitur celestium terrestrium ⁊ infernorum. V homo in hoc obse
quio considera maximam humilitatem q̄ voluit lauare pedes di
scipulorum suorum. non solum electorum sed etiam iude sui tra
ditoris. ⁊ in hac humilitate dat nobis exēplum nos humiliandi
Joh. 13. Exemplum enim dedi vobis vt quemadmodum ego
fecit: ita ⁊ vos faciat. Quantum ad secundam partem istius
sermonis dicit ipse Xps X̄c vbi venit plenitudo tēporis. Hoc
autē tempus plenitudinis ipsius fuit tempus incarnationis ⁊
natiuitatis xpi propter plura. Primo quia tunc p̄fixitū tps
a deo quo xps fons plenitudinis gr̄ie nasci deberet. Secundo
propter plenitudinē pacis Ps. Dñetur in diebus eius iusticia
⁊ abundantia pacis Johel. Implebunt h̄: rea frumento: ⁊ tor
cularia tua vino redundabunt. quia tempore augusti qñ natus
est xps pax sui per vnīuersum orbem. Tertio propter crismatū
largissimam effusione Joh. 3. Effundam de spiritu meo super
omnem carnem. Quarto propter figurarum impletionem: q̄a
precedens tempus vacuum fuit figuras continens nostre salutis

Sermo

que figure implete sunt in xpi incarnatione et natiuitate, Quinto propter misericordie plenitudinē. Tempore enim veteris legis abundabat iusticia. similiter abundabit tempore extremi iudicii sed nunc abundat misericordia dei Ps. Misericordia dñi plena est terra. Quantum ad tertiam partem istius sermonis dicit Aplus. Misit deus spiritum filii sui in corda nostra clamantem Abba pater, Sciendum q̄ deus dñi pater noster propter quinq̄ Primo propter creationem Deutro. 33. Nunquid ipse est pater tuus qui possedit et fecit et creauit te. de hoc in Ps. dñi. Ipse fecit nos et non ipsi nos. Secundo ppter curam promissionis. 1. Petri 5. Ipsi est cura de nobis. vnde dixit Dauid in Ps. Dñs soluit est mei Mat. 6. Nolite soluiti esse dicit. Quid man. et. Tercio propter affectum dilectionis et miserationis Ps. Quō miseretur pater filiorum et. Quarto propter disciplinā correctionis Aplus flagellat deus omnem filium quem recipit. vnde Ihere. Nam primo affixi te supple in presenti et non affligam te ultra sed in futuro. vnde de hoc Greg. Misericorditer deus adhibet nobis temporalem seueritatem vt non eternam inferat ultionez. ideo hic quibusdaz parit vt in eternum cruciet. Quinto propter distributionem hereditatis. vnde dicit in Ps. Tu es qui restitues hereditatem meam mihi Mat. 23. Venite benedicti patris mei et. Nota exemplum. nam petrus alphon. dicit de quodam domino vni⁹ ciuitatis qui habuit tres filios et cogitauit dñum ciuitatis vni illorum dimittere qui regeret ciuitatem: et volens scire quis illorū esset melior vsus est tali industria: vocauit maiore et dixit ei. Si deus vellet te facere auem cuiusmodi auis esse velles fili mi respondit. aquila: dixit pater. Quare. respondit. Quia omnium auium rex est et volat super omnes aues: vocauit secundum et dixit. Tu fili si deus vellet te facere auē de qua esses melius contentus: respondit. de falcone: et quare hoc ait pater. respondit quia portatur pugno nobilium quando vadit venatum truit super omnes aues huius voluntatem suam et modo occidit vnā modo aliam. Quibus auditis vocauit tertium sed minore et dixit ei sicut aliis: et respondit q̄ vellet esse grus. quia semper volat cum comitiua multitudine et societate, His peractis venit p̄dict⁹ domin⁹ et condidit testamentum dicens. Dimitto filium meum iuniorē heredem et dñm ciuitatis. Sic in proposito deus habet tres filios sed luciferum qui sicut aquila appetit volare super altitudinem nubium et similis esse altissimo, Secundus fuit prim⁹ homo sed adaz qui velut falco rabidus super pomum vetum se

immisit. Tercius filius est xps qui in terris visus est et cum omnibus conuersatus. et iste est heres: de quo loquitur Aplos in epistola hodierna dicens. quod si filius et heres per deum: et coheredes sunt pauperes christi celestem hereditatem possidentes Math. Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum Jaco. z Nonne deus elegit pauperes in hoc mundo. diuites in fide et regni heredes: quod promisit deus diligentibus se.

Officia post octauas Epiphanie ad Ro.

Ratres. obsecro vos per misericordiam dei ut exhibeatis corpora vestra hostiam viuentez sancta deo placentem rationabile obsequium vestrz. et nolite reformari huic seculo: sed reformamini in nouitate sensus vestri ut probetis que sit voluntas dei bona et bene placens et perfecta. Dico enim per gratiam que data est mihi omnibus qui sunt inter vos non plus sapere quam oportet sapere sed sapere ad sobrietatez. et vniciq; sicut deus diuisit mensuram fidei. Sicut enim in vno corpore multa membra habemus. Omnia autem membra non eundem actum habent ita multi vnum corpus sumus in cristo. Singuli autem alter alterius membra in xpo ihesu domino nostro.

Sermo sextus super epistola precedenti.

Obsecro vos per misericordiam dei ut exhibeatis corpora vestra ad Ro. 12. Quia maria ps merendi et demerendi consistit in exercitio corporis. ideo monet nos Aplos ut corpora nostra dei seruitio efficaciter mancipemus dic. Obsecro vos etc. Vnde in presenti sermone quinque sunt dicenda. Primo quia debemus corpora nostra exhibere deo. Secundo quia aliqui offerunt deo hostiam mortuaz et aliqui viuentez. Tercio quare non debemus nos reformare huic seculo. Quarto de illis qui plus sapiunt quam oportet sapere. Quinto quomodo omnia membra sancte ecclesie vnum sunt corpus cum vno exemplo. Quantum ad primam partem Aplos ponit hanc exhortationem de exercitio corporis immediate post has festiuitates. Primo propter debitum illius reuoluntatis: et cum filius dei propter minimam caritatem humanum genus ad veram salutem sibi adoptauit. monet Aplos ut in reuoluntatem sui dulcissimi corporis nostra corpora exhibeamus ut ei seruiamus sicut nobis in suo corpore triginta tribus annis seruiuit. vnde xps dicit in euangelio. Filius hominis non venit ministrari sed ministrare. et etiam ut ei subiiciamur tanquam

Sermo

creatori nostro: ut seruus dño filius patri: sic nos deo Eccl. 2.
Collum subiicite iugo eius. ppter hoc impropere dicit illud
Exo. 10. Usquequo non vis subiici mihi. Secundo exhibenda
sunt corpora nostra deo ppter oblationē illam qua se pro nobis
obtulit deo patri in cruce et in morte. Vnde sicut omnia mēbra
pro nobis extendit et totum corpus ad passionem dedit: sic in
recompensam offerre debemus sibi corpus et membra nostra. q̄a
post mortem dabit resurrectionem et gloriā. Nam fidelis miles
non timet amittere equum in p̄lio dum possit facere laudabile
factum pro domino suo quando se sperat recipere meliorem. Sic
iustus non timet exponere suum corpus castigationi vel etiam
morti si necesse fuerit propter dñm suum: quia post mortem per
resurrectionem sperat gloriosum subtile et eternum corpus se re-
cepturum. vnde Apl̄s. Saluatorem expectamus dñm nostrum
ihesum xpm qui reformabit corp⁹ humilitatis nostre et figurat si
corp⁹ claritatis sue. vnde xpus ait Mat̄h. 13. Fulgebunt iusti
tanq̄ sol. vnde etiā Bern̄. in li. de conside. Qualis tunc putas
erit splendor animarum q̄n solis splendor: et habebit lux corp⁹
nulla tibi tristitia nulla angustia. nullus dolor null⁹ timor null⁹
labor sed perpetua sanitas iemper perseverabit. Quant⁹ ad
secundam partem istius sermonis dicit hic Apostolus, Noliam
viventem sanctam deo placentem. Pro quo sciendum q̄ aliqui
hōiā mortuā offerunt deo. Primo isti qui bona op̄ra offerunt
deo in peccato mortali. quia nihil merentur apud deum quo ad
remunerationem eternam. 1. ad Tho. 13. Si distribuero omnes
facultates n̄ eas in cibos pauper⁹ et si tradidero corpus meum et
vnde dñs in decret. Opera extra caritatem non valent ad salutē
24. q. 10. Secundi sunt qui dicunt q̄n mortuus fuero sepeliar in
tali monasterio: dum viuūt in peccatis suis perseverant. anima
e⁹ in inferno sepelī et cadaver vult sepeliri in loco sacro. Ter-
cii sunt ypocrite qui ieiunant vigilant orant ecclesias frequentant
et talia bona op̄ra faciunt propter gloriā vanam et laudem
humanam. et tales sunt martires dyaboli. et p̄nt dicere dyabolo
illud Ps̄. Quoniam propter te mortificamur. et de talibus dicit
xps. Amen dico vobis n̄ reperēt mercedem suam Greg⁹ in moral̄
D̄ q̄ miserj sunt qui affectāt laudes hōim in semetipsis: dissipāt
fruct⁹ arbor⁹ suar⁹. dūq̄ ostendere alienis oculis appetant dānant
qd̄ agunt. Quarti sunt q̄ faciūt peregrinationes et eccl̄as et capel-
las aliuūt et largas elemosinas dant pauperibus de rebo iniuste

acquisitis scz per rapinā & vsuram & illis non satisfaciunt quibz
 tenentur restituere Ecl. 34. Qui offert de substantia pauperis:
 q̄si qui vidimat filiū in aspectu patris. vnde Greg⁹ in registro.
 Quicquid in dei seruiuo ex scelere offert omnipotentis dei non
 placat iracundiā sed iritat. Quinti sint claustrales qui co:pora
 habent in claustro sed co:da in seculo. Corpus enim est mortuū
 q̄n est ab anima separatu: vnde Aristotiles. Mors nihil aliud
 est q̄ recessus aie a co:po:re. & tales claustrales faciunt oblatiōes
 cum cayn qui aias suas dant dyabolo & sua co:pora in claustro
 dant deo. de talibus non est mirum si claustrum non sit eis tazz
 & magnū dolorem sentiunt quasi mortem. quia mors est diuisio
 corporis & anime. sic et ipsi diuisi sunt: quia co:pora habent in
 claustro et co:da in mundo: et tales habent duram et asperam
 vitaz: quia quicquid boni faciunt coadi faciunt. vnde Hugo de
 sancto victore. Inuitus non bene agit etiam si bonum est quod
 agit. et tales sunt miseri homines: quia nullam consolationem
 habent in mundo: nec abintra a deo. Queritur hic qui sunt isti
 qui hostiam viuētem offerunt deo & que requiruntur ad hoc
 respondetur q̄ Primo requiritur q̄ opus bonuz fiat in caritate
 & gratia: quia minimū opus in caritate factum plus est q̄ opera
 omnium peccatoz in mundo existentuz Bern. Caritas est cum
 qua nec maximum acceptatur. Secundo q̄ fiat intentione recta
 scz q̄ homo in bono opere querat dei honorem & salutem ppriaz
 et proximozum edificationem Amb. Intentio operi tuo finem
 imponit Greg⁹. Quicquid agis pro eterna mercede age: & nihil
 studeas propter humanā opinionem & laudem agere: sed ppter
 vitam eternam. Tercio q̄ fiat voluntarie et cum hylaritate. 1.
 Cho. 4. Nylarem datorem diligit deus. vnde dicitur in decret.
 Melior est quinqz psalmozum ꝛ de conse. dis. 5. Non me. Ps.
 Seruite dño in leticia. Quarto q̄ fiat perseueranter: quia non
 sufficit q̄ bonum fiat in gratia & recta intentione & voluntate nisi
 fiat perseueranter Bern. Tolle perseuerantiam nec obsequium
 habebit mercedem. vnde etiaz Ysidorus de summo bono. Solis
 incipientibus promittitur: sed premium perseuerantibus datur
 Mat. 10. Qui perseuerauerit vsqz in finem ꝛ. Item aliqui qui
 deo hostiam viuētem offerunt sunt infirmi & tribulati qui sunt
 patientes. Nunq̄ enim corpus digna hostia efficitur: nisi igne
 tribulationis mozaificatum fuerit et decoctum. Quomiam si nos
 tribulationem patienter & voluntarie sufferimus corpus nostrū
 non solum hostia viuā: sed sancta efficitur coram deo.

Serino

Sunt autem tria consideranda propter que non solum patienter sed delectantur tribulationes et infirmitates suscipiende sunt. Primum est quia est verissimum signum electionis: unde dixit angelus raphael ad thobiam. Quia acceptus deo eras necesse fuit ut temptatio probaret te. contra dicit de reprobis in Ps. Dimisi eos secundum desideria cordis eorum. Secundum est cum magno effectu certissima liberatio Ps. Ex omnibus tribulationibus meis eripe me sicut Polycarpus dicit quod divina pietas solet electos suos multipliciter eripere. Primo liberat per patientie donationem Gregorius Maxime deus liberat quando sufferendi patientiam amiserat. Secundo tribulationem in dulcedinem commutando sicut de sancto andrea legitur dicente. O bona crux diu desiderata. Item de sancto stephano. Lapidem torquentes illi dulces erant. Tertio liberat per singulas tribulationes consolationes infundendo Ps. Secundum multitudinem dolorum meorum consolationes tue letificaverunt animam meam. Secundo appetenda est tribulatio: quia reformat nos deo qui super omnes homines tribulationum passionibus se inmisit. propter hoc solum tribulatio summo desiderio est amplectenda. Unde cum translatus de ista vita ad speculum vite divine veritatis pervenimus. tunc luce clarius cognoscemus quam magnam cumulum meritorum nobis prebens tribulatio advenit. unde Bernardus super illud Apostoli. Non sunt condigne passionibus et dicit. Non sunt condigne passionibus ad penam que dimittitur. ad gratiam que immittitur. ad gloriam que promittit: unde Humbertus Si aduersitatum utilitatem sciremus considerare vix in centum annis domino possemus pro infirmitatis unius beneficio respondere. Quantum ad tertiam partem dicit hic Apostolus. Nolite conformari huic seculo. non debemus nos reformare huic seculo. Primo quia amicitia huius mundi inimicum dei constituit. Iacobus. 2. Amicitia huius mundi inimica est deo: quia amor mundi expellit deum et eius gratiam et dilectionem a corde hominis: quia sicut ignis et aqua sunt contraria: frigus et calidum: album et nigrum sic amicitia mundi et dei simul stare non possunt. unde Gregorius. Disce o homo non diligere mundum et diligas deum ante omnia. quod habes funde ut implearis. unde etiam Augustinus super primam canonicam Johannis. Duo sunt amores scilicet mundi et dei. si mundi amor in te habitat non est quo introeat amor dei. Cum exoneris corde tuo ab amore terreno tunc hauries amorem divinum et incipit in te habitare caritas a qua nihil mali potest procedere. Secundo quia totus mundus plenus est amaritudine et miseriis

ergo dicitur vallis lacrimarum. hoc puer ostendit nascendo qui primo flet representans miseriam huius mundi Job. 14. Homo natus de muliere breui viuens tempore replet multis miseris. Hoc patet patet. quia nunc frigus nunc estas nunc fames nunc sitis nunc fletus nunc diues et pauper viuus et mortuus Job. 12. Nunq̄ in eodem statu permanet Gregorius super Ezech. Quid est quod in hoc mundo nos libeat. vndiq̄ luctus nos in spiciamus. vndiq̄ gemitus audimus: destructe vbes. vndiq̄ es uersa castra. agri in solitudinē redacti: alios in captiuitatez duci alios detruneari vidim⁹. ⁊ alios interfici. Quid ḡ est qd̄ in hac vita libeat fr̄es mei. Si talem m̄dm iam diligimus non gaudim⁹ sed vulnera amamus. Tercio quia nemo seruiens huic mundo potest peruenire ad gaudiū celeste. Ratio est quia omnes seruitores h⁹ mūdi serui sunt dyaboli Mat̄h. 6. Nemo potest duob⁹ dñis seruire Apl̄s. Si adhuc hominibus placere xp̄i seruus nō essem: ymo serui dyaboli q̄nq̄ durius laborant q̄ serui xp̄i. q̄a sunt in continuis laboribus ⁊ inquieti in conscientia suis Amb. Que pena grauior q̄ interioris conscientie vulnus. Nonne hoc magis fugiendū q̄ mors q̄ exilium q̄ dispendiū q̄ debilitatis dolor. ⁊ in futuro seruitores mundi habebunt infernum ⁊ priuabuntur gaudio eterno Cris̄. super Mat̄h. D̄ q̄ miserimus est mundus ⁊ miseri qui sequuntur eum. Semp̄ em̄ in hoīes m̄dani opera sua excluderunt a vita. vnde etiam Greg⁹ in moral. Sic est regnum celorum ꝛc. Nemo potest hic gaudere cum hoc seculo ⁊ illic regnare cum deo. Quantum ad quartam partem ist⁹ sermonis dicit hic Apostolus. Nō plus sapere q̄ oportet sapere Notandū est hic h̄m Vincentiū q̄ aliquis plus q̄ oportet sapit tripliciter. Vno modo rōne obiecti q̄ obiectū inperscrutabile vult perscrutari ⁊ inuestigare rationibus trinitatem personarū ⁊ vnitatem essencie diuine seu articulos fidei qd̄ est prohibitum Eccl. 3. Altiora te ne quesieris. vnde etiam Proverb. 15. Qui perscrutator est maiestatis opprimet a gloria. Secundo qui per sciaz magicam vult secreta ⁊ futura p̄dicere. Tercio in iudicando occultis cordium que solus deus habet cognoscere ⁊ iudicare: ⁊ in signum huius ipse solus dicitur perscrutator cordium. et de hoc plenius habet in discipulo de tempore sermone. 54. Quantū ad quintam partem istius sermonis dicit hic Apl̄s. Sicut enim in vno corpore multa membra habemus ꝛc. Sic apl̄s ostendit quomodo omnia membra ecclesie vnum corpus sunt. ⁊ quomodo fideles xp̄i sunt in corpore ecclesie ⁊ debent se adinuicem habere

Sermo

sicut membra vnius corporis. Notandū ē
inuidet alio membro ex eo qd dignius et melius habet q̄ aliud
membra. ymo vnum membz congaudet alteri ⁊ reputat sibi
factum qd sit alteri siue bonum siue malum. vnde si ledatur pes
dicit os. Quare me ledis. ⁊ si lauatur pes. os regratiat̄ lauanti
Sic debet esse inter fideles cristi qui sunt membra ecclesie: vnde
d̄r hic. Multi vnum corpus sumus in xpo. singuli autem alter
alterius membra. Secundo vnum membz lesum ab alio non se
vindicat. Sic etiā debet esse in mēbris ecclesie. vnde etiāz Apl̄s
ait. Nulli malum pro malo reddentes: ymo quod plus est vnū
membra pro alio se exponit periculo p̄cipue minus nobile p̄
nobilitati vt manus pro capite. In membris ecclesie ip̄m caput
pro membris se exponit. Tercio sicut vnū membz abū sumptū
aliis cōmunicat. sic vn⁹ fidelis aliis bona sua cōmunicare debet
Et si membz amplius de cibo retineat q̄ debet. illud est ei occa
sio apostematis vel alterius infirmitatis. sic etiā inter fideles xpi
Ecc̄l. 5. Est ⁊ alia vanitas pessima qm̄ vidi sub sole scz diuitias
conseruare in malum dñi sui. Quarto nihil valet vnū membz
separatum ab aliis sed est putridū ⁊ inutile. Sic excomunicat⁹
⁊ separatus per excomunicationem maiorē a xpo qui est caput
⁊ a membris. ab omnibz fidelibus xpi ad nihilum valet nisi ad
eternū ignez. hoc probatur ex euangelio Joh̄. 12. vbi xps dicit
Ego sum vitis vera ⁊ vos palmites. Sed homo excomunicatus
est sicut palmiti absciso a vite q̄ sic abscisus ad aliud non valet
nisi vt in igne comburatur Aug⁹ super Joh̄. Nihil debet formi
dare xpianus q̄ separari a corpore cristi. Quinto totum corpus
tremit cum separationē vnus membri p̄uidet. Sic timere debet
totum corpus ecclesie cum aliquem fidelem videlicet separari a
cōmunionē fidelium per excomunicationem vel p̄ctm̄ mortale.
Pro quo sciendū qd excomunicatio maiorē facit non est ferenda
contra xpianum xpi sanguine redemptuz. Nam vt dicit Aug⁹
Cum quidaz sacerdos excomunicare suum subditum veluisset ⁊
audiuisset vocem dicentem sibi. Desine. non em̄ tu sc̄i. aut ego san
guinem meum pro eo sudisti: statim remisit sententiaz. Vltimo
nota exempluz quō vnū membra exposuit se pro alio. Hoc
patet de beato paulino episcopo qui se dedit in mortē pro filio
vidue ⁊ per hoc seipm̄ ⁊ mltos xpi fideles a captiuitate ⁊ morte
liberauit quere in promptuario.

Dñica prima post Epi. epla pauli ad Ro.

Ratres. hñtes donationes fm gratiam que data
 est vobis differentes. siue prophetiam fm rōnem
 fidei: siue ministeriū in ministrādo: siue qui docet
 in doctrina: siue qui exhortatur in exhortādo. Qui tribuit
 in simplicitate. qui preest in sollicitudine. qui miseretur in
 hylaritate: dilectio sine simulatione: odientes malum:
 adherentes bono: caritatē fraternitatis inuicē diligentes
 honore inuicem preuenientes. Sollicitudine non pigri:
 spiritu feruentes: dño seruientes. spe gaudentes: in tribu-
 latione patientes: orōni instantes: necessitatibz sanctorz
 cōmunicantes: hospitalitatē sectantes. Benedicite perse-
 quentibus vos: benedicite et nolite maledicere. Gaudete
 cum gaudentibus: flete cum flentibus. Idēpm sentientes
 non alta sapientes: sed humilibus consentientes.

Sermo septimus super epistolam

Vi preest in sollicitudine ꝛ Ro. 12. Prelatis sollicitudo
 appropriatur. quia sunt pastores ꝛ debent vigilare sup
 gregem eis cōmissum. et in signum hꝫ xꝑs pastor petro
 dixit. Pascue oues meas. ergo hic dꝛ. Qui preest in sollicitudine
 Unde in pñti sermone Xꝑlus dat plura documenta. Quantum
 ad primuz dicit. Qui preest in sollicitudine preest. Pro quo
 sciendum fm Wilhelmum qꝫ tripliciter ratione prelatus debet esse
 sollicitus ad custodiendū aīas sibi cōmissas. Primo qꝫ sanguine
 xꝑi empti sumus. Si quis haberet de xꝑi vestibus aliquid valde
 custodiret illud. Si vero haberet aliqd videlicet de sanguine eiꝫ
 diligentius custodiret. Qualiter aut debet custodire animas qꝫ
 sanguine suo preposuit pro illis sanguinem fundendo. Secundo
 qꝫ in periculo aīe sue pereunt anime ille et si ex culpa sua pereāt
 erit anima eius pro aīabus illorū Ezech. 29. Sanguinem aut
 eius de ma. spe. requi. Tercio vero quia nisi prelatus adduxerit
 in quantum in se est animas sibi cōmissas a dño faciem dei non
 videbit Ezech. 34. Non videbitis faciem meam: nisi adduxeritis
 fratrem vestꝫ minimum vobiscū. nisi quis diligenter custodiret
 sanguinē xꝑi in vase verteret contra salutē ppriam. Sic vtiqꝫ a
 regno celozū excludet nisi aīas sibi traditas adduxerit scuz. Vñ
 hic querit vtz plati maius hēbunt pñium a deo ceteris hoībo-
 rñdet Eludariꝫ. Qui in ecclā dignitatibz pñunt vt epī ꝛ psoi-
 teri si verbo ꝛ exēplo bene pñunt tot pñia p illis hēbunt quot
 aīe per eos salue facte sunt Gregꝫ in omel. Pre ceteris deū sub-
 lime videre merent qui fidelibz gregibz nouerunt pesse solicate.

Sermo

Dum enim presul super gregez suum vigilat diuina gratia super eum choruscet. Si autem subditis verbum dei subtraxerint et eos in foueam mortis per mala exempla duxerint. tot penas pro aliis hereditabunt quot aie eorum prauo exemplo perierunt. Gregorius in moral. Scire debent prelati quod si nunquam mala perpetraverint tot tamen mortibus digni sunt quot ad subditos perditionis exempla transmittunt. Qui autem in secularibus prelati sunt ut reges barones et iudices si iuste iudicant et subditos elementer tractant maiorem gloriam pre aliis a iusto iudice christo consequentur. Si autem iniuste et crudeliter opprimunt acutiora supplicia pre aliis habent Sapientia 6. Iudicium durissimum fiet his qui presunt. unde etiam Jacobi 2. Iudicium sine misericordia fiet ei qui non fecit misericordiam Christi. Sicut potentes potentius tormenta patient: sic et iusticie premiis implebuntur plenius si bene exerceuerint potentatus: et in futuro tantam habebunt gloriam quanta virtute alios precesserint. Quantum ad secundum documentum dicit. Qui miseret in hilaritate. Summe contra hoc faciunt illi qui austeritate in verbo in facto et in vultu ostendunt quam a pauperibus rogantur Augustinus. Qui dat ut careat tedio interpellantis non ut reficiat viscera indigentis rem et meritum perdit. Ut autem elemosina detur cum hilaritate vultus et sermone dulcedine: tunc ille a quo petit pauper elemosinam debet attendere quis petat: quam christus in forma pauperis Math. 25. Quod vni ex minimis me feceritis Iheronimus. Quotienscumque manum pauperi extenderit christum cogita: ita debet cogitare quod ipse a deo quotidie petit regnum celorum. ibi. Adueniat regnum tuum. et si negat deo hoc modicum: deus negabit regnum suum Proverbia 27. Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperum clamabit ipse et non exaudietur. Indignum enim est illi negare frustum panis a quo petit totum regnum. Pro quo sciendum quod sex genera hominum tribuunt elemosinas et hoc diuersimode. Primi ponunt in manibus dei et est illa que datur viduis et orphanis qui mendicare pudet et qui defectum magnum sustinent propter honorem temporalem precipue autem que datur cognatis indigentibus Psalms 10. Carnem tuam ne despexeris Bernardus in epistola. Beatus qui intelligit super egenum et pauperem, Ille pauper est qui inuite petit et verecunde accipit et accipiens glorificat patrem suum qui in celis est. Secundi sunt qui ponunt elemosinam super pedes domini quam dant hostiatim mendicantibus peregrinos et pauperes in hospicio propter deum colligendo Psalms 28. Frange esurienti panem tuum: et egenos et vagos induc in domum tuam Augustinus. Elemosina est vnguentum quo maria

magdalena unxit pedes domini. Terci ponunt elemosinam in
 gremio dñi & est illa que datur leprosis & cæcis captiuis & p̄cipue
 inter paganos. Quarti ponunt elemosinam in os domini & est
 elemosina quã quis offert pro posse suo ad altare de rebus iuste
 acquisitis ubi offertur sacrum corp⁹ dñi in salutem viuorum &
 mortuorum: et ideo cum quis dat sacerdotibus elemosinam qui
 quotidie sumunt corpus dñi vel ad ornatũ domus dei ubi xp̄s
 consecratur & tractatur ita accepta est quasi in os dñi sit posita.
Apl̄s. Operemur bonum dum tps habem⁹ ad omnes. maxime
 aut ad domesticos fidei. sacerdotes qui sunt illuminatores fidei
 & doctores. **Quinti** sunt ponentes super cor dñi: et sunt illi qui
 dimittunt offensas et iniurias sibi illatas verbis factis rebus vel
 corpore. **Aug⁹.** Multa sunt genera elemosinarũ q̄s cum facim⁹
 adiuuamur vt dimittant nobis nostra peccata mortalia. sed ea
 nihil est maius q̄ cum ex cor: de dimittimus qd̄ in nobis quisq̄
 peccauit. Scienduz q̄ tanta posset esse offensa que dimittit̄ siue
 in rebus fama & corpore q̄ propter hoc omnia p̄c̄ta dimitterent̄
 homini. **Lu.** Dimitte & dimittemini. **Greg⁹** in omel. Qui in se
 peccanti clem̄ter indulget. nullum peccati vestigium in eius aia
 remanebit. **Sexti** vestiũt xp̄m & est illa elemosina que datur &
 offertur pro animab⁹ defunctorũ que sunt in purgatorio. vnde
 1. Machab. 12. Sancta ergo & salubris est cogitatio p̄ d. fundis
 exorare vt a peccatis sc̄luantur. vnde **Bern⁹** in quodã sermone
 Nec est religio expiationis ubi anime corp⁹ exute cruciant̄
 ad tps vel calore ignis vel frigore vel alicuius grauitate doloris
 ad illos nobis transeundum est per compassionem quib⁹ iudicā
 sumus pro humanitate. Pro quo sciendum q̄ animab⁹ in pur-
 gatorio existentib⁹ subuenire debemus quatuor de causis. quere
 in discipulo. **Quantum** ad secundum documentum dicit hic
Apl̄s. Honore inuicem p̄uenientes: quia quilibet debet p̄sumere
 aliqd̄ bonum in proximo suo esse siue sit manifestuz siue occultũ
 quo ipse eũ precellit. quare merito est ab ipso honorandus. Sed
 oppositum plures faciunt qui p̄ximos suos despiciunt. Hoc cõ-
 munit̄ fit q̄tuor de causis. **Prima** causa ẽ ignobilitas **Boet⁹**
 Si p̄mordia oim quos de⁹ creauit spec̄tes. nullus degener extat
 quia oēs ab adã venerunt. ergo sunt fratres. **Aug⁹** de doctrina
 xp̄iana. Ego non interrogo te serico indutum & pauperem pan-
 nosum. nõ quales in vestibus estis vel litis: sed q̄les nati fueritis
Ambo certe nudi. ambo infirmi. ambo vitã miserã inchoantes
 & adhuc ambo plorantes qñ nascuntur infantes. **Itẽz** q̄ omnes

Sermo

homines habent unum principium et unum finem: ostenditur in ossibus mortuorum. quia ad sensum nulla est differentia inter ossa nobilium et rusticorum Aug⁹. Cum in aliquo casu vetera sepulcra mortuorum franguntur: ossa nobilium et divitum non agnoscuntur. Sed queritur. unde causata est nobilitas: respondetur ex virtutibus Aristoteles. 1. Politicorum. Virtus et malicia determinat nobiles et ignobiles. versus. Nobilis est ille quem nobilitas sua virtus unde dicimus in oratione dominicali. Pater noster. et nullus de nobilitate se iacet. et sic alios homines spernat Aug⁹. Nonemus divites et nobiles non superbire minoribus nec contra. Minores enim non possunt cum aliis dicere. Pater noster nisi sint fratres. Sed dicere que sunt ille virtutes que ostendunt homines esse nobiles. de hac materia plenius habetur in discipulo de tempore sermone. 27 Secunda causa est paupertas: quia nobiles et divites communitate pauperes despiciunt: sed antiqui patres in antiquo testamento hoc non fecerunt Job. 3. Si pauperes despecti eo quod non haberet vestimentum. si vestis pauperis est despecta tamen persona hominis est honoranda. Sicut in nouo testamento ex hoc non honoravit eos in apostolos elige. do. unde. 1. Cor. 10. Videte vocationem vestram fratres: quia non multi potentes sed que stulta sunt radi elegit deus ut confundat fortia: et ignobilia et contemptibilia elegit deus. Hoc patet sic. quia de piscatoribus et aliis pauperibus elegit plures apostolos. De sapientibus autem huius mundi tantum unum scilicet gamaliel legem doctorem. et de nobilibus herodolomeum et etiam paulum qui fuit civis romanorum. de divitibus zacharium qui fuit dives. de principibus et potentibus tres scilicet nicodemum et centurionem et regulum. quod pauper homo non est despicendus sed honorandus ostendit Gregorius in omelia. Pauper cura reprehensibilis certum moneri debet sed non despicitur. Si vero reprehensionis nihil habet venerari sumopere sic intercessor debet. Tercia causa sunt peccata. Sic christus non fecit. quia conversaturus est cum peccatoribus comedit et bibit cum eis ut eos ad viam veritatis reduceret et salvaret. Sed pharisei hoc reprehenderunt in christo dicentes ad discipulos Math. 10. Quare cum publicanis et peccatoribus manducat magister vester. Sic exemplo christi peccatores non sunt despicendi sed caritative monendi ut se emendent et de peccatis suis peniteant Galat. Si occupatus quis fuerit in aliquo delicto vos qui spirituales estis huiusmodi in spiritu instruite lenitatis. Item qui hodie est peccator eras fortassis melior Lu. 6. Nolite iudicare et non iudicabimini Quarta causa est seditas persone: hoc deus non fecit. nam Job

vlceribus plenū deus nō spernit: nec lazarus qui iacuit in ianua
 diuitis et canes lingebāt vlcera eius et ipse post mortem portat⁹
 est ab angelis in sinum abrahe. Sic et nos non debem⁹ personas
 defectuosas spernere. quia quilibet nostruz si deus permiserit pē
 ipsis filis fieri scz scabiosus cecus claud⁹ leprosus &c. ergo talib⁹
 compatendum est sicut vellemus nobis compati. Quantum
 ad quartam partem dicit hic Ap̄ls. Benedicite persequentib⁹
 vos: benedicite et nolite maledicere. Notandum est hic qd Ap̄ls
 dicit. Benedicite persequentib⁹ vos et bis benedicite. bona pro
 ximis optate in p̄nti vita et in futura. Opposituz illi faciunt qui
 ex inuidia solent dicere. Puniat te deus in p̄nti ne noceat anime
 in futuro: et tales qui petunt talem v̄ndictam super proximum
 suū non sunt in caritate dei. nec etiam habent caritatem proximi
 sui Aristoteles. Diligere est alicui bonum velle: si talis vult ex
 v̄ndicta malum proximi peccat mortaliter. 1. Joh. 3. Qui non
 diligit fratrem suum manet in morte. Sequit⁹ hic. Et nolite ma
 ledicere &c. Vnde hic queritur utz maledictio sit p̄ctm mortale
 respondetur h̄m sanctum Tho. 2. 2. q. 1. de ista maledictione de
 qua hic loquimur per quaz pronuntiatur malum contra aliquē
 vel in imprecando vel in optando: hec h̄m se repugnant caritati
 pximi. ergo est peccatuz mortale. 1. Tho. 6. Neqz maledici neqz
 rapaces regnum dei possidebunt. et tanto grauius q̄nto personā
 cui maledicit venerari pot⁹ tenetur Levi. 20. Qui maledixerit
 patri vel matri morte moriatur. Contingit tamen aliqui veniale
 esse vel paruum peccatuz q̄n quis alteri imprecatur vel propter
 effectū eius qui profert dum ex leui motu vel ex ludo vel ex sur
 reptione aliqua talia verba profert: quia p̄cta verboz maxime
 ex effectū et intentione pensantur. vnde in decret. dicitur. Deus
 iudicat verba h̄m intentionem proferentium. 28. q. 5. humane.
 Quantum ad quintum documentum dicit hic. Gaudete cum
 gaudentibus flete cum flentibus. Vbi notandum qd gaudere de
 malis et infortunis proximi gaudium est iniquū cum sit de mal
 alterius. de hoc gaudio d̄r Proverb. 27. Qui in ruina alterius
 letat non erit impunitus. Inuidi vident peiores potus. Porc⁹
 em̄ cum occidit alius sibi compatit⁹: sed inuidi faciunt oppositū
 Similiter tritari de bonis proximi vtiqz malum est. qd patet ex
 hoc qd inuidus excecatur vbi deberet illuminari Job. 8. Per diē
 m̄tur̄t tenebras Greg⁹. Mens inuidoz de alieno bono affligit
 de radio lucis excecatur. Sicut enim diligentibus deum omnia
 cooperantur in bonum: quia gaudent cum illis quibus bene et

Sermo

prosperare procedit in rebo siue in corpore siue in aia. hoc faciunt in caritate et totiens merentur coronam vite a quolibet homine. sic contra impiis omnia conuertuntur in malum que vident: quia si vident bona et prospera tunc affliguntur. Si autem mala et tristia letantur et hoc cedit eis semper in periculum animarum suarum Seneca. Utinam inuidi in omnibus ciuitatibus aures et oculos haberent ut de singulis prosperitatibus hominum torquerent. Nam quanta felicium sunt gaudia. tanti inuidorum sunt gemitus. Ultimo nota exemplum de vdone episcopo magd. quere in promptu.

Unica secunda post Epiphania ad Ro.

Patres nolite esse prudentes apud vosmetipsos: nulli malum pro malo reddentes prouidentes bonam non tantum coram deo. sed etiam coram omnibus hominibus si fieri potest quod ex vobis est cum omnibus hominibus pacem habentes non vosmetipsis defendentes carissimi sed date locum ire. scriptum est enim. Dñi vindicta et ego retribuam dicit dñs: sed si esuerit inimicus tuus ab illi: si sitit potum da illi. Hoc enim faciens carbonem ignis congerens super caput eius. non vincit a malo sed vince in bono malum.

Sermo octauus super epistolam

Deite esse prudentes apud vosmetipsos Ro. 12. Iohes de sancto geminiano, filii huius seculi et filii regni in hoc discernunt et distinguunt. quia filii huius seculi seipsum prudentes reputant et ex hoc super alios se extollunt. filii autem regni seipsum ignaros estimant et in nullo se extollunt: sed se aliis subiiciunt in humilitate. et hec est quod dicit Aplos. Nolite esse prudentes etc. Unde in presenti sermone ponit Aplos quatuor bona documenta. Quantum ad primum sciendum quod sapientia est duplex. Prima est sapientia huius mundi que diuiditur in tres partes scilicet terrenam humanam et dyabolicam. Terrenam habent illi qui sciunt temporalia bene acquirere Lu. 6. filii huius seculi prudentes sunt filii lucis. Humanam habent qui bonis a carnalibus ad delicias vtuntur. de quorum sapientia dicit ad Ro. 4. Prudentia carnis inimica est deo. Unde hic querit utrum prudentia carnis sit peccatum mortale. respondit sanctus Tho. 2. 2. q. 25. q. si prudentia carnis accipitur absolute secundum rationem prudentie ita scilicet quod in cura carnis constituat ultimus finis totius vite. sic est peccatum mortale. Si vero accipitur secundum rationem particularis prudentie sic est peccatum

viii

veniale. Contigit autem duabus de causis quod aliquis inordinate afficitur ad aliquod delectabile carnis. Primo quoniam non auertitur a deo: puta quia non constituit finem totius vite in delectatione carnis: et sic adhibere studium ad delectationem carnis est peccatum veniale. Si vero aliquis curam referat in finem honestum: puta cum aliquis studet comestioni propter corporis sustentationem hoc nullum est peccatum. Prudentiam enim dyabolicam habent qui prudentes sunt et faciunt nulla bona aut facere nesciunt aut nolunt qui se sunt callidi et homines decipere sciunt et nocere eis in rebus eorum: et tales velant christo faciem sicut fecerunt iudei. unde auctoritas. Multos oia conspiciunt conantur velare. quia mala pro bonis mutantur vendere vel mutare. Math. Quid vni ex minimis meis fecistis etc. Unde querit quantum peccant qui nec emere nec vendere nouerint nisi cum mendaciis et iuramentis: respondetur secundum Raymundum Quoties causa decipiendi mentiunt scienter peccant mortaliter et tenentur ad restitutionem. et hoc non solum intelligitur de magnis rebus sed etiam de paruis ut patet de quibusdam hominibus qui paruas res habent vendere et emere et tamen in eisdem multiplex mentiuntur ut proximos decipiant. Secunda est prudentia spiritus que est bonorum christianorum. de quibus dicitur Lu. 11. Estote prudentes sicut serpentes etc. Vbi notandum quod in tribus debemus imitari prudentiam serpentis. Serpens enim totum corpus pro capite exponit sic et nos pro capite christo corpus nostrum tribulationibus exponemus Ro. 4. Quis nos sepabit a caritate christi. Et serpens in loco arto deponit veterem pellem: et nos in loco arto penitentie debemus deponere vetustatem culpe. Item serpens unam aurem obturat terra et aliam cauda: sic nos contra blandimenta huius seculi debemus nos munire consideratione terrenitatis nostre et mortis nostre. Item notandum quod hec est vera prudentia secundum Bernardum. Si preterita mala desleas. si temporalia ista contempnas. si celestia concupiscas. et hec prudentia innuitur Deutro. 23. Utinam saperent et intelligerent et nouissima prouiderent. saperent scilicet peccata preterita que sunt amara et vide que malum et amarum sit te dimisisse dominum deum tuum. malum est in culpa. amarum est in pena. Item intelligerent presentia que sunt mala Eccl. 1. Vanitas vanitatum et oia vanitas et quasi quedam somnia Eccl. 34. Somnia extollunt imprudentes. talis erat ille diues cui dictum erat Lu. 12. Stulte hac nocte repetent animam tuam a te. Item ut nouissima prouiderent scilicet eternitatem glorie quantum ad beatos et iustos: et eternitatem pene quantum ad malos et iniustos Aug. 9. Unusquisque prouideat sibi in futurum

Sermo

congregationem meiorum. de quo Proverb. 10. dicitur, Qui congregat in messe filius sapiens est. Tempus messis vita presens est. et qui merita per opera virtutum congregat hic est sapiens et hoc est sapia formice: que cum non habet preceptore congregat in estate quod comedat in hyeme Proverb. 6. Vade ad formicam et addisce sapientiam etc. Sciendum autem quod tria sunt que faciunt opera vera et bona et placita coram deo. Primum est quod opera vera fiant in caritate. 1. Cor. 16. Omnia opera vestra in caritate fiant. unde dicit in decretis. Opera extra caritatem facta non valent ad salutem. 27. q. Secundum est quod homo operetur cum perseverantia Math. 24. Qui perseveraverit in se etc. Greg. 9. Incassum bonum agit si ante terminum desinat. Tolle perseverantiam nec obsequium mercedem habet Ysidorus de summo bono. Non est beatus qui bonum facit sed qui incessanter facit. Qui enim perseveraverit etc. Tercium est quod intentio sit recta et opera que facimus ad laudem dei et pro salute nostra totis viribus ordinemus quod si per omnem necessarium est eo quod secundum intentionem omnia que facimus a deo iudicantur Lu. 11. Si oculus tuus fuerit simplex et intentio tua recta corpus scilicet operum tuorum erit lucidum Amb. Intentio operi nomen imponit. unde dicit in decretis. de peni. Deus iudicat intentiones. Quantum ad secundum documentum dicit. Nulli malum pro malo reddentes. Vbi sciendum quod aliqui reddunt mala pro malis: et hoc prohibet Christus dicens. Nulli malum pro malo etc. Item aliqui reddunt bona pro bonis hoc est beneficium moralitatis: quia ratio dicit hoc. Item aliqui bonum pro malo hoc est beneficium perfecte caritatis sicut Christus oravit per crucifixos suos et sanctus Stephanus pro lapidantibus se oravit. sic veri Christiani imitari debent Christum et sanctos. Item aliqui malum pro bono et hoc est perverse malignitatis sicut iudei Christo fecerunt quibus predicavit et infirmos curavit et sanavit. sed reddiderunt ei mala pro bonis sicut adhuc plures Christiani Christo faciunt domino suo. unde ipse queritur in Ps. Retribuebant mihi mala pro bonis: hoc licet probatur. quia si dat homini corporis pulcritudinem cum corpore. tunc luxuriatur et extollitur. si dat ei divitias tunc abutitur eis: si paupertatem et infirmitatem tunc impatiens erit etc. Quantum ad tertium documentum dicit. Providentes bona non tantum coram deo sed etiam coram omnibus hominibus: quia non solum debet homo cavere ab offensa dei immo etiam a scandalo proximi. Unde hic queritur utrum scandalum sit peccatum. respondetur secundum sanctum Thomas. 2. 2. q. 42. Duplex est scandalum scilicet actiuum et passivum. Passivum

est illo qui scandalizatur et est semper peccator. Non enim aliquis scandalizatur: nisi inquantum aliquoties ruit ruina spirituali que peccator dicitur et idem est quod scandalum. Passivum potest esse quoniam veniale quasi habens impactionem tantum: puta cum aliquis ex inordinato dicto vel facto alterius mouetur motu peccati venialis. Quandoque vero est peccatum mortale puta cum quis de inordinato dicto vel facto alterius procedit usque ad peccatum mortale. Scandalum vero actiuum est in eo qui ex inordinato dicto vel facto proximum suum scandalizat et est etiam semper peccatum vel saltem habet speciem peccati et hoc potest duobus modis fieri. Primo cum quis venialiter peccat et cum hoc vult alium ducere ad peccatum veniale et tunc facit duo peccata venialia: vnum respectu sui: et aliud respectu proximi. Secundo quando contemnit salutem proximi ut pro ea seruanda non pretermittit facere unde ipse scandalizatur. unde dicitur in decretis. Dantes scandalum rei sunt pereuntium. 1. q. 1. hi. unde etiam dicitur Math. 18. De homini per quem scandalum venit. Quantum ad quartum documentum dicit. Cum omnibus hominibus pacem habentes. Unde notandum quod pacem debemus diligere quia christo valde placet. in signum huius deus nasci voluit tempore pacis: quia sicut de virgine natus est ut ostenderet se diligere virginitatem et castitatem. sic tempore pacis natus est ut ostenderet se diligere pacem et habitare cum pacificis. unde in psalms. In pace factus est locus eius. Secundo dedit discipulis suis in preceptum doctrinam pacis Lu. 1. In quamcumque domum intraveritis dicit. Pax huic domui. Tercio pro testamento et hereditate reliquit Ioh. 14. Pacem meam relinquo vobis pax. et Aug. de ci. dei li. 19. Nemo potest ad hereditatem dei peruenire qui testamentum eius noluerit obseruare. Quarto quod eare emit. quod triginta tribus annis laborauit ultimo mortuus est ut faceret pacem: et in signum hoc post mortem apparuit discipulis dicens. Pax vobis. Quinto quia omnes filios suos nominauit pacificos Math. 5. Beati pacifici quoniam filii dei vocabuntur Greg. 9. Si filii dei vocabuntur qui pacem faciunt proculdubio sathane sunt filii qui pacem rescindunt Bern. Pax timet dyabolus vigilantes continentes: quia de istis multos traxit in laqueum ruine: sed tamen concorditer in domo domini videntis conuerti deo et sibi per vinculum caritatis. Hi dolorem hi liuorem hi timorem dyabolo inferunt. Unde hic queritur utrum discordia sit mortale peccatum: respondetur secundum sanctum Thome. 2. 2. q. 7. quando aliquis scienter et ex intentione dissentat a bono diuino

Sermo

¶ a bono proximi in quo consentire deberet hoc est peccatum mortale ex suo genere propter raritatem ad caritatem licet primi motus huius discordie sunt peccata venialia propter imperfectionem actus. Quantum ad quintum documentum docet nos Apostolus quod de inimicis nostris non debemus nos vindicare dicens. Non vosmet ipsos defendentes sed debemus ipsis beneficia impendere dicens. Si esurierit inimicus tuus etc. Unde hic queritur an appetitus vindicte sit mortale vel veniale. Respondetur quod appetitus vindicte fit sex modis. Primo appetere vindictam de illo qui non meruit sed super innocentem. Secundo quando appetit plus quam ille demeruit. Tercio quando non debito ordine: quia se vult vindicare et non vult committere deo et talis rapinam committit et deum contemnit quia scriptum est Ezech. 9. Mihi vindictam et ego retribuam. Quarto quando non ex debito: siue quando appetit ut solummodo vincat non ut bonum iusticie conservetur et ut vicium emendetur. Quinto quando aliquis passivus seuit ab intra vel ab extra sic quod non curat facere contra preceptum dei vel caritatem proximi. Quandoque autem aliquod istorum quinque deliberate fit tunc erit mortale. Sexto quando intentio vindicandi fertur principaliter ad aliud bonum puta ad emendationem peccantis vel saltem ad correctionem eius et aliorum et iusticie conservationem et dei honorem et talis vindicatio non est peccatum mortale: sed est licita aliis circumstantiis debite servatis. Unde queritur hic cur sancti in celis cum deo manentes vindictam de inimicis expectant ut habetur Apostolus. Respondetur quod illi sancti in conspectu dei et creatoris sui existentes vident voluntatem ipsorum et ideo ab ipso appetunt quod eum facere velle vident. Petunt autem vindictam duobus modis de inimicis et hoc causa caritatis ut scilicet qui ad vitam eternam predestinati sunt convertantur a malo ad bonum. qui vero peccati scientes deo damnandi moriantur et peccata deserant. Ambrosius super Lucam. Melius esset peccatoribus male agentibus cito mori quam ut in peccatis diu versentur ut per hoc minorem penam in inferno habeant. ubi unusquisque secundum qualitatem suorum operum sustinebit multitudinem et magnitudinem penarum. quod petere conportet utique quia caritatis est et misericordie. Non autem putandum est quod sancti in celo empireo vocem emittant sic nos aerem aut flatum in felle ventris trahimus per organa gutturis: sed vox illa desiderium est ipsorum et quanto quisque illorum magis clamat tanto

magis desiderium flagrat Ps. Desideriū eorum exaudiuit auris
tua. Secundo petunt de reprobis vīdicitāz: quia optant venire
extremum diem iudicii et resurrectionem suorum corporum: in
signum huius xps loquens de extremo iudicio dicit discipulis.
His fieri incipientibus respicite ⁊ leuate capita vestra: quia ap-
propinquat redemptio vestra Aug⁹. Resurgent corpora san-
ctorū sine villo vicio sine vlla deformitate sine vlla corruptione
sine oūni difficultate: in quibus erit tanta subtilitas et agilitas
quāta fuit felicitas. Vltimo nota exemplū qd debemus inimicas
benefacere vt sic nobis reconcilietur de⁹. quere in promptuario.

Ōnica tertia post Epiphānie ad Ro.

Ratres nemini quicqz debeatis nisi vt inuicem di-
ligatis. Qui enim diligit proximū legem impleuit.
Nam non adulterabis. non occides. non furaberis
non fallum testimoniū dices. non cupisces rem proximi
tui. ⁊ si qd est aliud mandatum in hoc verbo instauratur.
Diliges proximum tuum sicut teipsum: dilectio proximi
malum non operatur. plenitudo ergo legis est dilectio.

Sermo nonus super epistolam

Emini quicqz debeatis Ro. 13. Johannes de sancto ge-
miniano dicit. Si adiuicem dilectionem habuerimus:
proximo nro de omni debito satisfacemus: ⁊ tunc man-
datum dei implebimus: exemplū de sancto iohanne apostolo
de quo dicit Ihero⁹ cum ipse ex hōi moraretur ⁊ senex vix inter
discipulorū manus ad ecclesiam deferret. nec plura verba dicere
posset. ad quamlibet paulam dixit. filioli diligite alteratrum.
fratres qui cum erant admirantes qd semper eadem verba repli-
carent dixerunt ei. Magister quare semper eadem verba loquimini
respondit. Preceptum dei est. et si solum hoc fiat sufficit. vnde
propter perfectionem illius saluator dixit Joh. 15. Magis vobis
vt diligatis vos inuicem. Apostolus autē volens tradere modum
quomodo debem⁹ satisfacere proximo in debito qd sibi tenemur
soluere dixit. Nemini quicqz. Vnde in pnti sermone tria sunt
dicenda. Primo de caritate proximorum. Secundo aliq̄ q̄stiones
Tercio exemplum. Ad primum sciendum qd proximū debemus
diligere propter naturalem ⁊ spiritualem fraternitatem. Omnes
enim sumus fratres ex vno patre geniti ⁊ vna matre corporali

Secundo

*
etiam ad fraternitatem spiritualement. Nati enim sumus ex vno patre scz deo et vna matre scz ecclesia. et baptisati sumus in vno baptismo vbi effecti sumus filii dei et spirituales fratres et socii in seculo presenti: iuxta illud ps. Particeps ego sum omnium timentium te et custo. etc. Item si aliquis amat fratrem suum in qui secum hereditatem patiturus est et diuidit quantum debet amare fratres illos qui hereditate sua ei agebunt. Quanto enim plures salui erunt: tanto maiora gaudia habebunt electi in celo: vnde magister sententi. l. 4. dist. 49. Per caritatem que singulis erit perfecta tantum quisque gaudebit de alterius bono: quantum gauderet si in seipso haberet. Item sciendum hic est quod caritas proximum habet sex. Primo quis diligere debet uxorem et parentes. Vnde hic queritur vtrum plus tenet diligere uxorem quam parentes respondetur hinc sanctum Thoma. 2. 2. q. 26. quod sic: vnde Gen. dixit adam post creationem eue que fuit de costa adae formata. Hoc nunc os ex ossibus meis etc. Quamobrem relinquet homo patrem et matrem et adhaerebit uxori sue. Sed tamen sciendum est quod vir plus tenetur honorare parentes quam uxorem. et simile intelligendum est de uxore. Vnde iterum queritur vtrum occasione religionis pretermittenda sunt pietatis officia in parentes: respondetur hinc sanctum Thoma. in quodlibeto. Alter dicendum est de illo qui non dum religionem intrauit. et alter qui religionem professus est. Qui enim religionem nondum intrauit si videt parentes suos in magna necessitate et non posset per alium eis subuenire. non tenetur religionem intrare. sed tenetur ministrare parentibus maxime si absque periculo peccati posset in seculo permanere. Si vero per alium posset parentibus ministrare: potest si vult religionem intrare. Postquam vero aliquis religionem professus est mortuus est mundo vnde per spirituale mortem deo obligatur dimissa cura iam impendenda parentibus: ideo non peccat nec contra preceptum agit si in claustrum permanet sub precepto prelati. parentum administratione pretermissa: cum factus sit impotens ad reddendum debitum ministerium absque sua culpa. debet tamen quantum potest salua ordinis obedientia satagere vt per se vel per alium suis parentibus subueniat si necessitas fuerit. Tertio tenetur quis diligere pueros et cognatos. Vnde hic queritur vtrum magis teneamur diligere meliores quam nobis coniunctiores. respondetur hinc sanctum Thoma 2. 2. q. 26. Meliori quidem qui est propinquior magis bonum ex caritate debemus velle scilicet maiorem gradum beatitudinis

quia ad caritatem pertinet ut velit dei iusticiam seruare hinc qua meliores perfectius beatitudinem participant. Quarto tenetur quis diligere domesticos suos. Quinto extraneos. Sexto inimicos. Quantum ad secundam partem sermonis mouende sunt aliquae quæstiones. Et primo queritur utrum diligere inimicos sit de necessitate salutis. respondetur hinc sanctus Thomas. 2. 2. q. 20. Dilectio inimicorum tripliciter potest considerari. Vno modo ut diligantur in quantum sunt inimici: et hoc est diligere malum alterius. Alio modo quantum ad naturam in vniuersali. et sic dilectio inimicorum est de necessitate salutis ut scilicet quis diligat deum et proximum. ab illa generalitate nullus inimicus nos excludit. Tercio considerantur in speciali ut scilicet aliquis in speciali moueatur motu dilectionis ad inuicem. et hoc non est de necessitate salutis. Secundo queritur utrum sit de necessitate salutis quod quis inimico signa vel affectus dilectionis exhibeat. respondetur hinc sanctus Thomas. 2. 2. q. 21. quod sic. homo tenetur diligere inimicum in generali et non in speciali: ista signa dilectionis que in communi proximo solent exhiberi tenentur etiam inimicis exhibere et sunt de necessitate precepti. et contra facere pertinet ad dilectionem vindicte. Specialia vero signa dilectionis vel beneficia que quis exhibet particulariter aliquibus personis quod hoc inimico exhibeat non est de necessitate salutis: nisi hinc preparatione animi ut scilicet uiuet in necessitate articulo. Proverb. 25. Si esuri erit inimicus tuus ab illum: sed hoc facere potest in necessitate articulo: hoc pertinet ad caritatis perfectionem per quam aliquis caueret vicia malo: sed vult vincere in bono malum: quia non solum cauet ne propter iniuriam sibi illatam pertrahat ad odium sed etiam incendit inimicum ad amorem suum. Tercio queritur utrum ad conseruationem temporalium licet raptorem occidere respondeatur hinc Meynricum de Schildich quod quis pro conseruatione proprie persone licet in necessitate inuicibili alium occidere: hoc tamen nullatenus constat esse licitum pro conseruatione rerum temporalium: quia vita proximi preferenda est rebus fortune. Quantum ad tertiam partem huius sermonis nota exemplum de beato sanctulo. quere in promptuario.

Unica quarta post Epiphanie ad Col.

Patres induite vos sicut electi dei sancti et dilecti viscera misericordie benignitate et humilitate modestam patientiam supportantes inuicem et donantes vobis metipsis si quis aduersus aliquem habet querelam: sicut et dominus donauit vobis: ita et vos facite. Super omnia autem

Sermo

habet caritatez habete quod est vinculum perfectionis. et pax
xpi exultet in cordibus vestris in qua et vocati estis in vno
corpore et grati estote: verbum xpi habitat in vobis abun-
danter in omni sapientia docentes et comonentes vosmet
ipsum in psalmis hymnis et canticis spiritualibus in gratia
cantantes in cordibus deo. Omne quodcumque facitis in verbo
aut in opere in nomine domini nostri ihesu xpi facite. gratias
agentes deo et patri per ihesum xpm.

Sermo decimus super epistolam

Induite vos sicut electi dei Col. 3. Primus homo vestez
innocentie perdidit quoniam fructum prohibitum comedit.
hanc vestez recuperat homo in baptismo. in cuius signum
pueri baptisati candida veste induuntur. et beatus est qui hanc
vestem in baptismo recuperatam custodit Salomon. Beatus qui
custodit vestimenta sua ne nudus ambulet etc. De illis qui hanc
vestem dimiserunt. ideo monet nos Aplos qui vestem spiritualem
amiserunt reinduere dicens. Induite vos etc. In presenti epistola
Aplis ponit quatuor documenta. Primum est quod debemus esse induti
ne nudi appareamus ne dicatur nobis illud Mat. 25. Amice
quod huc intrasti non habens vestem nuptialem. Pro quo notandum
quod vestis christianorum est caritas: quia sicut vestes tegunt calefaciunt
et ornant homines: sic caritas peccata operit. 1. Petri. 4. Caritas
operit multitudinem peccatorum. Secundo calefacit desideria Job. 27
Nova vestimenta tua calida sunt. in signum huius caritas dicitur
ignis ut habet Lu. 12. Ignem veni mittere in terram etc. Tercio
decorat animam. quantum habet de caritate tamen habet de pleni-
tudine hic in gratia et in futuro in gloria. Nam quilibet qui pro
caritate sua se exercet hic habet deum in premium. nam alius alium
videbit clarius: obuiabit intentius et gaudebit intensius. quod clarius
ab uno quam ab alio videatur deus notatur in sole: quia licet communis
sit omnibus ad videndum: tamen quantum purior et sanior est
oculus: tamen radios solis intuetur efficacius. Item patet in fonte
quia sicut pluribus ad unum fontem venientibus qui plus sitit
delectabilius bibit. Item patet in alio: quia quanto quis plus
esurit. tanto plus delectatur in cibo quando offertur. Sic a simili
licet omnes deum contemplant in patria: non tamen ipsa contem-
platione equaliter fruuntur. unde Aug. 9. Quanto nunc amor
dei fuerit ferventior: tanto eius visio fiet sanior: et quanto hic
consideramus ardentius: tanto ibi videbimus eum clarius. Quantum
ad secundum docet nos aplos Paulus offensas dimittere dicens.

X

Donantes vobismetipsis si aduersus aliquem habetis querelam. Unde querit vtrum inimicis petentibus veniam teneamur remittere. respondetur hinc Petrum super. 3. sententiam. Ex iniuria vel damno dato alicui solet in eo cui fit iniuria oriri scilicet rancor in effectu actio iuris contra iniuriantem. Primum tenet homo statim veniam veraciter petenti remittere. parato emendare hinc facultatem suam de qua dicitur Lu. 27. Et si reuersus fuerit ad te dicens. Remitte me dimitte illi: etiam si non petat. tamen tenetur homo adhuc remittere signa rancoris. Prima sunt signa ex quibus potest facile cognosci illum gerere rancorem contra alium. scilicet si locutus ei fuerit salutando et eum non resalutat. Alia sunt signa remota ex quibus faciliter non cognoscitur odium ut si non totiens loquitur vel non totiens ad domum suam vadit ut prius tamen bona intentione potest fieri ut scilicet alius emendet se et cognoscat se scilicet ut petat veniam. et sic licitum est. Sed hinc scilicet actione iuris contra iniuriantem non tenetur dimittere nisi ille satisfaciatur hinc suum posse. unde dicitur in decretis. Nemo tenetur dimittere iniuriam nisi sibi sit satisfactum. 32. q. sed illuc. Secundo queritur vtrum offensus tenetur petere veniam. Respondetur bonum illud esset ut vnus humiliaret se. alius ut emendaret se. sed si alius nullo modo vult desistere a rancore accepto tunc tenetur. Unde querit vtrum sit magis meritum amicum diligere quam inimicum: respondetur hinc sanctum Thome. 2. 2. q. est magis meritum diligere inimicum: quia solus deus est causa quare diligitur inimicus: sed dilectio amici potest habere aliam causam quam deum quia potest diligi propter consanguinitatem vel propter beneficium sibi impensum ab amico: sed inimicus non diligitur nisi propter deum: et facere rem aliquam pure propter deum est magis meritum. Quantus ad tertium documentum dicit hic Apostolus. Super omnia caritatem habentes quod est vinculum perfectionis. Unde sciendum quod quilibet debet summe appetere caritatem. Primo quia est virtus nobilissima hinc sanctum Thome. 2. 2. Caritas est excellentior omnibus virtutibus. ergo comparatur auro. quia precellit omnia metalla: sic et caritas alias virtutes Augustinus. Sicut deus est summum bonum: sic caritas que deus est et omnes virtutes perfectissime in se habet. Secundo quia virtus que est caritas est utilissima. quia vnum patet nunc in caritate dictum plus est quam omnia opera a principio mundi facta extra caritatem. unde dicitur in decretis. Opera extra caritatem facta non valent ad salutem. 14. q. 10. Bernardus. Caritas est bonum cum qua nec minimum opus despicitur. sine qua nec maximum acceptatur. insuper aliena bona propria facit per participationem

is: rpe
s in vno
is abun
vofme
gratia
vorto
grias

m
o velle
medit.
us signu
qui hanc
nus qui
qui hanc
p. ualem
p. istola
e induit
Amice
standu
faciunt
Caritas
b. 27
s dicit
Tercio
e pleni
qui pro
li. 9. ali
o cl. n.
munis
nioe est
m font
lus hinc
is plus
a limu
la stem
e amoe
to hie
u. an. cu
diana.

Sermo

Ps. Particeps ego sum omnium timentium te &c Bern. Caritas est virtus largiflua que facit omnia cōmunia, Tercio quia cum caritate nullus damnatur. sed cum ceteris virtutibus potest quis damnari scz fide Apls. Si habuero omnes fides ita vt montes transferam &c. quia plures damnati sunt qui habuerunt fidem hō hō fides vixerunt. sicut cum spe Proverb. 10. Spes impioꝝ peribit. cum castitate Bern. in epistola. Castitas sine caritate est lampas sine oleo: subtrahē oleū & lampas non lucet. nisi per pē habere oīa sacramenta scz baptismum cōfirmationē eucaristiam & ordines: necnon & cum eis damnari Aug. Habere oīa sacramenta malus potest. Quantum ad quartum documentum dicit Apls. Et pax dei exultat in cordibus vestris. In his verb induit nos Apls ad sectandum pacem & precauere contentionem quia contendere est peccatum dyabolicum Aug. Nihil est similius adibus demonū q̄ litigare. Ex quibus patet q̄ seruum dyabolū & non dei ostendit se esse qui libenter litigat ad Ty. 2. Seruum dei non oportet litigare sed mansuetum esse. insuper discordiaz faciens & cum proximo litigans non solum est seruus dyabolū hō etiam filius eius Greg. in pastorat. Si dei vocant filii qui pacē faciunt: proculdubio sunt filii dyabolū qui pacem confundunt. Queritur hic vtrum contentio sit mortale peccatum. respondeēt hō Hermannus schilder. Contentio est impugnatio veritatis cum confidentia clamoris: & sic semper est peccatum mortale: q̄a repugnat veritati. & pax est effectus veritatis ymo sine qua virtus haberi non potest. quia hō Aug. Superbia parit dissensionem caritas vnitatem. & hoc est q̄ contentiosus per sacros canones prohibetur ordinari vt patet dis. 26. Quod non fieret nisi contentio esset peccatum mortale. Si tamen aliquis repugnaret veritati vt defenderet veritatē q̄uis cum inordinato amore posset esse pētm veniale: nisi solita tanta esset inordinatio q̄ esset de hoc magnū scandalum tunc etiaz posset cōmitti mortale peccatū. Quando vero impugnatio falsitatis vel veritatis defensio non potest ad conseruationem vite vel ad aliquem istozum modoz: non credo q̄ faciliter ex hoc possit incidere ad mortale peccatum. Quantū ad quintū documentū dicit Apls. Grati estote. vbi hortat apls ad regratiandum deo de beneficiis ab eo receptis: quia gratiaz actio bonoz a deo receptoz est augmētatio. nam sic deū prouocamus ad dandū maiora si de pceptis gr̄as referim. Crib. super Mat. Grati az actio est inuitatio ad plus dandū. & ideo optimus modus impetrandi est de perceptis gratias agere. Per oppositū

qui grates nō agunt de perceptis merentur p̄uari iam habitis
Aug⁹. Qui dedit gratias et illi iam ingratus et nō sunt digni
de accipiendis qui fuerunt de acceptis ingrati. Sciendum q̄ dei
beneficia multiplicata sunt et quasi infinita et cū hoc quotidiana.
Beñ. Dignū est semper gratias agere: quia deus nunq̄ cessat
beneficere Aug⁹. Tanta bona fecit deus q̄ si mille mortes susti-
neres pro minimo suo bono non posses ei satisfacere. ergo qui
libet diligenter aduertere debet beneficia dei et non eis abuti: s̄
deo gratias referre Aug⁹ de a. dei. Quisquis beneficia dei non
videt cecus est. nec laudat ingratus est. et laudando reluctatur
iniustus est. Circa iam dicta q̄ritur vtrum ingratitudo sit p̄tm
mortalis: respondetur s̄m sanctum Th. 2. 2. q. 107. Ingratus
dicitur dupliciter. Vno modo per solam omissionem sic q̄ non
recognoscit vias pro beneficio accepto et hoc nō est semp̄ p̄tm
mortalis. nam si ingratus pretermittat id ad qd̄ non tenetur nō
peccat mortaliter sed venialiter. quia puenit ex negligentia vel
indispositione. potest tñ esse mortale p̄pter interiōrē contemptum
aut si subtrahit id qd̄ ex necessitate debetur siue specialiter siue
in aliquo necessitatis gradu. Alio modo d̄r ingratus non soluz
quia pretermittit. sed q̄ contrarium agit et hoc etiaz s̄m additionē
eius a quo agitur q̄q̄ est mortale q̄q̄ veniale. Vltimo nota
exempluz de milite qui alteri militi indulsit occasione sui p̄ris
et cruciatus amplexabat̄ eū in die pasceus. q̄re in p̄mptuario.

Dominica in septuagesima ad Eborin.

Patres nescitis q̄ hi qui in stadio currunt. omnes
quidem currunt: sed vn⁹ accipit brauiū. sic currite
vt comprehendatis. Omnis em̄ qui in agone contendit
ab omnibz se abstinet. et illi quidez vt corruptibile coronā
accipiunt. nos aut̄ incorruptam. Ego igitur sic curro non
quasi in incertum. sic pugno non quasi aerem verberans
sed castigo corpus meum et in seruitutem redigo: ne forte
cum aliis p̄dicauerim ipse reprobus efficiar. Nolo enim
vos ignorare fratres quoniam patres nostri oēs sub nube
fuerunt: et omnes ante mare transierunt. et oēs in moyse
baptisati sunt in nube et in mari. et omnes eandem escam
spiritualem manducauerunt: et omnes eundem potum
spiritualem biberunt. Biberunt autem de spirituāli consc̄-
quente eos petra. extra autem erat x̄ps.

Sermo yndictinus super epistolam

Sermo

Ic currite vt comprehendatis ꝛc. 1. **Chp. 9.** Johannes de
sando gemina dicit. In vita pñti multi sunt qui currite
et fidem recipiunt et xpiani existunt. pauci tñ sunt qui
palmā istius cursus recipiunt. Hoc est em̄ qđ hodie in euāgelio
legit̄ scz. Multi sunt vocati: pauci vero electi. Ratio aut̄ quare
palmam istius cursus non recipiunt. quia deum vobis sequunt̄
& moribus fugiunt. Si ergo palmaz que quondā sic currentibz
dabat hñe cupimus: tunc id qđ corde credimus & ore p̄dicam⁹
opere ostendemus. hoc est qđ **Apl**us hic iubet facere dicens. Sic
currite vt comprehendatis. Vñ in pñti sermone tria sunt dicenda
Primo de cursu presentis vite. Secundo de castigatione corporis
Tercio exemplum. **Q**uantum ad primum s̄m **W**ilhelmum.
possumus distinguere tres species cursus s̄m scripturas. **P**rim⁹
cursus est ad mortem corporalē. hoc cursu currunt omnes hoīes
nobiles & ignobiles diuites & pauperes iuuenes & senes. **Q**uilibet
enim facit vnā dietam ad mortē. de hoc cursu dicit **Aug⁹**
Nihil aliud est tempus vite pñtis qđ cursus ad mortem. **E**x quo
patet qđ satis fatuū est sectari gaudium in hoc mundo cum pot⁹
fletus p̄tineat ad eos qui ad mortē tendunt qđ risus. ideo recte
dictum est a **Salomone**. **R**isum reputaui errorem. **I**tez fatuum
est ad locum aliquem pergere & nolle ad eum peruenire **Aug⁹**
Quanta cura quanto opere querunt hoīes vt diu uiuant. **I**psm
autem diu uiuere quid est nisi currere ad finem mundi. **S**tudia
tua contraria sunt. ambulare vis & peruenire non vis. **S**ciendū
qđ exemplum cursus nostri inuenimus in sole **Eccl. 1.** **D**icitur so
& occidit & ad locum suū reuertitur. qđ cito sol est ortus tam cito
tendit ad occasum: & qñ creditur occidisse occulte redit ad locū
vnde p̄cessit. Sic homo qđ cito natus est incipit currere ad mortē
& cum mortuus creditur reuertit̄ ad auctores suum vt premium
vel penaz ab eo recipiat. **S**ecundus cursus est malorum hominū
qui sunt in peccatis mortalibz. & iste cursus nihil aliud est qđ festi
nare ad penam eternam. **N**unquid ad mortem eternam festinant
qui non solum de die malum operantur: sed etiam de nocte. nec
solum feriilibus diebus sed etiam festiuis. nam quilibet peccator
mortalis dietam vnā facit ad infernū **ps.** **A**ppropinquauit
vsq; ad portas mortis. de hoc cursu dicit **Bern.** **M**agis ardentē
desiderant seculares pernicioza qđ nos vtilia. alacrius currunt ad
penā qđ nos ad gloriā **W**ilhelmus. **O**mnes gentes sunt absq;
consilio & sine prudentia. **V**nam saperent & intelligerent & no
uissima prouiderent. **V**tinaz cogitarent & auerterent pedes suos

Ti

ad usam salutis. Tercius est cursus bonoꝝ hominũ qui sunt in gratia. isti quotidie faciunt vnã dietam ad regnũ celoꝝ **Beñ.** Qui amat ardentius currit velocius ⁊ peruenit citius. Vnde ad velocius currendum debent nos imitare tria. Primum enim est t̃pis breuitas. Breue est enim tempus quod restat homini: vel forte nullum **Job. 7.** Breues dies hois sunt, Tempus enim quo nos hic viuimus ⁊ eternitas vite future comparant̃ ad inuicem sicut vigilia precedens ad festum sequens. In vigilia enim solent homines feruenter laborare. In diebus autem festiuis quiescunt ⁊ vacant solacijs diuinis. Isto modo morali ter ista vita est vigilia in qua laboribus insudare debemus ad **Chp. 6.** In omnibus exhibeamus nos sicut dei ministros in laboribus in ieiunijs in vigilijs ⁊c. Sed in vita futura erit festum ⁊ solennitas ⁊ tunc vacabimus quieti ⁊ gaudio ⁊ letitie **Apo. 14.** Beati mortui qui in dño moriunt̃. Jam enim dicit sp̃s vt requiescant a laboribus suis. Secundum est multitudo ⁊ limitas personarum expectantium nos currentes et expectantium cursum nostrum: vnde **Beñ.** Expectant nos angeli vt eorum ruina restitueretur: sancti vero vt eorum gloria compleatur. Deus pater quasi filios ⁊ heredes quos sup̃ omnia bona constituit. Filij quasi fratres ⁊ coheredes vt fructum natiuitatis ⁊ precium sanguinis patri suo pro nobis offerat. Spiritus sanctus qui est caritas ⁊ benignitas in qua pater noster predestinauit nec dubium quin predestinationes suas velit implere. Quis felicitate letanter curreret aliquis ad aliquem locum p̃ntis seculi si sciret se expectari a beata virgine maria. Qualiter ergo currere debemus ad locum deliciarum ⁊ gaudiorum: vbi non solum maria sed x̃ps ⁊ omnes sancti nos expectant ⁊ parati sunt nos letanter ⁊ amicebiliter suscipere. Tercius est preciositas boni quod est corona eterna de qua dicit hic **Apl̃s.** Illi quidem vt corruptibilem coronam accipiant nos autem vt incorruptam. Corona ista est illud bonum quod nec oculus vidit nec auris audiuit. ipsa est dulcedo illa quam miratur **David** propheta dicens. Quam magna multitudo dulcedinis tue dñe. Pro singulis enim horis quibus homo in cursu isto in p̃nti laborauit fructur plus quam per centum milia annorum illis delicijs quibus fruatur deus: cum tamen modicum esset in presenti tempore centum annis laborare pro fruitione vnus hore in futuro. vnde **Ps.** Quasi mille anni quasi hesternus dies ⁊c. **Jerom̃** in epistola. Nullus labor durus: nullum tempus longum videri debet quo gloria eternitatis acquirat̃ **Cris.** de repatione lapsi. Si quotidie oporteret nos tormeta ferre: ⁊ si ipm gehenne igne non paruo

Sermo

tempore tolerare: eo ut xpm videre possem9 in gloria venientē
et sanctorum eius numero sociari. non erit indignum pati omne
quod xriste est mō ut tanti boni tantę glorie p̄cipēs haberemur

Quantum ad secundam partem istius sermonis dicit Paulus
apostolus. Castigo corpus meum et in servitutem redigo. unde
exemplo apostoli debem9 etiam castigare corpora nostra per ab-
stinentiā et sobrietatem. et ad hanc induimur per pp̄iam naturā
Nam inter omnia animalia que sunt magni corporis minimuz
os habet homo et dentium brevitatem: et quod os hominis non est
pronū ad terrā. Item natura pueri docet qui non sibi necessitatē
sumit cum adhuc non habeat rationē et hoc natura docet puer
unde Aristoteles. Natura in modicis et paucis contentat. Secūdo
exemplo xpi et sanctorum: nam xpus ab ingressu huius mundi
abstinentiā tenuit. Natus autem est in hyeme media nocte et
positus in presepio pannis involutus iacuit super fenuz. in vita
nunquā calceos nec linū portavit sed tunicam inconsutilem: nunquā
carnem nisi agnum paschalem comedit: unde Bern. Xps qui
non fallit neque fallitur elegit quod carni molestius est. Illud ergo
utilius illud etiam magis eligendum est. et quisquis aliud docet
vel suadet ab eo tanquā a seductore cauendum est. Item exemplo
iohannis baptiste qui locustas et mel silvestre in heremo comedit
vinum et licet non bibit et vestes de pilis camelorum portavit
Item nicolaus quarta et sexta feria semel iugebat vbera. Item la-
zarus quez xps a morte suscitavit postmodū corpus suū afflixit
panem ordeaceū comedit et continuo vsque ad vesperam ieiunavit
aquam bibit et nunquā vinū nisi ter in anno scilicet in natiuitate xpi
in festo pasche et penthecostes. vestis eius alicium subtus tunicaz
lectus eius cineres et desuper alicium et lapidem pro cussino nec
calceos in pedibus et quotidie gemēs et flens Cris. dicit quod lazarus
post resurrectionem nunquā risit. Sic legitur de sancto germano
episcopo qui per triginta annos afflixit corpus suum non pariter
frumenti comedit sed ordeaceū et legumen: nec oleum sed sepius
ieiunavit a quinta feria vsque ad dominicam absque cibo alicium semper
portavit. Item sanctus bartholomeus flexit centies in die genua
et centies in nocte. Item sanctus iacobus minor contraxit duriciē
et callum in gubus ad modum equi et sic de aliis bonis viris.
Insuper femine in austeritate magna vixerunt. nam legitur de
sancta martha hospita xpi que septem annis ante exitū vite sue
non carnes nec oua nec calcum nec pisces nec quod coctum erat
comedit. de herbis pomis et radicibus comedit: et vix esato et

hyeme solam tunicam ⁊ eliciū subtus ad carnes ⁊ stratum de
 ramis arborum cum elicio insuper et lapidem pro cussimo habe
 bat, Item de sancta cealia que habuit vestem de auro textam sed
 subtus eliciū ad carnem. Item legitur q̄ quedam v̄rgo in
 quadam spelunca serauit deo triginta sex annis: et comedit de
 herbis ꝛc. Item legitur q̄ quedā mulier deuota portauit lorica
 ad carnem ꝛc. hi omnes carnes suam crucifixerunt ⁊ crucem suā
 post x̄pm portauerunt Lu. 9. Qui vult venire post me abneget
 semetipsum ⁊ tollat crucem suā ⁊ sequat me. Postremo sciendū
 q̄ abstinētia ⁊ castigatio coꝝporis valet ad tria. Primo ad sa
 nitate[m] coꝝporis ⁊ anime Eccl. 37. Sanitas coꝝporis ⁊ anime ē
 sobrius abusus ⁊ potus. vnde etiam Iheroꝝ in quadam epistola.
 Mater sanitatis est abstinētia: ⁊ mater egritudinis voluptas.
 vnde etiam Aristoteles de regimine principū, Abstinerē a comesti
 onibus nimis ⁊ superfluitate est summa medicina. Homo sobriꝝ
 ⁊ abstinens delectabiliter viuic dormiendo vigilando laborando
 orando bene dispositus est ad omnia coꝝporaliter ⁊ spiritaliter
 et tam in coꝝpore q̄ in mente Eccl. 31. Exultatio aie et coꝝporis
 vnum moderate potatus Cris. in li. de militia xp̄iana. Nihil sic
 ad salute[m] nihil sic ad seipsum sensuum acumen operatur: nihil
 sic egritudine[m] fugat sicut moderata dicta. Voluptas carnis ge
 nerat infirmitates q̄ diuites vt plurimū sunt debiles ⁊ infirmi
 ⁊ hoc ex se cuꝝ orum varietate causatur. vnde Seneca in epistola
 Multos n̄ oculos multa fecerunt ferula. hoc patet manifeste: q̄a
 vt frequente: tales sunt impotentes contra di ydropici paralytici
 in coꝝpore. insuper immoderantia ol̄ fuscet intellectum Iheroꝝ.
 Nihil adeo obruit intellectu sicut potatio ⁊ comestio nimia. Itē
 castigatio carnis valet ad sanitate[m] anime. quia ignē libidinis
 extinguit. virtutes nutrit. ascensionem spirituale[m] induat. vnde
 Hugo de sancto victore. Gaudeat qui potest p̄e viuere. Parca
 enim vita occidit vicia: libidinem extinguit. virtutes nutrit.
 animum roborat. mentes ad celestia eleuat. ⁊ q̄n̄ quis subtrahit
 coꝝporales consolationes: tunc meretur a deo sp̄uales que sunt
 dulcissime. vnde Basiliꝝ. Odulcedo melliflua. dulcedo miranda
 q̄ dulas es in meditatione. sed dulcior in oratione. dulcissima in
 beatitudine. ⁊ illa dulcedo facit homini omnia leuia Augꝝ in li.
 confessio, Qui semel inebriatus est spiritu sancto ad omnia bona
 hylarescit. si dolet non sentit. si deridetur nō aduertit. Secundo
 vitam plonget Eccl. 37. Qui abstinens est adiiciet vitam. Hoc
 patet in veteri testamento: quia antiqui patres diu vixerunt. q̄a

Sermo

abstinenter et sobrie vixerunt et simplices cibum sumpserunt sicut
adam seth etc. Sed dicitur qualem cibum sumpserunt et qualem
potum biberunt qui tam diu vixerunt. Respondetur quod ab adā
usque ad diluuium non comederunt carnes vel pisces: sed olera
herbarum et fructus arborum nec biberunt vinum: sed post diluuium
debilitate sunt vires herbarum et arborum tunc licentiati
sunt a deo ut comederent carnes et pisces Gen. 9. dixit dominus ad
noe et ad filios suos. Terrorem vestrum et tremorem sit super animantia
terre et volucres caeli cum vniuersis que mouentur in aquis, Omnes
piscis maris traditi sunt in manus vestras et omne quod mouetur
in terra et in aquis erit vobis etc. nec vinum ante biberunt. hoc patet: quia
noe post diluuium plantauit vineas et inebriatus est. quia nesciebat
fortitudinem vini. Unde queritur utrum ebrietas sit mortale
peccatum. respondetur secundum sanctum Thomam, Immoderatus
usus vini potest intelligi tripliciter. Vno modo quod vtiens nescit
potum esse immoderatum vel inebriare potentes: et sic ebrietas
potest esse sine peccato sicut dicitur de noe. Secundo quando quis
perapit potum esse immoderatum: non tamen existimat posse
inebriari et sic potat cum peccato veniali. Tercio quando quis bene
aduertit potum esse immoderatum et inebriantem et tamen vult
potius ebrietate incurrere quam a potu abstinere et ille peccat mor-
taliter. Item patet de nouo testamento quod castigatio carnis pro-
longat vitam: nam sanctus iohannes apostolus vixit. 99. annis
Item sanctus anthimus erat viginti annorum antequam in heremum
intrauit et in heremo fuit. 81. annis Aristoteli. Natura in modico
contentatur. Tercio valet ad eternam sanctitatem. unde Ps. Sa-
craibo: cum apparuerit gloria tua Lu. 10. Esuriētes impleuit bonis
et in hac aena habemus ferula dulcia et preciosa: de his quere in
discipulo de tempore sermone. 13. Quantum ad terciā partē
nota exemplum quod narrat Policarpus de filia cuiusdam regis
nomine potentia que cum esset tota pulchra et generosa et agilis
pedibus. sciuit enim velociter currere: cum ipsa nollet sponsum
recipere nisi generosum et magnanimum fecit acclamare per diuer-
sas terre regiones quod qui cum ea currere vellet si ipsam ante signum
quod posuerat apprehenderet talis sponsus suus esset et heres regni
esse deberet. Cum autem multi hoc attemptarent ipsa astuta quoniam
quod sibi appropinquabat et apprehendere temptabat ante oculos
eius aurum argentum et lapides preciosos cadere permisit. Ipsi
autem avari ad illa bona se inclinauerunt ut tollerent et sic eorum
manus semper euasit et ab ipsis ante terminum illius signi fuit

non apprehensa. Tandem vnus iuuenis generosus & magnanimus
 venit et cogitabat apud se: si omnia bona patris sui ante eum
 proiceret se non velle inclinare vt tolleret quo minus eaz appre-
 henderet & possideret & sic currens ante signum eaz apprehendit
 Sic xps filius dei vnigenitus vult desponsare sibi ipsius hominis
 animam hinc illud dicit. 5. Sponsabo te mihi in fide. & proicit tali
 anime honores diuitias & delicias huius mundi. & quicunq; se non
 inclinat ad illa bona vt ea tollat. sed magis detemnit & currit vt
 ante signum. & terminum mortis sue deum apprehendat. ille est qui
 regnum patris possidebit & cum xpo eternam regnabit. exemplum
 de maria magdalena cui cum annunciatum esset qd xps adesset.
 & eaz vocaret surrexit cito & venit ad eum. surrexit non vt aliqua
 rem temporalem tolleret. sed vt xpm suum dilectum apprehendere
 valeret. ergo dicit Apostolus. Sic currite vt comprehendatis.

Dominica in sexagesima ad Corin.

Patres. libenter suffertis insipientes cum sitis ipsi
 sapientes. Sustinetis enim si quis vos in seruitute
 redigit. si quis deuorat. si quis accipit. si quis extor-
 titur. si quis in faciem vos cedit. Scdm ignobilitatem dico
 quasi nos infirmi fuerimus in hac parte in qua quis audeat
 in insipientia dico audeo & ego. hebrei sunt & ego. israhelite
 sunt & ego. semine abrahe sunt & ego. ministri xpi sunt & ego.
 vt minus sapiens dicaz plus ego. in laboribus plurimis
 in carceribus abundantius. in plagis supra modum. in mor-
 tibus frequenter. a iudeis quinquies quadragenas vna
 minus accepi. ter virgis cesum. semel lapidatus sum. ter
 naufragium feci. nocte ac die in profundum maris fui. in
 itineribus sepe. periculis fluminum. periculis latronum. periculis
 ex genere. periculis ex gentibus. periculis in ciuitate. periculis
 in solitudine. periculis in mari. periculis in falsis fratribus.
 in labore & erumna. in vigiliis multis. in fame siti. in ieiun-
 iis multis. in frigore & nuditate. preter illa que extrinsecus
 sunt. instatia mea quotidiana. sollicitudo omnium ecclesiarum
 Quis infirmatur & ego non infirmor. quis scandalizatur
 & ego non vroz. Si gloriari oportet que infirmitatis mee
 sunt gloriabor. Deus autem et pater dni nostri ihesu xpi
 scit qui est benedictus in secula qd non mentior. Damasci
 prepositus gentis arethe regis custodiebat ciuitatem dama-
 scenorum vt me comprehenderet. & per fenestram in sporta

Sermo

demissus sum per murum: et sic effugi manus eius. Et si gloriari oportet non expedit quidem. veniam autem ad visiones et reuelationes domini. Scio hominem ipso ante. 14 siue in corpore nescio: siue extra corpus nescio: deus scit: raptum huiusmodi usque ad tertium celum. et scio huiusmodi hominem siue in corpore siue extra corpus nescio deus scit: quoniam raptus est in paradysum: et audiuit archana verba que non licet homini loqui. pro huiusmodi gloriabor. pro me autem nihil gloriabor nisi in infirmitatibus meis. nam et si voluero gloriari non ero insipiens. veritatem enim dicam. Parcam autem ne quis existimet me supra id quod videt in me: aut auoit aliquid ex me. Et ne magnitudo reuelationum extollat me datus est mihi stimulus carnis mee angelus sathane qui me colaphiset. propter quod ter dominum rogavi ut discederet a me: et dixit mihi. Sufficit tibi gratia mea. nam virtus in infirmitate perficitur. Libenter ergo gloriabor in infirmitatibus meis ut inhabitet in me virtus christi.

Sermo. xii. super epistola precedenti.

In laboribus et luctibus etc. 2. Corin. 11. Ad retrahendum hoies isto tempore carnis primum a vanitatibus carnis et a gaudiis huius mundi. tunc hodie in matutinis et per totam ebdomadam legitur et canitur de maxima plaga ab initio mundi scilicet quomodo deus propter peccata hominum submersit mundum tempore noe per diluuium et omnes homines totus mundi exceptis octo personis: et ab adam ad diluuium fuerunt 1224. anni. et cum noe esset. 950. annorum ingressus est archa cum filiis suis sem cham et iaphet vxor eius et vxores filiorum eius et de animalibus terre et volucris celi et ex omni quod mouetur super terram duo et duo ingressi sunt: masculus et femina sicut preceperat deus noe: et facta est pluuia super terram. 40. diebus et. 40. noctibus. Operiti sunt montes ex celsi super vniuerso celo et sumpti sunt homines vniuersi et cuncta in quibus spiraculus vite erat mortua sunt. et mansit solus noe et qui cum eo in archa erant scilicet homines octo. et durauit hoc diluuium per annum: nam eodem die quo noe cum filiis eius ingressus est: anno reuoluto egressus est. et ideo apostolus hodierna die enumerat multas tribulationes quas sustinuit ut nos inducat ad penitentiam. Et primo enumerat illa mala que sustinuit in itineribus et in mari

siue in terra. Secundo enumerat illa mala q̄ sustinuit ex illatiōe
malorum persecutorum sicut incarcerationis flagellatio lapidatio.
Tercio enumerat pericula q̄ sustinuit in corpore sic labor eruna
fames sitis &c. ergo dicit Apostolus. In laboribus plurimis &c.
Vnde in presenti sermone tria sunt dicenda. Primo de tribulati
onibus malorum hoim. Secundo de temptationibus demonum
Tercio quare aliqui homines inuite infirmantur. Ad primum
sciendum q̄ omnes homines tam boni q̄ mali vt frequenter pa
tiuntur tribulationes in hac valle misera. Vnde queritur quare
deus bonos qui sibi fideliter seruiunt permittit multipliciter tri
bulari. Respondetur vt hic purgent ne in futuro grauius pu
niantur cum ex necessitate oportet aut hic leuiter aut in futuro
grauius puniri Greg⁹. Nequaq̄ perfiatur Eccl. 9. Minimu
pro magno placeat tibi. vnde dñs dicit per pphetam Ezech. 4.
Diem pro anno dedi tibi Glo. diem scz in pñti pro anno supple
in futuro. In signum huius filii israhel per quadraginta annos
fuerant in deserto anteq̄ ingrediebant terram promissionis qd̄
compleuissent in q̄draginta diebus si non peccassent. vnde dicit
Job q̄ valde differunt ignis presentis tribulationis: ignis pur
gatorii. et ignis inferni. Ignis presentis tribulationis quatuor
habet conditiones. Prima q̄ leuis est. 2. Corint. 4. Id quod in
presenti est leue & momentaneum est. Secunda est quia est pur
gatiuus quia purgat animas Greg⁹. Quod fornax auro quod
lima ferro quod tribula grano: hoc facit tribulatio viro iusto.
Tercia quia meritorius est Jacob. 1. Beatus vir qui suffert tri.
Quarta quia transitorius: quia cito finitur & transit Ps. Tran
siuimus per ignem & aquam. Ignis aut̄ infernalis nullaz istaz
habet conditionem. Primo quia non leuis sed grauis. Secundo
quia non est purgatiuus sed deturpatiuus, Tercio quia non est
meritorius quia extra statum merendi sunt damnati & continue
male agunt. Quarto non est transitorius sed eternus. Psa. 66.
Ignis eorum non extinguet Math. 25. Ite maledicti in ignem
eternum. Ignis purgatorii medium tenet inter ignem presentis
tribulationis & inferni. quia in duobus concordat cum igne pre
sentis tribulationis & inferni. Qd̄ enim in duobus concordat cum
igne presentis tribulationis patet. Primo quia est purgatiuus.
Secundo quia est transitorius: & in duobus cum igne infernali.
Primo quia non est leuis sed grauis. Secundo quia non est me
ritorius sed punitorius. Secunda causa quare boni hic tribulant̄
est scz vt gaudium eorum in fine augmetetur Joh. 16. Tristitia

Sermo

vestra vertetur in gaudium. Psal. de summo bono. Qui vite future
gaudia diligenter excogitat mala omnia vite presentis equanimiter
portat. Secundo queritur quare deus peccatores tam graviter in
presenti punit. Respondetur quod triplex de causa. Primo ut sic
recognoscant seipsum et sic contrario convertantur ad dominum
deum suum. Psal. 26. Domine in angustia quesierunt te. Exemplum
in veteri testamento de manasse qui fuit rex israel qui reliquit deum
et coluit ydola. quem rex babilonie cepit et in babiloniam duxit
Et cum angustiatum esset oravit ad dominum deum suum. et elegit
penitentiam de malis suis: et exaudivit dominus orationem eius
et in regnum suum reduxit eum. tunc statim abstulit deos alienos
et precepit populo ut serviret domino deo israel. et ut dicit Josephus
Ad hoc erat solum constitutum de cetero ut gratias deo pro salute
dono exolveret. Hoc autem et ipse populum agere docuit. unde
quandoque contingit quod omnes medici talem curare non possunt
et si cessaret de peccatis de facili curaretur. unde preceptum est me-
dicis catholicis ut cum eos ad infirmos vocari contigerit: ipsos
ante omnia moneant ut vocentur medici animarum. quo facto
ad corporalis medicine remedium salubrius procedatur. Item
precepit medicis sub pena excommunicationis ne pro corporali
salute aliquid suadeant quod in periculum anime convertatur.
Item infirmi christiani non debent in suis infirmitatibus vocare in-
deos: nec ab eis recipere medicinas: nec se cum in eisdem balneis
balneare. 26. q. nullus. Secunda causa quare mali tribulati est
ideo ut si non convertantur: saltem per hoc ceteri terreamur et
emendentur. Tercia ut hic incipiant illorum tormenta et dura
bunt sine fine in futuro. Exemplum in veteri testamento de rege
antiocho qui voluit omnes fideles israel delere. Exemplum etiam
in novo testamento de herode qui occidit innocentes quorum utrumque
multiplex hic incipit penam et nunquam terminabunt. Quantum
ad secundam partem dicit Apostolus. Ne magnitudo revelationum
attende quid dicit glossa Augustini. Vbi securus agnus egreditur:
vbi pastor periculum metuit. unde etiam Gregorius. In paradysum
deducis et ab angelo sathane temptaris. Et est argumentum
quod nullus in hac vita debet esse securus: sed semper stare in timore
dei Eccl. 2. Ifili accedens ad servitutem dei stetit in iusticia et timore
et prepara animam tuam ad temptationem. Attende quoque quod
non respondetur apostolo cum primo orat. sed ad terciam orationem
ut datur exemplum per severandi in oratione. 1. Pe. 2. Orationi
instantes. Attende etiam quod Apostolus non accipit quod petit

quia si ista tēptatione caruisset nunq̄ saluatus fuisset. vñ null⁹
 potest viuere sine tēptatione in hac vita etiam quantumcūq̄
 bonus Bernhar. super Ps̄. Qui habitat. Nemo in corpore sine
 tēptatione potest viuere: ⁊ qui ab vna liberatur protinus ex-
 peccat aliam Joh. super Mat̄h. Impossibile est humanaz aīam
 non tēptari: vnde etiam Job. *Vanitas est vita hominis super*
 terram Ap̄ls. Nemo conabitur nisi qui legitime certauerit.
 Vnde hic mouende sunt aliquę questioes. Primo queritur vñ
 occasionem nos tēptandi accipit demon: respondet Cassian⁹
 in collationib⁹ patrum. ex inuidia. Cum enim propter superbiā
 de celo eiectus esset ⁊ illuc ad locum suū quez perdidit hōiem
 venturum cognosceret. ex inuidia adam et euam tēptauit et
 bonos ⁊ iustos plus q̄ malos ⁊ iniustos. vnde dicitur in decre.
 Quos ardetiores in seruicio dei inuenit plus impugnat. 3. q. 1.
 nulli. vnde Humbertus. Dyabolus nunq̄ vel raro tēptat qui
 sibi gratis seruiunt. Vnde de hoc exemplum: qui vidit multos
 demones in clastro ⁊ in foro publico nisi vnum quere in prom-
 ptuario c. 17. Secundo queritur vtrum dyabolus homines tē-
 ptando peccet mortaliter. Respondetur q̄ sic: quia tēptando
 mittitur hominem ducere in peccatum mortale. Tertio queritur
 vtrum dyabolus quandoq̄ possit peccare venialiter: responde-
 t̄ s̄m sanctum Tho. q̄ non: quia quequid facit semper facit mala
 intentione ⁊ in finem peccati mortalis q̄uis hominē ducit q̄nq̄
 in peccatum veniale: ymo quia doq̄ tēptatio dyaboli est hōi
 mentoria sc̄z quando viriliter resistit Bernh. Quotiens resistis
 totiens conaberis: ⁊ ei pena accidentalē augeatur totiens quo-
 tiens tēptat hominem: quia s̄m Bonamuenturam sicut boni
 angeli semper merentur gaudium accidentalē nos ad bonum p-
 mouendo: sic ecōtra malis angelis augmentat̄ pena accidentalē
 nos tēptando. Quarto queritur vt ⁊ diuersi demones eundē
 hōiem simul eodem tempore de diuersis tēptant viciis: r̄ndet
 Cassianus in collationibus patrum non: sed viciissim. quia non
 potest homo simul ridere ⁊ flere. nec simul tristari ⁊ gaudere. sed
 cum vincitur demon vnus alteri acri⁹ tēptando locum tribuit
 nec vnus demon de diuersis tēptat viciis: sed vn⁹ de superbia
 alter de luxuria ⁊c. Vltimo queritur vtrum dyabolus victus de-
 astidat: ⁊ fusionē reportat. R̄ndetur q̄ sic. vnde vici⁹ confundit̄
 Iher. 17. Confundat̄ qui me psequunt̄. sic per oppositū letant̄
 cum hōies superant Ps̄. Qui tribulant me exultabunt si motus
 fuero. Quantum ad terciā partem sermonis dicit Apostolus

Job 9. Capite 7.

Sermo

Libenter glaboz in infirmitatibz meis vt inhabitet in me virt9
xpi. Vnde queritur quare inuite ⁊ impatienter sustinent aliqui
infirmitates co:poris. Respondetur propter tria. Primo quia
delectationem nullam habent ad deum ⁊ magnaz ad seiplos ⁊
ad corpus proprium. Vnde sciendum qd inordinatus amor sui
co:poris est radix omnium malozum Xpls ad Tytum. Erunt
homines seiplos amātes vbi loquitur de nouissimis temporibz
quando instabunt tempora periculosa. Nam amor pprii co:poris
inducit hominem ad multa mala scilicet ad superbiam auariciaz
luxuriam ⁊c. Insuper impedit hominez a multis bonis exercitiis
scilicet vigiliis orationibus abstinentiis ⁊c. Secundo qd raro tales
cogitant quid xps pro eis sustinuit Ysido:9. de summo bono. Si
passio xpi ad memoriā reducatur nihil est tam durum quod nō
equo animo toleretur. Non enim parua recordamur: si qd ille
sustinuit recordamur. Ille enim obprobria contumelias alapas
sputa flagella spineam coronaz crucemq; sustinuit. ⁊ nos ad con-
fusiōē vna infirmitate fatigamur: vno verbo deiciimur Berni
in quodam sermone. O homo vide quid pro te patior: non est
dolor sicut quo erudior. vide clauos quibus adfodior. ad te clamo
qui pro te morior. vide penas quibz afficio: si sit tantus exterior
interior est plandus grauior cum te iam ingratus video Hiero9
in epla. Conspui voluit vt nos lauaret. velari voluit vt velamē
culpe ⁊ ignorantie a cordibus nostris auferret. in capite percuti
voluit vt caput nostruz ⁊ adam sanaret. colaphis cedi ⁊ verbis
derideri vt nos labiis manibus verbis et operibus mundaret.
Tercio qd raro cogitant de magna utilitate infirmitatē. Primo
enim infirmitas co:poris trahit hominem a peccatis futuris: qd
infirmus non delectatur superbire in vestibus: non chorizare nō
inebriari ⁊c. Hugo li. 3. de anima. Quosdam sciens deus multa
peccare postea flagellat infirmitate ne peccent: vt eis potius sic
frangi laboribus ⁊ doloribus sinat ad salutem qm remanere in co-
lumes ad damnationem. Insuper inducit hominem ad bonum.
nam infirmus confitetur et emendam proponit. Insuper deum
inuocat ⁊ sanctos interpellat Ps. Multiplicatae sunt infirmitates
eorum ⁊c. Greg9. Mala que nos hic premunt ad deuz citius ire
conpellunt. Item infirmitas corporis liberat hominem a futuris
penis. Nam primo affixi te scz in presenti vt non affligam te scz
in futuro: quia deus non punit bis in id ipsum: ⁊ bonum sig nū
est in eodem corpore ⁊ in eiusdem membris puniri in quibz peccat
Salō. Per qd homo peccat per hec ⁊ punit. ergo si caput doles

cogita an deū vnq̄ offēdisti criminib⁹ poplīs mitris ⁊ capucis.
 Si oculos dentes manus pedes vel si diu in peccatis perleuerasti
 non egre feres si diu hic es infirm⁹ Greg⁹. Diuina dispositiōe
 agit vt plixiori vicio prolixior mœbus existat. Item infirmitas
 corporis augmentat homini gaudia celestia. Quotiens enim ali
 quis dolere patienter sustinet tot gaudia in celo habebit Ap̄ls
 Non sunt condigne passionēs hu. ie. ic. Ratio est. quia gaudia
 celestia erant infinita: sed infirmitates sunt finite Aristoteles in
 Phis. finiti ad infinitum nulla est proportio: et quicumq̄ ista
 iam dida aduertent. in infirmitate sua patientes essent. Vlti
 mo nota exemplum q̄ miserabiliter deus punit suos dilectos in
 firmitatibus: quere in promptuario.

Domnica in quinquagesima ad Corin.

Ratres. si linguis hominum loquar ⁊ angelorum
 caritatem autē non habeam factus sum velut es
 sonans aut cymbalum tinniens. Et si habuero pro
 phetiam ⁊ nouerim misteria omnia ⁊ omnē scientiam. ⁊ si
 habuero omnes fidem ita vt montes transferam. caritatē
 autē non habuero nihil sū. ⁊ si distribuero in ditos paup̄z
 omnes facultates meas: ⁊ si tradidero corpus meum ita
 vt ardeam. caritatem autem non habuero nihil mihi pro
 dest. Caritas patiens est benigna est. caritas nō emulatur
 non agit perperam: non inflatur: non est ambidosa: non
 querit que sua sunt. non irritatur. nō cogitat malum: nō
 gaudet super iniquitate. congaudet autem veritati. omnia
 suffert. omnia credit. omnia sperat. omnia sustinet. caritas
 nunq̄ exadit: siue prophetie euadantur: siue lingue
 cessabūt. siue scientia destruetur. Ex parte em̄ cognoscim⁹
 ⁊ ex parte prophetamus. Cum autem venerit qd̄ perfectū
 est. euacuabitur quod ex parte est. Cum essem paruulus
 loquebar vt paruulus. sapiebam vt paruulus. cogitabā
 vt paruulus. Quando autē factus sum vir. euacuaui ea
 que erant paruuli. Videmus enim nunc per speculum in
 enigmate. tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex
 parte. tunc autem cognoscam sicut ⁊ cognitus sum. Nunc
 autem manent fides spes ⁊ caritas tria hec. maior autem
 horum est caritas.

Sermo. xiii. super epistola precedenti

⁊ linguis hoim loquar ic. i. Cor. 13. Exercitor multum

Sermo

me res suas laudat ut eas citius vendat. unde Paulus ap[osto]lus in
hac epistola comendat caritatem ostendens eius pretiositatem.
& eius utilitatem p[ro] omnibus: unde valde fatuus est qui non
solite laborat ut caritatem habeat. Unde in sermone p[ro]nti
sunt dicenda, Primo de caritate, Secundo de carnis p[re]iurio, Tertio
exempluz. Ad primum sciendum q[uo]d caritas est ordinatus amor
dei et proximi. Amor s[ecundu]m Willhelmū est tunc ordinatus quādo
amatur deus propter se et super omnia: sed quando quis amat
aliquid contra deum hoc non est sine contumelia dei. Qui autē
aliquam creaturam p[re]diligit ydolatra est Aug[ustinus]. Hoc ab h[omi]ne
colitur quod p[ro] ceteris ab eo diligit. Amor vero ordinatus est
si amemus proximū utra deum. & deum super omnes alias crea-
turas. Amor illozum inordinatus est qui patrem matrem v[er]o
& filios plus amant q[uam] deū neq[ue] digni sunt deo Math. 10. Qui
amat filiū vel filiam plus q[uam] me non est me dignus. Item illozum
amor est inordinatus qui amant diuitias plus q[uam] proximuz suū
Joh. 3. Qui habuerit substantiam huius mundi et vi. &c. Item
queritur quomodo quis scire potest an habeat caritatem an nō
& an est in statu salutis. Respondet non sunt in caritate dei nec
in statu salutis q[ui] sunt in actu peccandi. vel etiā qui sunt in malo
proposito peccandi. Quidam dubitant se habere caritatez. quia
rationes habent p[ro] v[er]a p[ar]te. et sunt illi qui incipiunt facere
quod in eis est. Quidā putant se habere caritatem & sunt illi qui
gustant diuinā dulcedinem. Quidā sunt certi se habere caritatē
quib[us] deus reuelauit qualis fuit paulus qui dixit. Scio & certus
sum. Quantum ad secundam partez istius sermonis notandū
q[uo]d sancta mater ecclesia suos filios trahere nititur a vanitatibus
huius mundi. & ideo in istis diebus carnis p[re]iurii legitur de hor-
ribili plaga regionis penthapolis dicta a quinq[ue] ciuitatibus im-
piozum hominū qui caelesti igne sunt consumpti tempore abe-
lez zodomam & gomozram sulphur & ignez de celo & subuertat has
ciuitates & vniuersas regiones vrbium & cuncta terre virentia:
Hec enim prouincia vberissima & secunda fuit ante eius consum-
ptionem & ita locuples q[uo]d inter eius arenas saphiri & alie gēme
pretiose inueniebantur et inter glebas aurum. sed postmodum
nihil viuū gignit: nec in se aliquod viuū recipit. Drolus
dicit illic esse poma virentia et formatos vuarum racemos que
videntibus generant cupiditatem: sed si quis ea tangat statim

in tenerem fumumque est ut quasi ardeant: ut ex hoc ostendat
 qualiter deus peccatores zodomitas punire possit et qualiter pu-
 niturus sit. Item mater sancta ecclesia ex instinctu dei in hac dominica
 legit euangelium de passione christi ut gaudium mundi quod isto
 tempore carnis spiritui exercetur in nobis temperetur. quia non est
 licitum ante illum qui manibus et pedibus est fixus ire cum multi-
 plicibus et preciosis vestibus qui pro te nudus in cruce pependit
 nec ante eum ire cum situlis et cantilemis qui pro te cantans in cruce
 factus est rauce. **Ps.** Laboravi clamans rauce facte sunt fauces mee
 nec ante eum ridere nec impudice loqui qui pro te fleuit amare
 in cruce et dixit. **Q** vos omnes qui transitis per vias terre. unde petrus
 dami. **Q** bone ihesu tu doles et ego gaudeo. tu doles et ego rideo
 tu potas crucem et ego pecco. tu oras pro inimicis et ego illicita
 et mendosa verba profero. tu pro me vigilas et ego dormio: tu
 denudaris et ego preciosis vestibus induor. tu ieiunas et ego splen-
 dide epulor: tu sitis et ego inebrior: tu aceto potaris ab impio
 iudice et ego te iustum iudicem non timeo. tu cum impiis crucifigeris
 et ego primas catenas ambio. tu non habes ubi caput reclines
 et ego palacium astruo. tu in cruce et ego in lecto peccioso. Non
 enim est retributio equa: nunquid redditur pro bono malum.
 Unde notandum quod inter alias penas quas recipiunt qui sunt in
 tribulatione ista est maior pena quam vident quod illi qui deberent eis
 compati derideant eos: in signum huius legitur **Matth.** 27. quod
 milites pilati eruentes eum et placentes coronam de spinis posu-
 erunt super caput eius et arundinem in manu eius et genua flectentes
 ante eum illudentes et dicentes. **Aue rex iudeorum:** sic heu istis
 diebus carnis spiritui a pluribus christianis irridetur dominus noster qui
 illis diebus plus peccant quam aliis temporibus anni. Et sunt septem
 genera hominum. Primi qui inepte letantur. Unde queritur utrum
 letitia inepta sit peccatum mortale. Respondetur quod quandoque est
 mortale quandoque veniale. Primo inepte letatur quis de his que
 ex specie sua mala sunt **Sap.** 1. Letantur enim malefecerint et exultant
 in rebus pessimis. Tunc enim certum est quod inepta letitia sortitur
 reatum peccati mortalis: quia tales letantur de quibus esset dolendum
 sed de peccatis **Eccl.** 39. Qui gaudet de iniquitate deorabitur. et
 de libro vite delebitur: hoc non fit nisi per peccatum mortale.
 Secundo si ad securitatem assumuntur aliqua: que sibi mala
 sunt vel vergunt in nocentum proximi vel in contemptum dei
 Tertio si quis ad talia ita vehementer afficitur quod anteponeat ea
 dilectioni dei et proximi: liquet quod peccat mortaliter. Quarto si

Scrinio

quis inepte letatur a scurrilitatez exerat nec tñ contra caritatē dei est a proximi veniale est. Secundi sunt qui in gula excedunt. Unde queritur vtrum gula sit peccatum mortale: responde tur hñ sanctum Thomā. q. 14. q. si delectationi gule inhereat homo tanq̄ sim̄ propter quem ille contemnit deum paratus a tra p̄ceptum dei agere vt delectationem huiusmodi assequatur tunc est p̄ctm mortale. Si vero in gula sit ordinatio hñ ea que sunt ad finem vt pote quia nimis concupiscit delectationes cibarioz sed non propter hoc paratus est facere aliquid contra legem dei sic est veniale. Terci sunt qui se factis luxuriosis vel in mundis cogitationibus inquinant. Unde queritur vtrum omnis adus luxuriosus sit peccatum mortale. Rñdetur q̄ sic: excepto federe matrimoniali. vnde de hoc dñ in decret. Ad meretrices accedere diuinitus prohibitum est. 32. q. 4. Meretrices. Item queritur vtrum morosa delectatio sit peccatum mortale. Respōdetur q̄ sic quando sit cum consensu vel cum plena ratione: vnde nimis periculosum est morari in turpibus cogitationibus. quia facilliter ex hoc peccatum mortale nutritur qd probat Joh. in cano. suatum diat. Concupiscentia interiorum carnalitatū delectatio cum conciperit subaudiendo consensum rationis pari: peccatum mortale. Item querit que est differentia inter assensum morosum a interpretatiuum. responde tur hñ sanctum Thomā. Consensus interpretatiuus est qñ ratio et intellectus videt qd malum est et periculosum immorari tali delectationi a non expellit. tunc consensus quasi supernem̄ a tunc negligit expellere qñ per digitos quis videt. Sed verus assensus est qñ plena ratione in moratē huius delectationi a vult delectari in ea si postmodum actum intendit facere tunc committit peccatum mortale. Notandum hñ Durandum tunc persone in matrimonio iuncte possunt morose delectari a possit sic sequi pollutio. Item Thomas a Durandus dicunt qd morosa delectatio cum cōsensu rationis potest cōmitti in omnibus peccatis mortalibz in superbia gula &c. Quarta sunt qui exuunt a induunt se propriis vestibus scz masculini sexus et induunt se femine sexus et e contra. Unde queritur vtrum licet mulieri vti veste virili. responde tur hñ sanctum Tho. 2. 2. q. 169. qd non. Nam cultus extrior conpetere debet conditioni persone hñ cōmunem consuetudinez. a ideo de se est vitiosum qd mulier vti veste virili vel econuerso: qd specialr̄ phibitum est in lege Deutro. vbi dñ qd nō induet veste virili vel e contra. a ratio est hñ glo. qd gentiles tali mutatiōe habit9 vtebant ad ydolatrie

superstitionē: ideo qui talia agūt potius sunt ydolatre q̄ xpiani
 Itē aliqui induunt loricas ⁊ mutant se in bestias ⁊ qd̄ prius est
 aliqui mutant se in demones ⁊ tales hoīes ostendunt se bestiales
 ⁊ demonū esse seruitores Math. 6. Nemo potest duobus dñis s̄
 vnde dī in decret. Gestus corp̄is qualitatem indicant mentis
 dis. 41. Clericus. Quinti sunt chorifantes. nam in illo tpe carnis
 priui solent homines choreas ducere in quibus quotiens vnuz
 saltum faciunt in chorea versus infernum totiens saltant Aug⁹
 Omnis saltus petulantie ruit in profunduz cloacę. Vnde querit̄
 v: ruz ducentes choreas illicitas peccant mortaliter. Responde
 q̄ sic siue in festis siue in p̄sētis: si hoc faciunt causa motandi ad
 libidinem se vel alios. Si quis vel aliq̄ non corrupta intentione
 aliq̄n se immisceat choreis non est peccatum mortale. Sexti sunt
 qui exercent ad torneamenta. Vnde queritur vtz torneamenta
 facere sit mortale peccatum: r̄ndetur h̄m Gwillhelmū q̄ mortalr̄
 peccant qui faciunt contra prohibitionem ecclesie. Si autem nō
 essent prohibita ⁊ fierent causa discendi vsū armorum ad in
 pugnandum infideles ⁊ ad defensionē patrię vel reipublicę nec
 esset peccatum: et intellige h̄m Hostien. q̄ prohibita sunt. quia
 mortes aie ⁊ corporis in eis immineant. nam debet cogitare hoc
 euenire posse. Querit̄ q̄ est pena pugnatiū in torneamētis. r̄ndet̄
 h̄m Ray. Pena est q̄n aliquis aliquem occiderit reus homicidii
 ⁊ irregularis erit: quia ludus talis est noxius ⁊ illicitus: et ideo
 quicquid ex eo sequit̄ s̄. Itē qui in torneamento moritur non
 debet sepelin in ecclesia: ⁊ vt Hostien. dicit. Si quis etiā letale
 vulnus acceperit licet postea superuixerit qui q̄uis peniteat ⁊ et
 eucaristia non denegetur. carebit tamen ecclesiastica sepultura
 extra de tornea. c. 1. Septimi sunt qui fallunt imperatores reges
 papam ep̄os et omnes qui talia agunt. postposito omni timore
 dei puniuntur quandoq̄ hic ⁊ in futuro. Ad tertiam partē
 sermōnis nota q̄ presens tps̄ exili ⁊ mundus nominatur vallis
 lacrimarum. in quo mundo quilibet facit omni die vnā dietā
 ad mortem. ideo magis esset in presenti tpe eundū ad flendum
 q̄ ad ridendum Aug⁹. In valle miserie sumus in quo est fletus
 qui debeamus esse in celo vel saltez in celesti paradiso: vnde etiā
 Greg⁹ super Ezechiel. Quid est quod in hoc mundo nos libeat
 vbi ludus. vbi gemitus inspicim⁹. destructe vrbes. euersa castra
 depopulate ciuitates. agri in solitudinem redacti: alios in capti
 uitate duci. alios detrueri videmus. alios interfici. Quid est

Sermo

quod in hac vita libeat fratres mei: si saltem mundū diligimus non gaudium iam sed vulnera amamus, Ultimo nota exemplū qđ scripsit Iohes nider in quodā sermone qđ semel erat quidam in die carnispruii in ciuitate lucana que tunc erat in flore ⁊ ipsi fecerunt multa socialia. Inter alia per tractum aliqui fecerunt sibi papam aliqui imperatorem aliqui regem france ⁊ aliqui dñm de lucana ⁊ ille erat sup p̄dictos: qui stans in culmie misit pro illo qui erat loco pape vt veniret ante eum ⁊ faceret sibi reuerentiaz qđ factum fuit. ⁊ sicut p̄o imperatore ⁊ aliis regibus et illi similit̄ fecerunt. quo factō dñs lucan⁹ ait. Est ne maior dñs in terra qđ iste. ⁊ sponsum est ei qđ sic. ⁊ dixit. Quis est ille. responderunt. Xpus est. cui dñs lucanus dixit. Vbi est ille: dictum est ei qđ in ecclesiis xpianorum moratur: uocauit domicellos suos ⁊ dixit eis. Ite per omnes ecclesias ⁊ citate xpm qđ coraz me compareat qui iuerunt ⁊ vnum sacerdotem paratum ad missam inuenerūt ⁊ duxerūt eum vt dño de lucana reuerentiaz faceret. Quid plura anno illo diuisa est ciuitas et extunc de malo in peius se habuit ⁊ ultra parū tempus plus qđ quinqz vicibus est vendita. ergo cessate a xpi illusione si nō vultis illudi a deo et puniri. Exemplū qđ chorifantes ⁊ cantantes terra absorbit. quere in p̄mptuario.

Dominica prima ad Corinthios. in Epistola

Ratres rogamus vos ne inuacū gratiam dei recipiatis: ait em̄. Tpe accepto exaudiui te et in die salutis audiui te. Ecce nunc tempus acceptabile: ecce nunc dies salutis: nemini dantes vllam offensionē ⁊ vt non vituperetur ministerium nostrum: sed in omnibz exhibeam⁹ nosmetipsos sicut dei ministros. In multa patientia in necessitatibz in angustiis in plagis in carceribz: in seditionibz in laboribz in vigiliis in ieiuniis in castitate in scientia in longanimitate in suauitate in spiritu sancto in caritate non ficta in verbo veritatis in caritate dei. Per arma iusticie a dextris ⁊ a sinistris p̄ gloriā ⁊ ignobilitatē per infamiā ⁊ bonam famā vt seductores: ⁊ ecce veraces sicut qui ignoti ⁊ cognoti: quasi morientes ⁊ ecce viuim⁹ vt castigati ⁊ non mortificati: quasi tristes. semper autem gaudentes: sicut egentes. multos autem locupletantes: tanqz nihil habentes ⁊ omnia possidentes.

Sermo. xiiii. super epistola precedenti

xi.ii

D

Datamur vobis. 2. Cor. 6. Si quis mutuo bonum equum vel aliud animal accepisset ad laborandum vel ad lucrum sibi acquirendum et inde lucrum sibi reportare posset fatum esset si non assidue cum illo laboraret et ut tale lucrum eternum possideret. Carissimi nos gratiam a deo tanquam quoddam mutuum accepimus: nam secundum Augustinum de civitate dei libro 8. capitulo 22. Gratia nobis presentatur qua iustificamur a peccato et perducimur ad regnum. Est enim illud mutuum necessarium quia sine eo nihil mereri possumus. Augustinus in libro de natura et gratia, Desiderare hoc auxilium quo solo homines liberantur a malo: sine quo profectus nullus siue cogitando siue volendo et amando siue agendo faciunt bonum. ymo sine gratia nullus salvari potest Augustinus de natura et gratia christi. Gratia sine qua nec infantes nec etate grandes salvi fieri possunt non ex merito redditur: sed gratis datur propter quod gratia vocatur. unde dicit Augustinus. Exhortamur vos etc. Unde in presenti sermone tria sunt dicenda que tangunt in presenti epistola. Primo de utilitate gratie. Secundo de illo sacro tempore quadragesime. Tertio de conversione peccatorum cum vno exemplo. Ad primum sciendum quod gratia est anime hominis utilis et summe necessaria. Primo quia ipsa vivificat. Quilibet enim animal vivit in elemento sibi proportionato ut bestia in terra. piscis in aqua etc. sic ipsa anima vivit in divina gratia: quia est spirituale ipsius anime: nam extra gratiam non habet esse spirituale. ideo dicebat Augustinus. Gratia dei sum id quod sum. et ideo quod anima est in gratia opera sua sunt vite eterne meritoria et vivit. Secundo quia animam confortat. nam gratia datur in remedium contra peccata et in adiutorium et in meritum unde dicit quidam sanctus pater. Nil est preciosius et speciosius gratia. nam speciosiores sole et splendoras facit animas. Nihil est utilius in presenti vita: quia replet animam thesauro virtutum et bonis operibus. Tertio illuminat animam ad contemplandum deum in hac vita. unde Fulgentius in quodam sermone. Sicut radius solaris subito illustratione sua totum mundum illuminat: sic divina gratia subita visitatione totam illuminat mentem. Sicut enim cristallus ex omni parte sua luce est purior et splendidior: sic divina gratia animam quam illuminat ex omni parte facit splendidam. Sed heu multi sunt qui in hoc statu anime se nolunt continere sed descendunt in tenebrosam vallem peccatorum ubi spoliati sunt omni bono spirituali. huius figura habetur in Luca 10. Homo quidam descendebat a iherusalem in ihericho et incidit in latrones. Item fuit quedam civitas nobilis et potest signare celestem patriam ad

ad Corinthios in 1. epistola. Capite decimo quinto.

Lucas cap. 10.

Sermo

quam homo tendebat cum esset in gr̃a. ab hac quidez descendit
in ihericho que interpretatur defectus: & bene descendit. quia via
peccatorum semper est in descensu: sed via gr̃e est in ascensu. sic
qñ homo descendit per continuam peiorationem tunc incidit in
latrones. & angelos tenebrarum qui primo ad animam veniunt
per suggestiones malas: intrant per consensum. & obsident per
consuetudinem & obstinationem in peccatis. quia tunc spoliant
eam qñ gratiam virtutes & merita. & bona opera auferunt. & nō
solum ipsum hominem spoliant. sed etiaz plagas inferunt. quia
diuersis pct̃is ipsum vulnerant. tunc etiam habuit tot vulnera
quot peccata sed abeunt ipso semiuuo relicto. quia totaliter nō
possunt ipsum occidere. Nam quantumcumq; homo peccator est
non tamen priuatur arbitrio mediante quo sibi potest conficere
medicinam scz penitentia & reuiuiscere in gratia: sed non sumat
medicinā penitentie & obstinatur & sic in peccatis moritur. tunc
proiicietur in profundum inferni ubi erit miseria sine fine.

Quantum ad secundam partem dicit hic Ap̃l̃s. Ecce nunc tps
acceptabile: hoc d̃r̃ h̃m Gwillerinum ad differentiam temporis
quod est extra quadragesima. Tempus enim quadregime est
acceptabilius ad lucrandum & negocia anduz alio tempore anni
Et hoc tripla ratione. Prima quia campores inueniuntur scz
penitentiani parati ad audienduz confessiones: qd non accidit
ita cōmuniter aliis t̃pibus anni. Et attende q̃ felix cōmutatio
fiat in foro penitentiali. Vilissima em̃ est moneta quaz app̃tat
peccator & preciosissima est gratia quaz reportat penitens. Pct̃a
enim sua dimittuntur ibi. gratiam & misericordiam inuenit ibi
In anima peccatrix peccata tua ibi deponis et sanitatem induis.
Circa hec attendenda est stulticia quorundaz qui gr̃am dei inde
optant reportare & peccata sua ibi nolunt dimittere per firmuz
propositum non peccandi amplius. Tales enim non attendunt
qualis moneta sit peccatuz. Prius enim dimitterent si veraciter
agnoscerent q̃ noxia sunt pct̃a. Mat̃h. 18. Si oculus tuus scan
dalizat te erue eum & non agnoscunt tales q̃lis moneta sit gr̃a
qua regnum celorum haberi potest. Si veraciter hanc monetam
agnoscerent. libentissime absq; dubio peccata sua propter illam
dimitterent. Secunda ratio est quia in q̃dragesima quasi in nun
dimis dei venalia abundantius exponunt. & cui non placet vnū
placet aliud. Predicatio enim est expositio venalū. dicit Aug̃
in persona xpi. Venale habeo. quid. regnum celoꝝ. Quo em̃ t̃
p̃o: paupertate regnū. dolore gaudiuꝝ. labore quies. ignominia

Melchior
capitulum

iiii

gloria. morte vita: precipuū venale qd̄ in istis nūdinis exponit̄
 est regnum celozum Math. 18. Tu aut̄ vade ⁊ annuncia regnū
 dei. Hoc autem regnum preualet omnibus bonis huius mundi
 Quarta ratio quia in q̄dragesima facili⁹ inuenitur illa moneta
 qua regnum celozum emitur que sunt vigilie orationes ieiunia
 elemosina. Aliquis facili⁹ ieiunat sex dies in quadragesima q̄
 post pascha feriā sextam in ebdomada. Aliqs̄ em̄ in q̄dragesima
 dicit vnū psalteriū vix post pascha potest dicere septez psalmos
 ⁊ qui surgebat ad matutinas vix post pascha surgit ad missas.
 Quid autem precipue emendum est in istis nūdinis dicit Joh̄
 ap̄ls. Suadeo tibi emere aurū ignitum ⁊ probatur⁹ vt locuples
 fias. Sunt aliqui qui in nūdinis istis plumbum vel argentum
 emunt. Illi plumbū emūt qui bona opera in mortalib⁹ faciunt
 Opera em̄ talia ad modū plumbi sunt ponderosa et nō preciosa
 Argentum vero emunt qui sapientiaz huius mundi sectantur
 Argentum enim non putabat̄ alicui⁹ precii tpe salomonis. 3.
 Reg. Et sapientia h⁹ mundi stulticia est apud deum. 1. Cor. 2.
 Aurum aut̄ emunt qui sapientiaz sectantur que est dei dilectio
 Eccl. 2. Dilectio dei honorabilis sapiētia. Sciendū q̄ dyabolus
 habet etiam negociatores suos sicut de⁹ suos: sed sunt multum
 dissimiles. Primo in hoc q̄ qui emit a dyabolo cū emit letatur
 ⁊ post sequitur tristitia vt patet de peccato fornicationis de quo
 dicit Ihero⁹ q̄ appetitui eius ānera est penitētia. Vnde quidā
 dum temptaretur a peccato carnis abscidit sibi linguā vt vehe-
 mentia doloris expelleret vehementiā temptatiōis: ⁊ ait. Absit
 vt tanta emam vnde penitēā ⁊ econtra. Qui emit a dño primo
 tristatur ⁊ post sequitur leticia Proverb. 2. Malum est malum
 est. dicit omnis emptor ⁊ cum recesserit gloriat̄. Duplex malum
 est in emendo regnum celoz. Primo quia oportet multuz pati
 Actu. 4. Per multas trioulatiōes ⁊. Secundo multa bona facere
 Math. 20. Voca operarios ⁊ redde illis mercedem suam: vnde
 Leo papa in sermōe. Non dormientibus peruenit regnū celoz
 nec ocio ⁊ desidia torpentibus beatitudo eternitatis dat̄. Secdo
 dissimiles sunt. quia qui emit a dyabolo depauperatur, Perdit
 enim primo deum: secundo regnum: tercio paternitate ecclesie
 quarto participationem oim̄ bonozum ecclesie Ps. Particeps
 ego sum oim̄ timentium te: quinto propria bona si aliqua fecit.
 sexto pdit semetipm̄. Transit em̄ in seruitutez dyaboli Math. 6
 Nemo potest duobus ⁊. Sed qui for̄ facit cum deo semp̄ lucrāt
 Math. 5. Qui perdit animam suam propter me inueniet eam.

e z

Salmo centesimo decimo octauo

Sermo

Quicumque enim erit regnum celorum modicum videbitur dedisse
tunc regnum celorum possidebit Canticum vltimum. Si dederit homo omnem
substantiam anime sue pro dilectione quasi nihil despiciet eam
sequitur. Nunc dies salutis. Vbi notandum quod isto sacro tempore
popule debemus conari ad hoc quod ad portam salutis perueniamus
et ad hoc mouent nos plura. Primo quia deus tali tempore creauit
celum et terram. Valde igitur est ingratus qui isto sacro tempore pro
dei amore non facit aliquod bonum: cum deus tali tempore pro ipso
homine tot et tanta fecerit. Secundo mouemur per creaturas que
cessauerunt operari in hyeme. Nunc vero cessante impedimento
incipiunt operari ut patet in terre nascentibus et in animalibus
Crescunt dies et lumen et calor eorum ut crescimus exemplo eorum
Lumen enim sapientie in te seorsum crescere debet. et ad dilectionem
debes attendere. Mouemur etiam ad idem exemplo christi qui tempore
isto tot et tanta fecit pro salute nostra Bernardus. Qui me tantum et
Inde est quod tempore isto quo dominus laborauit pro salute tua quod
tu negligas in vineis operari pro salute tua. Iusticia enim dei re
quirit ut homo adultus salutem non consequatur nisi per se etiam
ad hoc operetur Augustinus. Qui fecit te sine te: non iustificabit te sine
te. Ad hoc autem quod aliquis saluet animam suam precipuum est
desiderium vel amor proprie salutis. Nec est maior causa quare
damnantur homines: quia non amant suam propriam salutem
nec pro ea laborare volunt. Deus enim vult homines saluos facere
et in signum illius dies quadragesime dicuntur dies salutis. quia
nisi fuissent dies isti totus mundus fere iret ad perditionem. unde
multis expediret ut ante pascha morerentur antequam rediuerent
Reuera magis periculum est male viuendi quam cito moriendi. De
facili enim saluarent homines animas suas. ergo tempus illud qua
dragesime dicuntur dies salutis. Quantum ad tertiam partem
sermonis sciendum quod quilibet peccator debet isto sacro tempore
misericordiam dei querere Psalms 34. Querite dominum dum inueniri
potest. Jam enim prope est et misericors omnibus peccatoribus
corde eum inuocantibus Iohannes. 2. Conuertimini ad dominum deum
vestrum qui benignus et misericors est. nam ipse dicit Ezechiel. 18.
In quacumque hora ingemuerit et. Unde nos videmus quod quoniam aliquis
offendit aliquem potentem diuitem multum optat tempus in quo
posset eum propitium inuenire: et hoc est presens tempus penitentie
et misericordie in quo debemus credere quod ille qui magnam misericordiam
exhibuit pluribus peccatoribus in hoc sacro tempore paratus sit
cuiuslibet peccatori omnia peccata sua misericorditer indulgere.

liiii

In signum huius deus dicit cui libet aie peccatrici illud Cantu. *Capit 6*
 Reuertere reuertere sunamit? *re.* Primo dicit reuertere propter
 omnes sanctos & angelos in celo existentes qui omnes desiderant
 conuersionez tuam & expectant te Lu. 15. Gaudium est angelis
 dei sup vno peccatore pñiam agente. quod si feceris ab omnibus
 amicis tuis te deserentibus in maxima necessitate ipsi tibi succurrunt.
 & aiam tuam cum gaudio ad celum pducunt. Secundo reuertere
 ad honorez sanctissime matris mee que sepius te excusauit apud
 me que nunq̄z ceare pro te desinit. quia vt dicit Bern. Ipsa em̄
 peccatores toti mundo despectum ampleditur & defendere non
 desinit donec filio cum reconciliauerit. Tercio reuertere ad con-
 fusionez demõnũ vt quos peccando letificasti penitendo confundas
 & securus existas amplius in omni vita tua & in morte tua. quia
 nunq̄z damnaberis si sic in penitẽtia & gratia perseueraueris. q̄a
 ab initio mundi vere penitentes nunq̄z mala morte moriunt nec
 mortui sunt. quacunq̄z morte moriat penitens siue in mēsa lecto
 eāpo aqua igne siue occidat siue subitanea morte moriat: male
 mori nõ p̄t Sap. 4. Justus qua morte p̄occupatus fuerit in refri-
 gerio erit. nam ipsi demones in inferno habent diuersa genera
 hominum clericos religiosos nobiles ignobiles ciues ruiticos:
 diuites pauperes filios & filias &c. h̄ vere penitentes & innocentes
 illa genera hominũ non habent. quia tales illuc non peruenerunt
 nec ibi reperiuntur. Quarto dicit reuertere ad honorez & amores
 meum qui te creauit ad imaginem & similitudine meam cum no-
 esses & te super omnes creaturas nobilitauit: quia s̄m Aristotile
 Nobilissimum animaliu est homo: quia inter omnia animalia
 solus habet rationem. Item ianuam celi aperui vt intrare possis
 & multa beneficia in preienti exhibui. reuertere ad me & ego sus-
 scipiam te. quod si feceris honorabo te coram patre meo in celo.
 & in omnibus sanctis & angelis. ergo qui vult bene mori et salu9
 fieri penitentiaz isto tempore agat. vnde ipsa pñia misericordiã
 operatur in celo & in terra Aug9. De penitentia omnia ligata tu
 soluis: omnia desperata tu reformas. padulum tu reseras: tu es
 rutilantior auro: splendor sole Ysidor9. de summo bono li. 3.
 Penitentia est medicamentum vulneris: spes salutis per quam
 peccatores saluantur: per quam deus ad misericordiã prouocat
 que non tempore pensatur: sed profunditate fletus & lacrimarũ
 Vnde querit vtz de omni peccato quantũcunq̄ magno possit
 agi penitentia. rñdetur s̄m Petruz. 4. senten. q̄ sic: quia hec est
 differentia spiritus vni carni & separati: quia ille susceptibilis

Lucee Cap. 15.

Santo Bernardec.

Sapient. Epist. 4

Sermo

penitentia et iste non. hinc est hinc Damascenum quod de omni peccato commisso a spiritu in carne existente quod diu in carne est potest agere penitentiam: post separationem vero non. et hec est fides catholica quod per penitentiam remittitur omne peccatum. de hoc dicitur in decretis quod per penitentiam deletur omne peccatum de pe. dis. 3. Insuper est vnde dicitur articulus fidei credere remissionem peccatorum. Ex dictis patet quod omnes desperati non habent fidem veram. hinc imitatores sunt iudei perditoris qui desperavit et seipsum suspendit vnde dicitur in decretis. Judas a venia non exclusus fuisse et si ipsa a christo postulasset de pe. dis. 5. Et iterum, Ultimo nota exemplum de illo qui niger ecclesiam intravit et clarus exiit. quere in prom. ptuario. 113.

Dominica secunda ad Thessaloniceis. *Capit. 4.*

Ratres. rogamus vos et obsecramus in domino ihesu ut quemadmodum accepistis a nobis quomodo vos oporteat ambulare et placere deo: sic et ambulatis ut abundetis magis. Scitis enim que precepta dederim vobis per dominum ihesum. Hec est enim voluntas dei sanctificatio vestra ut abstineatis vos a fornicatione ut sciat unusquisque suum vas possidere in sanctificatione et honore. non in desiderii passione sicut et gentes que ignorant deum. et ne quis supergrediatur: nec arcuueniat in negotio fratrem suum: quoniam vindex est dominus de his omnibus sicut prediximus vobis. et testificati sumus. Nos enim vocauit nos deus in immundicia sed in sanctificatione in christo ihesu domino nostro.

Sermo. xv. super epistolam

Et est voluntas ad Thessal. 4. Sicut seruus sperans remunerationem a domino suo cauet ne eum aliquando prouocet ad iracundiam: et diligenter studet obtemperare voluntati sue. ita necesse est ut nos obtemperemus eius voluntati si per ipsum regnum celorum quod nobis promisit volumus adipisci. *Matth. 2. capit. 12.* Quicumque fecerit voluntatem patris mei et ergo dicit apostolus. Hec est voluntas dei. Vnde in presenti sermone tria sunt dicenda. Primo de voluntate et operibus eius. Secundo de fornicatione vitanda Tertio de fraude eumentium et vendentium cauenda cum vno exemplo. Ad primum. queritur utrum voluntas dei semper impleatur et videtur hinc sanctum Thoma. 1. q. 19. quod necesse est semper voluntatem dei impleri: quia quicquid consequatur effectum: vnde qui recedere videtur a diuina voluntate hinc suum ordinem peccando incidit in

Matth. 2. 12.

ordinem diuine voluntatis dum per eius iusticiaz punitur. Sed
 contra hoc arguitur sic qd voluntas dei non semper impleat. qd
 deus simpliciter vult hoc fit. & impossibile est qd diuina voluntas
 frustratur. dicit enim Aplos. i. Thi. 2. qd deus vult omnes hoies
 saluos fieri & ad cognitione veritatis peruenire: h hoc no euenit
 ita. ergo voluntas dei non semper impletur. respondet Dama.
 qd hoc intelligit de voluntate dei antecedente no consequente: que
 quidem distinctio non accipitur ex pte voluntatis diuine in qua
 nihil est prius vel posterius. sed ex parte voliti. Ad e9 intellectū
 sciendum qd vnumqđqđ quod est bonum sicut est volitum a deo
 potest aliquid esse in consideratioe hm qd absolute considerat bonū
 vel malum: quod tñ prout cum aliquo coniuncto considerat est
 consequens consideratio eius contra se habet. sicut hoiem viuere
 est bonum. & eum occidere est malum hm absolutaz consideratioe
 sed si addatur circa aliquem hoiem qd sit homicida vel viuens in
 periculuz multitudinis sic bonum est eum occidere: vnde potest
 dici qd iustus iudex antecedenter vult omnes homines viuere. h
 consequenter vult homicidam rotari: furem suspendi &c. Similr
 deus vult omnes saluos fieri antecedenter: & consequenter vult
 quosdam damnari hm exigentiaz sue nature. Queritur vtrum
 aliqd accidit a casu. respondet Elucidarius. Nihil omnino. h ex
 vera dei ordinatione. Sed quō tunc ecclesie & edificia bonorum
 hoim fortuitu igne inuadente quasi casu intermiant. Rñdetur
 qd sine causa nihil fit *Job. 5.* Nihil fit in tra sine causa: vt patet
 quia nulla ecclā sine causa in toto mundo comburit nec destruit
 nisi prius a deo iudicetur. Contingit hoc autem tribus de causis
 Prima si ecclesia est per iniusta constructa. Secda si inhabitantes
 eam per immundicias eam inquinauerunt. Tercia si eam hoies
 plus diligūt qđ eterna: sic nec hoī pecus moritur nisi dei intuitu
 iudicetur. Item cum mors & egritudo sunt pene peccati: cur hec
 pecora patiuntur cum per discretionez agere nequeunt. Rñdet
 idē qd homo per ea punitur cum eoz priuatioe in mente torquet
 Sed dicitur hoc potest esse de domesticis pecoribus. sed quid dicitur
 de agrestibus & siluestribz. Rñdetur qd si ea egritudine vexant
 hoc euenit a corruptioe aeris & ab his que ob peccatum hois in
 contrarium mutantur. Queritur vtrum in omni tpe dei misericdia
 & iusticia congregantur. respondetur hm sanctum Tho. super. 4
 dis. 46. & concordat Albertus magn9 de mirabili scientia dei ca. 2
 Large loquendo misericordia dī voluntas benefacēdi creature
 Iusticia vero condecentia bonitatis sue. & sic in omni tempore est

Job Capite quinto

Sermo

miseriordia ⁊ iusticia. quia in omni tpe deus facit condecentiam bonitatis sue ex voluntate benefaciendi creature Ps: Vniuerse vie do. mise. ⁊ veritas. Item iustus dñs in omnibus viis eius ⁊c Sed contra dicta arguitur. in iustificatione impii tantū apparet misericordia ⁊ non iusticia. quia ois iusticia presupponit meritū. ergo ⁊c. respondet Holhot super li. Sap. ca. 2. q. in iustificatione impii est motus liberi arbitrii et attritionis: propter qd aliqua causa iusticie videtur qd de⁹ infundit sibi grām. Simi liter est in iusticia ex pte dei qui quodāmodo debitor efficitur: penitenti per pmissionē: vnde glo. sup illud Ps. *Ut iustificeris in sermonibus tuis.* Deus hoc pmisit vt peccatoribus venias petenti largiret ⁊ sic in iustificatione impii ex vtraq; parte dei ⁊ impii iusticia ⁊ misericordia reperit. Item arguitur. paruuli baptisati cum affligunt in infirmitatibus ⁊ morte ibi in nullo apparet iusticia. qz liberati ab omni peccato non sunt debitores alicuius pene: ergo iniuste patiuntur. rñdet Holhot. Baptismus aufert carentiaz visionis dei si paruulus moriatur. non tñ aufert penalitates que naturā consequuntur ex defectu suorum principiorum mortalium peccati originalis: vñ baptismus non absoluit a reatu mortis corporee ⁊ aliarum penaz corporis. ⁊ sñ Albertum est ibi misericordia qd probatur. Misericordia dei est sub iocere penis etiā innocentē vt alii videntes magis timeant ⁊ erudiant. Hoc enim procedit de fonte pietatis boni cōmunis. sicut dicimus qd voluit xps pati ex pietate quam habuit ad omnes hoies. Queritur quare pena originalis manet culpa per sacramentū baptismi deleta. Rñdet sñ mgrm ⁊ alios doctores: ideo vt non estimaret aliud regnuz esse si tam nobile hic daret. Sedo vt plus mereamur, Tertio vt plus humiliemur. Quarto vt timor incutiat ne pcepta e⁹ facile transgrediamur. Quinto vt amicitiam dei reperiamus qua nos amat arguit et castigat. Arguitur pueri qui sine baptismo in originali pēto decedunt ppetue pro culpa alterius vident puniri ergo nulla est ibi misericordia. Rñdetur qd in illis pueris naturalia conseruant inesse ex misericordia dei Ysa. 43. Misericordia dei est qd non sum⁹ assumpti. Item Tho. 2. dis. 33. Pueri in originali pēto decedentes nihil dolent nisi de carentia visionis dei. ymo gaudent de hoc qd picipabunt multum de diuina bonitate in perfectionibus naturalibus: ideo non dolebūt nisi de carentia visionis dei. Et qz ad hoc nunq; fuerunt pportioati nec ex parte nature quia ad hoc non attingit. nec ex pte grē. qz hanc ppris actibus attingere nequuerunt. Vnde de hoc legit exemplum. si mulier non elegitur in papā vel regem non ex hoc tristat: quia nunq;

RV

apta fuit nec proportionata ad talem dignitatez etc. Item Petrus de palude. z. li. sententia dicit qd tales hnt felicitatem et melius est eis qm alicui hoi in hoc mundo esse potest Bonaventura sup. z. li. sententia dicit qd sic in beatis patet lua misericordia et in damnatis sua iusticia. ita in istis pueris eqle vtrūqz et hoc pro detore vniuersi

2 Thob. 4. 4

Quantum ad secundam partem istius sermonis dicit hic Xpls **Et abstineatis vos ab omni fornicatione: quia sicut Augustinus. Non mechaberis prohibet omnē illicitum coitum. vnde de hoc dicit in decretis. Ad meretrices accedere diuinitus phibitum est. 32. q. 4. Meretrices. Ex quo patet qd etiā simplex fornicatio scz solus cū sola est pētm mortale. Vnde hic querit vtz in tactibz osculis et h9 modi sit pētm mortale. rñdeo sicut Thob. z. z. q. 154. Osculum amplexus et tactus sicut suam rationem non noiat pētm mortale quia pnt sine libidine fieri. vel ppter consuetudinem patrie: vel ppter necessitatem aut rōnabilem causam. sed si fiant causa libidinosae delectationis sunt mortalia: nā et solus assensus in delectationem morozaz mortalis est. et addi potest etiā sicut sanctū Thob. qd aspectus libidinosus mortale peccatū est. vnde **Matth. 5. Qui viderit mulierem ad concupiscētia iam mech. est eaz.** Item circa illam materiā fornicationis queritur vtrū puelle in annis puenilibus aliquid carnale cōmittentes pdunt vrginitatem: respōdeo sicut Albertum non. qz non est in eis assili deliberatio nec etas patitē talis delectationis impetum. Item querit vtz per violentiam possis vrginitatem amittere. rñdetur sicut sanctū Thob. 4. dis. 33. Que per violentiā corrumpit siue ab hoiē siue a demōe incubo vrginitatem non amittit. si inquantū potest renitit vt aseruet corpus a corruptione: vel saltem mentem a assensu. vnde de hoc dicit in decretis. Cum vrginitas sine assensu corrumpitur. meritum castitatis duplicatur. 32. q. vlti. Ad terciāz partem sermonis dicit Xpls. **Ne quis supergrediat neqz circūueniat in negotio fratres suum.** Hoc reuera dignum est ne quis supergrediatur et violentiā inferat. neqz ibi aueniat. occulte decipiat in quocūqz negotio frēm suum: hic Xpls non respōndit negociationē sed circumuentionem. Negociatio enim in se bona est et necessaria: Ordinauit enim deus vt nulla terra sibi ipsi sufficiat in omnibz. sed sibi mutuo subueniat. vnde negotiatores sunt oim ministrū dum per multa pericula latronū et fluminum in itinere transeūt. Quanti autem meriti huiusmodi negotiatores sunt ostenditur in vita spatraz. Cum quidā deuotus heremita petisset sibi a deo reuelari cui esset equalis: dictum est ei qd tali mercatori qui cum iusticia et equitate mercimonia sua vendit. Sed heu plures sunt**

Muller: v. cap.

Paulus ad Thob. 4. cap.

Sermo

qui fraude decipiunt primos in ponderibus inaequalibus et mensuris
et verbis mendacibus. Unde querit quid sit dicendum de illis qui
nec emere nec vendere nouerint nisi cum mendaciis et iuramentis
rudeo hinc Ray. Quotiescunq; causa decipiendi periurant vel
mentiuunt scienter peccant mortaliter et tenentur ad restituendum. Item
queritur de illo qui scienter emit rapinam vel furtum. Rudeo quod
semper tenentur reddere etiam si aial moriat vel violenter auferat
nec liberando alienando alteri. Ratio est. quod ipse furtum committit
rem alienam inuito domino tradendo nec precium quod dedit potest
reperire ab illo cuius res est. et etiam tenetur restituere anni fructus
perceptos. et qui medio tempore perapi potest. et si fecit deteriorem quam
ad ipsum peruenit non liberat. et idem intelligendum est de secundo et
tercio et ultra emptore malefidei. Item querit utrum licitum sit cum
iudeis commercium habere. Et arguitur primo quod sic. quia ecclesia
permittit eos nobiscum commercari et non possunt vivere quin vendant
ipsis necessaria. respondet Henricus in tractatu de tractibus quod
christiani possunt eis vendere necessaria vite sed non pro pecunia nisi
essent aliunde potentes ad satisfaciendum illis quorum est pecunia
usuraria. Constat autem quod bene possunt nobiscum morari sine hoc quod
vendant eis necessaria vite pro tali pecunia cum non debeant habere
talem pecuniam nec de tali vivere. sed vivere de laboribus vel de
bonis cuiuscunq; iuste possessis seu habitis pro quibus possunt emere
vite necessaria. et ideo dicit. Neque quoniam ipse iudeus cum usuraria pe-
cunia emit panem carnes pisces etc. vel aliud talium cuius usus est
assumptio et ipse superflue et deliciose sumit ut communiter fit de
iudeis. illicitum est cuique homini christiano habere commercium cum aliquo
tali iudeo nisi restituat rem usurariam eo quod cum tali iudeo com-
mercium habens occasione damni proximo prebet sed cui res usuraria
debetur siue tenetur. alias facit contra preceptum de dilectione proximi
hec ille. Querit utrum cum iudeis licitum sit laborare vel precium
ab eis recipere qui nihil habent preter usuram. Rudeo idem quod talis
qui laborat iudeis in licitis et honestis in quibus iudeus aliquam
consequitur utilitate que utilitas compensatur cum pretio quod dat
laboranti talis iudeus cum non sit pauprior propter precium datum vel
magis impotens ad satisfaciendum illis quibus tenetur ad restitutionem
in tali casu vel similibus licitum est recipere precium de pecunia
usuraria sicut cultores agrorum et vinearum. Sed ubi iudeus dando
precium sit impotens ad restituendum ut sit dum dant his qui laborant
ipsis pueros lactando. vestes sartiendo. vel calceos preparando.
quibus nulla opera impendunt. ex quibus surgit talis utilitas que

xvi

compensari posset cum p̄cio non est licitū ab aliquo recipere tale
 precium et per consequens nec eis laborare nec seruire: hęc ille.
 Item queritur de illis qui ludunt cum iudeis. R̄ndit q̄ lusores
 qui lucrantur a iudeis tenentur restituere eis a quibus ipsi iudei
 pecuniam per vsuras extorserunt. si non possunt tales sciri quibus
 sit restituenda illa pecunia: tunc in foro conscientie tenetur illā
 pecuniam dare cum consilio sui confessoris in pios vsus. sequitur
 Qm̄ deus vindex est de omnibus his, Vindex est deus. vltionē
 querit. vnde d̄r in ps̄. Deus vltionum d̄ns. hęc xp̄us ostendit
 qm̄ vendentes ⁊ ementes de templo eiecit. Vnde hic querit vt ⁊
 in xp̄o sint motus ire: respondet Lucidarius q̄ in deo non sunt
 tales motus ire: quia vt scriptum est de eo oia cum tranquillitate
 iudicat: sicut cum malos punit irascitur eis qui hęc patiuntur.
 Vltimo nota exempluz de infinita dei misericordia quō seuifer
 qui dedit seipsum dyabolo propter filiam sui domini: ⁊ sanctus
 basilius reduxit eum ad p̄niam. quere in promptuario. 122.

Dominica tertia ad Epheseos.

Ratres. estote imitatores dei sicut filii carissimi: et
 ambulate in dilectione sicut ⁊ xp̄us dilexit nos et
 tradidit semetipsum pro nobis oblationē ⁊ hostiā
 deo in odorem suauitatis. Fornicatio autem ⁊ omnis im-
 mundicia aut auaricia nec nominetur in vobis sicut decet
 sanctos. aut turpitudine. aut stultiloquium: aut scurrilitas
 que ad rem non pertinet sed magis gratiarum actio. Hoc
 enim scitote intelligentes q̄ omnis fornicator aut immōs
 aut auarus qd̄ est ydoloꝝ seruitus non habet hereditateꝝ
 in regno xp̄i ⁊ dei. nemo vos seducat inanibus verbis pro
 pter hoc venit ira dei in filios diffidētie. Nolite ergo effici
 participes eozū. Eratis enim aliquando tenebre. nunc aut̄
 lux in domino vt filii lucis ambulate. Sicut enim iudis
 est in omni bonitate ⁊ iusticia ⁊ veritate.

Sermo. xvi. super epistola precedenti.

Stote imitatores ꝛc Eph. 5. Quia modo fideles xp̄iani
 viam celestis regni per penitentiaz sunt aggressi ⁊ sunt
 in progressu. ideo ne erremus hortat nos Ap̄ls vt xp̄m
 imitemur di. Estote ꝛc. Vnde in p̄nti sermone tria sunt dicenda
 Primo quō debemus imitari xp̄m. Secundo de his qui scurrilia
 verba proferunt. Tercio de temporibus nostris cum vno exem-
 plo. Ad primum sciendum q̄ nullum iustius ⁊ tutius ⁊ nullum

Sermo

gloriosi⁹ ⁊ fructuosi⁹ imitamur q̄ xp̄m. q̄ ipse datus est nobis
in exemplum. Perfectissimus est. quia in eo totius perfectionis
normam inuenies. si perfectione⁹ humilitatis requiris. Ecce sum
inquit vermis ⁊ non homo. si paupertatis. Vulpes foueas hñt ⁊
si caritatis. Maiorē caritatem nemo habet ⁊c. si obediētie. fact⁹
est obediens vsq; ad mortem. si patientie: quia cum pater ē nō
cōminabatur. si totius pietatis ⁊ misericordie. pro suis crucifixorib⁹
orauit dicens. Pater ignosce illis. vnde. Plenum gr̄a ⁊ veritate
Perfectionis ⁊ sanctitatis non solum plenum sed superfluentē
De plenitudine eius omnes accepimus gratiaz ⁊ gl̄am Aug⁹
de vera religione. Tota vita xp̄i in terris quaz per hoīem gessit
disciplina morum fuit. vnde Ysid. ethimolo. Non se gloriatur
xp̄ianum qui nomen habet absq; re. Ille est xp̄ianus qui fact⁹
xp̄ianum se oñdit ambulās sicut et xp̄s ambulauit a quo nomē
contraxit Amb. Dia habemus in xp̄o. Si auxilio indiges virt⁹
est. si mortem times vita est. si tenebras fugis lux est. si abū q̄ris
alimentum est. gustate et videte. Item sciendum q̄ crucē xp̄i
diuersimode multi portant. Primi hanc portant cum symone
cireneo: ⁊ sunt illi qui portant crucē siue iugum penitentie cū
tedio ⁊ non voluntarie sed cum labore: quam crucē penitentie
siue religionis ⁊ laboris nequaq; portarent si cōmode subter fu-
gere possent. Secundi portant crucē tribulationum ⁊ miseriā
⁊ afflictionuz cum latrone pendente in sinistra pte xp̄i qui ppter
demeritum suum in populo seditione⁹ conatauit ⁊ homicidium
fecit ⁊ ideo in crucē posit⁹ fuit. sic multi propter peccata sua que
demeruerunt apud deum siue apud homines tribulati ⁊ vexati
⁊ patiuntur vt eorum afflictio inapiat hic in p̄senti ⁊ in futuro
puniat eternaliter Iher. 27. Duplici contritione conterere eos
dñe deus noster. Tercii portant crucē afflictionis ⁊ miserie cū
latrone dextro qui licet crucē ex delicto meruerunt hic tamen
patienter sustinuerunt. quia xp̄m iuxta se pendente⁹ innocenter
vident di. Nos quidem digna fact⁹ recipimus: et tales habent
innocentē mortem xp̄i pre oculis qui tot ⁊ tanta sustinuit nec tñ
vllum p̄ctm fecit. 1. Pe. 2. Qui peccatum non fecit ⁊c. Si passio
xp̄i ad memoriā reuocetur nihil est qd nō equo aīo tolleretur
Quarti portant libenter crucē siue afflictionis ⁊ miserie. ⁊ sunt
illi qui multa sustinent patienter ⁊ letanter. ⁊ penā quā sustinēt
nō merent. quos de⁹ pater cum xp̄o ihesu quotidie crucifigi ⁊
mortificari p̄mittit ⁊ tanto magis honorabit eos in celo vbi erit
inestimabile gaudium. Ihero⁹ in epla. Nullus labor durus. nullus

tempus longum videri debet in quo gloria eternitatis acquirunt
 Aug⁹. factus possumus dicere in illa patria quod ibi desit mors.
 non est ibi lux⁹. non est infirmitas: non fames. nulla sitis. nullus
 estus. nulla melitica. nulla tristitia. sequitur. Sicut filii carissimi
 Gwillerinus. Licet omnes homines sunt filii per creationem. tamen
 hic tria genera hominum specialiter dicuntur filii dei. Primi qui
 diligunt inimicos Math. 5. Diligite inimicos vestros. Secundi
 sunt paucissimi Math. 5. Beati paucissimi etc. In iudicio esto pupillus
 misericors ut pater: et eris tu sicut filius altissimi obediens et mi-
 sererebitur tibi magis quam mater. sequitur. Et ambulate in dilectione
 sicut Christus dilexit nos. Vbi sciendum quod deus diligendus est super
 omnia. quia nulli creature tantam dilectionem ostendit sicut homi-
 ni: quod creaturas super omnes scilicet angelos non redemit. Item inferiores
 creaturas in mundo existentes et viuentes scilicet animalia et volucres
 non ordinavit ad gloriam eternam per capiendam: sed mediarum
 creaturam scilicet hominem redemit sua amara morte et ad gloriam
 eternam ordinavit cum nos tam ardentem dilexerit. sic quod nos super
 omnes creaturas: immo quod magis est super seipsum dilexit Bern.
 Si non dilexisset me plus quam se non dedisset se pro me. ideo debemus
 ipsum super omnia diligere etiam plus quam nos ipsos sic quod sue dilectioni
 nihil proponamus nec patrem nec matrem nec uxorem nec pueros
 nec divitias nec honores nec quicquam in celo et in terra creatum. sed
 ipsum proponamus omnibus rebus creatis: et sic erimus filii et cohe-
 redes Christi Aug⁹. Immensus es domine et sine mensura debes amari
 ab his quos pro solo sanguine redemisti. Quantum ad secundam
 partem dicit Apostolus. Fornicatio aut turpitudine aut turpiloquium
 aut scurrilitas nec nominetur in vobis. Vbi sciendum quod plures
 sunt qui verba luxuriosa et scurrilia proferunt per que proximos
 scandalizant et ad malas concupiscentias provocant et in hoc deum
 graviter offendunt. et cum tales corrigantur. dicunt ore quod tamen
 est falsum Crisostomus super Math. Quale cor: unusquisque habet talia
 verba loquitur et talia opera facit Aristoteles. 4. Ethic. Qualiter
 unusquisque est taliter loquitur et facit. Ex his sequitur quod qui talia
 proferunt siue viri siue mulieres siue virgines in hoc se habent impu-
 dica ostendunt cor da Psalms. Qualis sermo proferit: talis et animus
 comprobatur. Unde querit verum sit peccatum mortale loqui verba
 scurrilia luxuriosa et alleciva siue iocosa. Respondet quod quando quis
 loquitur talia verba ea intentione ut aliquem allicit ad actum malum
 sic peccat mortaliter. sed si in ioco loquitur peccat venialiter. unde
 dicitur in decretis. Deus iudicat verba secundum intentionem proferentium

Sermo

Simile intelligendū est de risu cum q̄s arrideret aliquā personā ea intentione vt illam ad malam concupiscentiaz vel ad actum malum alliceret. tunc talis p̄pter peruersam intentionem peccat mortalr Lu. 6. Ve vobis qui nunc ridetis. Sed si aliq̄s arrideret aliquam personam ex quadam leuitate ⁊ ex ⁊suetudine vel admiratione vel ex ioco. tunc vix peccaret venialiter. Similiter intelligendum est de visu cum quis inspicit aliquam personam ea intentione vt eam ad malum concupiscere velit peccat mortalr Math. 5. Qui viderit mulierem ⁊c. Sed si quis videret mulierē vel virginē tanq̄ rem vel imaginē pulcrā non mala cogitando vel affectando non peccat Greg⁹. Non debet intueri quod non licet cupisci. vnde etiaz Aug⁹ in regula. Neq̄ feminas videre phibemur: sed appetere vel ab ipsis velle appeti criminofum est Exemplum q̄n de bonis loq̄mur angeli sunt presentes. q̄n v ro de turpibus loquimur tunc demōes sunt presentes ⁊c. quere in promptuario. Quantum ad terciā partē sermonis dicit hic Ap̄ls. Ut filii lucis ambulate scz de bono in melius proficiendo. ⁊ hoc per virtutes ⁊ bona opera que sunt meritoria vite eterne Queritur vtz vnus actus et idem ipsius voluntatis potest esse bonus ⁊ malus: puta si quis est ad ecclesiam continue vadens: Et arguitur primo q̄ sic. Motus enim vnus qui est continuus potest esse bonus ⁊ malus: puta si q̄s ad ecclesia vadens. primo quidem intendit inanem gloriam: postea intendit deo seruire. respondetur h̄m sanctum Tho. 1. q. 22. arti. 6. Nichil prohibet aliquid esse vnum quod est in vno genere. ⁊ esse multiplex h̄m q̄ refertur ad aliud genus sicut superficies continua est vna h̄m q̄ ⁊siderat in genere quantitatis: sed est multiplex h̄m q̄ refertur ad genus colorum: ⁊ sic est partim alba ⁊ partim nigra. et h̄m hoc nihil prohibet aliquem actum esse vnum h̄m q̄ refertur ad genus morum: verbi gratia. Ambulatio continua est act⁹ vn⁹ h̄m genus nature: potest tñ contingere q̄ sint plures h̄m genus morū si mutetur ambulantis voluntas que est principium actūū moralium. Si aut acapitur vnus actus prout est in genere morū impossibile est q̄ sit bonus ⁊ malus bonitate ⁊ malitia morali. si tñ sit vnus vnitatem nature ⁊ non morū potest esse bon⁹ ⁊ malus Itē arguitur sic. cum seruus sit quasi instrumentū dñi sui. tunc actio serui est actio dñi sicut instrumenti actio est actio artificis: sed potest contingere q̄ actio serui p̄cedit ex bona voluntate dñi ⁊ sic fit bona: ⁊ ex mala voluntate serui ⁊ sic fit mala. Itē arguitur respondetur q̄ alia est actio dñi ⁊ serui. ideo nihil prohibet vnaz

esse bonam & aliam esse malam s̄m dignitatem et diuersitatem
 voluntatis, Item queritur vtrum in humanis actibus aliquis ne
 differens inuenitur. respondetur s̄m sanctum Thōm. in quarto
 scripto q̄ nullus actus a voluntate deliberatus esse potest qui nō
 sit bonus aut malus. Cum em̄ sit rationis ordinare actus a rōne
 deliberatiua procedens: si non sit ad debitum finem ordinatus &
 hoc repugnat rationi & habet rationem malū vt dare elemosinā
 p̄pter vanam gloriā: sed si ordinatur in debitum finem venit
 cum ordine rōnis: vnde habet rōnem boni sicut dare elemosinā
 p̄pter deum indigenti &c. vnde necesse est actum hominis a de
 liberatiua ratione procedentem esse bonum vel malum. Si autē
 non procedit a ratione deliberatiua sed ex quadā imaginatione
 sicut cum aliq̄s fricat barbā vel mouet manū vel pedē. & licet
 actus proprie loquendo non est moralis seu humanus cum non
 sit actus a ratione clatus. & sic erit indifferens quasi extra gen⁹
 actuum moralium. Item q̄nq̄ contingit q̄ actus non includit
 aliquod pertinens ad ordinem rationis. sicut leuare festucam de
 terra & huiusmodi. & tales actus s̄m speciem sunt differentes nō
 q̄ actus humani vel morales dicuntur: sed q̄ sunt a ratiōe hōis
 procedentes: & sic sartor sutor pistax faber et communiter omnis
 mechanic⁹ laborator siue sit famulus vel ancilla in omni labore
 meretur aut demeretur gaudium vite eterne: de hoc dicitur in
 Ps̄. Labores manuum tuarum &c. vnde etiam Ap̄t̄. Scimus
 quoniam diligentibus &c. Si infideliter laborat tunc meretur &
 edificat ad infernum. Querit̄ an sancti exsistentes in celo possunt
 peccare. respondetur s̄m sanctum Thō. q̄ non. quia iam sunt in
 bono confirmati vt angeli sed contra. Gloriam non tollit naturā
 sed ante peccare poterant. ergo et post. Respondetur gloria et
 gratia non tollit naturam sed defectus nature. Peccare autē
 non est aliquid de se. sed nature defectus. Item sciendū q̄ nullus
 potest loqui aliqd̄ verbum quin meretur aut demeretur. Ratio
 est. quia loqui est actus rationis Aristoteles. 1. Politic. Nullum
 animalium naturaliter habet sermonem q̄ homo. Item sciendū
 q̄ Scotus dicit q̄ qui inducit aliquē ad actus viciosos tenetur
 restituere damnum sed inducendo eum efficaciter ad penitentiam
 & virtutes per se vel per alium. Vltimo nota exemplū de bonā
 voluntate dei quā habet ad peccatores narrat Anselmus in li.
 de similitudine bo. Dum semel equitaret de vna ciuitate ad aliam
 lepus a canibus & venatoribus insequeretur. & dum esset quasi
 captus non aliunde habuit r̄ fugiū q̄ sub equo in quo sedebat

Sermo

beatus anselmus ubi habuit presidium: quod cum aduerteret
traxit ad se frenum et stetit firmus: canes undique circumstabant
equum et tamen non erant ausi intrare sub equo. Lepus autem
totus tremebundus ignorabat quid dominus equi facere vellet: an
tradere ipsum in manibus canum et venatorum. an seruare eum
et restituere pristinae libertati: deinde veniunt venatores videntes
leporum sub equo gaudii sunt credentes ipsum capere posse et vo-
lentibus intrare sub equo ut eum possent capere beatus anselmus
prohibuit dicens. Non esse conueniens illum offendere qui sub
sua venerat protectionem: et permisit leporem restitutum suae
pristine libertati abire. tunc lepus reuertens ad campos exiliis
et gaudens curreat. remanentibus venatoribus et canibus qui
dolebant de hoc quod viderant. quod exemplum sic exponens
Lepus est inquit anima peccatrix que a canibus et venatoribus
infernus insequitur. anxiatur ipsa quod non potest habere refugium
tandem sub equo qui habet quatuor pedes. sub fide et doctrina
quatuor eu angelistarum tremebunda se abscondit sed tamen ignorat
quid possessores equi. christus velit de ea agere: quod pius dominus
aduerterens frenum iusticie retinens a canibus et venatoribus eam
defendit. et dimissis peccatis eam pristinae libertati restituit.

Dominica letare ad Galathas. *cap. 4*

Matres. scriptum est. Quonia abraham duos filios
habuit. unum de ancilla. et unum de libera. sed qui
de ancilla secundum carnem natus est. qui autem de libera
per re-promissionem. que sunt per allegoriam dicta. Hec enim
sunt duo testamenta. Unum quidem in monte syna in ser-
uitutem generans que est agar. Syna enim mons est in
arabia qui diuidus est ei que nunc est iherusalem et seruit
cum filiis suis. Illa autem que sursum est iherusalem libera
est que est mater nostra. scriptum est enim. Letare sterilis
que non paris. erumpe et clama que non parturis: quia
multe filie deserte magis quam eius que habet virum. Nos
autem fratres secundum ysaac promissionis filii sumus. sed quod
tunc qui secundum carnem natus est persequatur eum qui secundum
spiritum ita et nunc. sed quid dicit scriptura. Et ecce ancillam
et filium eius. Non enim heres erit filius ancille cum filio
libere. Itaque fratres iam non sumus ancille filii sed libere.
qua libertate christus nos liberauit etc.

Sermo. xvii. super epistolam

Illa que sursum est iherusalē libera est Gal. 4. Cum tam
 in isto sacro tpe pñiam assumpsimus ⁊ etiam in itinere
 sumus ad celestes iherusalē ⁊ gloriā tunc sanct⁹ Paulus
 qui vsq; ad tercium celū raptus fuit nobis cōmendat illā celestē
 iherusalem dicens. Illa que sursum ē. Vnde in pñti sermōe tria
 sunt dicenda que tangūt in epla. Primo cōmendatio celestis
 iherusalem ⁊ quō distinguit nouū ⁊ vetus testamentum. Secdo
 quō ab initio mōi mali persecuti sūt bonos. Tercio de libertate
 qua xps nos liberauit cum vno exemplo. Ad primum sciendū
 qd̄ Ap̄ls cōmendat nobis celestem ir̄m a situ di. Illa que sursum
 est iherusalem. Et vere sursum: quia in celo empireo est tam altū
 qd̄ nō potest mensurari. Cum enim minima stella s̄m Alphonsi
 est maior tota terra: tñ ppter nimiam altitudinē celi ⁊ latitudinē
 terre videt parua. Et profunduz maris quō dimensus est. ⁊ q̄a
 tam alta est celestis ir̄m tunc ibi est mūdicia maxima: qz sordes
 ad valles de fluunt. vnde Joh. dormiens sup pectus dñi eiusdez
 ciuitatis mundiciāz cōtemplatus est. Ap̄c. 1. Non intrabit in ea
 aliqd̄ conquinatum aut abhōiationem faciens aut mendacium
 nisi qui scripti sunt in libro vite ⁊ agni. Ideo supremus angelus
 ibi p̄sistere non potuit cum p̄cto. sed de celo corruit in profundū
 inferni. Secundo cōmendat celestes ir̄m a summa libertate cum
 diat. Libera est. Ea enim q̄ aggrauant ⁊ destruit corpus hoīs
 sunt ista fames sitis estus frigus fatigatio. ab his omnibz libera
 est Ap̄c. 21. Absterget deus om̄. la. ⁊c. Bern. de confide. Non
 surget tibi aliq̄ malicia. non carnis miseria. nulla ibi egritudo:
 nō fames nec frigus nec estas nec lassitudo ieiunii nec tēptatio
 inimici nec peccandi voluntas nec delinquendi facultas sed tota
 leticia ⁊ ta exultatio. Puto qd̄ quibbet homo libenter iret ad illā
 ciuitatez: ibiq; moraturus in qua nec posset infirmari nec mori
 ⁊ in qua nihil aduersi haberet Aug⁹ de ci. dei. Illi⁹ ciuitatis est
 vna in omnibz inseparabilis voluntas ab omni libe rata malo: ⁊
 in omni loco bono referta. Tercio cōmendat a nimia caritate cū
 dñ. Mater nr̄a. ⁊ in hoc oñditur qd̄ super ni ciues illius ciuitatis
 nos amat ⁊ a nobis amari desiderant. Mater em̄ amat ⁊ amat
 Pro quo sciendum qd̄ in eterna patria proximū diligemus sicut
 nosmetipsos. nam hic caritas incipit. ibi perficit. Naz nuncq; p̄
 intm̄ dilexit filium nec mater filiam nec frater fratrem nec vj or
 maritum sicut vnusquisq; in celo proximus suum. nec pater nec
 mater nec ceteri sanguinet ita gauisi sunt de suis carissimis: siue
 reges siue pape siue sint ep̄i vel etiā quantumcunq; magnificati

Paulo in Galat. cap. 4

Joā in Apoc. cap. 21

Sermō

et exaltati sunt in hoc mundo: sicut in celo unusquisque gaudet de bono proximi: et in maiori gloria maius gaudium tibi prestat: nam ipse dividit et participat unicuique gaudia et merita sua. post hoc propheta patriarche apostoli martires confessores et omnes electi exites in celo quilibet in fraterna caritate dividit tecum et tu converso secum: quia in celo diligimus et cognoscimus nos mutuo. unde magister sententia. di. 4. q. 4. Per caritatem que in singulis erit perfecta tamen quisque gaudebit ac si haberet in seipso. Ex dictis patet quod quilibet in celo habebit omnia merita et omnia gaudia omnium sanctorum: quia quod sibi deficit in altero habebit Gregorius. Ex illius enim perfecte caritatis merito fiet ut unusquisque habiturus sit in alio quod non habet in proprio merito. Unde querit utrum beatus plus diligat primos quam extraneos eque sanctos, Respondetur de equaliter bonis plus diligit proximos: ergo sanguinem aut aliquem alium quem hic quis ordinato amore dilexit plus diligit. ista dilectio in celo augetur et perficitur. unde in millesimo plus diligit filium quam hic dilexit in mundo. sicut vir uxorem et converso uxorem maritum et frater fratrem et soror sororem et amicus amicum etc. et ista dilectio erit magna consolatio christianis quando amici moriuntur. 1. Thessal. 4. Nolumus vos ignorare de dormientibus sicut et ceteri qui spem non habent sed future resurrectionis: quilibet christianus spem habere debet quod sit sicut secum commoraturus. vel si hic tibi fidelis vel caritativus fuit. multo plus in futuro erit. Item sciendum quod ordo dilectionis attenditur quantum ad proximitatem ad deum: ergo quanto plus in celo erit deo proximior: tanto ferventiori amore diliget a sanctis et angelis. Unde beata virgo maria ibi pre omnibus sanctis a quolibet sancto plus diligitur. quia ipsa est deo proximior: sequitur iohannes baptista petrus et paulus etc. quia quilibet in celo diligitur secundum quod deo erit proximior etc. Item notandum quod illa caritas futura primo debet inducere quemlibet christifidelem ad diligendum proximum suum: nam qua ratione poteris illum odire: aut sibi malum optare: aut sibi non favere que deus contulit tibi qui in futuro plus diliget te in celo quam omnes matres dilexerunt suos pueros in mundo. Secundo quemlibet fidelem inducere debet ad subveniendum proximo in elemosinis et vite necessariis: nam qua ratione poteris proximo tuo hic negare temporalia tua qui tecum commundet in futuro omnia merita sua. Tercio inducit ad gratulandum proximo suo in quolibet bono opere sicut est ieiunare orare elemosinam dare surgere mane ecclesias frequentare missas et sermones audire. nam si vera fidem habes tunc credere debes quod omnia opera proximi tua erunt in celo. Et iste est vnde am

Ad Thesal. cap. 4.

articulus fidei credere sanctorum comunem et participationem
 omnium meritorum hic et in futuro. unde dicit Ap[osto]lus. Nec sunt duo
 testamenta. Unde querit que sit differentia inter nouam legem et
 antiquam. r[ati]o dicitur h[ab]ere sanctum Th[om]a. 2. 2. q. 91. q[uod] una distinguit
 ab alia sicut perfectum ab imperfecto. Et ratio h[uius] diuersitas h[ab]et
 eundem est triplex. Prima est talis. illa est lex perfectior q[uam] ordinat
 hominem ad perfectiorem finem. sed lex antiqua ordinabat ad fines
 terrenum et imperfectum. Duo enim promittebant seruantibus
 legem antiquam. Primo augmentum substantie temporalis. Si
 uolueritis et audieritis me bona terre comedetis. Secundo plangatio
 vite temporalis. Leuit. Custodite leges meas atq[ue] iudicia etc. sed
 seruantibus nouam legem promittitur regnum celorum. Mat[th]. 5.
 Beati pauperes spiritu etc. Secundo promittit eis vita eterna. Mat[th].
 19. Vos qui reliquistis omnia et secuti estis me uent. ac. et uita etc. etc.
 Secunda ratio talis est. illa lex est perfectior q[uam] ordinat hominem ad
 perfectiorem iustitiam: sed hoc facit lex noua. quia cohibet manu[m]
 et animum et operationem et cogitationem: sed lex uetus cohibet
 manu[m] et operationem. p[ro]pter q[uod] x[ristus] dicit Mat[th]. 5. Nisi abundauerit
 iusticia uestra etc. Tercia ratio talis est. illa lex est perfectior
 que induat hominem ad seruanduz mandata amore et non timore
 h[uius] h[oc] est lex noua et non uetus Aug[ustinus]. B[ea]t[us] cuius differentia timor
 et amor. ergo lex noua est perfectior. Cum g[er]m[in]i iudei solite antiquam
 legem seruauerit que non ad perfectum et eternum ducebat: quanto
 magis nos debemus cum omni seueritate seruare nouam legem
 pro cuius remuneratione dat[ur] uita eterna. Ad secundam p[ar]tem
 serm[on]is dicit Ap[osto]lus. Quod enim is qui h[ab]et carnem natus est.
 persequetur eum qui h[ab]et spiritum. ita et nunc Wilhelmus sup[er] illa
 uerba. q[uod] mali odunt bonos et persequuntur non est nouum ymo
 incipit a mundi initio odit cayn fratrem suum et occidit eum
 Gen[esis]. 3. persecutus est ysmahel ysaac: sicut dicit Ap[osto]lus. Odit
 elau fratrem suum iacob uolens eum occidere Gen[esis]. 37. sed odiu[m]
 tale non h[ab]ent iusti timere cum x[ristus] dicit Mat[th]. 5. Beati estis cum
 oderit uos mundus. insuper et m[al]i odit x[ristum] Joh[ann]. 16. Si m[al]i
 uos odit etc. Item memento te serm[on]is que ego dixi uobis. Non
 est seruus maior d[omi]no suo. si me persecuti sunt et uos persequentur.
 et q[uod] grauius solet esse m[al]i sine causa euz odit Ps[almus]. Posuerit
 aduersum me mala pro bonis. Non mirentur ergo x[risti] fideles nec
 egresferant si eos odunt q[uod] eos amare deberent Aug[ustinus]. Magna
 solatio est membrum x[risti] a capite: sequit[ur]. Sed q[uod] dicit s[er]u[us] ta.
 Si uos ancillaz et filia eius. Non enim erit heres filius ancille cum

*Abbas. b[ea]t[us]
 ad Gall. cap. 4.*

Maffei. 5.

Sermo

Filio libere. Vbi nota q̄ inter oia que hoies h̄ mundi desiderāt istud est potissimū vt scire valeant vtz filii ⁊ ciues celestis ir̄m sint siue filii tenebrarū. quod tñ de⁹ nulli dedit p̄ter mala que euitatur ⁊ p̄ter multa bona que ex hoc sequunt. vnde Seneca li. 4. suarum declamationum sic dicit. q̄ quidam mortua vxore que in partu moriebat: statim duxit illum puerū prime vxoris ad rusticā extra ciuitatem educandū: ⁊ ex secunda vxore satis cito habuit alium puez quem ad eandem misit etiaz educandū vtrūq̄. Post longum vero tps cum riderent pueri per oia silces erant. licet scds iunioris esset etatis forte vnus am̄: nihilomin⁹ secundus intantum creuit sicut ⁊ primus vt multotiens attingit. Querente aut̄ matre a patre quis pueroꝝ esset eius noluit ei pater dicere. igit̄ aquerente adhuc matre et flente filii videntes matrem seu noueraz flere flebant cum ea: quos pater alloquit̄ dicens. Quid fletis pueri. ego enim nō iudicauī quis puer esset su⁹ ⁊ hoc ideo feci: quia si sciret tunc solummodo ipsa h̄ret curā de filio suo et non de filio alterius matris. itaq̄ ea sic remanente in dubio curam gerit vtriusq̄ equalē. Spūaliter per istū patrez intelligimus xp̄m qui habet duos filios: vnū de matre mortua in partu scz peccatorē. ⁊ alium in sc̄ntia bona que etiā habet filium. ⁊ hoīem bonum ⁊ electū: quia de eo in rure. ⁊ in via huius mundi equalr nutriunt̄. Math. 5. Puet super bonos ⁊ malos. Ecclesia que est nouerca maloz ⁊ iustoz mater ignorat in p̄nti quis sit filius elect⁹ vel prescitus. Eccl. 9. Nescit homo an amore an odio dignus sit. Sed xp̄us occultat ne peccator absq̄ nut rice remaneat. sed ambo sic nutriunt̄. qz boni ex hoc erunt in maiori merito: q̄a inter malos bene viuunt et mali citius p̄nt conueri p̄ter exemplum bonoz: sed in fine messis discernuntur boni ⁊ mali. Quantum ad teruaz partem dicit hic Xp̄s. Itaq̄ nos sum⁹ anille filii sed libere qua liber tate nos liberauit: quia adā ⁊ eua per sex peccauer̄. sic econuerso xp̄s per sex satisfecit. P̄tio per superbiā: quia similitudinem dei appetier̄. ⁊ ad hoc inuitauit eos serpens di. Eritis sicut di. sic econuerso xp̄s ad satisfaciendū assimilatus est sceleratissimo barrabe latroni qñ dixit pilatus. Quez vultis vobis dimitti. barrabam an ihm x̄c. Iudei petier̄ barrabaz dimitti ⁊ ihm crucifigi. ⁊ sic barrabas latro dimissus est ⁊ xp̄s ad mortez iudicatus ⁊ in medio duoz latronū suspensus. ⁊ sic impleta est scriptura que dicit. Et cum iniqs reputat⁹ est. Secundo sciam dei illiēte sitier̄ illeci per serpentem dicentē Scientes bonū ⁊ malum. sic xp̄s ad satisfaciendū voluit reputari

xvii

stultus ut ostenditur in herode qui spreuit eum cum exercitu suo
 et indutum veste alba remisit ad pylatum sicut fatuum. Inter iudei
 velabant faciem eius et colaphis eum cedebant dicentes, Prophetisa
 nobis xpe x. Tercio primi parentes rapuerunt non sua sed fructum
 ligni quem sine licentia rapuerunt. sed xps ad satisfaciendum spoliari
 voluit vestimentis suis Ps. Diuiserunt sibi vestimenta mea x. hoc
 specialiter intelligitur de tunica inconsutili quam volebant scindere
 Joh. 19. Quarto peccauerunt in comedendo: quia hoc quod ipsis
 inhibatum fuit cum appetitu comederunt Gen. 2. Et vidit mulier
 lignum quod esset bonum ad vescendum et pulchrum visu respectuque
 delectabile tulit de fructu et comedit deditque viro suo qui etiam
 comedit. sed xps ad satisfaciendum amaz abum et potius in cruce
 pendens comedit et bibit. de quo dicit in Ps. Dederunt in escam
meam sel x. Quinto primi parentes excusauerunt se culpam suam
 retorquendo in deum. adam dixit, Mulier quae dedit mihi in
soctam dedit mihi et comedi. q. d. Si non dedisses mihi mulierem
 cui societatem exhibere deberem non comedissem: mulier etiam
 excusauit se dicens, Serpens decipit me. q. d. si non creasses astutum
 serpentem per eum non fuisset decepta. Sed xps ad satisfaciendum
 noluit se excusare coram pylato: nec coram herode in multis: sed
 tacuit ita ut presens ammiraretur dicens, Tu nihil respondes ad ea x. h
 ipse tacuit ut habet in Pla. Sicut ouis ad occasionem ductus est
 Sexto primi parentes suo creatori inobedientes extiterunt qui et
 contra preceptum dei fecerunt. sed xps ad satisfaciendum pro hoc factus
 est obediens usque ad mortem x. Unde queritur ut mors xpi fuit
 necessaria et ut non fuit alius modus redimendi mundum. respondet
 sanctus Tho. 31. q. 46. q. non: sed deus de potentia absoluta que
 non est legibus allicita potuisset aliter redemisse mundum. Hoc sic
 patet. quia quilibet potest iniuriam in se commissam libere dimittere
 non faciendo contra iustitiam ut dicit lex: sed peccatum fuit in deo
 commissum ut patet in Ps. Tibi soli peccavi: h dicit sanctus Tho.
q. ita mors xpi fuit necessaria quod deus non potuisset mundum per
meliozem et diuentioniozem modum redimisse. Ratio est quod homo
pro peccato debebat deo satisfacere et non potuit et deus non debuit
quia non fuit actor peccati sicut homo. Unde oportuit quod esset unus
qui esset deus et homo: et iste est xps qui in quantum deus potuit
in quantum homo debuit. Quid autem mors xpi sufficiens satisfactio
pro omnibus peccatis totius mundi fuit ostendit Aug. dicens. Una
gutta preciosi sanguinis xpi satisfecisset pro redemptione omnium hominum
Bern. in persona xpi. Nonne satis pro te vulneratus sum. nunquid

psalmo vigesimo primo

psalmo sexagesimo octavo

psalmo quinquagesimo

Sermo

pro iniquitate tua afflictus sum. Cur addis afflictionem afflicto. magis me a ggra uat vulnera pcti tui q̄ vulnera corporis mei Aug⁹ in li. contra hereses. Te inquit ad pctorem xps cum esses inimicus patri meo reconciliaui. cum inter motes ⁊ filias errares q̄siui te. humeris meis portauit te. patri meo reddidi te. laboraui sudauit. caput meum spinis opposui. manus meas clauis obieci. lancea latus meum aperui. sanguinem meum effudi. aiam meam posui ut cōiungerem te mihi ⁊ tu diuideris a me. Ultimo nota exemplum de infinita misericordia dei. Mulier quedā negauit fidem ⁊ tradidit se dyabolo ⁊ proprium filium occidit ⁊ tamen consecuta est misericordiam dei. quere in promptuario.

Dominica in passione ad Hebreos. *Capitulum 9*

Pater. xps assistens pontifex futurorum bonorum per amplius ⁊ perfectius tabernaculum non manu factum. non huius creationis. neq̄ per sanguinem hircorum aut vitulorum: sed per proprium sanguinem introiuit semel in sancta. eterna redemptione inuenta. Si enim sanguis hircorum aut taurorum ⁊ cinis vituli aspersus in quatuor sanctificat ad emundationem carnis: quanto magis sanguis xpi qui per spūm sanctum semetipsum obtulit immaculatum deo emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis ad seruendum deo. Et ideo noui testamenti mediator est ut morte intercedente in redemptionem earum preuaricationum que erant sub priori testamento reprobationem accipiant qui uocati sunt eterne hereditatis in xpo ihesu ꝛc

Sermo. xviii. super epistolam.

Christus assistens pontifex futurorum bonorum ꝛc Heb. 9. Dominica ista uocat dominica in passione domini: et supprimitur Gloria patri in responsis et in introitu missæ: quia xpus caput nostrum iam non palam ambulauit: sed post resurrectionem lazari abscondebatur se ad tps. similiter in euangelio hodierno etiam quedam tangunt prelude passionis xpi ut dicitur. Tulit lapides ut iacerent in eum: sicut in epistola pentecostalis nunciat Apstls passionem xpi cum dicit. Christus assistens ꝛc. Unde in pentecostali sermone tria sunt dicenda Primo quatuor documenta que habemus in pentecostali epistola. Secundo alique questiones xpi. Tertio exemplum. Ad primum sciendum quod Apstls docet nos quod xps assistit patri intercedendo pro nobis ⁊ hoc in quantum homo: et idem ⁊ xps est doctor futurorum bonorum in quantum deus est. Unde magna est fiducia ex his pro quibus

Joannis cap: 18

xviii

ipse rogat. idem enim est qui rogat et qui rogatur. et hoc est contra ipsos pusillanimes et diffidentes qui diffidunt se non posse obtinere regnum dei etc. Pro quo notandum quod ipse multipliciter oravit et quotidie orat pro nobis et apostolus Ioh. 17. Ego pro eis rogavi. et statim subdit. Non pro eis rogo tantum: sed pro eis etiam qui credituri sunt per verbum eorum in me. Secundo oravit lacrimas offerens et exauditus est pro sua reverentia. Tertio oravit sanguine Heb. 12. Accessistis ad sanguinem melius loquentem quam abel. Abel enim petebat vindictam: sed sanguis christi misericordiam. Quarto oravit cruciatum ostensione Berni. Secundo accessum habes o homo ad deum. mater ostendit filio peccata et vulnera. filius vero patri vulnera: non potest esse repulsa ubi recurrunt tot caritatis insignia Ro. 8. Qui est a dextris dei etiam interpellat pro nobis. unde Ioh. 12. Si quis peccaverit. advocatum habemus apud patrem et ipse propitiatio est pro peccatis nostris Ps. Respice in faciem christi tui: deus pater respiciens quod care emit ecclesiam parat et propter filium. Secundo docet in verbis promissis qualiter christus intravit in regnum celorum: quoniam per ipsum sanguinem introiit in celum: et hoc est contra illos qui volunt pati nec possunt intrare in regnum celorum. Vbi notandum quod christus per ipsum sanguinem voluit intrare ut ostenderet quomodo ingredi debeamus: quia per artem viam et angustam portam Math. 7. Quoniam angusta est via et arcta etc. Pro quo sciendum quod via ad celum dicitur arcta propter quinque. Primo dicitur arcta: quia qui ambulat in ea debet viriliter immundis cogitationibus resistere Sap. Spiritus discipline effriget fictum et auferit se a cogitationibus que sunt sine intellectu. quia de cogitationibus nostris iustus rationem reddituri in die iudicii Sap. 1. In cogitationibus impiorum interrogatio erit. Secundo debent os et linguam non solum a malis et nocuis verbis cohibere sed etiam otiosis Math. 12. De omni verbo otioso etc. Tertio contra incontinentiam carnis quotidie litigare Aplos. Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis mee. Quarto quia debent omnia mundi mala equanimiter tolerare Iaco. 1. Domine gaudium estimare carissimi fratres mei cum in varias temptationes inderitis. Quinto dicitur arcta: quia in ea semper debet stare ambulantes in timore et in prosperis et periculis suis in comedendo bibendo laborando Job. 9. Verebar omnia opera mea sciens quod delinquent non poteris. Similiter et porta celi dicitur arcta primo quia nullus intrabit per eam sine omni rei ablata plena restitutione Ps. Nec porta domini iusti intrabunt in eam etc. Berni. Iusticia est reddere unicuique quod suum est Math. 19. Facilius est camelum per foramen acus transire quam divitem regnum celorum etc. Aug. Si quis

Fiati. Capi. Decimo Septimo

Roma. 8.

Mat. 7. Luc. 13.

Iaco. Capi. Primo

Iob. Capi. 9.

Marg. Capi. Decimo. Mat. 19. Luc. 18.

Sermo

aliena cum possit nō redditur penitentiā non agitur sed fingit.
Secundo qz nullus intrabit per eam nisi renūciaverit omni odio
et rancori Joh. 3. Qui odit frēm suū homicida est. et scitis quia
ois homicida non habet vitam in se manentē. Ter tio qz nullus
intrabit per eam nisi caput inclinaverit. ergo quilibet debet se ad
humilitatez et obediā inclinare si vult regnū dei intrare. Sicut
enim adam per elationē et inobediā de paradiso repulsus est. sic
nos per aliā viam et per humilitatez et obediā intrare oportet
vellemus paradysum. Ter tio ostendit Apłs xpm tm̄ semel passum
Vnde notandū qz in passione xpi semel remittunt peccata hoīs
sine pena exteriori scz in baptismo. Reduātes vero in pētis si
non peniteant pene remanent debitores aut hic aut in futuro. vñ
m̄gr sentē. li. 4. dist. 4. Deus ex iusticia dimittit delictū: vnde
fm̄ verbū Bern. Deterius est in pēto reduāre qz primo incidē
Joh. 8. Ecce iam sanus factus es. iam ampli⁹ noli peccare ne de
terius tibi aliquid contingat. Quarto ostendit Apłs difficultatem
redemptionis nostre cum dicit. Eterna redēptione inuenta. Vbi
scienduz qz hoīs redempti debent attendere diligenter qz care a
xpo empti sūt ne se vili foro dyabolo vendāt vt fatue mulieres
que qñqz pro qtuor denariis animam dant dyabolo et leceatari
corpus suum exponūt Aug⁹. Appendere precio ne tibi vilescas
Apłs. Empti enim sumus p̄cio magno. Notandū qz passio xpi
reuoat nos a tribz pētis que sunt cōmuniōa in mundo Joh. 7.
Omne qd̄ in mundo est aut est cupiscentia carnis. aut concupi
scentia oculoz: aut superbia vite. et ab his reuoat nos per tria
que passus est in cruce et passione sua. Primo scz per paupertatez
per quam nos reuoat a cupiscentia oculoz. Tantam em̄ xps
paupertatem habuit vt nullā vestem sibi oīno reliquerent. sed tm̄
pannū quēdā quo erat p̄indus ad femoralia: sicut legitur in
euangelio nicodemī. Nullā enim habet appodiationē ad quam
caput lassum et afflictū reclinaret. et etiaz cum vehementer sitiret
non habuit tm̄ qz os suū humidaret. Secundo per humilitatem
reuoat nos a superbia vite. nōne magna humilitas hęc erat qz
a aspicientibus faciem non auertit. et qz dorsum suum ad p̄riam
crucem portandā humiliavit. et qz etiam in medio latronū pede
nudo in publica strata ad spectaculū oīm transeuntū suspēdiū
non refutauit. Ter tio per magnā doloris asperitatē reuoat nos
a miserāma luxuria. nōne magn⁹ dolor erat qz exceptis doloribz
quos sub flagellis et spinis passus fuit. etiaz corpus suū vsqz ad
singularem membroz oīm dimumerationē violenter extendēre
qz etiam manus eius et pedes grossis clauis perforodēre. et etiaz qz

*Jan. in prima Epistola
Capit. 3.*

*1a Corinth. in prima
Epistola Capit. 6.*

*1a Corinth.
Capit. 2.*

linguarum suam felle et aceto amaricauerunt. Item notandum quod passio
 christi multum efficax est peccatores obstinatos inducere ad penitentiam
 salutarem. Dicunt enim naturales quod aliqui lapides ita duri sunt quod
 nullo ferro frangi possunt sicut dicunt de adamante: nam si in marte
 ponitur et cum malleo ferreo desuper percutiatur ante marte vel
 malleum figitur et non frangitur. sed cum in sanguine hircorum calido
 ponitur statim mollescit: in cuius signum legitur quod in passionis
 christi hora petre scisse sunt. unde Gregorius, Cum saxa in passione christi
 scissa sunt duriora saxis corda illa videntur quod audita passione domini
 non scinduntur. Berni. super Cantica. Nihil adeo medicinale est
 peccatori. nihil adeo peccati interitus: sicut et crux figit viciam: nutrit
 virtutem. roborat et confirmat ad gratiam sicut memoria domini
 passionis. unde etiam Augustinus. Nec medicina tanta fuit quanta cogitatio
 non potest. que superbia sanari potest si humilitate filii non
 sanatur. Quantus ad secundam partem istius sermonis tunc queritur
 hic vixit christus passus fuisset si primus homo non peccasset. Rndetur
 quod non: quia passio eius fuit propter peccatum hominis. Berni. De bone
 ihesu quod tibi est mori: mori nos debemus et tu soluis: nos pecca
 uimus et tu lauis: opus sine exemplo. gratia sine merito: caritas
 sine modo: unde beatus Hieronymus in epistola ait. Conspui voluit ut
 nos lauaret. velari voluit ut velamen culpe et ignorantie a cor
 dibus nostris auferret. in capite percuti voluit ut caput nostrum se
 ad salutem resisteret. colaphis et verberibus derideri ut nos et
 manibus et labiis et verbis et ceteris proximarem. Secundo
 queritur vixit christus sponte pro nobis peccatoribus mortuus est: rndetur
 Christo. in vna questione quare fecit de morte christi et dicit quod sic. et ratio
 est. quia ipse elegit locum tempus et horam. et etiam clare patet per eius
 verba et opera. nam per verba dixit. Potestatem habeo ponendi
 animam meam. et dixit pylato. Potestatem non habeo. si facis ostendit
 quia sepe ut legitur in euangelis quoniam iudei volebant eum lapidare
 vel capere quod subito abscondit se vel fugiebat ab eis libere: et sic
 manus eorum euasit. et etiam quoniam venerunt ad eum armati gladiis
 et fustibus ad capiendum eum tunc cum solo verbo omnes ad terram
 prostravit quoniam dixit. Ego sum tunc omnes ceciderunt retro: sum nec
 poterant surgere nisi christo cecedente. Nec mirum quia erat deus
 contra quem non est potentia nec sapientia. Oblatus est quia ipse
 voluit. Tercio queritur quare christus passus est in iherusalem et non
 alibi. rndetur Iohannes nider quod christus auerentissime in iherusalem passus est
 Iherusalem enim erat locus a deo dilectus et electus ad sacrificia
 offerenda que quidem figuralia sacrificia figurabant christi passionem
 qui est verum sacrificium. Apoc. 5. Tradidit semetipsum hostiam et

Sermo

oblationem in odore suauitatis Beda in omel. Appropinquante
hora passionis dñs ihesus appropinquare voluit loco passionis scz
irlm. vnde etiã Leo papa in sermone. Qui serui suscepit formã
bethleem p̄legit natiuitati ir̄lm passioni. Secundo quia virtus
passionis xp̄i per totum m̄dm diffundēda erat. ⁊ ideo in medio
terre habitabilis pati voluit scz in ir̄lm. Opera tus est se latē
in medio terre. Deus autem rex noster ꝛc qd̄ est vmbilicus terre
Tercio qz hoc maxime conueniebat humilitati eius vt sicut tur
pissimum elegit mortis genus. ita etiã ad eius humilitatem per
tinebat qz in loco tam celebri pati ⁊ fusionem nō recusabat ex ra
vebez: ⁊ etiã in loco caluarie voluit crucifigi. qz vt dicit Hiero⁹
Extra vebez loca erant in quibz truncabantur capita de collaribz
vnde caluarie de collaribz sumpsit nomen. Postea aut̄ ibi cruci
fixus est ihesus vt vbi prius erat area damnatoribz ibi erigatur
vix illa martir. Quarto querit cum suam matrem xp̄us summe
dilexit cur eam p̄ntem habere voluit in passione. Rñdet idem
doct̄ qz primo ideo vt figura rñderet figurato: qz nos per adã
⁊ euã p̄diti sumus vt simus filii ire. Item per mariã reconciliati
sumus mediante passione filii eius cui ⁊ p̄s matrem adesse voluit
vt amplius filii ire non sumus. Secundo vt mater n̄ra patendo
fieret sicut xp̄s pater noster in regeneratione per passionem cui in
baptismo ⁊ fo: m̄mur per quam passionem baptismus efficaciam
habet. vnde de passione beate virginis dicit Hiero⁹ in quodam
sermone de assumptione. Alii sancti in proprio corpore sunt passi
beata virgo in ea pte pro te passa est q̄ impassibilis ⁊ immortal̄
habet hoc est in aia. it̄co v: v: fateamur plus q̄ martir facta
est que gladium passionis xp̄i in aia sustinuit. Tercio vt post
xp̄m virginēz mariã pte omnibz sanctis honoremus. Quarto vt
merituz virginis esset latius. Quinto vt ei xp̄s iohem in p̄sona
sua comendaret ⁊ oēs hoies vt cū ira dei iusto iudicio egredere
ad damnandū peccatores ipsa memore loci et t̄pis passionis xp̄i
pro nobis efficacius interpellaret. ac si in illa n. commendatione
filius dei diceret. Vide mater cui⁹ cordis ⁊ operibz quicqd̄ ego
patior p̄ peccatoribz vt eos tibi habeas recomendatos: et ideo
xp̄s n̄rem sue passioni interesse voluit vt p̄ suã intercessionē cui
nō est phas aliqd̄ denegare occasionē hēat miserendi p̄toribz
Ad terciã partē nota exemplum de pellicano qui dum aspiciat
pulos a serpentibz venenatos ⁊ occisos expādit alas sup̄ ipsos
⁊ peccatit seipm̄ cum rostro in pectore suo vt sanguis exeat quo

pulli balneantur ⁊ remiſcunt: led quia pelicanus ex ſanguinis effuſione debilitat vt volare nequeat ad capiendū cibum: ideo cogunt pulli exire nidum ⁊ procurare cibum pro ſuis parentibus. Et quia non oēs pulli faciunt illud: ymo aliqui ex eis deuorant quicquid ab eis portat. deo hoc attendētes parentes illos de nido eiciunt tanquā ingratos. ſic xp̄us aſſilat ſe pelicano dicens. Similiter factus ſum pelicano. qz vt poſſit mortificatos a ſerpente in ſernali reſuſcitare: expādit brachia ſua in cruce et extracto ſanguine e⁹ de eo: pore ⁊ corde nos balneauit ⁊ eius liuore nos viuificauit. Videt enim nunc debilitatus ⁊ nō poſſe volare. qd faciunt boni xp̄iani. paſcunt eum. ⁊ pauperes quos xp̄s in ſe recipit ⁊ quicquid eis ſit reputat ſibi fore factū. Math. Quod vni ex minimis meis feceritis ꝛc. Sed peruerſi et ingrati filii qui vorana pauperem in abſcondito eiciuntur de nido. ⁊ gloria celeſti. Grati vero ⁊ benefacientes erunt in gloria celeſti. Item aliud exempluz de infinita miſericordia domini iheſu xp̄i de illo peccatore qui peccauit cum ſorore ⁊ occidit matrem ⁊ fratrem quomodo miſericordiam dei conſecutus eſt. quere in promptuario. 121.

Domínica palmarum ad Philipenſes

Ratres. hoc ſentite in vobis qd ⁊ in xp̄o iheſu qui cum in forma dei eſſet non rapinaz arbitratus eſt eſſe ſe egalem deo: ſed ſemetipm exinaniuit formā ſeruī acāpiens. In ſimilitudinē hominū factus eſt habitus inuentus vt homo. Humiliauit enim ſemetipſum factus obedies vsqz ad mortem. mortem autē crucis. Propter qd ⁊ deus illum exaltauit. ⁊ donauit illi nomē quod eſt ſupr omne nomē. vt in nomine iheſu omne genu ſiectatur celeſtium terreſtrium ⁊ infernozum. omnis lingua ſitetur quia dominus iheſus xp̄s in gloria eſt dei patris.

Sermo. xix. ſuper epiſtolam

De ſentite in vobis ꝛc ad Philippen. 5. Greg⁹. 7. moral
Tanto quis eſt per ſedior quanto per ſed⁹ ſentit dolores alienos. Ratio illius poſteſt ſumi ex hoc. naz quanto q̄s plus eſt in gr̄a ⁊ caritate. tanto magis de oi malo triſtat alieno. Hoc enim eſt priuilegiū caritatis vt quis de malo proximi ſicut de pprio dolet ꝛc. Ap̄ls, Gaudete cū gaudentibz. flete cū flentibz ergo in premiſſis verbis ho. tat nos Ap̄ls ad compatiendū xp̄i doleibz ⁊ eius miſeriaz vt nram debemus ſentire. Vnde in p̄nti ſermone tria ſunt dicēda, Primo que facta ſunt in die palmarz

Sermo

Secundo q̄ sunt illa q̄ inducere nos debent ad compatiendū x̄po
Tercio de obedientia x̄pi. & quare moxi voluit in cruce cum vno
exemplo. Ad primū dicit Joh̄. nider q̄ in die palmaz quinq̄
mirabilia & vtilia x̄ps fecit. Primo amare fleuit super iherusalem
& populum compatiendo ipsis de malis futuris sc̄z de occisione &
venditione populi et destructione templi & ciuitatis q̄ destructio
ciuitatis & venditio populi facta est per tytū & vespasianū anno
42. post ascensionem. Secundo hodie processionalit̄ recipi voluit
vt rex. in signum h̄ clamauerit. Benedictus qui venit in noīe
dñi rex israhel. Tercio hodie emētes & vendentes eiecit de tēplo
et mensas euerit Mar. 19. Quarto cecos et claudos plures qui
in templo ad eum accesserūt sanauit. Quinto docebat in templo
tota die Mat̄h. Circūspēdis omnibz cum iā esset hora & vesper
tina exiit in bethaniam. quia hospiciū h̄re non potuit in tam
magna ciuitate propter iustam p̄dicationem quam ipsis iudeis
p̄dicauerat, Item sanctus Tho. probat multis autoritatibz euan
gelicam paupertatem q̄ x̄ps in eadem circūspēdione mendicauit
hospiciū & victū. circūspēdis dicit euangelista omnibus hīs i
peatis necessariis verbo vel facto cogit̄ exire vrbem p̄pter viduz
& hospiciū. Ad sc̄dam partem sermonis notandū q̄ ad hoc
q̄ aliqui compatiunt̄ quinq̄ inducunt que oīa in x̄po fuerant:
quare ei compati debemus. Primū est patientis nobilitas. q̄nto
enim aliq̄s nobilioz & delicatioz est in natura tanto magis afficit̄
dolore si percutiat. Cū ergo s̄m Dam̄. de purissimis sanguinibz
virginis caro x̄pi formata fuerit per sp̄m sanctū & nobilissime
complexionis extiterit maior dolor in eo fuit q̄ in aliquo homie
Secundū est patientis pietas: quia magis compatiūmur ei quez
nouimus esse piū q̄ illi quem scimus esse durū: q̄a & ipse deus
non miseret̄ duris et sine misericōdia existentibz Jaco. 2. Iudicium
sine misericōdia fiet ei q̄ non fecit misericōdiam Bern̄. Nemo duri
cordis vnq̄ salutez adeptus est nisi forte misericōdis de⁹ attulerit
ei cor carneū. Cum ergo x̄ps mitissimus fuerit sibi maxime est
compatiendū Bern̄. in ser. D duri & indurati filii adā quos nō
emollit tanta benignitas tanta flāma tam ingens ardoz amoris
tam vehemens amator qui pro vilibz sartuniculis tam preciosas
merces expendit. ideo etiaz illo tpe passionis x̄pi int̄m plagit̄
ecclā q̄ clavis & lancea mite corpus perforat. & petit vt arbores
ramos suos flectant & naturalis rigor lentescat vt supna mēbra
regis miti tendant stipite. Tercium est doloꝝ immensitas. nam
ch̄ istus passus est in omnibus membris in quibus pati voluit.

Primo in suis amicis euz deserentibus. in fama per blasphemias
 contra deū dicitas. in honore & gloria per irrisiones et contumelias
 illatas: in rebus quia vestibus spoliatus. in anima per tristitiam
 in corpore & in omnibus membris per foras spinis. Os felle potat
 oculi lacrimis perfundunt. aures obprobriis saturantur. manus
 in cruce extense & clavis affixe. pedes cum clavo affigunt. corpus
 flagellat. lancea lat⁹ perforat & aperit. & sic a planta pedis vsq̃
 ad verticem capitis non est in eo sanitas. *Tren. 1. D. vos oēs ic.*
 Quartum est nostra culpa & iniquitas q̃n quis pro culpa alteri⁹
 patitur: tunc quilibet homo hñs nobilem aiam dolorē reputat
 suum: sicut dauid cum vidit pro culpa sua angelū pplm cœdentē
 di. Ego sum qui peccavi: vertatur obsecro ira tua contra me et
 domum meā. de hoc habetur. *1. Paral. 21. qd dauid cum quadā
 superbia fecit numerare pplm suum. Iratus de⁹ misit pestilentiam
 in israhel et 70. milia viroz in tribu hois moriebant. hec causa
 manifesta ē in xpo ihesu Ysa. 53. Vulneratus est ppter iniquitates
 nostras. attritus est ppter scelera nra. ergo passio xpi debet esse
 nostra quantum ad compassionē. Quintū est consideratio alioz
 que compatiunt xpo. Cū ergo sol luna petre terra & alie create
 xpo compasse sunt. sic & nos cum eis debem⁹ sibi cōpati: alioq̃n
 duriores videbimur petris que in passiōe xpi scisse sunt. *Ihero⁹
 super Matth. Dis creatura compatiē xpo morienti. sol obscuratē
 terra mouetur. petre scindunt. templi velum diuiditur. sepulcra
 aperiantur. solum miser homo non compatiē. Bern. enim dicit
 Super oia amabilem te reddit mihi calix quem bibisti. D bone
 ihesu redēptionis nostre: nihil alliat bl indius: nihil affiat velle
 mentius. Ad terciam ptem sermonis dicit hic Apls. factus
 est obediens vsq̃ ad mortē ic Albertus in tractatu de virtutib⁹
 Inductiuum obedientie est circa summam obedientiaz ihesu xpi
 qui non solum patri suo cœlesti obediuit di. Non mea voluntas
 sed etiā hominib⁹ obediēs fuit Lu. 2. Erat subditus illis Bern
 Quis quibus: deus hominib⁹. Item oia sensibilia obediunt deo
 & illa subiecit homini vt agnoscerent se obediendū deo & platis
 suis quib⁹ obedientia aiam sanat. grām imperat. benedictionē
 augmentat. a morte pseruat. Item Albertus ibidē. Cum homo
 diligenter sepe cogitat qd maxime quolibet tpe & loco deo pla
 ceat ad quem se pape adorauerit. & hoc toto nilu semper implere
 intendit. Vnde argumentum vere obedientie est hm Bern. q̃n
 bonus obediēs dat suum velle & suum nolle in manus plati vt
 possit veraciter dicere cum Dauid. Paratum cor meum de⁹. Tūc**

Sermo

enim quodcumque etiam preceperit facere paratum est cor meum tibi obedire etc. Et talis bonus subditus etiam quod sibi maxime est contrarium fideliter et diligenter exequitur mandatum nunquam manifestans verbo vel signo vel facto quod sibi contrarium sit hoc preceptum. Sed obedientia vera preceperit non potest ubi subditus preceptum desiderat et libenter facit. Obedientia si de suo aliquid habeat quasi nulla est dicit Gregorius. Item Albertus. Argumentum inobedie est cum subditus mandatum prelati iniustum et indiscretum reputat. et hoc in corde suo mandato recalcitrat et remurmurat. deinde mandatum explere non posse nec debere se excusat. propterea diversas vias evadendi subtiliter excogitat. ad ultimum aliquos adducens ut consiliis et precibus mandatum impediant vel retrahant. Sic non fecit abraham: sed relinquens servos suos in pede montis ne ipsum in immolatione et occasione filii sui carissimi impedirent ideo largam benedictionem meruit sibi fieri etiam usque in sempiternum. Item sciendum quod tante virtutis est obedientia quod multi doctores tenent quod religiosi faciunt professiones et promittunt in manibus sui prelati propriam voluntatem relinquere et usque ad mortem obedire: dicunt quod propter illam obedientiam statim dicto illo verbo absoluti sunt a pena et a culpa: ergo ex obedientia vita religiosa dicitur secura et vite eterne meritoria. Bernus. Nichil angelis carius nihil deo preciosius quam in suscepta religione proficere utique obedientia omnibus modis servare sequitur. Mortem autem crucis. Unde hic queritur utrum mori Christus debuit morte crucis: respondeatur secundum sanctum Thome 3. q. 97. q. sic. et hoc propter tria. Primo propter exemplum humilitatis: unde secundum Bernum. Illud fuit despectissimum genus mortis. unde Gregorius in regum. Ad hoc unigenitus dei filius formam infirmitatis nostre suscepit. ad hoc invisibilis non solum visibilis sed etiam despectus apparuit. ad hoc contumelia ludibria illusiones obprobria passionum tormenta toleravit ut hominem non esse superbum doceret humilis deus. Secundo mori voluit in cruce: quia ad se per lignum perdidit et occidit et nos omnes. sic Christus etiam ratio nos per lignum redemit: unde canitur in prefatione. Et qui in ligno vincens erat. in ligno quoque vincens est. Et unde mors credebatur: inde vita resurgeret. unde de hoc Augustinus in sermone de passione domini. Contempsit ad se preceptum accipiens ab arbore pomum. sed quicquid perdidit Christus invenit. unde Gregorius in moralibus. Ad hoc homo redempturus venit ad quod percipiendum additus fuit. Tercio quia in sacra scripta sunt multe figure de ligno crucis. Nam in archa lignea noe salvatum est genus humanum. Item moyses cum baculo ligneo divisit mare per quod filii

israhel sicco pede transierit: et idem moyses amaritudinē aquarū ligno in dulcedinem solationum auertit. Psal. de summo bono. Si passio redemptoris ad memorias reuocet nihil est ita durum quod equo animo non toleret. etiam Aug⁹. Nulla maior solatio in plura tribulationis quam memoria diuine passionis. Item moyses serpentem eneū exaltauit in ligno in heremo in figura xpi. vnde Aug⁹ super Joh. Fratres ut a peccato sanemur xpm crucifixū intuemur: quoniam qui in ligno intuebantur serpentem eneum non peribant a morsibus serpentū. Sic adhuc in hoc mōdo qui intuentur fideliter et deuote passionē xpi sanant a morsibus peccatorum et in futuro possidebunt regnum celorum. Cris. super Matth. Omnis salus hominū in xpi morte posita est. Nulla enim res est que magis ad salutem hominū pertineat quam mors ipsius: nec est aliquid aliud propter quod deo magis grās agere debemus quam de passione xpi. Vltimo nota exemplū de fratre religioso qui omnes puncturas passionis xpi in die pasceus sentiebat etc. hoc quare in p̄mptuario.

In cena domini epla pauli ad Corinth.

Ratres. uenientibus vobis in vnum iam nō est dñicam cenam manducare. Vnusquisque enim suam cenam presumit ad manducandū. Et alius quidem esurit. alius autē ebrius est. nūquid domos nō habetis ad manducandum. an ecclesiam dei detestatis et confunditis eos qui non habent. Quid dicam vobis. laudo vos. in hoc nō laudo vos. Ego enim accepi a dño quod et tradidi vobis. quoniam dñs ihesus in qua nocte tradebatur accepit panem grās agens fregit et dixit. Hoc est corpus meū quod pro vobis tradetur. hoc facite in meam cōmemorationem. similiter et calicem postquam cenauit dicens. Hic est calix nouum testamentum in meo sanguine. hoc facite quotienscūque bibitis in meam cōmemorationem. Quotienscūque enim manducabitis panem hunc et calicem bibetis mortem dñi annuntia bitis donec veniat. Itaque quisque manducauerit panem vel biberit calicem indigne reus erit corporis et sanguinis dñi. Probet autē seipsum homo et sic de pane illo edat et de calice bibat. Qui enim manducat et bibit indigne: iudicium sibi manducat et bibit nō diiudicans corp⁹ dñi. Ideo inter vos multi infirmi et imbecilles et dormiunt multi. quod si nosmetipsos diiudicarem non vtiq; iudicaremur. Dū iudicamur autē in dño corripimur ut non cum hoc mundo damnemur.

Sermo. xx. super epistola:

Expurgate vetus fermentum &c. 1. Cor. 5. legitur in epla hodierna transumptiue. in qua epla inuocat nos Aplos ad escam angelorum. de qua dicit Sap. 16. Angeloz escam nutruisti pplum tuum. in Ps. Panem angelorum manducauit homo. Unde in presenti sermone tria sunt dicenda. Primo quod hoies circa escam angelorum tripliter peccant in hoc tpe sacro. Secundo quod dolere debent qui non disposuerunt se ad sacramentum. Tertio mouende sunt aliquae qstiones de resurrectione. **Q**uantum ad primum sciendum quod ho. es solent tripliter peccare illo sacro tpe. Et hic Aplos in epla hodierna tangit tria. Quidam enim indigne sumunt eucaristiam. a qua illos dicit Aplos. Expurgate vetus fermentum. id est corruptionez cuiuslibet peccati mortalis. id est indigne sumentes corpus xpi inferunt contumeliaz xpo non nisi suis sed in persona ppria. Quod enim offenditur princeps quoniam aliquis ei contumeliam infert in rebus subditoz suorum capiendos equis suis vel boue subditi sui: sed plus in subdito suo capiendos eum: sed multo plus in ppria persona: nam tales sunt homines. **2. Q**ui cum manducauerit panem & Amb. Qui indigne xpm sumit idem est ac si ipsum interficeret. tum tam periculosus sit corpus xpi indigne sumere. Tunc queritur. quid requirit ad hoc quod quis digne comuniceat. Respondetur quod tria principalia. Primo quod non sit in peccato mortali. Secundo requirit quedam reuerentia ad sacramentum. Tertio requiritur actualis deuotio. Vltimus queritur qui non habet conscientiam peccati mortalis in peccato tamen mortali existens an ille peccet corpus xpi sumendo. Dicendum quod ignorantia circumstantie a peccato excusat adhibita diligentia sapientie quoniam est talis circumstantia cuius certitudine plenius habere non potest. quod autem aliquis a peccato immunis sit per certitudinem scire non potest ut habetur. 1. Cor. 4. Nihil mihi conscius sum. sed non in hoc iustificatus sum. potest tamen de hoc haberi aliqua coniectura precipue per quatuor signa ut dicit Bernardus. Primo cum quis deuote verbum dei audit. Secundo cum se preparatum ad bene agendum inuenit Gregorius. Probatio dilectionis exhibitio est operis. Tertio quoniam quis a peccatis abstinendo in futurum propositus habet. Unde si aliquis per huiusmodi signa facta diligenti discussione sue conscientie: quoniam forte non sufficienti deuotione ad corpus xpi accedat aliquo peccato mortali in ipso remanente quod est cognitione preterlagiat non peccat. ymo magis videtur quod virtute sacramenti peccati remissionem consequitur Augustinus. Quoniam corpus xpi manducatur

Capite V. ad Corinthios

Paulus ad Corinthios in prima epistola
Capite 21.

Paulus ad Corinthios in Epistola prima
Capite 4.

XX

vivificat mortuos Bern. Eucaristie sacramentū est potens p̄cta
 dimittere consumere obuias potestates etc. Itē queritur vtrum
 eucaristia sit quotidie sumēda. Dicendum qd ad hoc sacramentū
 duo requiruntur ex parte recipientis puta desiderium diuinationis
 ad x̄p̄m qd facit. et reuerentia sacramenti que ad donū timoris
 pertinet. primum inuolat ad frequentationem huius sacramenti
 quotidianā: sed secundū retrahit. Vnde si aliq̄s experimentalr
 ex quadam sumptione feruore amoris non augeri et reuerentiā
 minui in seipso senserit talis debet interdū abstinere et cū maiori
 reuerentiā et deuotione postmodum accedere. vnde quartus ad
 hoc s̄m Aug. Vnusquisq̄ est relinquendus suo iudicio, Suffiat
 ergo qd vnusquisq̄ s̄m suam fidez agat. et hoc probat exemplo
 zachari et centurionis quorum vnus recepit dñm in domum suam
 gaudens: alius dixit. Non sum dignus vt intres sub tectū meū
 vterq̄ tamen misericordiam consecutus. Secundi sunt qui post
 sumptionem eucaristie ad peccata preterita redeunt. contra tales
 dicit hic Ap̄l̄s. Pascha n̄m immolatus ē x̄p̄s Aug. Reducit
 ad memoriam hominibus passionem cristi per quam a peccatis
 mundati et liberati sunt: et ex quantitate remedij perpendunt
 quantitatez periculi vt cogita q̄ntitate timeant redire ad p̄cta
 preterita. Nam n̄c̄ iuantes grauius deum offendunt et minus
 parati sunt ad resurgendum sicut n̄ si mitas iterata vel vulnus
 curatum qd postmodum difficili⁹ curatur Lu. Erunt nouissima
 illius peiora peioribus. vnde summe cauere debemus ne x̄p̄m a
 nobis expellamus: sed ipsum intima deuotione cordis retinere
 debemus. Nam si paruituli in quibus mater sua cum inuoluit
 cum n̄. fans esset. vel crux x̄p̄i in qua ad tres horas pependit: vel
 sydon in qua x̄p̄s inuolutus erat. et sepulcrum in quo ad parū
 temp⁹ iacuit tanta reuerentia custodiatur. Quomodo debet
 homo cor suum custodire in quo recepit x̄p̄m non ad horas nec
 ad tempus: verum etiā perpetue si in gratia permanserit. Item
 sicut aliquis diligenter custodiret sanguinez x̄p̄i si ip̄m haberet
 in vase aliquo sub propria spece: ita diligenter debem⁹ nos cu-
 stodire a peccatis mortalibus ne x̄p̄m expellamus: et sicut non
 parum peccaret hic qui sanguinem x̄p̄i in luto proiiceret: sic nō
 parū peccat qui voluitarie peccat et x̄p̄m turpiter expellit. v̄mo
 dico qd magis est quādo homo semel in die vidit corpus x̄p̄i in
 manibus sac̄. dōtis in missa: ista die se magis sc̄licite custodire de-
 bet a peccatis cordis oris et operis. Si enim beata maria v̄rgo
 cum omnibus beatis angelis et sanctis in celo ante te transiret:

Paulo in Corinth. ep. v

Lucie capi. 21.

Sermo

nonne tu eos videre velles et eos reuereri. certe libenter. quanto plus debes reuereri corpus sanctissimum quod omni die videre te cum oculis tuis potes: respectu cuius omnes sancti quasi nihil sunt. Unde hic queritur utrum peccator videndo corpus christi peccet. respondet Tho. dis. 4. quibus existenti in peccato mortali non licet communicare: videndo tamen corpus christi non peccat. Attamen si interdum propter humilitatem abstineat a videndo laudandum est. contra dat Albertus dicens quod peccator non debet videre multo aspectu: sed eo viso debet percutere ad peccatum suum quod non sit dignus aspectu christi. Tertii sunt qui se non preparauerunt ad percipiendum hoc venerabile sacramentum illo sacratissimo tempore paschali. contra quos dicit Apostolus. Epulemur in azimis. Quantum ad secundam partem istius sermonis: notandum est hic quod tales merito dolere et tristari debent qui non disposuerunt sed nec communicauerunt secundum preceptum ecclesie isto sacro tempore. Et sunt quibus principaliter que debent in ipsis esse causa doloris et tristitie. Primo quod ex hoc deus multum offenditur. hoc potest ostendi ex hoc quod legitur Lu. 10. de his qui non erant recepturi discipulos eius dicens. Amen dico vobis quod zodomis in die illa remissius erit quam illi civitati que non recepit vos. Si tantum offenditur deus quando discipuli sui non recipiuntur. quantum credendum est quod offenditur quando sibi hospitium negatur: et precipue a suis Joh. 1. In propria venit et sui eum non receperunt. tales multum timere possunt ne iudicentur ab eo in extremo iudicio iuxta illud Mat. 23. Discedite a me maledicti in ignem eternum et subditur causa. Hospes eram et non collegistis me. Secundo dolere debet talis qui fraudatur utilitate quam consequitur quilibet homo ex adventu domini ad hospitium suum. Non enim aduentus eius est absque magna utilitate: unde cum zachaeus dominum ihesum in hospitium suum recepisset: audiuit a domino Lu. 19. Hodie salus huic domui facta est. sic christus dicit ad quilibet fidelem qui eum recipit hodie. Salus huic domui etc. hoc probatur: quia accipere corpus christi efficiens participans omnium bonorum que christus operatus est in vita sua ieiunando predicando discurrendo orando vigilando. insuper totum meritum passionis christi: nam sanctus Tho. dicit quod in qualibet missa inuenit omnis fructus et utilitas quam christus operatus est in die parasceues in cruce: et eandem gratiam et fructum quilibet homo deuotus qui digne communicat percipit et accipit. et tum hoc participatione omnium merito totius ecclesie et sanctorum in celo: et verificat in nobis quod dixit

Luc. cap. 2. et Math. cap. 21

Juan. cap. primo.

Math. cap. 23

Luc. cap. 19

II

xps Joh. 10. Alii laborauerunt et vos in labores eorum introistis hinc est qd in symbolo catholice fidei dicimus. Credo sanctorum comunione. vnde Albertus magnus. Per verum corpus xpi omnes nos in omnibus xpi gratis et omnium fidelium comuniamus propter quod comunio dicitur. insuper non modica securitas est habere talem hospitem. vnde Ps. Si ambulauero in medio vmbre mortis non timebo & itez. Dominus protector vite mee. illis bonis talis se priuat qui non communicat. Tercio timere & dolere debet. quia stat in malo statu. quia semper est in peccato mortali die noctuqz omni die qd iu sic stat in pertinacia tali qd non vult audire precepta ecclesie. cum constitutio ecclesie dicit qd quilibet homo post qd ad annos discretionis peruenerit. saltem semel in anno confiteatur oia peccata sua proprio sacerdoti & suscipiat deuote ac reuerenter ad minus in pascha sacramentum eucaristie: nisi forte consilio sui confessoris ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab eius participatione duxerit abstinendum: sic tamen qd tempus illud ultra annum non protrahatur: quin infra annum se disponat et comuniet. Hoc isti nobiles ppendere deberent & eorum confessores qui credunt sibi sufficere qd confiteantur in quadragesima & non communicant quinqz in quinqz vel decem annis nisi urgente infirmitate corporis: & talis confessio illorum nobilium et etiaz aliorum hoim quam sic faciunt in qdragesima & nolunt comunicare nihil prodest eis ad vitam eternam & non possunt absolui a peccatis suis. quia nolunt obedire ecclesie vbi precipitur non solum confiteri sed etiam eucaristiam sumere tpe pasche: tunc tales applaudat sibi ipsis dicentes. Felix est corpus xpi non sumere qd indigne sumere: quibus dicam qd in hoc bene faciunt & tamen dolere & tristari deberent de absentia diuina. Vbi enim deus abest ibi dyabolus adest: quia qd iu in tali inobedia perseverant semper dyabolum secum habent: quia nemo potest duobus dnis seruire: sed quando tales se subiiciunt et penitent veraciter & comuniant tunc dyabolus expellit. Quarto dolere debent de magna indignitate suorum peccatoz qui in vita pnti debent esse segregati a sepultura omnium xpi fidelium. Vnde de hoc legitur in iure canonico qd qui semel in anno non confitetur nec comuniat debet carere ecclesiastica sepultura extra de pe. et remis. Dis vtriusqz sexus. Quinto dolere debent tales pmaxime quia sicut in presenti vita separandus est a consortiis hominum. ab ingressu ecclesie: et post mortem suam cadaver deberet carere ecclesiastica sepultura: ita eius infelix anima separabit a domino

psalm. 22. ij.
psalm. 26

Joan. cap. 5. 9. 10.

Sermo

nostro ihesu xpo & a beata vrgine & ab omnibus sanctis & angelis
dei & vita eterna. vnde Joh. 6. Nisi manducaueritis carnes filii
hois &c. Quantum ad tertiam partem istius sermonis. Primo
querit quare xps non statim post mortem suam resurrexit sed per
triduum tardauit. respondet Elucidarius ne iudei dixissent euz
non vere mortuum. Item notandum qd anima xpi per triduum
mortis sue cum sanctis patribus in limbo fuit. & etiam latro cui xps
dixit. Hodie mecum eris in paradiso. vocatur ibi paradus fructio
dei: quia perfecta passione tam ipse latro qm alii sancti patres qui
erant in limbo viderunt ihesum per essentiam. & sanctus Thomas
dicit qd diuinitas mansit cum xpo in cruce. & deitas etiam descendit
cum anima in inferno: quia illud qd deus semel assumpsit nunq
dimisit. Item sciendum qd xps hodie clauso sepulcro se suscitauit
a mortuis circa principium diei s. Aug. Et post resurrectionem
statim suscitauit plures patres quorum monumeta circa iherusalem
sexta feria fuerunt aperta: sed hodie resuscitati eadem monumeta
exiuerunt in iherusalem visis multis: et credibile est s. plures
doctores qd postmodum in xpo eternaliter viui remanserunt: et
cum in ascensione ascenderunt. vnde Aug. de resurrectione dni
Quorum sepulcra in passione dni sunt patefacta: horum corpora
xpo resurgente de puluere sunt resuscitata. Debat enim vt ille
prius resurgeret deinde illi. & sicut cum dno resurrexerunt. ita eo
ascendente ipsi etiam ascendisse creduntur. beatus Tho. dicit qd
tertia die xps resurrexit resumendo non corpus tale quale prius
habuit sed impassibile & immortale. Vnde queritur quare xps
post resurrectionem apparuit marie magdalene in specie ortolani
& duobus discipulis in specie peregrini ambulantis. Respondet
qd marie magdalene apparuit in specie ortolani. in signum qd esset
verus ortolanus. Ortolanus enim cum ortum colit malas herbas
inde extrahit & bonas miserit. Sic xpus tanq. verus ortolanus a
maria magdalena remouit pctas tanq. herbas mortiferas. Psid.
de summo bono. Prius vicia extirpanda sunt in homine deinde
inserende sunt virtutes. Nam coherere & coniungi nro mendacio
veritas non potest. nec pudor cum petulantia. fides cum perfidia
castitas cum luxuria. Sed duobus discipulis apparuit foris sicut
erat intus in mente qd adhuc in eorum cordibus peregrin. erat a fide
ideo longius se ire finxit. Item hic querit vtz de xpi sanguine
in passione & cruce effuso sit aliquid in terra absq. eucaristia. re-
spondit sanctus Tho. in 4. qd non: quia xps in resurrectione totum
sanguinem assumpsit quem in passione effudit. hoc sic probatur

XXI

quia quelibet effusa gutta reunita est in passione dñi: tum quia
 xps temperatissime vixit et iam in perfecta etate fuit patiendo.
 Unde nihil de sanguine habuit nisi quod ad resurrectionem per
 tinebat et ad veritatez humane nature: tum etiam quia sanguis
 xpi vnitus verbo saluberrimus fuit humano generi: vnde licet
 alie partes in resurrectione reunite sunt. ita et sanguis debuit aliis
 partibus humanitatis iungi. hec ille, Ex quibus patet q sanguis
 christi qui ostenditur hic in certis locis est sanguis miraculosus
 imaginis xpi. Exemplum de balistario qui lesit imaginem cru-
 cifixi: et statim ad instar gutte humani sanguinis exiit: quere
 in promptuario. p. 44. Item hic queritur vbi xpus mansit illis
 40. diebus post resurrectionem vsq ad ascensionem: respondet
 Elucidarius q in paradiso terrestri vt credit cum enoth et helya
 et cum his qui cum eo surrexerunt. Ultimo sciendum q omnes
 homines iuvenes et pueri resurgent in ea etate qua xps erat qñ
 resurrexit scz in etate trigintatium annorum: et in hac etate adā
 dicitur fuisse creatus homo de limo terre. Et post resurrectione
 non erit necessaria vestis nec sartores nec sutores neq animalia
 bruta Aug⁹. Vbi vult spiritus ibi protinus erit et corpus. Item
 co: po: a sanctum erunt clarissima Math. 13. Fulgebunt iusti
 tanq sol etc.

*Matth. decimo tertio
 cap.
 Lapis. S. in Epistola. f.*

Unica pma post pascha epla Johis apli

Quia quod natum est ex deo vincit mundū. Et hec
 est victoria que vincit mundū fides nostra. Quis
 autem qui vincit mundū nisi qui credit q ihesus
 est filius dei. Hic est qui venit per aquā et sanguinē ihesus
 xps. Non in aqua solum sed in aqua et sanguine, Et spūs
 est qui testificatur quoniam xps est veritas etc.

Sermo. XXI. super epistola precedenti.

Quia quod natum est ex deo etc. i. Joh. 5. Nos videmus
 ad sensū q oppressus a potentiore sibi requirit defensionē
 ab aliquo qui est potentior opprimente. Sicut miles op-
 pressus a comite subleuationem querit a rege. In hunc modum
 cum mundus et mundi dñs. i. dyabolus nos multipliciter oppri-
 mit et mundi variatio nos temptat. ideo Johannes apostolus nos
 docet in verbis premissis confugere ad potentissimum dominum
 per quem possumus vincere oia temptamenta mundi et dyaboli
 cum dicit *Quia quod natum est etc.* Vnde in presenti sermone
 tria sunt dicenda. Primo quomodo seruus xpi vincit mundum

Sermo

Secundo de fide catholica. Tercio de ostensione reliquiarum. Ad
primum sciendum qd seruus cristi tria considerando faciliter cum
adiutorio diuino potest vincere mundum. Primo considerando
qd amicitia huius mundi hominibus inimicam dei constituit. quia
nemo potest habere amicitiam huius mundi et etiam dei. Modo
deliberet apud se fidelis homo quid istorum magis expediat. deum
relinquere vel mundum et deo adherere vel non. Item homo ratione
vtens inuenit qd magis expediat relinquere mundum et deo ad
herere: et ad hoc inducat nos sacra scripta Joh. 2. Nolite diligere
mundum neque ea que in eo sunt: cuius causam statim assignat di.
Si quis diligit mundum non est caritas patris in eo: nam sicut
ignis et aqua frigidum et calidum album et nigrum sunt contraria:
sic amicitia dei et mundi simul stare non possunt Aug. sup cano.
Joh. Duo sunt amores scilicet dei et mundi. si amor mundi inhabitat
non est quo amor dei introeat. unde etiam Greg. Dilige homo
non diligere mundum vt diligas deum: auerte vt auertaris. funde
vt implearis. Secundo considerando qd amor huius mundi est filius
dyaboli: quia secundum dictum christi vt habetur Math. 6. Nemo potest
duobus se. Homo verecundat seruire ciui vel rustico vel pastori
in campo et non verecundat seruire dyabolo sicut homo superbo
ebriosus gulosus et acediosus qui omnes seruiunt dyabolo qui
est maximus inimicus eorum Greg. Stultum est seruire dyabolo
qui nullo placatur obsequio: ymo quicquid durius laborant serui
dyaboli quam christi. quia in sudore seruiunt dyabolo et sunt quasi omni
tempore inquieti et in fatigatiōe. Tercio considerando qd quilibet
homo seruiens huic mundo non potest venire ad regnum celorum
Joh. Regnum meum non est de hoc mundo. regnum meum
non est de his negociis que in mundo tractantur Crisost. super
Math. Miserimus est mundus et miseri qui eum sequuntur.
Semper enim homines huius mundi opera excluserunt a vita:
quod autem amator huius mundi qui querit mundana gaudia non
possit celestia gaudia post hanc vitam possidere Greg. in omel.
dicit Nemo potest hic gaudere cum hoc seculo et illic regnare cum
deo. Quantum ad secundam partem istius sermonis dicit hic
Joh. Nec est victoria que vincit mundum fides vestra. Nos igitur
loquimur de catholica fide. Dic primo querit quid sit vera fides
Respondetur. est credere patrem et filium et spiritum sanctum esse
vnum deum: et quod in his tribus personis est indiuisibilis deitas.
aequalis gloria eterna maiestas. Item vera iubet credere quod dominus
ihesus christus est verus deus et homo eternaliter natus a patre secundum

*Francis Sapi. 2. in epistola
prima.*

*Matth. 6. Capite
et Luca. Capite 16.*

Joa. Sapi. 18.

Joa. in epistola prima cap. 5.

xxi

deitatem: tpaliter natus sm humanitatez a matre. Vbi sciendū
 qd fides catholica est frequenter fidelibus pdicanda & diligenter
 seruanda & custodienda: quia est fundamentum omnis meriti.
 vnde Aplos. fundamentum aliud nemo potest ponere preter
 id quod positum est x̄i. fides christi Aug⁹. fides est bonorum
 omnium fundamentum: fides est humane salutis incium. nam
 extra fidem catholicam non est salus. vnde omnes iudei pagani
 & heretici sunt in statu damnationis. *Mat. 23.* Qui crediderit x̄i
 qui non crediderit x̄i. Condamnatio que facta est per adam non
 tollit nisi per fide dñi nostri ihesu xpi. Vnde oēs qui saluati sunt
 ab initio mdi saluati sunt in fide: qa illi qui ante tpa xpi vixerūt
 sicut patriarche prophete & ceteri fideles crediderunt xpm ven-
 turum & redempturū genus humanum: sicut nos qui post xpm
 viuimus credim⁹ hoc esse factum Bern. Multi enim saluatoris
 aduentum omnipotentis timentes & diligentes sue salutis gra-
 tissimum redemptorem promissorem credentes. in promissione fi-
 delium sperantes cum fide & expectatione saluati sunt. Item no-
 tandum qd fides catholica vt homo saluetur per eā debet habere
 quinqz que figurata sūt per quinqz vulnera domini nostri ihesu
 xpi. Primum est qd sit pura sic qd nihil admisceatur falsitatis et
 vanitatis vt illi faciunt qui varias credulitates asingunt & cre-
 dunt vt nigromantiā aruspices arioli et obseruantes somnia di-
 esqz egiptiacos & fata & carmina x̄i Deutro. 18. Nō inueniatur
 in te qd ariolus sciscitat nec obserues somnia x̄i vnde de hoc dicit
 in decret. Diuinationi qui intendit damnationē incurrit anime
 z s. q. vlti. Non. Johannes nider dicit qd quidam per demones
 maleficiantur sicut philocapti: vel displicentiā vel inuidiam ha-
 bentes ad certam personā ad quam temptantur cui homo debet
 per libez arbitrium resistere cum gratia. & quando non resistit x̄i
 Secundū est integritas fidei vt omnes articulos fidei credamus
 & omnia que credit sancta mater ecclesia nihil dānantes vel exci-
 pientes. Veritas enim fidei ita est catenata vt qui vnum arti-
 culum negat totum dissoluit: sicut qui vnum anulum catene
 frangit: totum quod per eam ligatur dissoluitur: sic est de fide
 Jaco. 2. Qui in vno offendit factus est omnium reus. Non licet
 fidei aliquid addi vel minui. nam in ipsa nihil est quod sit sup-
 fluum. Sapientia dei sic fidem ordinauit qd nec sumi angeli pnt
 eam emendare scz addendo vel minuendo in aliquo. Tercium ē
 certitudo fidei: vt nihil verius nihil certius esse credamus qz qd
 fides docet. vnde non licet nobis aliquod dubium de ea habere.

Marcij. Cap. 16.

Deutro. Capite decimo octauo.

Jacobi. Cap. 2.

Sermo

unde fides nescit falli. Contra hoc quidam faciliter dubitant de fide et tales solent dicere. Si sic est ut scriptura dicit et fides catholica tenet magnum quid est. Non enim contradicunt simpliciter scripture et fidei: sed tamen ipsi firmiter non credunt tales iudicantur et peccant mortaliter: et si sic decedunt damnabuntur quia fides christiana debet esse certa in homine: ut si etiam angelus de celo descenderet et aliter diceret non crederet. ut patet per apostolum ad Gal. Sed iam dicta non sunt intelligenda de illis qui cum amaritudine cordis temptant in fide: tales resistere debent et expellere statim illas incidentes cogitationes et temptationes que sunt contra fidem et sic merentur apud deum Bernardus. Quotiens resistis totiens coronaberis. unde pro certo tenere debes quod fides catholica vera est et nulla alia fides vera est. sed sunt omnes false et fidee sicut sunt iudeorum et paganorum. Non enim nisi una veritas est ex qua vera sunt. Non enim est nisi unus sol illuminans omnem hominem: sic non est nisi una fides illuminans et purificans corda fidelium. Certius non est celum et terra et omnia que in eis sunt esse quam fidem nostram veram esse Luc. 21. Celum et terra transibunt verba enim non transibunt unde dicit in psalmo. Veritas domini manet in eternum. Quare tamen est ut sit fortis et stans adeo ut paratius sit potius morti se pro illa exponere quam illam deserere et christum negare. Exemplum de omnibus apostolis martiribus virginibus qui pro illa observanda exposuerunt vitas res honores dignitates cognatas et corpora sua ad diversa supplicia: sic et nos christiani fortes esse debemus in fide catholica. Unde hic querit utrum sufficiat in corde et non in ore profiteri. Respondetur quod nunquam debet corde vel ore negare: ore tamen confiteri debet pro loco et tempore: unde apostolus Roman. 10. Corde creditur ad iustitiam: ore autem confessio fit ad salutem. et in signum huius tunc sacramentum confirmationis datur sicut dicitur in decretis. Confirmatio ergo in fronte fit ut a recipiente fides christi sine ambiguitate predicetur de consec. dist. 5. firmissime. ergo quilibet christianus debet nomen christi et fidem catholicam confiteri: etiam si propterea deberet omnibus rebus temporalibus privari et magis etiam si deberet mori: et maxime illa que sunt de necessitate fidei et christi. unde dicitur in decretis. Qui pro fide christi moritur celeste premium consequitur. 32. q. 3. Omnis. Quintum est quod fides debet esse viva et hoc per bona opera. Iacobus. fides sine operibus mortua est Wilhelmus. Tunc perpenditur quod arbor sit viva si floret. per firmum propositum servandum est deo: et etiam frondeat cum loquitur sermones bonos et fructum bonorum operum faciat. Sicut enim est necessaria anima in corpore. sic bona opera in fide.

Luc. capi. 21. et Marc. 13. Mat. 24.

*Possumus centesimo de
Cimo sexto.*

cap. 10.

cap. 10.

quid est fides non operans ex dilectione nisi cadaver ex anima. quantum magis est magnus et bonus artifex: tamen sine instrumento ut faber sine ferreamenti: nauta sine nauis et huiusmodi inutilis est. Item sciendum quod christi fidelibus non debet esse graue bona opera operari. quia fides que per dilectionem operatur tunc diligitur a deo quod inopinabiliter remunerat: quia modicum quod in fide fit deo placet Augustinus. Sicut rami absque viriditate arescunt ita et quelibet opera si videantur bona: nulla tamen sunt si a soliditate fidei separentur. quomodo per virtutem fidei mons motus est de proprio loco. hoc quere in promptuario. f. 6. Quantum ad tertiam partem sermonis scilicet de veneratione reliquiarum que ostendunt in ecclesiis mouende sunt aliquae questiones, Et primo queritur utrum clauis et lancea sint reliquie et crux et corona. Respondet Henricus de Hassia in omel. de lancea christi sic. omnes reliquie sunt consecrate: sed lancea et clauis longe perfectius tactu corpore et sanguine christi. crux que dorso est impressa: et corona que caput pupugit. sed lancea cor diuisit secundum visionem brigitte vidue: et clauis perforauerunt funditus pedes et manus christi. Secundo queritur hic utrum in iudicio extremo adducetur in testimonium etiam lancea clauis et alie res et arma quibus christus in sua passione idus sustinuit suscepit: et despectus fuit sicut crux. Respondit idem quod sic: quia eadem ratio est de corona lancea et aliis rebus et armis christi sicut de cruce Math. 24. Tunc inquit apparebit signum filii hominis in celo Crux. super Math. Crux christi et acatrices christi radiis solis erunt lucentes. Tertio queritur que reliquie sunt excellentiores. respondit sanctus Thomas super 4. dist. 9. que christum tetigerunt ut crux perfusa sanguine in parascueus lancea que cor christi perforauit. et clauis qui perforauerunt manus et pedes christi et similia. Sicut enim secundum Bedam christus tactu sue mundissime carnis vim regeneratiuam aquis dedit et contulit. ita christus tactu sui corporis et sanguinis consecrauit preterita et nobilitauit: et amplius veneranda sunt quam sanctorum ossa et reliquie. Quarto queritur de causis sanctorum quare reliquie sunt venerande. respondetur secundum Augustinum de ci. dei et secundum Crisostomum quinq; de causis. Prima est quia deus ipsemet veneratur quotidie miracula faciendo per eas. vnde Gregorius primo libro dialogorum: quod sanctus libertinus per sancti honorati caligam quam secum deuote portauit puerum suscitauit. Secunda causa quod ostensio reliquiarum fidem future resurrectionis auget in nobis. quia anima istius sancti qui nunc fruatur deo in celo. fuit in presentia unita istis reliquiis et adhuc in futura resurrectione et conuerso uiuetur ipsi corpore: in caritate eterna. Tercia causa est

Math. cap. 24.

Sermo

quia corpora sanctorum fuerit in presenti templum dei & organa
& instrumenta spiritus sancti per que operatus est virtutes & bona
opera & etiam miracula que leguntur de ipsis: etiam in presenti
vita facta. Quarta causa est. quia reliquie sunt bona amicorum
& conciuum nostrorum qui nos precesserunt vel nobis reliquias
reliquerunt in memoriam suam: sicut filius plus diligit instru-
menta patris sui mortui & diligentius custodit. similiter filia plus
diligit angulum vel cultellum modici valoris matris sue de funde
quam florenum. Quinta causa est. quia sancti quorum reliquie vene-
rantur hic in terris sunt apud summum regem nostri aduocati &
intercessores in celis. Ultimo nota quod sanctos inuocamus & hono-
ramus scilicet petrum paulum et alios sanctos canonizatos publice
& priuate: sed non canonizatos secundum Innocentium inuocare possu-
mus priuate: similiter imagines sanctorum veneramus ut reliquias
& eorum corpora & ossa & res quas possederunt vel tetigerunt vel
vestes et similia que licet sunt insensibilia tamen reliquie sunt et
in eis non terminamus precise venerationem: sed in istis quorum
res sunt & fuerit. & signa & memorialia sunt sanctorum: sicut utens
berillo non terminat visum ad berillum. sed ulterius ad librum.

Dñica secunda post pascha epla Petri Epi. 1. Cap. 2.

Divissimi. christus passus est pro nobis relinquens vobis
exemplum ut sequamini vestigia eius qui peccatum
non fecit nec inuentus est dolus in ore eius: qui cum
malediceretur non maledicebat. cum patretur non com-
minabatur. tradebatur autem iudicanti se iniuste. qui pec-
cata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum ut pec-
catis mortui iustitiam viuamus: cuius liuore sanati estis.
Eratis enim sicut oves errantes: sed conuersi estis nunc
ad pastorem & episcopum animarum vestrarum.

Sermo. xxi. super epistola precedenti

Cristus passus est pro nobis vobis relinquens exemplum
ut sequamini vestigia eius. 1. Pe. 2. Spiritus sanctus qui
bonarum mentium institutor et rector est statuit per ecclesiam
sanctam quod hodie legitur in epistola videlicet de passione christi:
ne magni pietatis & caritatis sacramentum dominice passionis
spirituali gaudio resurrectionis quo iam iubilatur frequenter
et continuatur in cordibus fidelium in oblivionem transeat: quia
oblivio passionis christi valde timenda est propter augmentum
divini beneficii Verbi. Super omnia te mihi reddit amabilem

bone ihesu calix quem bibisti: opus redemptionis nostre. Nihil
 allicit blandius: nihil exigit iustius. nihil stringit fortius: nihil
 afficit vehementius. Item timendum est qd domus in die iudicii
 improperabit obliuiosis & ingratis passionem suam et beneficia
 impensa: unde doctor effre. in li. de die iudicii ait. Ipse xpus in
 die iudicii rationem queret a nobis pro obliuioe & negligencia
 nostra & dicat. Propter vos incarnatus fui & in terra palam con-
 uersatus sum: cum palmis & sputis in faciem cecus & crucifixus:
 cum aceto potatus. Paradisum vobis obtuli: regnum aperui &
 spiritum sanctum mihi: quid ultra facere debui & non feci. Dicite
 mihi peccatores hinc naturaz passibiles & mortales quid pro me
 passi estis dominatore vestro cum ego pro vobis impassibilis et
 immortalis passus & mortuus sim. ergo debemus esse grati et non
 obliuisci passionem xpi Cris. Non est adeo vtile aliud propter
 quod gratias agere debemus qd propter mortem ipsius cristi: in
 lignum huius beatus Petrus aplos reducit nobis ad memoriam
 actus passionis xpi in verbis premissis dicens. Xpus passus est pro
 vobis &c. Unde in presenti sermone tria sunt dicenda. Primo de
 passione xpi. Secundo de illis qui maledicunt deo & sanctis. Tercio
 de bona spe quam debemus habere ad christum qui est pastor &
 eps animarum nostrarum. Quantum ad primum attendendum
 est qd beatus Petrus aplos non dicit hic que et quanta passus
 est xps: sed simpliciter dicit. Xpus passus est pro nobis. Ratio
 est. quia xps multa quasi inexplicabilia pro nobis est passus. et
 hoc ex magna caritate qua ad nos habet Joh. 15. Maiorem ca-
 ritatez nemo habet qd xpus. O homo quo amore diligit te dñs
 deus attende. Pro te ligatus est vt a vinculis te absoluat. pro te
 iudicatus est vt a iudicio extreme damnationis te liberaret. pro
 te coronatus est spinea corona in terris vt te coronaret in celis:
 pro te vulneratus est vt te ab eterna morte suscitaret. vno tantus
 fuit amor xpi vt dicit Aug⁹ qd si crist⁹ marie filius tot corpora
 habuisset quot membra habuit & quot stelle in firmamento celi
 sunt & quodlibet membrum ppriam vitam habuisset: nihilominus
 omnia in mortem tradidisset ante qd hominem de potestate dyaboli
 non liberaisset: sequitur hic. Vobis relinquens exemplum: vt
 sequamini vestigia eius. Vbi sciendum qd vias duras intravit &
 nos leues. Prima fuit de celo in vterum virginis: vbi defectus
 nostros assumpsit. Secunda fuit in mundum miseris plenum.
 Tercia in egyptum statim post marie purificationem vbi in exilio
 per septem annos mansit. Quarta conuerso rediens in iudeam

Sermo

post obitum herodis. Quinta quolibet anno iuit in iherusalem
in templum cum parentibus suis. Sexta pedibus circumibat per
vicos et castella predicando: et infirmos sanando. Septima in
parasceues vbi post cenam agni paschalis captus est et ductus
primo ad annam. secundo ad caypham. tercio ad pylatum. quarto
ad herodem. quinto iterum ad pylatum. sexto ad locum flagella
tionis. septimo a pylato ad ostendendum populo qui dixit. Ecce
homo ecce rex vtrius. octavo ad locum iudicii vbi ad mortem iudicatus
est. nono ad locum caluarie vbi crucifixus est Augustinus de vera reli
gione. Tota vita christi quaz per hominem gessit disciplina morum
fuit. omnia bona mundi christus contempsit et contemnenda docuit
et omnia mala sustinuit que sustinendo peccata suscepit. Disce
a christo modestiam: disce tolerantiam. christum attende et non dolebis
fructum. Namque pro nobis passus flagellis telus asputus derisus
confixus spinis coronatus cruce damnatus semper contuit et oia
patienter sustinuit. sequitur hic. Qui peccatum non fecit. Unde
querit hic primo vtrum aliquis possit viuere sine peccato veniali
dummodo est in hac vita. Respondetur quod si loquimur de tertia
vita hominis qui peruenit ad etatem adultam de excellenti et speciali
gratia est quod talis sine peccato veniali sit sicut videtur beatus Augustinus
dicere de beata virgine que nunquam venialiter peccauit. Unde si
omnes sancti interrogarentur utrum peccassent: omnes vna voce
responderent. Si dixerimus quoniam peccatum non habemus:
veritas in nobis non est Proverbium 24. Septies enim in die cadit
iustus et resurgit. Secundo queritur vtrum homo potest viuere
sine peccato mortali. Respondetur quod sic cum diuino adiutorio
et dicere oppositum est hereticum. vnde magister sententiarum libro 2. dist. 36
Illos cum manicheo errare dicimus qui dicunt hominem mortale
peccatum non posse vitare: vnde Augustinus et allegatur in decretis.
Omne peccatum a deo voluntarium est quod nullo modo esset peccatum
nisi voluntarium: sequitur. Nec est inuentus dolus in ore eius:
Contra hoc faciunt qui dolose et fraudulenter cum proximo lo
quuntur qui habent mel in ore et fel in corde et sic proximum suum
decipiunt. Sciendum quod aliquis qui fraudulenter loquitur de alio
et vult quod audiens etiam loquatur malum de eodem homine du
Secundo in proximum cui mittitur dare occasionem obloquendi
pliciter peccat. Primo in seipso: quia fraudulenter loquitur.
Quantum ad secundam partem istius sermonis dicit hic apostolus
Petrus. Cum maledixerit. Unde hic querit que sit pena male
pferentis contra deum maledictum vel sanctos. Respondet secundum quod habet

*Joan. in epistola prima: capite primo
Ladueris. cap. 2. 4.*

in iure canonico. Si contra deum vel sanctum maxime contra bea-
 tae virginem talia presumpserit debet septem diebus dominicus pre-
 foribus ecclesie manifeste stare cum dicitur missa: ita ut ultimo
 die nec pallium nec calciamenta sed corrigiaz circa collum habeat
 et quod septem precedentibus feriis sextis ieiunet in pane et aqua nec
 ingrediatur ecclesiam: et in quolibet dictorum dierum tres reficiat
 pauperes. et si non potest tres saltem duos vel unum. et si hoc non
 potest illud sibi in penam aliam commutetur. et si predicta renuerit
 debet et interdicta introitus ecclesie et in obitu debet carere ecclesi-
 astica sepultura: hoc secundum Godfridum de tribunali si autem: ceterum
 in iudicio discretus sacerdos hunc rigorem temperabit. sequitur
 Non maledicebat. Unde hic queritur an homo debeat sustinere
 aliquam maledictionem sibi a malis hominibus imprecatam. Re-
 spondetur quod iustus et bonus debet patienter sufferre propter de-
 tales maledictiones. quia multum sibi prosunt videlicet ad meritum
 vite eterne. unde dicitur in Ps. *Maledicent illi et tu benedices*
Aug. 9. Si iustus est qui maledicit premium et pro maledictione
redditur. Sed si e converso maledicat sibi maledicenti ex corde et
cum deliberato animo siue in occulto siue in manifesto tunc deus
grauiter offendit et damnationem anime incurrit. Quantum
ad tertiam partem dicit hic. Nunc conuersi estis ad pastorem et
episcopum. et christum qui pascit vos in presenti cum corpore et sanguine
suo: et ad illum pastorem debemus habere bonam et firmam spem
quod velit nostri misereri et nos saluare cum electis in celo. Hic querit
utrum spes sit in beatis. Respondetur quod non et hoc probat per
magistrum sententiam. li. 3. dist. 16. ubi dicit. Spes est certa expectatio
future beatitudinis: ideo cum beatitudo non sit futura in beatis
sed presentis ideo spes sicut fides euacuabitur in patria. Item querit
utrum spes inest damnatis: respondet sanctus Thomas quod non
Primo probatur: quia spes habet gaudium secundum illud Ro. 5. et
Spe gaudentes etc. sed damnati non sunt in gaudio: sed in dolore
et luctu Math. 22. Ibi erit fletus et stridor dentium. unde Psal. 65
Serui mei comedent et vos esurietis etc. Secundo sic probatur: ad
conditionem damnatorum pertinet ut ipsi sciant quod nullo modo
possunt damnationem euadere et ad beatitudinem peruenire Job
15. Non credit quod reuertit possit de tenebris ad lucem. Unde ex ista
dictis patet quod spes est solum in viatoribus. et in hominibus in mundo
adhuc uiuentibus: ideo bonam spem habere debemus in dominum
nostrum iesum christum: quia ipse est qui vult omnes homines saluos
fieri: quod ostendit in vita in morte et post mortem. In vita ostendit

Magister Sententiarum dist. 16.

Sermo

quia peccatores recepit ⁊ manducauit ⁊ bibit cum eis. vnde ipsi
in dei scandalizati sunt dicētes. Sic peccatores recepit ⁊ manducauit
cum eis ⁊ bibit. vnde nominauerunt eum voratorez ⁊ amicum
publicanozū. Item ostendit hoc in morte. In morte autē pendens
in cruce pro crucifixozibus orauit dicens. Pater ignosce illis q̄a
nesciunt quid faciunt. Inimicos saluari voluit ex eo q̄ pro eis ro
gauit ⁊ orauit sicut ⁊ ceteros hoīes vult saluos fieri ⁊ postmodū
plures homines conuersi sunt ⁊ saluati per orationem xpi vt dī
Mt. 2. vbi petrus tria milia hominum ducit in vno sermone
Item ostendit quotidie post mortem et post suam ascensionem
quia in omni tēpore beneficia sua impendit tam bonis q̄ malis.
Matth. 9. Qui solem suum facit oriri ꝛ. Insuper dat premia cō
munia in celo penitentibus cum illis qui nunq̄ deum in aliquo
peccato mortali offenderūt Matth. Accēperūt singulos denarios
glor. eternitatez. licet differunt in merito ⁊ gaudio: tamen oēs
habent eandem eternitatez in celo Joh. 14. In domo patris mei
multe mansiones sunt: vnde magister sententiā dicit li. 4. dist. 4.
Elect⁹ ab electo differt in claritate mentis ⁊ corporis. vñ Xpls
Reddet vnicuiq̄ iuxta opera sua. ⁊ q̄ dat penitentibus qui in
male vixerunt cum innocentibus vitam eternam hoc ostensum
est in meretrice quam sanctus pascens per heremum in celum ⁊
postmodum intrauit post. 15. dies. hoc quere in promptuario.

Unica tertia post pascha epla Petri apli.

Quoniam obsecro vos tanq̄ aduenas ⁊ peregrinos
abstinere vos a carnalibus desideriis que militant
aduersus animam. Conuersationē vestram inter
gentes habentes bonaz vt in eo quod detraçant de vobis
tanq̄m de malefactoribus ex operibus vos considerantes
glorificent deuz in die visitationis. Subiecti estote omni
creature propter deuz. siue regi q̄si precellenti: siue dudo
tanq̄ ab eo missis ad vindictam malefactorum: laudem
vero bonorum. Quia sic est voluntas vt beneficientes ob
mutescere faciatis imprudentium hominum ignorantiā
Quasi liberi ⁊ non q̄si velamen habentes malicie libertatē
sed sicut serui dei omnes honorate: fraternitatem diligite.
deū timete: regem honorificate. serui subditi estote in omni
tempore dominis: non tantum bonis ⁊ modestis sed etiaz
disciplinis. Hec est enim gratia in xpo ihesu domino nostro.

Sermo. xliii. super epistola precedenti.

xxii

Quem timete. ita scribitur. 1. Pe. 2. In quibus apostolus Petrus hortat nos ad timorem dei habendum qui valde necessarius est cuilibet homini qui cupit saluari. Vbi timor dei non est ibi salus non erit. ergo dicit Ap[osto]lus hic. Deu[m] timete. Vnde in presenti sermone tria sunt dicenda. Primo quare quilibet homo debet deum timere. Secundo quot sunt species timoris. Tercio que proueniunt homini de timore dei. Quantum ad primum sciendum quod deus tribus de causis timendus est a quolibet. Prima est propter suam potentiam. Sunt enim quidam et si non habent protectionem siue patris in regno alicuius fugiunt ad aliud regnum ut euadant manus suorum persecutorum. non sic de eo cuius dominationi subsunt omnia: ideo nullus potest manus eius euadere. *Ysa. 17.* Quas manum nemo potest euadere siue effugere. et propter hoc magis timendus est. vnde dicitur in *Ps.* Quo ibo a spiritu tuo et quo a facie tua fugiam. Si ascendero in celum tu illic es. si descendero ad infernum ades. sic quod nec in inferno neque in extremo terrarum manus effugere nequeo. Item primo habet potestatem super res temporales quas concessit tibi ad usum quas potest auferre quando cunq[ue] sibi placet seu placuerit. Item super corpus tuum quia potest te facere claudum et cum surdum leprosum. Item super animam tuam. *Matth.* Deum timete qui potest corpus et animam perdere in gehennam. Secunda causa propter suam sapientiam nam omnia cognoscit. oia videt. *Deb.* Omnia nuda et aperta sunt oculis eius. Hoc enim debet nobis omnibus incutere magni timorem in omnibus cogitationibus locutionibus et operibus nostris. *Boetius.* Cum occulta agimus sunt ante oculos iudicis cuncta cernentis. vnde etiam *Aug[ustinus]* de verbis domini. Si peccare vis ad quem locum ibis vbi te non videat deus. Item *Aug[ustinus]* ibidem. Deus est timendus in publico timendus in secreto. cum p[re]dis videris et cum intras videris. lucerna ardet et ipse te videt. lucerna extinguitur et ipse te videt. Exemplum de illo sancto patre quem duxit meretrix ad diuersa loca et ipse dixit. Deus nos hic videt et sic conuertit eam. hoc quere in promptuario. 3. b. Tercia causa est consideratio proprie culpe. nam reus vnius criminis timet coram iudice seculari: quanto magis timere potest homo qui tot et tanta criminum scit se reum esse apud districtum iudicem qui est iniquus tam terribilis ad videndum quod tunc dicent montibus. Cadite super nos ut habetur *Apo[calypsis]. 7.* etiam *3. Iero[sa].* Siue comedam siue bibam illa vox sonat semper in auribus meis. Surgite moerui venite ad iudicium qui redditori sumus districtam rationem de cogitationibus

Epi 820. j. cap: 2

basil. pal. CXXXS.

Matth. x. Luc. 12.

ad Hebr. cap. 4.

Sermo

locutionibus et operibus de tempore et rebus nobis concessis de
subditis de artificio quilibet de statu suo in quo vixit in presenti
vita et etiam de bonis omissis et etiam peccata occulta cordis
et operis denudabuntur in extremo iudicio. Math. Nihil operatum
est quod non reueletur. Insuper iudex ille erit inflexibilis. nam
si beata virgo cum omnibus sanctis et angelis promerent in
iudicio pro aliquo homine existente in peccato mortali iudex non
exaudiret eos. Proverb. 6. Zelus et furo: viri non parcat in die
vindictae nec acquiescet cuiusque peccatis. unde Ps. Cum accipero
tempus ego iustitias iudicabo. 1. Petri. 4. Iustus vir saluabitur
peccator et impius ubi parabitur. Quantum ad secundam partem
istius sermonis. Notandum quod quinq; sunt species timoris. Primus
est mundanus: et est cum quis plus debito timet amittere bona
huius mundi scilicet res temporales diuitias honores: et hic timor
est malus et multa mala generat ex se: hic est timor qui quasi innum-
merabiles innocentes pueros trucidari fecit ab herode. Timebat
enim ne christum quem tres reges regem iudeorum predicauerunt esse
regno pararet et gloria mundana. propter hoc paruulos omnes
in bethleem et in omnibus finibus eius fecit occidi: et hoc ne christus
posset euadere ut habetur Math. 2. Item hic est timor qui christum
interfici fecit a iudeis. dicebant enim. Si dimittimus eum sic omnes
credent in eum: et venient romani: et ille timor iam in presenti
multa mala facit et multos peccatores et inimicos dei constituit:
hic est timor qui facit multos usurarios raptos fures et fallacios
monetarum etc. hi omnes timent temporalia sibi et sicere si cum
veritate et iusticia deberent vendere et emere. Unde hic queritur
vtrum timor ille sit peccatum mortale. Respondet quod quandoque
timor ille est mundanus qui quandoque est actus inicalis peccati scilicet cum
potius quis peccaret mortali quam illo lucrando careret vel bona temporalia
perderet: lignum est quod ille temporalia plus diligit quam deum: et
quandoque est peccatum veniale et quandoque mortale. Secundus
timor est humanus cum quis indebite plus timet penas vel mortem
et etiam semper iste malus est licet minus quam primus. Ille enim timor
humanus quandoque magnos deiecit. hoc patet in petro Lu. 22
Qui propter hunc timorem ter christum negauit: et etiam in aliis
discipulis qui propter hunc timorem fugerunt christo relicto. Sciendum
quod christus confortat suos contra hunc timorem Math. Nolite timere
eos qui occidunt corpus. sic confortatus est paulus Act. 2. Non
solum alligari sed et morti paratus sum propter nomen domini nostri
iesu christi. sic iacobus et iohannes confortati sunt dicentes. Possumus

Math. cap. v. Luca. cap. 21.

Proverbia. Cap. 6. Sexto

74. 1. Petri. 4. Iustus vir saluabitur peccator et impius ubi parabitur.

29

Math. cap. 2.

xxiii

bibere calicem istum quem bibiturus es. sic etiā apostoli Act. 5.
 Ibant apostoli gaudentes et letantes a aspectu consilii. sic etiam
 martires et virgines fortati sunt. vnde camit. Verba carnis ficuz
 non timuerit sancti dei martires etc. et sic nos istos sanctos imitari
 debemus. Sunt autem tres cause propter quas debemus libenter
 letate et viriliter exponere membra corporis nostri exercitatis et
 afflictionibus in seruiuo dei: et etiam totum corpus nrm in morte
 si necesse fuerit. Prima causa est. quia corpus et animam nostram
 preciosas ab eo recepimus vt ei seruire debeamus. vnde dicit. Ipse
 fecit nos et non ipsi nos vt ei seruiamus et non huic mundo. Et
 etiam propter nobilitate anime debemus corpus nrm exercere
 et exponere. na anima nobilio est corpore: et ideo corpus debet
 exponi pro ea. sicut natura in animalibus exponit minus nobile
 pro nobilio. Exemplum de hie qui naturali exponit brachiū
 pro capite in quo est vita. ideo dicit Math. 10. Estote prudentes
 sicut serpentes: quorum prudentia in hoc comendatur. Sed heu
 plures sunt qui plus timent lesionem corporis qm anime: et cum
 infirmant vel lesi sunt in corpore vel in anima simul tunc plura
 faciunt pro prolongatione et sanitate corporis qrendo experiores
 medicum cuius iussionez implent etiam si deberent ire ad quoz
 vel sex miliaria et etiam expendendo summā pecunie qui pro aia
 vix irent ad proximam ecclesiam ad audiendū sermones; vel vix
 darent denarium pauperibus pro salute anime Greg. 9. Mortem
 carnis ois homo timet. mortem autem aie pauca. Homo laborat
 ne moriatur moriturus: et non laborat vt non moriatur semper
 viturus. Secunda causa est. qm deus nobili corpus dabit post
 resurrectionem quod erit tanq sol. et quanto plus hic exercet in
 arduis et bonis exercitiis: tanto clarior erit Math. 13. Fulgebūt
 iūta tanq sol. vnde Anselmus. In illa vita pulcritudo iustoz
 solis pulcritudini qui septem plures qm modo sit erit splendor
 adequabit. Velocitas siue agilitas tanta nos comitabit vt an
 gelis dei eq celeres simus a celo vsq ad terram et conuerso citius
 dilabimur. Tercia causa est. quia pro nobis mortuus est xps qui
 nobilissim rex terre et dñs oim creaturarum Eph. 5. Tradidit
 semetipsum pro nobis in cruce et in morte Bern. Iuste sibi meā
 vendicat vitam qui pro me suam posuit Ps. Quid retribuā dño
 pro omnibus que triuit mihi vnde. 2. lib. Machab. Cum rex
 antiochus compelleret filios israhel transgredi legē dei. Elea
 zarus nobilis et honorabilis vir. 90. annoz voluntarie ibat ad
 suppliciu et patēter desinavit siue sustinuit nō admittere illicita

Matth. cap. decimo.

Matth. cap. decimo.

Barcid psal. 118

In secundo libro Machab. capite 6

h i

Sermo

39
propter vite p[er]nitiam amorem. Hi aut[em] qui astabant in q[ui] m[is]eratione
comoti propter antiqui viri amicitiaz tollentes eu[m] secreto rogabat
afferi carnes quibus vesci licebat vt simularet se manducasse sic
rex mandauerat de carnibus & hoc facto liberaretur. & ipse dixit
Non enim est nostre etatis aliquid fingere vt multi adolestentes
arbitrantes eleazar. 90. annoz transisse ad vitaz alienigenaz
et ipsi propter modicum corruptibilis vite tps decipiantur: nam
si in p[re]senti tpe supplicis hoim eripiar: sed manus omnipotentis
neq[ue] viuens neq[ue] defunctus effugiam. hinc ad hominu[m] supplicia
trahatur. sed cum plagis dep[re]meretur ingemuit & dixit. D[omi]ne
qui habes sanctam scientiam manifeste tu scis quia cum a morte
possem liberari duos corporis sustineo labores: sed propter a[ma]m
vero & timorez tuu[m] libenter hec patior: & hoc modo defunctus est
& non solu[m] iuuenib[us] sed vniuersę genti memo[ri]a sui & exemplū
v[ir]tutis & fortitudinis relinq[ui]t. Sic et quilibet xpianus homo
potius deberet res & vitaz perdere q[uam] contra p[re]cepta dei facere. q[ui]a
qui sic occideret martir dei efficeretur. vnde de hoc d[icitur] in decret.
Qui pro xp[ist]i no[m]i[n]e martirizant proculdubio regnu[m] dei consequunt[ur]
Tertius est timor seruilis propter quem aliqui non amore dei sed
timore gehenne vel alteri[us] pene abstinent a malo & faciunt bonu[m]
Vnde sciendu[m] q[uod] talis timor non est peccatum in se: sed cauere a
peccato propter timorem siue inferni siue t[er]p[er]alis pene: vel ob seculi
d[omi]nionem vel damni rei t[er]p[er]alis: sic non furari propter suspendiu[m]
no[n] luxurari q[ui]a timet impregnari: vel q[uo]dcu[m]q[ue] malum p[ro]hibitu[m]
sub pena pecunie: ideo iam cauet sibi non propter deuz q[ui]s talis
exterius non peccet in omni opere. interius t[ame]n peccat propter malu[m]
culpe. Reus est qui vult q[uo]d non licet. sed ideo non facit quia no[n]
potest impune fieri. & talia mala que sic cauent solunnō timore
pene non liberant hoim a penis eternis Aug[ustinus]. Qui gehennaz
metuit peccare non metuit sed cadere. sicut bona que solo timore
fiunt & non ex caritate no[n] sunt meritoria. vñ Ap[osto]lus. Si tradidero
corpus meū. Opera enim extra caritatez non valent ad salutē
Ex his patet quāta stulticia est timore pene declinare a malo et
facere bonum et non potius amore dei & p[ro]p[ri]e salutis. Quartus
est timor inicalis quo quis timet non solum penā sed etiā sepa
ratione[m] a deo & ille timor est bonus. Ideo enim q[ui]s timet a deo
separi quia diligit deū: hic timor habet duos oculos scz dextrū
qui sursum respicit et timet separari a deo: sinist[er] quo respiciēs
deorsuz timet m[er]ere penas eternas: istos duos oculos q[ui]libet
habere debet. et ad illos inducit nos scriptura Mat[theus] 3. Omnis

In secundo libro
Machabeorum
Capite 6

29
Deus ad Corin[thios] in prima
Epistola Capite decimo tertio

xxiii

arbor: que non facit fructū bonuz separabitur a deo: ecce primū
 ⁊ in ignez mittet ecce secundū. iste timor initialis trahit a malo
 Prouerb. 6. Qui in timore dñi est declinat a malo. Eccl. 15. Qui
 timet deum faciet bonum. Dñr aut timor ille initialis: quia est in
 incipientibz. Quintus est timor filialis cum timet de⁹ nec ppter
 cōmodum nec ppter veniam: sed timetur offendi ppter amorem
 et bonitatem suam: et dñr filialis quia pertinet ad perfectos. iste
 amor facit hoīem solitum ⁊ cautum: quia tales semper stant in
 timore dei ne offendāt oculum diuine maiestatis. exemplum de
 Job. 9. qui dicit. Verebar oia opera mea: sciens qd non paris
 delinquenti. Item timent sibi de occultis. Sciunt em hm Aplm
 q̄uis nihil fuit sibi scius in aliquo p̄cto: tñ non ideo iustificat⁹
 fuit. et ideo timent sibi ne aliquod p̄ctm habeant occultum qd
 deo displacet. exemplū de Dauid qui timens sic dicit in Ps. De
 licta quis intelligit ab occultis meis mda me: iste timor facit eos
 plus dolere de puis peccatis q̄ aliquos p̄ctores de magnis. Itz
 facit aliqn eos timere de culpa vbi non ē culpa Greg⁹. Bonaz
 mentium est ibi culpā timere vbi culpa nō est. Quantum ad
 terciam partez sermonis sciendū qd timor dei asfert homini q̄nqz
 bona. Primo sufficientiam t̄paliū in vita p̄senti Ps. Timete
 dñm omnes sancti eius: quoniam nihil deest timentibus eum.
 Secundo confert vite prolongationez Prouerb. 10. Timor dñi
 appodiat dies: insuper in extremis vult ei subuenire Eccl. 1. Ti
 menti deū bene erit in extremis: in diebus de fundationis sue bene
 dicetur. Tercio misericordiam dei impetrat Ps. Quō miseretur
 pater filioz miseratus est dñs timentibus se: in signuz h⁹ patus
 est dñs voluntatem ipsozum adimplere et peccoz eoz exaudire
 Ps. Voluntatez timentū se faciet. Quarto in bono statu seruat
 hoīem ad gratiam dei Bern. In veritate didici nihil ita valere
 ad grām promerendam ⁊ conseruandam q̄ si videaris non alta
 sapere sed semper timere: ergo quicunqz vult manere in grā dei
 et eū post pascha a se nō repellere debet semp stare in timore dei
 Eccl. 27. Si in timore dei te non tenueris cito subuertetur dom⁹
 tua Bern. in tractatu de septē domis. Connexa sunt quidē timor
 ⁊ religio nec remanere potest altez sine altero: quia timor radix
 est ⁊ custos oīm bonozum. Quinto confert eternam beatitudinē
 post hanc vitam. vnde Ps. Dediti hereditatē timentibz nomē
 tuum dñe: vnde etiam Eccl. 37. Timenti deum beata est anima
 eius. ⁊ habebit beatitudinez eternam: ymo timor dei in presenti
 purgat ⁊ disponit animā ad euolandum cito in celum Job. 12.

Eccl. capite. 15.

49

Job. capi. 9

Psalm. 33.

*Prouerbior. capite. decimo.
Eccl. cap. primo.*

Eccl. cap. 27.

Psalm. 60.

h z

Sermo

Territi purgabunt. exemplum in dyal. Greg. de quodam viro
sancto qui mirabiliter in morte timuit. Cū autē apparuisset quidam
in veste splendida et quereret quare sic timuisset. Respondit quod ille
timor oīno eū purgauit et statim post obitū ad celum euolauit.

Die tertia quarta post pascha epla Jacobi

Quissimi. omne datū optimū et omne donū perfectū
de sursum est descendens a patre luminū apud quē
non est transmutatio nec viciūitudinis obūbratio
Volūtarie em̄ genuit nos verbo veritatis vt simus in iudicū
aliquod creature eius. Scitis autē fratres mei dilectissimi
Sic autē omnis homo velox ad audiendum. tardus autē
ad loquendū et tardus ad iram. Ira enim viri iusticiā dei
non operatur: propter quod abūidentes oēm inmundiciam
et abundantiam malicie in mansuetudine suscipite vobis in
scitum verbum quod vobis test saluare animas vestras.

Sermo. xliiii. super epistola p̄cedenti.

Quone dāum opamā et omne donum perfectū et Jaco. i. cap. i.
Ex quo sumus dotati magnis. ne igit̄ extollamur beatus
Jacobus reducat nobis ad memoriā quod omnia illa dona
habem⁹ a deo: ergo dicit. Omne datū et. Unde in p̄nti sermōe
etia sunt dicenda. Primo quōd tria bona nobis a deo misericōter
largiuntur. Secundo quare homo velox debet esse ad audiendū et
tardus ad loquendū. Tercio aliqd de verbo dei cū vno exēplo
Quantum ad primū sciendū quod de⁹ etulit nobis tria dona scz
res tpales vobis et aiām p̄ciosā q̄ sunt bona meliora et optima
Primo quia res tpales et creature q̄s deus creauit et homini dedit
ex sua natura sunt bona Gen. i. Vidit deus cuncta que fecerat et
erant valde bona Eccl. 39. Bona hominis creata sunt ab initio
Deus enim dat illi tpalia scz panem ad vestendum: aquam ad
bibendum. aerem ad spirandū. lucem ad videndū. Terra namq̄
ministrat hōi alimenta in frugibus in animantibus. aqua lauac̄
et diuersa genera piscium. aer p̄bet flatum vitālē et omne gen⁹
suū. celum prebet nobis lucē de die ad v. gilandū: tenebras
de nocte ad dormiendū. vide quantum tenemur deo seruire pro
tali dono: hec oia bonis in bonū p̄ficiunt. impiis et peccatoribus
in malum conuertunt: quia districtam rationē sunt reddituri in
iudicio extremo de vsu creaturarum dei. Ap̄ls. Scimus quoniam dilis
gentibus deū et. Secundo hec tpalia sunt meliora quā vāmur eis
ad laudem dei et vtilitatem propriam scz deo decimas offerendo

cciiii

3. **Proverb. 3.** Non ora deū de tua substantia & de primiciis tē. Itē pauperibz largiendo elemosinas **Ysa. 58.** Frange esuriēti panē tuū. Item animabz in purgatorio existentibz subueniendo que quotidie clamant ad nos illud **Job. 19.** Misere mi mei misere mi mei saltem vos amici tē. Sed hoc donū t̄paliū quidaz includūt sicut ille qui pecuniā dñi sui abscondit **Lu. 19.** Ligatis manibz & pedibz p̄iuate eum in te. exte. Nā quilibet tenetur p̄imo suo subuenire in necessariis: vnde dī in decret. Pauperibz & non potentibus laborare subueniendū est **Amb.** Palse fame morientez si non pausti occidisti. Item quidam qd̄ peius est bona t̄palia a deo sibi collata inutiliter & male expendūt sicut gulosi luxuriosi huiusmodi tē. et tales sic damnari possunt sicut dī **Lu. 16.** de diuite epulde qui epulabat̄ quotidie splendide & sepultus ē in inferno **Tercio** t̄palia hęc sunt optia qñ alliciunt hoīem ad desiderandū peruenire ad creatorem suum per medium ipsarū creaturaz. in creaturis posuit pulcritudinē dilectionem et dulcedinē vt hoīes talibus allecti ad creatorē in quo sunt oīa ista plenissime festinet Ergo cum gustas dulce vinum & mel cogita qd̄ dulcis est dñs de celo. similr̄ cum vides pulcrum hoīem vel aliquā creaturam ad imaginem eius vel liliū tunc cogita si hęc t̄palia transitoria sunt tam pulcra & dulcia & tam delectabilia vt ex singulis sensus reficiantur in p̄senti quanta erit delectatio in beatitudine. vbi non vrbz aliter sed veraciter oīs illa creatura a creatore suo inueniet̄ p̄fectissime et plenissime a quibus oēs sensus delectationibus replentur **Aug⁹.** Omnia h̄ mūdi delectabilia sparsim in creatis reperta s̄m oēm v̄rtutez nude et aperte in creatore reperiuntur oīa enim clamant. Ipse fecit nos & non ipsi nos. Itē in creatis debem⁹ trinitatē cognoscere in magnitudine potentie: in lumie sapientie. & in bonitate nature. p̄pter hęc et lilia dicunt̄ creature vestigia dei **Job.** Vestigia eius apprehendens. **Secundū** donū est corpus hoīs qd̄ est bonū in quantum est creatū a deo sicut cetera creature. sed qd̄ corp⁹ repugnat contra aiā hoc est p̄pter p̄ctm̄ & inter creata corpora corpus hoīs est nobilius **Aug⁹** sup̄ **Gen** Omnia aialium corpora siue que sunt in aquis siue q̄ in terris viuunt inclinata sunt ad terrā & non erecta sicut corpus hoīs est erectū **Greg⁹.** Sic namq; homo immortalis est conditus vt si nō peccasset mori etiā non potuisset. & hoc corpus aīe datum est vt dicit **m̄gr** sentē. vt mentuz sibi acq̄rere debeat. Sed dicitis quōd meret̄ homo cum corpore. R̄ndetur qd̄ triplr̄. Primo resistendo vniūter peccatis illis ad que corpus n̄m est magis inclinatum

Jon. Cap. 58.

Job. Cap. 19

Luce Cap. 16

psalms Nonagesimo nono.

h 3

1 Sermo

*Paulus ad Timotheum
in Secunda Epist. Cap. 2
Job capite 7.*

Matthaei cap. 5

David in psalms 89.

1. Jacobi. 1. Capite

Lucas capite 6

siue sit ira siue inuidia siue luxuria siue gula &c. **Berñ.** Quotiens resistis totiens coronaberis **Aplus.** Nemo coronabitur nisi qui legitime certauerit **Job.** Militia est vita hois sup terraz. Secdo meremur cum corpore bona opera operando & corpus nrm castigando scz dure iacendo vel asperam veste induendo & corpus cu virgis & flagellis castigando ieiunando et vigilando &c. **Tercio** meremur cum corpore sustinendo patienter infirmitates & dolores corporis: melius est corporis infirmitates sustinere q̄ interdum bona opera facere. **Sed** dicitis quod possum esse patiens in tantis infirmitatibus. **Rñ** datur quod debes cogitare penam purgatorii que multo grauior est q̄ aliq̄ infirmitas hoim in mundo existentium vnde dicit in decret. **Ignis** purgatorii nulla pena est compabilis: & in isto igne oportet te diu iacere & purgari si hic purgatus non fueris: vnde magister sententia. **Deus** ex iustitia impunitum non dimittit delictum: sed cogita quod temporales infirmitates auerent tibi in celo meritorium **Matth. 5.** Gaudete in illa die quam merces &c. et ista gloria tanta est. quod si vnus solus sustineret omnes infirmitates hoim ad huc nihil esset respectu glorie celestis **Aplus.** Non sunt adigne passiones huius mundi &c. de hac gloria dicit in ps. **Quoniam** mille anni ante oculos tuos tanquam dies &c. **Tercium** donum est anima que est bona quia creata est ad imaginem & similitudinem dei. & hoc donum scz animam dedit nobis ut totum intellectum & affectum & omnes vires anime in deum dirigamus & circa diuina et celestia occupemus ut sic verius inuipiamus deum agnoscere: voluntate agnitionem diligere. in deo agnitionem & amato dulciter reuolere. & tunc hoc datum erit optimum quoniam anima interius proficit quod inflamatur in caritate dei & vnitur deo sic quod erit vnum cum deo sicut vitrum mutat in igne quantum ad formam non quantum ad materiam. vnde **Aplus.** Qui adheret deo vnus spiritus erit cum eo. vnde **Aug.** sup cano. **Job.** Talis est vnusquisque qualis est dilectio sua. si terram diligis terra es: sequitur. **Et** omne datum perfectum est gloria celestis descendens a patre luminum. tota trinitate. **Ibi** enim pater celestis dabit se nobis in caritate feruentissima & inde erimus perfecti amantes. **Filius** dabit se nobis in sapia lucidissima et inde erimus perfecti sapientes. **Ibi** dabit se nobis spiritus sanctus in bonitate dulcissima & inde erimus omnium bonitatum copia superfluentes. in his implebitur quod dicit **Luc. 6.** **Mensuram** bonam & asertam coagitatam et superfluentem dabit in sinum vestrum. mensuram bonam quia tali premio non inuenitur melius: asertam quia nullus angelus nec paries reperit vacuus qui non voluptate et gaudio repleat. coagitatam quia vndique

gaudium erit. Supra in dei visione. infra de periculoꝝ euasione
 vltra de secura possessione qꝫ extra omne meritum super omnez
 sensum super omne desideriu erunt illa gaudia q̄ ibi possident:
 de huiusmodi donis dñ. 2. Cor. 9. Gratias ago dño meo super
inenarrabili dono eꝝ. Quantum ad secundaz ptem sermonis
 dicit Jacob. Sit omnis homo velox ad audiendum tardus ad
 loquendum. Ad tripliter onditur scz qꝫ homo paratior debet
 esse ad audiendum q̄ ad loquendu. Primo per hoc qꝫ auditus
 est in pluribus q̄ loq̄la. Auditus enim est in multis. Loq̄la autē
 in habentibꝫ rōnem: in quo onditur qꝫ cum discretionē magna
 loquendu est. Vnde hic querit vtram semp loqui sit meritoriuꝝ
 vel demeritoriuꝝ. Rñdetur qꝫ nullus potest aliqd verbu loqui
 quin meretur vel demeret. Et ratio est qꝫ loqui est actus rōnis
Aresto. 1. Pol. Nullum aial habet sermonem nisi homo: et ois
 actus qui a ratiōe procedit aut est meritoriuꝝ aut demeritoriuꝝ.
Secundo onditur in hoc qꝫ lingua naturalr est inclusa: et aures
 aperte. Tercio onditur in hoc qꝫ habemꝫ duas aures ⁊ vnū os
Vnde hic diligēter attendendū est qꝫ tres fuerit phi diligenter
 requisiti quare sic tacerent. Rñdit primus scz Socrates dicens.
Loq̄ me sepe penituit. tacuisse aut nunqꝫ. secundꝫ dixit. Nullus
 stultus tacere potest. tercius dixit. Vnū os et duas aures a nata
 habemus. q. d. Multa debemus audire ⁊ pauca loqui: vnde dñ
 in vitaspazꝫ qꝫ sanctus agathon abbas portauit per triennium
 lapidem in ore donec taciturnitateꝝ disceret. Item sanctꝫ abbas
 in cella sua per. 30. annos silentiuꝝ habuit. Notandū qꝫ debemꝫ
 esse parati ad audiendu tria. Primo diuinā legeꝝ Proverb. 28
Qui obturat aurem ne audiat legem oratio eius est execrabilis
Secundo prelatoꝝ iussionem Matij. 1. Qui vos audit me audit
qui vos spernit me spernit. Tercio paupeꝝ clamore Proverb.
11. Qui obturat aurem suam ad clamoreꝝ paupeꝝ. clamabit ipse
⁊ non exaudiet. sequitur Ira viri iusticia dei non operat. Vnde
 hic queritur qñ ira est peccatum mortale ⁊ qñ non. Rñdetur qꝫ
 triplex est ira. Prima est bona ⁊ est qñ irascitur homo sup ppria
 peccata ⁊ etiam aliena Ecel. 7. Melior est ira risu. qꝫ per tristitia
vultus animꝫ corrigē delinqntis. Secunda est ira venialis sine
 deliberatione rōnis: quia in aliquibus hominibus ignis ire cito
 accenditur: ⁊ qñ quis ex surreptione comouetur et q̄ cito cum
 rōne aduertit tunc expellit ⁊ resistit huic ire et non vult se vindi
 dicare et sic solum peccat venialiter Cassiodoꝝ. 9. Venialis ira est
qñ non ducit ad effectuz. Tercia est mortalis vt qñ quis irascitē
 cum deliberatione ⁊ cum assensu rationis ⁊ cogitat in animo suo

2. Timothei. capi. 9
Jacob capi. primo

Lucas capi. 10

Jacob: capi. primo

Ecclesiastes capi. 7.

Sermo

quō posset se vindicare. et talis irascens reus erit iudicio. et si illa
iram ostendit verbis se3 maledicendo et conuiciando proximum
suū tunc adhuc grauius peccat et cum hoc incurrit eternā males
dicionem quaz xps daturus est in extremo iudicio vt habetur
Matth. 25. Ite maledicti in igne3 eternum: et si ex ira pcedit ad
factū contra proximū suum sicut pcutere vulnerare vel occidere:
tunc adhuc grauius peccat. Quantum ad terciā partem istū
sermonis dicit hic. In mansuetudine suscipite vob3 insitū verbū
Notandum q3 sicut dicit glo. super illud Matth. 7. Sermo me3
non capit in vobis. Sermo dei est h3modi vt qui capit capit:
ideo necesse est cor mansuetū esse et suauē et tene3 vt verbū dei
posset insigi. cor lapideū hoc non sustinet. g3 dicit hic. In man
suetudine suscipite insitum verbū. et verba pdicationis et inspira
tionis: sequit. Qd potest saluare aias vestras: nam anima plus
glorificat de verbo dei q3 de ieiunio vigiliis vel etiā disciplinis
naz per verbum dei potest perseuerari aia in pñti a morte spūali
se3 peccati Ps. Dixi in corde meo abscondi eloquia tua vt non
peccēz tibi. In futuro vero a morte gehenne. vnde Joh. 8. Dico
vobis. si quis sermonē meum seruauerit mortem non videbit in
eternū. Vltimo nota exemplum quō beatus Bern. in sermone
conuertit magnum peccatorem. hoc quere in promptuario.

Unica quinta post pascha epla Jacobi

Prissimi. estote factores verbi et non auditores tm̄
fallētes vosmetipsos: q3a si quis auditor est verbi
et non factor hic compabitur viro consideranti vultū
natiuitatis sue in speculo. Considerauit enim se et abiit et
statim oblitus est q̄lis fuerit. Qui autē perspexerit in lege
pfecte libertatis et pmanerit nō auditor obliuiosus fact3
sed factor operis hic beatus in facto suo erit. Si q̄s autem
putat se religiosū esse nō refrenās linguā suā. sed seductēs
cor suū h3 vana est religio. Religio munda et immaculata
apud deum patrem hec est. visitare pupillos et viduas in
tribulatione eoz. et immaculatū se custodire ab hoc seculo.

Sermo. xxv. super epistola p̄ recenti

Estote factores verbi et non auditores tantum: fallentes
vosmetipsos Jaco. 1. Quia dies istius ebdomade dicunt
rogationum et orationum quas debemus offerre cristo
ascendente in celo vt nobis promissum mittat spiritum sanctum
sed quia oratio non exauditur nisi vita bonis moribus adornē:
ideo beatus Jacobus dicit. Estote factores verbi. Vnde in p̄senti

Psalmus: Centesimo decimo octavo

Item 8:

Cap. 5.

XXV

sermōe tria sunt dicenda. Primo de auditoribus verbi dei. Secūdo de refrenatiōe lingue. Tercio de oratione. Quantum ad primū sciendum q̄ sunt quidā qui verbum dei non audiunt & isti apte sunt dyaboli: hoc probat̄ Joh. 8. Qui ex deo est x̄. Satis videt̄ q̄ ali quis non sit dñs abaius castri qui ei volenti ingredi portā claudit. Porta per quaz dñs vult intrare ad cor hoīs est audit⁹ verbi dñi dei: vnde qui auditū eius negat q̄si claudit ei portā. Cito etiā videt̄ q̄ aliquis non sit de familia alic⁹ qñ mandatū eius non vult audire: sic est de illis qui nolunt audire xp̄m in predicationib⁹ suis Lu. Qui vos audit me audit. Secūdi sunt qui verbū dei audiunt sed non faciunt & isti se decipiunt sicut d̄r in verbis premisissis. fallentes vosmetipsos x̄. Sed aliquis seipm decipere: si ab egritudine quaz haberet ex solo auditu medici se crederet curari vel de fornicitatez vel maculā a se remoueri. Speculū in quo maculam animarum videre debemus est sacra scriptura. Greg⁹. Specula sunt dei precepta que sancte aīe semp aspiciunt & si que sunt in eis seditates desphendunt. & tales qui verbuz dei audiunt & nō faciunt incurrit maledictionē iuxta illud Deutro. **Maledictus qui nō permanet in sermōibus legis: nec eos opere facit.** Terci sunt qui verbū dei audiunt & retinēt et opere implent. & tales beati sunt Lu. 11. **Beati qui audiunt verbū dei & custodiunt illud Apoc. 1.** **Beatus qui legit & audit verba p̄pheticē eius & seruat ea que in ea scripta sunt.** vbi dicit glo. Illi sunt beati qui verba dei libenter audiunt & mente recordant̄ et opere complent vt vitam eternā possideant. & quilibet talis est benedict⁹ a deo iuxta illud Deutro. 28. **Si p̄cepta dei audieris benedictus eris in ciuitate in agro x̄.** & tales etiā vident̄ multū dilectū dño ihesu xp̄o Lu. 1. **Mater mea et fratres mei sunt qui verbum dei audiunt & faciunt.** Exempluz de pastore pecorū qui non audiuit nisi vnum sermonem et saluatus est. hoc quere in p̄mptuario. v. 4. Quantum ad secundā p̄tem istius sermōis dicit hic. Si quis putat se religiosum esse non refrenans linguā suam x̄. hic ap̄ls Jacob⁹ hortatur nos ad custodiendū linguam quod summe necessarium est Gwillerim⁹ lugd. Sunt aliqui qui cauent ab operib⁹ malis attendentes q̄ quātumcunq; adhibeāt custodia castro si portā non custodiat̄ labor est inanis. Idem etiā est in hoīe nisi custodiat̄ eius lingua x̄. merito debem⁹ refrenare linguaz nrām. Primo a turpiloquio qz hoc ritium cor immūdm ostendit cum s̄m p̄hm. Verba sunt signa earum passionū que sunt in anima Math. 12. **Ex abundantia cordis os loquit̄.** tales filies sunt vasi pleno stercore a quo non erit nisi steruus vel fetor

Gen. capi. 8.

Lucas cap. 10

beutro: capi. XXVII.

Lucas: Capi. vndecimo.

Isocai: Capi. 1.

beutro: Capi. 28.

Lucas capi. 8

Jacob capi. 1.

Math. 12 Luc. 6

Sermo

*Sapient: 1. cap.
In libro Exodj: 20*

vel immundicia. Item refrenāda est lingua a mendacijs Sap.
Deus quod mentitur occidit animā. Item a falsis iuramentis: quā
quā quis iurat per deum scienter quod non est veruz peccat contra
secundum preceptum quod dicitur. Non assumes nomen dei tui inuani
Sic etiam peccant contra illud preceptum qui blasphemant deū
et qui maledicunt primis. Item refrenanda est lingua a verbis
derisorijs: quia sublannans sublannabitur. et deridens deridebit
Item a verbis detractorijs Bern. Nunquid impia est lingua
qui tres inficit vno flatu seipm et eum qui audiedo et desentit
et eum cui detrahit. idem Bern. Gladius triiceps est lingua de
trictoris. sequit hic. Religio munda et immaculata hec est. hic
apls Jacobus incitat nos ad amorem proximorum et misericordiam
que nobis necessaria est: quā nunquā potest aliqs desequi misericordiam
diuinā nisi fuerit misericors pauperibus in eorum necessitatibus
inquantum sibi facultas suppetit Greg. Dei misericordiaz non
potest promereri qui hic misericors non fuerit Bern. in sermōe
Misericordie virtus est tanta: ut sine illa cetera virtutes pdesse
nō poterunt. Quāuis enim fidelis quis sit castus sobrius et alijs
maioribus ornatus insignis. si tamē misericors non est misericordiaz
non consequetur nisi etiaz misereatur. Misericordia valet homini in
vita pnti quo ad meritum Cris. super Mat. Qualē misericordiam
habet qui ppter deum peregrinatur. talez habet qui peregrinos
recipit et sunt ambo equales et qui propter deum laborat. Item
valet in morte. vnde Aug. in sermōe. Non memini me legisse
mala morte perisse quā libenter opera pietatis exercuit. Habet em
multos intercessores: et impossibile est apud deū preces multoz
non exaudiri. Item valet post mortem. in iudicio hoim saluat
Nam de omnibus operibus misericordie fiet in iudicio disceptatio ut
Mat. 5. Esuriui et non dedisti mihi manducare etc. Exemplū
quod xps inuentus est in lecto in forma crucifixi: hoc quere in pms
ptuario. m. 33. Quantum ad terciam ptem istius sermons de
orōe tunc mouende sunt aliq̄ questioes. Et querit primo: quid
sit oratio. rñdet Damascen. Oratio est petitio deorum a deo
et etiaz h̄m sanctum Tho. in. 4. di. 15. Secundo querit quō deus
et sancti sunt a nobis honorandi. respondeo h̄m Johem mider quod
triplex est adoratio siue veneratio. Prima dicitur latria quā est seruitus
deo debita: et sic solus deus adoratur et sacramentum eucaristie.
Querit vtz crux xpi in qua pependit debet adorari adoratione
latrie. Rñdeo quod crux illa in qua xpus fuit suspensus dupliciter
considerari potest. Vno mō inquantū imago xpi crucifixi expansi
et extensi in ea: et sic adoratur eadem adoratione latrie sicut xps et

Matthaej: 25

sic eā alloqmur sicut xpm dicentes. Salve crux sancta salve mōi
 glā vera spes nra vitam ferens oim. et iterum in ymno canim9.
 Id crux aue spes vnica: et sic etiā deberet adorari quoniam crux in
 forma crucis ad imaginem xpi formata de quocumque materia sit scz
 adoratiōe latric. Alio modo considerat crux xpi in quantum est
 res quedā scz lignum: et sic non potest eadem adoratiōe adorari
 tum xpo: quia vt sic non pertinet ad personā verbi vt pars e9
 Querit vtz beata vrgo maria sit adoranda adoratiōe latric.
 Rñdeo qz beata vrgo cū sit per se agens rōnale et debet honore
 per se. vnde alia adoratiōe adoret qz filius eius: non latric que
 le li deo debet. sed ypdulie quia vltra oēs sanctos debet adorari
 et venerari siue inuocari. ergo inuocamus eam dignissimam dei
 genitricem dñam angeloz: matrem gratie et misericordie. et hoc sile
 non fit aliis sanctis. Secunda est adoratiō qz dñi ypdulia ab yper
 qd est super et dulia seruit9. et ista adoratiō et veneratiō exhibet
 excellentiorib9 creatis vt beate vrgini marie. ligno sancte crucis
 xpo impresse et etiā vestimentis xpi et siliibus. De enim reliquie
 non pue sunt sed excellentissime que xpm tetigerit Bern. Sicut
 xps tactu sue mōdissime carnis vim regeneratiuā aq̄s stulit. ita
 xps tactu corporis et sanguis sui consecrauit pfata et nobilitauit
 et amplius veneranda sunt qz sanctor9 ossa et reliquie: et ita tenet
 sanct9 Tho. in. 3. di. 9. Tercia est veneratiō que dñi dulia: et illa
 attribuit sanctis. Vnde hic querit vtz aliq̄ oratiō sit dirigenda
 ad sanctos. rñdet sanctus Tho. 2. 2. di. 3. ar. Sanctis porrigatur
 oratiō nō tanqz per ipsos implenda: sed vt eoz meritis et p̄bo
 orōes sortiant effectum. Vnde a sancta trinitate petimus vt nri
 misereat. ab aliis sanctis vt orent pro nobis. Vnde hic queritur
 verum latric possumus adorare imagines sanctorum. Rñdeo qz
 imago potest considerari duplr. Vno modo vt res quedam puta
 lignū sculptū vel pictū. et sic nos non adoramus imaginē et hoc
 esset ydolatria. Alio mō potest considerari vt est imago et signum
 alie9 rei: et qz idem est motus quo quis in imaginez mouet et in
 ipsam rem signatā: ideo etiā est eadem adoratiō qn veneramur
 imaginē et rem ipsam cuius ē imago. vnde hoc dñi in decret. Nō
 pictura imaginū est adorāda sed res que per eā reputatur. ḡ illi
 heretici grauter errauerūt qz imagines xpi et sanctor9 destruxerūt
 vñ legit in canone qz sanctus Leo papa anno dñi. 444. sinodū
 quintu aggregauit in calcedonia in ecclia sancte eufemie vrginis
 et ibi statutum est qz quocumqz imagines sanctor9 inhoneste tracta
 uerit aut irreuerentiā exhibuerit a cōmunionē fidelū separatur

Sermo

Item Constantinus papa qui sedit annos septem imperatorem
excommunicavit. eo qd imagines xpi ⁊ sanctorum de honestavit. Itē
post hoc imperator Leo cum filio suo constantino anno dñi. 718.
regnavit. 25. hic omnes imagines xpi ⁊ beate virginis marie ⁊
aliorum sanctorum in medio civitatis constantinopolitane cremari
fecit. ⁊ multos de populo sibi non consentientes ibi decollari precepit
vnde Greg⁹ papa. 14. qui sedit annos decem ⁊ menses octo ipm
excoicavit ⁊ urbem romanā ⁊ ytaliam ab eius imperio recedere
fecit. Sed nos xpiani venerari debem⁹ imagines sanctorum q̄ sunt
liberi laycorum. Sic querit vtz oēs hoies obligant orare ⁊ deo
regrari. rñdet sanctus Tho. qd sic. Ratio est. qz oratio est act⁹
virtutis que multum est meritoria q̄ fit cum caritate: quia tunc
impetrat bona spūalia ⁊ eterna. ⁊ quilibet tenet sibi providere de
salute aie et sibi procurare bona spūalia in pñti: ergo quilibet tenet
orare. Item oratio est pars satisfactionis pro pētis et quilibet est
peccator: ergo quilibet tenet orare vt sic de pētis satisfaciat: sed
clericus ⁊ sacerdos ⁊ oēs in sacris constituti litidius obligant ad
orandum: quia ppter officium datur beneficium ⁊ tales tenent
ex p̄cepto dicere horas canonicas. nec sine magna necessitate dis
mittere pñt. Querit vtz debeamus solum pro nobis petere an
etiam pro aliis orare. rñdeo s̄m sanctū Tho. 2. 2. q. 8. ar. 7. qd sic
quia beneficium est ⁊ cū hoc opus spūalis misericordie orare pro aliis
⁊ pro eis petere grām a deo in pñti ⁊ glām in futuro: ⁊ allegat
ibi Cris. super Math. di. Orare pro se necessitas cogit. pro aliis
autem caritas fraternitatis cōmendat. ⁊ Amb. in exameron. Si
ppter te solū rogas nemo pro te rogat. si pro omnibus rogas oēs
pro te rogabūt. Ultimo nota exemplū de operario iusto ⁊ bono
q̄ oravit diuite impio p denario diurno ⁊ impetravit sibi veniā
a deo ⁊ veram penitentiā ⁊ salutem. hoc quere in promptuario.

Dñica infra ascensionem dñi ep̄la Petri

Prissimi. estote prudentes ⁊ vigilate in orationibus
Ante omnia aut mutuā in vobismetipsis caritatē
⁊ inuicem hñtes. quia caritas oprit multitudinem
peccatorum. hospitales inuicem sine murmuratione. Unus
quisqz sicut accepit grām in alterutqz illam amīstrantes
sicut toni dispensatores multiformis gratie dei. Si q̄s mi
nistrat tanqz ex virtute quam amīstrat deus vt in om
nibus honorificetur deus per ihesum xpm dñm nostrum.

Sermo. xxvi. super epistola precedenti

Sermo

petieris grauius peccas. Talis em si fieri posset perpetue in illidit
vellet viuere q̄ licet ex caritate cum deo esse qd̄ fm̄ oēs doctores
notabile signum est eterne reprobationis. Sedo nō solum mors
p̄fata bona tollit ymo etiaz bona spūalia aufert. Non enim post
mortem p̄nia locum habet nec penas facilius poterim⁹ cōputare
pro mortalib⁹ p̄soluendis. non opera virtutū exercere poterim⁹
aut augere p̄m̄ium et proximis subuenire que oīa mors amittit
⁹ p̄pter ista laudabile est mortem timere ⁹ pro longa vita orare
deū debet ⁹ cum hoc addi illud. fiat voluntas tua etiā in iuuen
tute: ⁹ hoc exemplo xp̄i facere debemus. Vnde si pro longa vita
orare volueris prima intentio sit vt peniteas de peccatis et p̄ eis
satisfacias. Sedo vt virtutes operari valeas. Tertio vt p̄ximis
prodesse cupias. sicut beatus Martinus orauit dī. Vñc si adhuc
populo tuo sum necessarius non r̄tuso laborez. It̄m notandum
hic qd̄ q̄uis laudabile sit timere mortem ⁹ petere dilationez pro
p̄xiōibus causis iam enumeratis. tamen cum quis p̄babiliter ab
egritudine se sentit moritur⁹: protunc obligat voluntatem suaz
diuine voluntati ⁹ formari in mortem ⁹ sentiendo. Euidens enim
iudici⁹ diuine voluntatis est omne illud qd̄ fit. Debet insuper
cogitare quomō mortis via est que ducit ad patriā Aug⁹ hos
laudat qui in vltimis t̄pibus suis libenti aīo mortis suē reuēp̄t
aduentum: oppositūq̄ facientes corripuit. vnde etiā Scotus sup
4. senten. dicit qd̄ si q̄s cum iam videt se mori vult ⁹ plene con
sentit in mortem ac si per seipm̄ mortem elegisset: penaz mortis
sic patiendo satisfact pro omnib⁹ peccatis suis venialibus: ymo
aufert aliquid ad satisfaciendū pro mortalib⁹: quare per omnia
laudabile est in morte voluntatē suā voluntati diuine ⁹ fo:mare
Itē querit hic vtz senes ⁹ infirmi pauperes ⁹ tribulati debeāt
exorare deū vt cito moriant̄. r̄ndet Meynricus de hallia qd̄ homo
in senectute constitutus ex eo qd̄ vita extat ei tediola non debet
mortez petere ex impat̄ia sua. Primo qz licet forte in exteriorib⁹
multa mereri nequeat. in interioribus tñ operibus potest mereri
gaudium accidentale ⁹ etiā diminutionē pene ex desiderio vite
eterne ⁹ esse cū xp̄o. Sed opera remunerari importune petere ē
magne supbie apparentia qua q̄s opa sua importune remunerari
apte crederet cū beatus Job cuius operib⁹ de⁹ dedit testimoniū
dixerit. Verebar oīa opera mea Eccl. 9. Nescit homo an amore
vel odio dign⁹ sit. Itē oēs iusticie n̄re tanq̄ pann⁹ menstruate
sunt. Item Job. 7. Sicut mercenarii dies e⁹. Mercenarius em̄ a
dño importune petens anteq̄ merei iniuriā facit dño. sic ⁹ tales

nisi essent tante sanctitatis sicut Ap[osto]lus qui dixit ad Philip[pen]s. 9.
 Cupio dissolui et esse cum xp[isto]: vel etiam sicut Dauid qui dixit
 Situit anima mea ad deum fontem viuum. ⁊ iterum. Deu mihi
 q[ui]a in colatus meus plongatus est. Exemplum de orde meretricis
 quedam orauit pro deuoto viro: ⁊ ideo xp[istu]s illi meretricis omnia
 peccata sua indulgit. hoc quere in p[ro]mptuario. 0. 23. Quantum
 ad secundam partem dicit hic ap[osto]lus Pe. Ante o[mn]ia in vobismetipsis
 caritatem habentes. Et il[le] l[oc]us d[icitur]. Caritas ante omnia habenda e[st]
 quia sine caritate nihil p[otes]t. 1. Co[ri]n. 14. Si distribuero in cibos
 pauper[um] ⁊c. Bern[ardus]. Caritas est bonum cum qua nec op[er]a minimu[m]
 despicitur: sine qua nec maximu[m] acceptatur. Item non habenti
 caritatem nocent omnia tam prospera q[uam] aduersa: habenti vero
 caritatem omnia prosunt. Ro. 8. Sumus q[ui]m diligentibus deum
 o[mn]ia cooperant in bonum. Item qui non habet caritatem mortu[us]
 est spiritualiter in anima in p[re]senti ⁊ eternaliter in futuro. 1. Joh. 4.
 Qui non diligit in me[m]o[m]ta[m] morte[m] sequit[ur] hic. Quia caritas operit
 multitudinem peccator[um]. Vbi notandum q[uod] caritas d[omi]ni vestis dei
 ⁊ proximi: quia hominem dignu[m] facit ingressu regni ⁊ quicumq[ue]
 non habuerit vestem hanc indignus est sortio angelorum. sed
 ad illum diciturus est xp[istu]s. Amice quomodo huc intrasti non habens
 vestem nuptialem: quia admiratur d[omi]nus inueniens aliquem in
 ecclesia catholica absq[ue] veste nuptiali. sine caritate dei ⁊ proximi
 diuina admirationis possunt esse quatuor cause. Prima q[ui]a d[omi]nus
 ihesus multum valde expendit vt sponsa sua hanc vestem h[ab]eret
 cum alie vestes vel fiunt de pilis aialum. vel de cortice arbor[um]
 vel visceribus vermium vt vestes senex. hanc vestem voluit xp[istu]s
 nobis ministrare q[ui]si de visceribus suis cum lateris aptione amore[m]
 suum nobis ostendit. Bern[ardus]. Clauus penetrans: clauus referans
 factus est mihi vt videam voluntatem d[omi]ni. quid enim vult d[omi]nus
 nisi vt econuerso eu[m] diligas. Secunda causa q[uod] sponsa hanc habeat
 vestem vt possit summe placere xp[isto] sponso suo: vnde vestem in
 consuetem: que erat figura huius vestis notat diuidi Joh. 19.
 Licet permiserit corpus suum lacerari et vulnerari. vnde Aug[ustinus]
 Tunicam hominis iam iudicati in cruce pendentis carnis fides pilati
 non sunt ausi ascindere ⁊ tu in terris caritatem dei sine caritate q[ui]
 deus est separare vis. Tercia causa q[ui]a scit sponsa q[uod] si vestis ista
 ei defuerit. turpitudinis eius toti mundo manifesta erit. Prover[bi]o. 10.
 Vniuersa delicta operit caritas: vnde etiam Ap[osto]lus. Beatus qui
 custodit vestimenta sua ne nud[us] ambulet ⁊ videat turpitudinem
 eius. Quarta causa q[uod] sponsa scit q[uod] non licet alicui intrare aula[m]

psalms. centesimo decimo nono.

*Paulo ad Corinthios in prima epistola
 capite decimo tertio.*

Paulo ad Romanos capite octauo.

Sermo

caelestis regni sine veste nuptiali: unde **Wester. 3. dñi** siue legitur
q̄ non erat licitū intrare aulaz regis assueri induto sacco. Saccus
em̄ est timor seruilis cum quo nemo intrare potest regnū celoꝝ:
sed vestis nuptialis est caritas dei ⁊ pximi: ⁊ qui cumq; illā vestē
secum portat. regnum caelestis regis secure intrabit. Quantum
ad ter cā partē istius sermonis sciendum q̄ hic dñi. Hospitales
in uicē sine murmuratiōe. Vbi sciendū q̄ duplices sunt hospites
scz boni et mali. Boni gratum obsequium deo nostro ihesu xpo
exhibent peregrinos ⁊ pauperes hospicio recipiendo: in signum
huius q̄nq; etiā ad literam angeli sunt hospicio recepti vt patet
in abrahā ⁊ etiā in loth qui angelos hospicio recepit estimātes
eos peregrinos esse. ymo etiā q̄nq; xps uisibiliter receptus est
vt in emaus: et tales merentur in hoc audire a xpo in extremo
iudicio. hospes fui ⁊ collegis me. Venite bñdīcī patris mei ⁊c.
Secundi sunt mali hospites vt p̄uicē aduersa agentes: et isti
deū grauit̄ offendunt. Et sic cōmuniter septē modis. Primo
q̄n in diebus festiuis de mane ante missam vel infra missam dia
dñice dant hystriomib; comedere ⁊ bibere qui deberent illa hora
esse in ecclesia ⁊ missam ⁊ sermonem audire. nam quilibet uerus
xpianus sub p̄cepto tenet missaz in diebus dñicis vsq; ad finē
audire. Secundo peccant uinuz temperando ⁊ hoc faciunt p̄pter
lucꝝ suum ⁊ proximoꝝ damnum qui ex hoc uino nociuo t̄pato
incurrunt multiplicēs infirmitates: et mulieres pregnātes q̄nq;
aborsum patiuntur: ⁊ tales p̄uicē erunt homicidē coram deo
quia unusquisq; debet diligere vitam proximi magis q̄ t̄palia
totius mundi. Tercio peccant in mensura scz si habent iniustam
mensurā. ⁊ si iustā non plene dant. Quarto peccant q̄n scienter
p̄mittunt incurrere meretrices domꝝ suas et peccare cū hospiti
⁊ cum illis bibulis: et in domibus suis sustinent hystriones cum
scubinis suis qui non sunt in matrimonio diuici rei erunt oim
peccatoꝝ illoꝝ. unde dñi in decret. Pari pena puniendi sunt
facientes ⁊ consentientes. Quinto peccant qui propter lucꝝ t̄pale
ministrant hospiti bus suis abaria illicita ⁊ phibita sicut in q̄dra
gesima lactiamia ⁊ oua. in q̄deagesima ieiunandū est a lactiamis
Sexto q̄n computant nimium hospiti bus secum hospitantibus:
quia tales moderate hospiti bus computare deberent. sic tamē q̄
eis pro laborib; ⁊ occupationib; satisfiat. ⁊ quicq; ultra debitū
suis pximis computant scienter tenent ad restitutionē. Ultimo
nota exemplum de ciue qui hospitando peregrinos et pauperes
est ditatus. hoc quere in promptuario. h. 1.

In die penthecostes lectio actuuz Aploꝝ

In diebus illis duz cōplerentur dies penthecostes erant omnes discipuli pariter in eodez loco: et factus est repxnte de celo sonus tanq̄z aduenientis spūs vehementis. et impleuit totā domuz vbi erant sedētes. et apparuerūt illis dispartite lingue tamq̄z ignis seditq̄z supra singulos eoz et repleti sunt oēs spūsactō. et ceperunt loqui variis linguis prout spūs sanctus dabat eloqui illis. Erant autē in iherl'm habitantes iudei et viri religiosi ex omni natione que sub celo ē. Facta autez hac voce conuenit mltitudo et mēte confusa ē: qm̄ audiebat vnusquisq̄z lingua sua illos loquentes stupebant autem omēs et mirabantur dicentes. Nonne ecce om̄s isti qui loquuntur galilei sūt: Et quō nos audiimus vnusq̄sq̄z linguā n̄ram in qua nati sumus parthi ⁊ medi ⁊ elamite et qui habitant mesopotamiā iudeaz ⁊ capadocia pontuz ⁊ asiam frigiā et pamphiliā egiptum et partes libie que est circa tyrenen: ⁊ aduene romani iudei quoq̄ ⁊ proseliti cretes ⁊ arabes audiimus eos loquentes n̄ris linguis magnalia dei.

Sermo super epistola precedenti. xxviii

Om̄ completerentur dies penthecostes erant omnes discipuli pariter in eodem loco. Ita habetur aduū. ⁊ originaliter Et in hodierno festo misse transūptiue ⁊ lectio-
Johnes Capite. 14.
 naliter venerabilis Beda sup illo verbo Joh. 14. Paraclitus at spūs quem mittet pater in noie meo ille vos docebit omnia. dicit redē. spūs sanctus illustrat cor hominis interius. Vñ etiam b̄tus Gregorius. Nemo docti homini tribuat qd̄ ex ore doctis intelligit. nisi intus sit qui docet doctois lingua inuanuz. exterus laborat. que cū ita se habeant humiliter deprecemur vt spūs sanctus qui vult ⁊ inq̄ntum vult inspirat ad nos dignetur venire et in nobis sordes abluat: ⁊ virtutes infundat. et det nobis ea que ipse scit dicere et intelligere vt sint sibi ad laudem et nobis ad salutem. quod vt facilius impetremus ad mariā virginēz deuote recurram⁹ ⁊ ipam deuote salutemus dicendo Ave maria ⁊c. Vnde in p̄nti sermone tria sunt dicenda. Primo de missione spiritus sancti ⁊ hystoria cū aliquib⁹ q̄stionib⁹. Secdo quare spūs sanctus visus est in triplici specie. scz columbe. flatus ⁊ ignis. Tercio de beatis illis qui se preparent isto tempe ad susceptionē spūs sancti. Quantū ad primum hic querit. Cur non statim deus

Sermo

post ascensionem misit spūsanctuz. ⁊ quare post decem dies mi
sit. Rūdet Elucidarius Primo vt apli ieiunis et oī omibus ad
ad eius aduentum se preparant. Secundo ad designand q spū
sanctum recipiunt efficaciter qui decem precepta seruant. Item se
cundo querit vbi et in quo loco receperunt. Rūdeo in taberna
culo in quo xp̄us cum discipulis suis prius cenauit anteq̄ captus
fuit. Vbi scienduz q̄ hęc domus fuit multipliciter consecrata. Pri
mo in vltima cena xp̄i. Secdo in lotionē pedū discipuloꝝ suoꝝ
Terzio in cōstitutione sacramti eucharistie. Quarto vbi xp̄us ap
paruit discipulis suis in die resurrectionis ianuis clausis et dixit
eis Pax vobis Quinto hodie qn̄ discipuli receperūt ibi spūsanctū
et erant simul in deuotis oī omibus. Vnde dī Actū. 1. Vii erant Cap. 10
omnes vnanimiter pseuerantes in oī omibus cū mulieribus ⁊ ma
ria matre eius ⁊ cognatis quibusdā ihesu fm̄ carnem. Et illud
innuit in verbis premissis cū dicit. Dum complerent dies pen
thecostes ꝛ. Terzio querit hic quot fuerunt in numero Rūdeo
fere centum ⁊ viginti homines. vt habet Actū. 1. Nam duode
cim apostoli ⁊ 72. discipuli ⁊ beata virgo maria et maria mag
dalena. maria Jacobi ⁊ salome ⁊ Johanna vxor rufi: et alie de
uote femine que secute fuerunt ihm̄ et quidā deuoti cognati xp̄i
fm̄ carnem Vnde glo. ibidem dicit. Nullus absens vbi erāt cor
vnum ⁊ animaz vnā hūtes. Vbi notandum q̄ hodie rex celi
et terre decem barones fecit: associatis septuagintaduobus militi
bus quos oēs adeo roborauit q̄ per eos totū munduz subiuga
uit. Duodecim barones sūt duodecim apli. septuagintaduobus mi
lites fuerunt septuagintaduobus discipuli. Vnde Bern. Licet ma
gna ⁊ diuina plane fuerunt miracula que dñs gessit in terris. h̄
tamen vnū est super oīa alia. q̄ in paucis simplicibus hominibus
totum mōm ⁊ oēm sapientie altitudinem subiugauit. Qñtuz
ad scdam partem istius sermonis sciendum q̄ spūsanctus appa
ruit ⁊ visus est in tribus. Primo in specie columbe Luc. 3. Vbi Cap. 3
dicitur q̄ spūsanctus in specie columbe descendit super cristum
baptisatum in signū q̄ qui perdit innocentiam baptismalem p
pātm̄ mortale debet habere ad modū columbe gemitū pro cantu
Debet enī cogitare penitens oēs annos suos in amaritudine aie
sue Juxta illud Hier. 5. Luduz vngenti fac tibi plantū ama
rum. Secundo debet esse sicut columba absq̄ felle malicie eligēs
potius mala sustinere q̄ inferre: qz apud deum non est miser q̄
patitur iniuriam. sed qui facit sicut Hieron. Rusticus est qui facit
rusticitatem. non cui fit Tercio exemplo columbe mōdicare de

Luce. cap. 3. Joannis. 1. 3.
Mathaej. cap. 3.
Marcei. cap. 1.

xxvii

bet in petra Nam petra que non flectit significat xpm precipue
 in statu crucis ubi occidi potuit. h non amitti. In petra hac ni
 dum suu facere debent qui bonam vitam inchoant. Juxta illud.
 Cantic. z. Columba mea in scraminibz petre. petre sunt vulne
 ra xpi in cruce ibi est meritum. Bern. Scio q merita mea no su
 ficiunt Ergo adfidenter quod mihi deest vsurpo mihi ex vulne
 ribus dñi mei ihesu xpi que misericorditer affluunt a sic desunt
 scramina q defluunt. foderunt manus eius a pedes zc. Lancea
 latus eius p foderunt. Et per has rimas hret mihi sugere mel de
 petra. a oleum de saxo durissimo. Secundo apparuit a visus est
 in flatu. et hoc post resurrectionem xpi. **ut habet Johannis.**
 q xps post resurrectionem suam insufflauit in discipulos suos.
 dic. Accipite spm sanctum zc. Guilh. lugd. Ideo sps sanctus vo
 luit per flatu designari: vt ondatur eis q necessariu e flatu
 vite humane. non em potest durare per vnaz horam absqz fla
 tu et aere. tamen absqz cibo a potu pluribz diebus pot durare
 Et dñs omnipotens ordinauit vt aer comunissimu elementu
 esset. Hoc patet. qz homo potest hie terram ppm a ignez pro
 prium: aquam ppm sed non aerem. a si modicu esset de aere a
 deberet vendi esset res preciosior a carior tunc is rebo tempalibo
 Sic etiam anima hois non potest viuere spualiter ad vna hora
 sine grada a caritate et dono sps sancti. Vnde Aug. Vita ame
 me amor est. qui non amat mortuus est. Tercio apparuit et vi
 sus est in linguis igneis sicut dicit hic. Appuerunt eis dispartiti
 te lingue tanqz ignis. Vnde hic querit quare sps sanctus appa
 ruit in linguis igneis. Rñdeo vt apli corde accensi verba ig
 nita haberent a legem ignitam predicarent que est lex amoris
 vt habetur Johani. 15. Hoc est preceptum meum vt diligatis
 inuicem Item queritur quare sps sanctus venit in specie di
 spartitaru linguaz. Rñdetur vt ostenderet discipulis omnia
 linguaz ydeomata loqui a predicare posse a interpretibus no
 egere. Circa qd notandum est q deus ab initio concessit homini
 gratiam lingue cu qua posset loqui vno linguaio inter homi
 nes vt a vnus intelligeret alium plene a pte. Sed antiq pas
 tres scz filij noe abusi sunt beneficio isto volentes edificare post
 diluuium turrim vnam vsqz ad celum propter futu z diluuium
 vt possent sic euadere manu dei. a post plagam ei resistere. Id
 deus confudit linguas oim et diuisit vt vnus non intelligeret
 alium hm q dicit magr in hystoria super Gen. Et hm q dicit
 phus. 3. libro de tribz filijs noe. et adhuc iplo viente nati sut

20. Capite

Johannis Capite. 15.

16. Capite

Sermo

24. milia viroz et centum preter mulieres et pueros qui omnes fecerunt. 72. generationes. quia de iaphet fuerunt. 15. generationes. de cham. 30. de Sem. 27. Ideo deus diuisit labium ipoz quod non erat nisi vnum in septuagintaduas linguas. et post hoc dispersi sunt in vniuersas terras. Nam sem Asiam. Cham africanam. Japhet europam sortitus est. Secundo permansit mundus vsq; in hodiernum diem vt nullus esset in mundo homo purus. qui omnes linguas posset simul intelligere loqui et scire. Sed hodie cupiens deus mdm ad agnitionem sui nois peruenire. misit spiritum sanctum sup duodecim apostulos qui sic locuti sunt vt omnes homines intelligerent suas linguas p illos loquentes. Jo dicit audiebat vnusquisq; sua lingua illos loquentes magnalia dei et hoc necessarium fuit. Nam qui cuiq; dat alicui aliquid offitium oportet etiam qd det ei illud per quod offitium valeat exercere. Sed xps dedit discipulis suis offitium predicandi in omnes gentes et qz hoc facere non poterant sine gratia linguaz. ideo necessarium fuit vt ipsi oem linguam loquerent. Vnde dicit Loquebantur varijs linguis apostoli Sed queritur qm hoc factum sit. Rndetur hodie in die penthecostes. qz vna lingua. scz hebraica vtens ab omnibus hominibus diuersaz linguarum intelligebatur. Vnde dicit hic Audiebat vnusquisq; lingua sua loquentes illos. postmodum vero in terris diuersis ydeomatibus loquebantur nulla creatura docente prout spiritus sanctus dabat eloqui illis. *Matth. cap. decimo. Dicit. 10. Non enim vos estis qui loquimini* Quantum ad tertiam partem istius sermonis est sciendum qd illi sunt beati qui iuxta posse preparauerunt se ad susceptionem spiritus sancti. Et hoc quadruplici ratione. Prima est qz spiritus sanctus facit homines beatum in presenti vita. Vnde psal. *Beatus plus tu. do. de. eius.* Secundo facit homines diuitem in presenti et in futuro. Et hoc probatur. qz quicquid homo exterius in gratia facit totum est ei meritorium. Nam vnus pater noster in gratia apud deum plus valet qm mille extra gratiam. Sicut vna buccella panis data in gratia plus valet qm centum floreni in peccatis. ymo labores manuum suarum erunt eis meritorij qm fideliter laborant pro se vxoribus et pueris suis. Vnde psal. *Labores manuum tua. qz manuum.* Insuper omnia aduersa et infortunia que patienter sustinent erunt eis meritoria Ro. 8. *Sanctus quomaz diligentibus deum omnia coopantur in bonum.* Tertio spiritus sanctus facit homines heredem regni celorum filium dei et coheredem christi apud deum *Si filij et heredes.* Quarto spiritus

Matth. cap. decimo.

Psalm. 147.

Psalm. 127.

Paul. ad Rom. cap. 8.

sanctus facit homines participem omnium bonorum. scilicet orationum
 ieiuniorum: elemosinarum et missarum que fiunt in toto mundo
 Nam iste est articulus fidei sanctorum communione. Pro quo sciē
 dum quod sanctorum communio est bonorum spiritualium per sanctos
 acquisitionum congregatio. unde credenda est sanctorum communio
 in ecclesia. Nam omnes christiani exilentes in gratia et sine pecca
 to mortali participes sunt omnium bonorum que fiunt quotidie in ec
 clesia per quodlibet membrum ecclesie. Sicut si candela accenda
 tur pro aliquo specialiter omnes qui cum eo sunt beneficiū cande
 le percipiunt. nisi in visu impediant scilicet peccati mortalis: quod
 obtenebrat intellectum et infiat affectum. *Psalmus. Particeps sum*
 ego omnium timen. et Et hoc non solum intelligitur in presenti vi
 ta: sed etiam in futura gloria. Unde ex dictis quilibet vestrum
 debet duo documenta elicere. Primum est quod quilibet debet prioris
 suum ex toto corde diligere. quia hic caritas incipit et in celo
 perficitur. Augustinus. Unusquisque in celo tantum diligit proximum
 suum quantum seipsum. Secundum documentum quod quando videt
 vel audit quis aliquod bonum opus a proximo suo fieri hoc de
 bet gaudere. quia hoc bonum opus etiam suum erit in celo. Vnde
 magister sententiarum li. 4. di. 49. Per caritatem que singulis erit
 perfecta: tantum quisque gaudebit de alterius bono quantum gauderet
 si haberet in semetipso. Quinto spiritus sanctus deducet hominem ad
 vitam glorie ad quam non pervenit nisi per gratiam spiritus sancti.
 Augustinus in libro de natura et gratia divina. Gratia sine qua nec in
 fantes nec etate grandes salvi facti sunt non meritis reddit: sed
 gratuite datur propter quod gratia vocatur. et tunc erimus be
 nedicti a christo. *Juxta illud Venite benedicti patris mei et percipite regnum. Mattheus. cap. 25.*

Dominica prima post penthecosten.

Epistola Johannis Apostoli:

Carissimi deus caritas est. In hoc apparuit caritas
 in nobis: quoniam filium suum unigenitum misit deus
 in mundum ut vivamus per eum. In hoc est caritas
 non quasi dilexerimus deum sed quoniam ipse prior dilexit nos
 et misit filium suum pro peccatis nostris. Caris
 simi si deus dilexit nos et nos debemus invicem diligere
 Deum nemo vidit unquam. si diligamus invicem deus in
 nobis manet et caritas eius perfecta est in nobis. In hoc in
 telligimus quoniam in eo manemus et ipse in nobis: quoniam
 de spiritu suo dedit nobis. Et nos vidimus et testificamur

Sermo

quoniam pater misit filium suum saluatorem mundi. quod
quis confessus fuerit quoniam ihesus est filius dei: deus in eo
manet et ipse in deo. Et nunc cognouimus et credimus
caritati quoniam habitat deus in nobis. Deus caritas est: et qui
manet in caritate in deo manet et deus in eo. In hoc perse-
cta est caritas dei in nobis ut fiduciam habeamus in die
iudicii. quia sicut ille est et nos sumus in hoc mundo. Ti-
mor non est in caritate: sed perfecta caritas foris mittit ti-
morem: quoniam timor penam habet. qui autem timet non est per-
fectus in caritate. Nos ergo diligamus deum quoniam deus pri-
or dilexit nos. Siquis dixerit quoniam diligo deum et odit fra-
trem suum mendax est. qui enim non diligit fratrem suum
quem videt. deum quem non videt quem potest diligere. Et
hoc mandatum habemus a deo. ut qui diligit deum dili-
gat et fratrem suum.

Sermo super Epistola precedenti. xxviii

In hoc apparuit caritas dei in nobis et Joha. 4. Cuius hinc
Augustinus nihil predicat dulcius: nihil laudatur vti-
lius quam caritas. Ideo in epistola hodierna Johannes apo-
stolus inuitat nos ad diligendum deum et proximum. sicut diligē-
ter patet in textu epistolae. Unde in presenti sermone tria sunt dice-
nda. Primo de caritate dei. et quomodo diligendus sit. Secundo quomodo
creature dei mouent nos ad diligendum deum et ad bona opera.
Tercio signa amoris et etiam signa odij. Quarto ad primū
sciendum quomodo preciosissimum et utilissimum in hoc mundo munus est
caritas, quia hinc apostolus Caritas nunquam exaudit. quia in morte non
amittitur. Ideo enim ille qui diligit deum in presenti quoniam non vi-
det: multo amplius diliget eum in futuro quoniam videbit faciem ad
faciem. Et qui caritatem seruat deum non potest amittere. Unde
dicit hic Deus caritas est et qui manet in caritate et. Nam qui ca-
ritatem habet est quasi in sinu dei positus. tu de eius sinu non ca-
dere quicquid ibi pateris totum valebit ad salutem. Apertius, Sa-
mus quoniam diligenti deum omnia cooperantur in bonum. Nam
patrem omnipotentem debemus diligere: quoniam ipse prior dilexit
nos et misit filium suum unigenitum in mundum ut viuamus per
christum. Guill. dicit. Non sufficit deo patri pro seruo acquirendo.
mittere seruum suum: sed misit filium suum unigenitum in mundo
qui totus est in maligno positus et est plenus miseria et penuria
Et ad hoc misit eum in mundum ut venditos redimeret et oculos

viuificaret. Bernardus admirans hoc signum dilectionis: ait
 Dñe. quid est homo qz inno. ei aut si. ho. q. reputas euz **D**eni
 qz mittis vnigenitum tuū immitis spm̄ sanctum tuū ⁊ ne quid
 in celestibz vacet mittis ad opera salutis modo etiā beatos illos
 spūs ppter nos in ministerium. **I**tez filius tuus vnigenitus quē
 dedit pater missus in m̄dm nos redimendo plus dilexit nos q̄
 mater puez pprium. qz mater qñqz obliuiscit pueri sui. sed ipse
 nunq̄ obliuiscit nostri. **I**tem mater lactat puez suum cuz lacte
 pprio. sed xp̄us ebat nos cū sanguine et corpore proprio. **I**tem
 dilexit nos plus q̄ vitam suam **Jo. 15.** **M**aiorem caritatem ne
 mo ha. **V**nde hic querit quō deus sit diligendus. **R**espondet
Jo. nyder qz deus diligendus sit sine modo. **I**n ceteris nāqz vir
 tutibz nimietas est viciosa p̄ter q̄ in amore dei. **N**ā nimia cre
 dulitas siue fidelitas habet leuitatem mentis **Ecclia. 19.** qui cito
 credit leuis est corde. nimia spes habet presumptionē. **prover.**
10. Spes impioꝝ peribit **Ecclia. 30.** **M**iserere anime tue placēs
 deo. ⁊ contine et congrega cor tuum in sanctitate eius. **I**usticia
 habet crudelitatem **Cassio.** **N**ostra iusticia sine misericordia non est
 iusticia sed crudelitas. nostra prudentia habet curiositatem **Ro.**
12. **N**on plus sapere q̄ oportet sapere. **N**ostra abstinentia caus
 fat debilitatem ⁊ abbreviat vitam **Dugo.** **Q**ui carnē suā plus
 q̄ debet affligit animā suam occidit. sed si plus q̄ oportet reli
 quit hostem nutrit. **S**ic ergo nutrienda est caro vt seruiat. ⁊ sic
 domanda vt non superbiat. sic caritas non potest esse nocua.
 quia tenemur deum diligere ex toto corde. ex tota anima. et ex
 totis viribz. **E**t quanto plus quis hic diligit deum: tanto clari
 us in celo videbit. **E**xempluz de virgine illa cuius cor nimio a
 more scissum est. quere in proptua. c. 4. **¶** **Q**uanti 3 ad scdam
 partem sermonis sciendum qz deus non solū amat sed vult as
 mari ab alio **D**e quo mirat **Aug. dicens.** **D**ñe: quid sum ego
 vt amore tuo tenear et nisi hoc faciam irasceris mihi. **I**mo qd
 plus est deus rogat omnes hoies mediātibz omnibz creaturis
 vt eum ament. **V**nde etiam **Aug.** **D**ñe celum et terra clamant
 ad me ⁊ omnia que in eis sunt dicunt mihi vndiqz vt te amem
Vnde **Dugo libro. 2. de archa noe.** **O**mnis creatura loquitur
 nobis tribz modis. prima vox dicit accipe. secunda redde. ter
 tia fuge. hoc est dicere. accipe beneficiū. redde debitum. fuge sup
 plitium. prima vox est famulantis. secunda ammonentis. tercia
 cōmimantis. vox famulantis sunt celum ⁊ terra ⁊ omnia elem̄ta

Sermo

Nam celum dicit. Ego ministro tibi lucem in die ut vigiles. te nebras in nocte ut pauses. Aer dicit. vitalem prebeo tibi flatum et omne genus animi ad obsequium tuum mitto. Aqua dicit. Potum tibi prebeo. sordes purgo. arenia rigo et diuersa genera piscium ad esum tibi ministra. Terra dicit. ego te porto. nutrio vno letifico. Unde Hugo in libro de arra anime. Homo respice mundum istum. omnis naturalis creatura ad hunc finem cursum suum dirigit ut tuis utilitatibus deseruiat. tuis delectationibus occurrat. Celum tibi deseruiat per suum motum. Lumina celi per suum influxum. Sol creat tibi diem. luna illuminat tibi noctem. ignis temperat tibi aeris frigiditatem. aqua mundat tibi fetorem et mitigat litis ardozem et secundat terre rigorem. Terra vero sustentat sua soliditate. recreat sua fecunditate. delectat sua amenitate. Ecce quomodo omnis creatura cursum suum dirigit ut tuis utilitatibus deseruiat. vox ammonentis est mundus que dicit. video homo quanto amauit te amore. qui pro te fecit me. seruius tibi qui factus sum propter te ut et tu seruias illi qui me propter te et te propter se fecit. Si sentis beneficiis redde debitum. accipe benignitatem redde caritatem et hoc exigit a te. Causa autem quare deus a nobis amari voluit est libertas sua scilicet ut habeat occasionem glorificandi nos. psal. Nimis honorati sunt amici tui deus. Item vox comminantis malum sunt ipsa elementa. Primo igitur ignis dicit peccatori obstinato nolenti penitere. a me comburens. Infernus dicit a me deglutieris. Item hic diligenter considerandum est quod corpus et membra corporis instruunt hominem qualiter homo exterius et interius debet se regere et habere: ut scilicet possit deo placere et saluus fieri. Primo pedes nos instruunt in hoc quod solis planetis terram tangunt. in quo ostendit quod non debemus amare terrena nisi quantum ad necessitates ut scilicet tantum sufficiat nobis de illis quantum necessarium est ad sustentationem. **T**hi. primo habentes abimenta et quibus tegamur hiis contenti. **2.** **Q**uoniam puer bio. 2. 30. **Q**uiditas et paupertates ne dede. **2.** **S**ecundo manus eius instruunt nos in hoc quod frequentiori lotionem indigent ad suam munditiam. quod singulis diebus oportet eas leuari. In quo ostendit quod frequenter per attritiones cogitationes verba et opera nostra leuari debemus si volumus esse mundi. et signanter de sero debemus etiam antequam ponamus nos dormire ad lectum. **J**uxta exemplum **D**avid in psal. **L**auabo per linguam. **2.** et statim ignoscit de

us homini peccata sua **Ezech. 14.** In quacūq; hora ingemuerit peccator saluus erit. et de mane debet deo offerre omnia opera sua et labores suos **Greg. in moral.** Omne bonū quod agimus p̄ intentionem semp̄ ad cœlestia leuemus **Dumb.** Quotidie mane surgentes cuncta deo que facturi estis offeratis etc. **¶** Quinto die cōuocatis cogitationibus et operibus illo die cōmissis vobismetipsis capitulum teneatis. **¶** Tertio os instruit nos in hoc q̄ vnicūq; os habemus et duos oculos et duas aures in quo monemur ad moderantiam in verbis. **¶** Vñ sapiens. **¶** A natura duas aures et vnū os accepimus eo q̄ plus audias q̄ loquaris **Prover. 10.** Qui moderat labia sua prudentissimus ē. In hoc autē q̄ os hominis parū est nullam em̄ animal magni capitis vel corporis s̄m̄ **Aristo.** ita paruum os habet a natura s̄m̄ q̄ntitatez corpis: sicut homo. In hoc monemur ad temperantiam cibi et potus. **¶** **Duogo de sancto vic.** Parca enim vita occidit vicia. libidinem extinguunt animus roborat mentem ad cœlestia eleuat. **¶** Quarto lingua nos instruit. in hoc q̄ semper est in humido. docemur q̄ de facili labitur homo. facilius em̄ cadit homo q̄n̄ vie sunt humide q̄ quando sunt sicca **Eccia. 14.** Beatus v̄r qui non est lapsus verbo in ore suo. In hoc q̄ lingua habet duas clausuras. on̄ dicit q̄ valde nocua est: nisi aliquāter refrenetur quia leones et animalia ferociora solent includi propter eoz nocuitatem. sic et lingua inclusa est **Johān. 4.** Omnis natura bestiarū et volucrum et serpentum et ceteroz animalium domat̄ et domata ē a natura humana. linguam autē nullus hoim̄ domare potuit. **¶** Unde **Cato** Virtutem primā puta compescere linguam **¶** Quinto aures non instrunt. In hoc q̄ aperte sunt, in quo ostendit nobis q̄ quilibet homo debet esse paratior ad audiendum q̄ ad loquendum **¶** **Juxta illud Jacobi. 1.** Sit autē omnis homo velox ad audiendū etc. In hoc autē q̄ aures hominis sunt minores q̄ brutoz ostenditur nobis q̄ non debemus aures nostras accommodare indifferenter omnibus sermonibus siue bonis siue malis. sed solū bonis et edificatōis **Eccia. 25.** Sepi aures tuas spinis et noli audire linguam neq̄. **¶** Unde etiā **Ap̄lus.** Corumpunt mores bonos colloquia praua. **¶** Sexto oculi instrunt nos in hoc q̄ duo sunt, scz vnus dexter et vnus sinister. **¶** Docemur per hoc q̄ oculos nostri cordis debeamus habere non solum ad prosperitatez que p̄ dextrum significatur, sed etiā ad aduersitatem ne absorbeamur a pusillanimitate, qui vero ē in prosperitate: timere debet

Sermo

aduersitatem ne in superbiam eleuetur **Ecclia. 7.** In die bonorum immemor sis malorum & in die mala. **Ecclia.** Non sic fecit ille diues de quo **Luc. 13.** qui dixit aia mea habes multa bona posita in annos etc. **Septimo** instrumur in hoc quod non habemus nisi unum caput. & duas manus et duos pedes. & significat quod in corpore cuiuslibet congregationis debet esse unus prelatus principalis. alias ibi pax non erit: siue hoc fuerit in domibus spiritualium siue secularium. **Octauo** instrumur in hoc quod rectitudo corporis monet nos ad rectitudinem animi **Aug.** super **genesim.** Omnium animalium corpora siue que in terris siue que in aquis uiuunt inclinata sunt. et solum erectum est hominis corpus. in quo figuratur est quod mens nostra in internis recta esse debet. **Bernardus.** Noli querere & sapere que sunt super terram. Rectitudo anime est desiderare et meditari que sursum sunt. **Nono** amor membrorum ad inuicem in corpore uno. omnia ostendunt amorem ut diligamus inuicem. **Applius.** Si quod patitur unum membrum contempnit omnia membra. Amorem proximi debemus factis ostendere **Pieroni.** Vult enim deus ut unusquisque alterius angustias ut proprias sentiat. & quomodo sibi si in tali tribulatione esset subuenire cuperet: ita ipse alteri propter deum subuenire proponat. **Quantum** ad tertiam partem huius sermonis sciendum quod tria sunt signa per que quis cognoscere poterit an deum diligat. **Primum** est si quis sepe cogitat de deo et etiam libenter audit loqui & solite facit omnia in quibus se deo posse existimat contempnere. **Greg.** Probatio dilectionis exhibitio est operis. **Secundum** signum est obseruantia preceptorum dei **Johan. 13.** Qui audit mandata mea et seruat ea. ille est qui diligit me. **Aug.** Intus diligimus deum in quantum mandata eius seruamus. nec plus nec minus. **Idem** intelligendum est de votis spontaneis que obligant cum preceptis. **Tertium** signum est diligere proximum sicut teipsum. unde subdit in epistola. Qui non diligit fratrem suum quem videt. deum quem non videt quomodo potest diligere. **Et hoc** mandatum habemus a deo ut qui diligit deum diligat & fratrem suum. Ratio huius est. quia dilectio dei includit in se dilectionem proximi. **Augustinus** Omnis homo in quantum homo diligendus est propter deum deus autem propter seipsum. **Unde** **Dumb.** super regulam **augustinum** Solet se deus habere ad homines sicut se habet homo ad fratrem suum

Unica secunda post penthecosten
Epistola Johannis Apostoli. in 1^a Epistola. Capi. 3.

Carissimi Nolite mirari si odit vos mundus. Nos scimus quoniam translati sumus de morte ad vitam quoniam diligimus fratres. qui non diligit manet in morte. Omnis enim qui odit fratrem suum homicida est. Et satis quoniam omnis homicida non habet vitam eternam in se manentem. In hoc cognouimus caritatem dei, quoniam sicut ille pro nobis animam suam posuit. et nos debemus pro fratribus animas ponere. Qui enim habuerit substantiam huius mundi et viderit fratrem suum necessitatem patientem et clauerit viscera sua ab eo quomodo caritas dei manet in eo. Si uero mei non diligamus uerbo neque lingua sed opere et caritate.

Sermo super Epistola precedenti. xxix.

Nolite mirari etc. In euangelio hodierno agitur de cena cum discipulis. Homo quidam fecit cenam magnam ad quam cenam peruenit per caritatem. Ideo Johannes in epla precedentis dominice inuitat nos ad dilectionem dei. et in epla hodierna inuitat nos ad dilectionem proximi dicens. Nolite mirari si odit vos mundus. Glosa. Dilectionem habete: nec propter mundi odium uel persecutionem dimittite. quia temptationibus probamur sicut aurum in igne. ergo dicit. Nolite mirari. **U**n in presenti sermone tria sunt dicenda que tanguntur in epistola. **P**rimo de odio mundi. **S**ecundo de inuidia proximi. **T**ercio de subuentione proximi cum uno exemplo. **Q**uantum ad primum sciendum quod boni non debent mirari si mundus eos odit. **R**atio huius est quia odit christum. **J**ohannis. 15. **S**i mundus uos odit scitote quia me peiorem uobis odio habuit. **A**ugustinus **M**agna consolatio est membris ex capite. **M**at. 23. **N**on est discipulus super magistrum. nec seruus maior domino suo. **J**ohannis. 15. **S**i me persecuti sunt et uos persequentur. **E**t quod grauius est sine causa christum odierunt. **U**nde dicit in psal. **O**dio habuerunt me gratis. **S**ic adhuc multi faciunt qui prelatos odio habent. quia ueritatem predicant et eos pro excessibus suis corripunt. **U**nde eos potius amare debent. et tales similes sunt iudeis qui christum habuerunt et sibi mala pro bono reddiderunt. **U**nde

Joan. 15.
Matthaei Capi. 23. Lucce. cap. 6.
et Joani. Epistola 13. et 15.

Sermo

Psalm. Sexagesimo octavo

Eccl. xij. cap. 14.

Michae. Vj. Cap.

Leuit. vno. 23. Cap.

Unde dicit in psal. Deleantur de libro viventium. Unde hic querit que sunt cause quare mali odiunt bonos. Rñdetur qd h fit pñcipaliter tribus de causis. Prima causa est dissimilitudo. Sicut similitudo est causa amicitie et dilectionis: sic dissimilitudo et defermitas est causa odij. Nam videmus qd illi qui sunt magis similes in facie vel in complexione vel etiam in sanguine vel natura magis afficiunt ad se invicem et magis mutuo se diligunt. Et illa est causa quare inter ludentes quos aliquis videt primo aspectu afficitur magis ad unum qm ad alium. et potius vult qd ille lueretur plus qm alius. Ideo est similitudo causa amoris et favoris. Unde Eccl. 13. Omne animal diligit sibi simile. Secunda causa est: quia homines mundi qui mali sunt seipos odio habent. ~~Eccl. 13.~~ Qui sibi nequaz est cui bonus erit. qd aut mali seipos odio habent: patet ex hoc. qz amant vicia. et qui amat vicia odit animaz suam. nonne ille odit abum qui amat maluz eius. ergo odit seipsum qui amat vicium ppum quod est contra deum et salutem ppam. Insuper mali odiunt meliores amicos. quos hnt. Unde Michae. Inimici hominis domestici eius. Nonne odit usurarius illos quos magis amare debuit scz vxores filios et filias dum eos strangulat faciendo eos sentire peccato. Sic etiam qui pucros educat in delicijs et in superbia. Vñ peruat eos eternis gaudijs. Tercia causa est. quia boni cu opibus suis et virtutibus testimoniu phibent de malis huius mundi: quia opera eius mala sunt. Opera enim xpi scz humilitas ipius ostendit superbiam mundi esse detestabilem et sic de alijs virtutibus xpi. Sic et nunc bonoz hominuz opera et exercitia: ostendunt opera mundi. i. maloz hominuz esse prava et testif. cantur contra eos facta: licet taceant verbis. Largas bonoz quo ad pauperes testif. cantur contra paritatem diuitum. humilitas contra superbiam. patientia contra impatientiam. veritas contra mendacitatem. caritas contra crudelitatem. dilectio contra inuidiam. abstinentia contra gulam. Item notandum qd licet mali odio haberi debeant. tamen eos diligere debemus ppter tria. Primo ppter deum. quia quis iam in gratia non sunt: nec filij dei sunt, tñ adhu in tali statu pnt conuerti ad deum et filij dei fieri et saluari. Secundo ppter nosipos quia purgant nos a pctis nostris et augmentant nobis gaudia eterna. Tercio propter ipsos quia qui infirmi sunt magis indigent. Deutro. 23. Non ab hominibus ydumeum. id est peccatorem propter fragilitatem quia frater tuus est.

xxxix

Queritur an peccatum sit velle hominibus placere. Respondetur
 quod propter caritatem nutriendam ut eis quis spiritualiter profice-
 re possit laudabile est. 1. Cor. 1. Omnibus per omnia. sed propter
 inanem gloriam vel propter lucrum vel in malis est peccatum.
 Psal. Deus dissipavit ossa eorum qui hominibus placent. confusi
 sunt quoniam speravit eos. ad Gall. Si adhuc hominibus placere
 cristi seruus non essem. **Quantum ad secundam partem dicitur**
hic. Omnis qui odit fratrem suum homicida est seorsum superius Sap.
16. Gladius eorum intret in corda eorum Aug. Qui alteri nocere
 desiderat similis est illi qui gladio se transuerberat ut tunicam
 alterius scindat. Ergo odium in corde est sicut vermis in ligno
 rabigo in ferro. tinea in panno. Nam sicut ista rodunt proprium
 subiectum et consumunt prius quam alia. sic invidia rodit inuidum
 prius. et plus invidus nocet sibi quam alijs. **Unde hic querit utrum**
invidia sit peccatum mortale. Respondetur quod triplex est inui-
dia. Prima que provenit ex natura. sic ut quidam ex natura sunt
invidi et hoc non est peccatum quia nullomodo est in potestate
nostra Aristoteles. 3. ethicorum. In desiderijs pauci peccant. ergo
primis motibus sic naturaliter incidentibus immediate et sine
morâ resistendum est: et tunc non nocet. Gregorius Temptatio
cui non consentitur non est peccatum: sed est materia exercitii
de virtutibus. Alia invidia est venialis cum quis tristatur de for-
tunio vel felicitate proximi tamen non est cum plena deliberatione
et sic est solummodo veniale peccatum. hoc patet quia quoniam eius
ratio est serena optat et fauet sibi omne bonum. Tercia invidia est
cum quis dolet de bono alterius ex odio deliberato ut quod eum ex-
cedit in talibus bonis. id est in sapientia siue in rebus temporalibus siue in
fauore hominum siue quia amplioris gloriam habet excellentissimam
et sic est peccatum mortale et in hoc consistit proprie invidia. et istud semper
est malum quod dolet de quo gaudendum est seorsum de bono proximi. Quod
sciendum quod invidia facit hominem penitus infelicem. et hoc probatur
quia invidus de bonis aliorum affligitur. et de bonis proximorum dete-
rioratur et de sanitate aliorum infirmatur et de vita moritur. Ipse
enim se amittere putat quicquid alij lucrant. Et sicut deum di-
ligentibus omnia cooperantur in bonum. sic infelicis invidus omnia co-
operantur in malum que audit vel videt. si sint bona tristatur. si
sint mala letatur et sic demeret Seneca. Quia invidi oculos et au-
res habent in omnibus civitatibus ut de singulis prosperitatibus hominum
torquent. nam quanta felicitas sunt gaudia tanti invidorum sunt gemitus

Ad Gal. capi. 3.

Sermo

Notandum q̄ albertus in tractatu de virtutibz sic dicit. Argu-
mentum verissime caritatis ad proximū sunt vere condolere taz
amico q̄ inimico in qualicunq; aduersitate ⁊ ex toto corde gau-
dere de omni prosperitate. que duo verissima etiam sunt argu-
menta odij. cum videlicet de proximo suo cogitat cum tristitia
vel q̄n ipsum videt in amaritudine cum de ipso loquitur. vel
etiam audit loqui. Item cum om̄en ipsius impedit diminit et
peruertit. sed mirabile est q̄ vnq; aliquis sibi deferenda carita-
te applaudit qui h̄c signa in corde gerit. Multis autē videtur
sufficere si cupiant proximis salutem eternam quā dare nec au-
ferre possunt. quam bene optarent iudeis vel paganis nec me-
mores esse volunt q̄ dñs posuit animaz suam pro inimicis. In
hoc dedit nobis exemplum vt non tm̄ res tempales sed etiam
animaz ponere debeamus tempe necessitatis pro fratn̄bz xp̄ia-
nis. et maxime prelati ad hoc tenentur Johani. 10. Bonus pas-
stor animaz suam dat pro ouibz suis. **Quantum ad terciā par-**
tem huius sermonis dicit hic. Qui habuerit substantiam huius
mundi ꝛc. In ista parte vltima istius sermonis docet nos ap̄lus
opera caritatis exhibere proximis indigentibz. P̄n Guill. hug.
dicit q̄ diuina res ē scire pau peres xp̄ianos fratres suos si in-
digeant dono vel mutuo eoz sicut iudei iudeos. nullus em̄ in-
uenitur iudeus publice mendicans quin alieui sibi subueniant.
Sed inter xp̄ianos sunt multi mendici penuriā sustinentes. pau-
ci sunt qui ipsis misericorditer subueniunt. Ex quibz verbis pa-
tet q̄ pauci sunt qui h̄nt veram caritatem dei patris in se manē-
tem. Vnde hic querit vtꝛ elemosinam dare sit in precepto Re-
spondetur s̄m Tho. 2. 2. q. 33. arti. q. sic. Obmittens autē eter-
naliter punietur vt patet Mat. 25. **Ite maledicti ꝛc.** Et hoc est
intelligendum s̄m q̄ recta ratio requirit s̄m quaz considerandū
est aliq̄d ex pte dātis. scz id qd̄ est in elemosinis erogand. aut
sit ei necessarium vel supfluum non solum respectu suū ipsius sed
respectu alioꝝ quoz cura sibi incumbit. quia plus oportet q̄
vnusquisq; suis ⁊ sibi provideat ⁊ de residuo pauperibz subue-
niat. Ex parte recipientis requirit q̄ habeat necessitatez alioq̄n
non esset ratio quare ei elemosina daret. Vnde dicit in decretis
Pauperibz non potentibus laborare subueniendum est. nō autē
omnis necessitas obligat ad preceptum. sed illa sine qua quis su-
stentari non pōt ⁊ tunc locū habet qd̄ Amb. dicit. **Paste fame**
morientem. si non paup̄i occidisti. sic em̄ dare elemosinam ei
qui est in extrema necessitate cadit sub p̄cepto. Alias autē dare

elemosinam est de consilio: sicut de quolibz meliori dant assilia
 Circa iam dicta sciendum qd supflua de necessitate precepti sunt
 eroganda pauperibus. Hoc aut sic probat. quia licet temporalia
 sunt habentium siue possidentiu ea qntum ad proprietatem. tam
 etiam sunt alioz quantuz ad vsum scz illoz qui ex eis sustenta
 ri possunt. **Cris** super **Mat.** Non propter hoc diuitias accepisti
 vt in lasciuia consumas sed in elemosinam expendas. que enim
 habes paupz sunt. sed tibi tradita sunt si ex laboribus iustis et
 hereditate paterna possessor factus es. **Vnde etia Basilus:** Cur
 tu habuudas. ille vero mendicat nisi vt tu bone dispensatōis
 meritum assequaris. Ille vero patientie meritis decoret. **Fames**
 licet panis est que tu tenes. nudi tunica quaz tu in conclau ser
 uas. calcei discalceati qui penes te marcescunt. **Icaro** tot inius
 rias comittis quot dare vales a non facis. **Vnde hic** queritur
 que bona temporalia sunt superflua. **Rndet** quidam doctor. qd e
 vltra necessitatem honesti status persone. **Primo** ad necessitatez
 persone illa solum ptinent que sufficiunt ad sustentandū vitam
 eius corporalem sū complexionem. scz qd rationabiliter possit
 vires anime a corporis exercere. **Secundo** ad necessitate honesti
 status pertinent ille diuitie quibz opationes illi statui annexas
 rationabiliter pot exercere. vt ad villicum requirit aratrum ad
 militem equus. **Tercio** ad status honestatem requirunt illa bona
 temporalia quibz indiget homo ad exercenduz opera scientiaruz
 et virtutum suo statui annexa. **Et** dicit honestas quasi honoz
 status. **Homo** aut solūmodo virtuosus dicitur qui est deditus
 virtuti. **Etiam** honestas consistit in multa familia supellectili a ve
 stimentis. et quicquid vltra illa tria habet superfluum est a pau
 perum. **Sed** diceret aliquis. habeo pueros a amicos adu quibz
 subuenire oportet non tm mihi. **Rndet** idem. nam tibi et filiis
 tuis providere debes sū illa tria iam dicta. **Sed** dicens. solus
 sum et timeo deficere propter futuros defectus. **Rndet** idem. tibi
 debes qntum sufficit non ad modicu tempus sed ad honestā vi
 tam duendam ad diem vel ad annū nisi esses talis qd annuales
 fructus haberes tunc reseruare posses qntuz sufficeres ad annū
Si aut aliquid superest: indigentibus est distribuendum **Hec** ille.
Vnde dicit **Aug.** Omnia bona sua dedit deus duobz hominibus
 diuitibus terrena pauperibus celestia. sed deus vt runq saluare co
 stituit: vt sic diuites sua hereditate colloent pauperes. et vter
 qd p aliu colloet. **Hec** ille. qd aut diuites qd hic hnt supflua gra
 uiter peccant nō subueniēdo paupibus. ostendit in decretis. vbi dī

Sermo

Non minus p̄m̄ est auferre h̄m̄ q̄ negare indigentē, Itē notandum hic q̄ qui e' elemosinā acēpturus attendat si indigeat: alioquin rapinam cōmittit. **Dero.** Monachē si eges ⁊ acēpis das postq̄ acēpis. si autē non eges ⁊ acēpis rapis. Itē q̄ ritur vtz licitū sit diuitibz per sanos homines facere pegrinationes cū elemosina. **R̄ndetur** q̄ non licet. hoc sic probat. quia hoc votum est in p̄iuditiū paupezz quibz debet de iure elemosina ⁊ qui laborare non p̄nt. sed ille diues per se habet promptas pecunias seu alia bona. ⁊ ille sanus ⁊ fortis homo potest per labores suos acquirere sibi necessaria p̄ aliam viam. **V̄n** dicitur in decretis. Non licet homini sano mendicare. nec homines tenentur ei dare elemosinas suas sed d̄nt dare infirmis: pauperibus, debilibz clericis ⁊ religiosis qui fideliter seruiūt deo in septēz horis p̄soluendis. in missis legendis. in sermonibz ⁊ cōfessionibus audiendis. **V̄nde** d̄r in decretis. **B̄n̄f̄itium** est maxime danduz hiis qui in ecclesia vigilant ⁊ deo seruiunt. **Ultimo** nota exemplum quōd mali in p̄nti odiunt et persequunt bonos ⁊ innocentes. **V̄nde** Jo. nyder refert q̄ fuit quidam predicator sacerdos graciosus in ecclesia collegiata ebrūensi qui p̄ verbum dei. q̄d seminauit graciosē cū sanctitate vite qua se virtutū speculaz exhibuerat multoz animas sua exemplo lucrificat creatori ⁊ exinde fauorem magnū a p̄lo acquisiuit. **Sed** contrario a clericis qui contra fratres esse debuerant in eadem ecclesia odium magnū incurrit. sua em̄ compatione maloz clericoz vita sordebat qui cum in aperto virum p̄sequi non audebant: nec eū suo spoliari b̄n̄f̄itio ⁊ honore: ypocrite cōtra eum nephandissimū mendaciū confingerunt. nam occulta clauē vnā meretricem ad cameraz viri procurauerūt ⁊ eo absente intromiserunt. eidem meretrici p̄cium promiserūt vt camera ab intra accenderet igne. **Et** pro adiutorio de camera ad stratas clamaret. ita per ordinēz factum est. nam q̄n meretrix in camera iam accensa clamauit: occurrebat secularium multitudo. **Cum** igit̄ in camera vidissent meretricem statim bona fama viri demigrata ē. ⁊ ita de loco oportuit recedere innocentem. **Tandem** transactis pluribz diebz p̄ncipalis actōe huius nequicie a deo grauiter punitus est. nā incurrit infirmitatem grauissimā ⁊ cōfessus est illam nequiciā suam quā confingerunt cōtra illum bonū hominez ex odio magno q̄d contra eum conceperūt. quia alias non potuerunt eum d̄sfamare. ⁊ confessōe noluit eum absoluerē nec cōmunicare sacramento euāharistie nisi famaz boni viri restitueret. **V̄nde** auocatis testibus

fideli dignis in confuſionem ſuam ⁊ ſuoz ne in eternum puniret
 conſeſſus eſt ille nequaz malitiam ſuam ⁊ ordinez proditionis
 preſate. Sicq; innocens iſte ſamaz ſuam recuperavit. qz deus fi-
 naliter non dereliquit ſuos ſed eis miſericorditer ſuccurrit. Vñ
 de hoc dicit in pſal. Nunq; vidi iuſtum derelictum ꝛc. Vñ apls
 per infamiam ⁊ bonam ſamaz oportet nos intrare in regnũ dei
 Ad quod nos perducatur ꝛc.

Dñica tertia poſt penhecoſten

Epistoſa Petri Apoſtoli. *in prima epiſtola. capi. V*

Quissimi humiliamini ſub potẽti manu dei vt vos exaltet in tempore viſitationis oẽm ſolitudinez
 veſtraz proidentes in eum qm̄ ipſi cura ẽ de vo-
 bis. Sobrii eſtote ⁊ vigilate quia aduerſarius veſter dy-
 abolus tanq; leo rugiens circuit querens quem deuoret
 Cui reſiſtite fortes in fide: ſcientes eandem paſſionez ei q
 in mundo eſt veſtre fraternitati fieri. Deus autez omnis
 gracie qui vocavit vos in eternam gloziam ſuam. iſto
 ihesu modicu paſſos: ipſe p̄ſidet ⁊ confirmabit ſolidabit
 qz. ipſi gloria et imperium in ſecula ſeculozũ Amen.

Sermo ſuper Epistoſa precedenti. xxx.

Humiliamini ſub potẽti manu dei vt vos exaltet in die
 viſitationis. prima Petri. In verbis premiſſis bea-
 tus petrus aplus monet omnes hoies ad ſubiectionez
 dei dicens. Humiliamini ſub potẽti manu dei ꝛc. Vñ in pre-
 ſenti ſermone tria ſunt dicenda. Primo de humilitate hominis.
 Secundo quare debemus reſiſtere temptationibus. Tercio quõ
 debemus proijcere ſolitudinẽ noſtram in deum. Quantũ ad
ad primũ dicit Guill. Valde neceſſarium eſt homini ſub potẽti
 manu dei humiliari. Primo qz homo non poteſt effugere neq;
 euadere manu eius. Vnde dicit in pſal. Quo ibo a ſpiritu tuo.
 et quo a fa. tua ſu. Et ecce Job. Deus cuius ire nemo reſiſtere
 põt. Secundo qz in humilitate inuenit miſericordia dei Sap. 6
 Ex igno conceditur miſer̄dia dei. potentes aut potenter tor̄ta
 patientur. Tercio quia ſine humilitate nemo ſaluat Math. 18
 Niſi conuerſi fueritis ⁊ efficiamini ſicut paruulus iſte nõ intra-
 bitis in regnum celoꝝ. et etiam qz in humilitate nemo dñabi-
 tur Bernardus. Laudabilis virtus virginitas. ſed magis hu-
 militas neceſſaria. Illa em̄ conſulitur. iſta precepit. ad illam in-
 uitamur. ad iſtaz cogimur. Poſteſt em̄ aliquis ſine virginitate

*ſalmo: cxxxviii
 Job. Capite Nono*

Capite. decimo. ſexto.

Sermo

saluari: sine humilitate nullus. Greg. 8. libro moral. Quisquis enim nunc sponte se non humiliat nequaquam hunc sequens gloria exaltat. Et ite Bernardus. Per humilitatem ascendas ad sublimitatem. quia hec est via et non alia propter ipsam. qui aliter vadit potius cadit quam ascendit. quia sola est humilitas que exaltat sola que ducit ad vitam. Unde Augustinus de ver. do. Vis capere celsitudinem dei cape prius humilitatem dei dignare humilis esse propter te. ysidorus. Descende ut ascendas. humilia te ut exaltaris. Unde hic querit utrum superbia sit peccatum mortale? Respondetur secundum sanctum Thomam. 2. 2. q. 171. Superbia consistit in hoc quod aliquis extollat se super illud quod est sibi preceptum siue preceptum a diuina regula. Contra quod dicit apostolus. 1. Cor. 3. Nos autem non in immensum gloriatur: sed secundum mensuram quam nobis mensus est deus. Et ideo dicit Eccle. 10. Initium superbi hominis est apostotari a deo. In hoc enim radix superbie considerat quod homo non subditur deo nec regulis ipsius. Notandum autem quod non est subiucendo habetur in ratione peccati mortalis. Quia superbia secundum genus suum mortale peccatum est sicut in aliis peccatis que ex suo genere mortalia sunt. sicut inuidia luxuria etc. Sed sunt aliqui motus qui sunt peccata venialia propter eorum imperfectionem qui scilicet preueniunt iudicium rationis et sunt preter eius sensum. Sic etiam circa superbiam accidit quod aliqui motus superbie sunt peccata venialia dum eis homo non consentit. Quantum ad sollicitudinem dicit hic beatus Petrus omnem sollicitudinem vestram proicientes in eum quoniam ipsi cura est de vobis. Unde hic querit utrum sollicitum sit homini christiano sollicitudinem gerere. Respondetur secundum sanctum Thomam. 2. 2. q. 171. Sollicitudo temporalium potest esse illicita dupliciter. Uno modo propter superfluum studium quod apponitur ad temporalia procuranda. propter quod homo a spiritualibus quibus specialiter seruire debet retrahitur. Et ideo dicit Augustinus. Quod sollicitudo seculi suffocat verbum dei. Secundo ex parte timoris superflui. quoniam scilicet aliquis non faciendo quod debet sibi timet ne temporalia deficiant. quod dominus reprehendit in euangelio Mat. 6. di. Nonne anima plus est quam ecta. et corpus plus quam vestimentum. Glosa. Si deus dedit nobis maiora. scilicet corpus et animam ergo etiam dabit minora. Unde dicitur in psal. Nunquam vidi iustum derelictum. nec semen etc. Sequitur. quoniam ipsi cura est de vobis. Notandum quod cura provisionis nostre dupliciter pertinet ad deum. scilicet a iure paternitatis et dominij. Primo enim de iure naturali ad patrem pertinet filiis providere nisi culpa hoc impedit

Ecclesiasticus 10. cap. 7

Beatus Petrus in prima epistola
Capite quinto

Lucas 8. cap.

Matheus 6. cap.

Psalmus 36

XXX

Mat. 6. Sit enim pater vester quia hijs omnibz indigetis. In
 fidelis em esset pater ille qui suphabundaret et filios pmitteret
 fame mori. sed deus est pius pr qui vult nobis fideliter puidere
 si ipsum dilexerimus et timuerimus. **Pr** dicit in psal. **Quo** mi
 seretur pater filioz: misertus est dñs timentibz se. **Secundo** ra
 tione dominij quia ad dñm pertinet necessaria prouidere hijs q
 sibi seruiunt. Serui em est cogitare et dil gentiam facere vt vo
 luntatez dñi sui impleat, et domini est cogitare vt seruus nece
 sitatez habeat. **Vnde** xps dicit omnibz seruitozibus suis vt ha
 betur **Mat. 6.** Primu querite regnu dei et iusticiam eius. et hxc
 omnia adijcient vobis. **Quantu** ad tercia ptem istius ser
 monis dicit hic. **Vigilate** qz aduersarius vester dyabolus vi
 gilat. vnde dyabolus tanq leo rugit. In quibz verbis hortat
 nos apus ad resistenduz fortiter temptationibz dyaboli dices
Aduersarius vester tanq leo rugiens circuit querens quez de
 nozet. cui resistite fortes in fide. **Vnde** hic querit vtz demoes
 possunt hoies temptare qñ volunt. Respondet cassianus in col
 lationibus patz q non nisi deus permittit et qntum deus per
 mittit. **Apus** prima **Coz. 10.** Fidelis deus qui non patiet vos
 temptari supra id quod potestis. **Augustinus** super psal. **Pliez**
 qz inimicus vult nocere et non potest. qz potestas eius e sub po
 testate dei. nam si tm posset nocere quantum vellet: aliquis in
 stoiz non remaneret. **Vnde** etiam ysidorus. **Non** amplius ele
 ctos dyabolus q eius voluntas permittit temptat. **Doc** ptz in
 Job quez dyabolus non potuit temptare non licenciatus. **Itē**
 patet **Mat. 5.** vbi demones expulsi ex homine obsesso non po
 tuerunt intrare porcos nisi xpo permitte. **Secundo** querit
 vtz demon semel de vno vidus itez temptat hominem. **Res**
 spondet **Tho.** **Quidaz** dicunt q semel superatus nunq de cete
 ro temptare pot aliquem de eodem vicio. Sed alij dicunt q po
 test aliu hoiem temptare: sed non eundez. et hoc est magis pro
 babile. **Tercio** querit vtz inter eos sit malicie differentia. **Re**
 spondet **Cassianus** q de quolibet choro plures ceciderunt. **Vñ**
 sicut bom angeli in bonis exercicijs se exercent. sic per oppositu
 mali angeli in malis exercicijs se exercent vnus est peior altero
 quia angeli de primo choro sunt mali. et de secundo peiores. et
 sic consequenter de alijs **Ideo** aliqui vocant primipatus. aliqui
 potestates etc. **Quarto** querit vtrum dyabolus inhabitat ho
 minez per quodcuqz patm. **Rñdet** thomas in quolibetis q si

Matth. cap. 6

Psalm. centesimo secundo

Matth. cap. 6. Luc. 12. cap.

1. Pet. 5. cap. 1. in episto. prima

1. Pet. 5. cap. 1. in episto.

1. Pet. 5. cap. 1. in episto.

Sermo

quantum ad animas. quia solus deus inhabitat animas. sed quantum ad corpus tunc potest dyabolus substantialiter inhabitare hominem sicut patet in arrepticis quoniam deus permittit. Dicitur tamen ipse dyabolus inhabitare affectum hominis per effectum malicie et per quodcumque peccatum mortale. quia ex quo mortale peccatum facit dyabolo subijci. Iohannis. 8. Qui facit peccatum seruus est peccati. Unde sicut beati sunt sub dominio dei: ita mali sunt sub dominio dyaboli. Unde Mat. 6. Nemo potest duobus dominis seruire. et dyabolus per veram penitentiam a peccatore expellitur. et in signum huius dicit Luc. 8. quod Christus a maria magdalena eiecit septem demonia que vniuersis vicis plena sunt. Quinto querit utrum demones cognoscunt secreta cordium. Respondet nicolaus de lyra Gorr. quod nullo modo cognoscunt secreta cordium nisi per signa exteriora scilicet ex visu et vultu hominis &c. Nam deus est scrutator cordium. vnde dicit in psal. Deus scit cogitationes demonum et hominum. Sexto queritur utrum cognoscunt futura. Respondetur quod futura supernaturalia nullus demonum cognoscere poterit. quia cognoscere futura que presentia solius dei est: nisi deus ex speciali gratia ipsis reuelaret sicut olim reuelauit prophetis. Unde dicit ysai. 41. Annuncia te nobis que futura sunt. Deus noluit indicare. Unde dicitur Actuum primo. Non est vestrum cognoscere tempora &c. Sed demones naturalia futura cognoscunt que ex causis naturalibus scilicet ex cursu planetarum et stellarum eueniunt. Ex his quibus predicant siue predicunt futura. Hoc probatur quod homines possunt hoc facere scilicet astronomi qui quandoque predicunt pluuiam. quibus frigiditatem quandoque caliditatem. que ex constellatione planetarum euenire solent. Item medicus peritus cognoscit hominum conualescentiam ex conspectu urine: et quandoque mortem ipsius. Sed demones habent pleniorum cognitionem quam aliquis magister habere potest. Primo ex subtilitate licet priuati sunt lumine gratie tamen naturalia dona adhuc habent. Unde Gorr. dicit. quod cognitio naturalis in demonibus non est diminuta, habent enim secundum Thoma cognitionem omnium creaturarum tam naturalium quam spiritualium. Item sciendum quod nullus hominum habuit tantam cognitionem omnium scilicet pecorum: auium: piscium: herbarum et arborum sicut primus homo adam. In signum huius ad omnia rebus creatis nomen imposuit secundum proprietates eorum sed dyabolus ex subtilitate nature plane perpendit quod homo non perpendit.

Ioh. cap. 6. 6. 6.

Matth. cap. 6. 6. 6.

Lucas cap. 10. 10. 10.

E. 41.

Actuum cap. 1. 1. 1.

Esaias Capite 42
Nonne Calami qui sicut non cadunt
Et lignum fumigat non extinguitur.
74

Secundo per longam experientiaz: quis hominum tot malicias
experius est. et quis vnq̄ tam diu studuit. quia dyabolus iaz
plus q̄ sexingenta milia annis studuit. In quatuor annis quis
studere potest ad gradu magisterij arcium: aut fieri doctoz. aut
in medicinis: aut in iure canonico: aut in theologia. Tercio ex
reuelatione superiorum potestatu. Vnde ysidorus de sumo bono
Demonos triplici scientie acumine vigent scz subtilitate natue
experientia tempoz. reuelatione superiorum potestatu. Septimo
queritur utz aliquis potest viuere sine omni temptatione. rñ
detur q̄ nullus xp̄i fidelium potest viuere hic sine temptatione
Hoc multipliciter probat. Nam dicit Job. 7. Malicia e vita ho
minis super terram. Vnde Hiero. super Matth. Impossibile est
humanaz naturam non temptari. Vnde Berni super psal. Qui
habitat. Nemo in carne potest viuere sine temptatione. et qui ab
vna liberat protinus expectat aliam. In signu huius d̄r Ecclia.
Fili acedens ad se ruitutem dei sta in timore dei et ppara ani
mam tuam ad temptationez. Sed diceret aliquis quare pmittit
deus suos fideles ita temptari. Rñdetur ppter profectuz ipsoz
Quia fm aplm Nemo coronabit nisi qui legitime certauerit.
Vnde Hiero. in epistola: Quis sanctorum sine certamine corona
tus est. Vnde etiam Amb. super lucam p̄posita est corona:
subeunda sūt certamina. Nemo potest coronari nisi qui vicerit.
Maior est fructus vbi maior est labor. Temptari non est pec
catum: sed materia exerende virtutis. Hoc patet per Berni.
dicit. Quotiens resistis totiens coronaberis. Exempluz de illo iu
uene qui meruit vna nocte septem coronas resistendo tempta
tionibz. hoc quere in discipulo de tempore.

Job 7 Capite

Ecclia capite 2

Paulus ad Timotheum in Epistola
ma Capite Secundo

**Dñica quarta post penthecosten
Epistola Pauli Apostoli. ad Romanos.**

Capite octavo

ratres. existimo em̄ q̄ non sunt condigne passio
nes huius temporis ad futuram gloriã que reue
labitur in nobis. nam expectatio creature reuela
tionem filioz dei expectat. Vanitati em̄ creatura subiecta
est non volens sed propter eũ qui subiecit eam in spe. qz
et ipsa creatura liberabitur a seruitute corruptionis in li
bertatem glorie filioz dei. Scimus em̄ q̄ omnis creatura
ingemiscit et parturit vsqz adhuc. Non soluz aut illa sed
et nos ipsi primicias spiritus habentes et ipsi intra nos
gemimus ad optionem filioz dei expectantes redemptione
corpis nostri in xpo ihesu dño nostro.

Sermo

Sermo super Epistola precedenti xxxi

Existimo quod non sunt condigne passiones ꝛ. Ro. 8. cap:
Humana cōditio ex preuaricatione primoz parentum
facta: est fragilis & infirma. intus & extra. superius & in-
ferius. ante et retro. a dextris & a sinistris. & p omnes partes cor-
poris influunt passiones: que omnia verbis pauissimis tāgit
david dīc. Circundederunt me mala quoz non est numerus.
Ex quo etiam Ap̄plus paulus expertus erat magnitudinem et
multitudinem tribulationum in quibz sepe periclitatus fuit vsqz
ad mortē. Primo a iudeis qñ quinquies quadragenas plagas
vna minus accepit. Secundo ter virgis celsus est. Tercio in car-
cere & in ligno pedibz affixus. Quarto i hīz lapidatus. Quin-
to feris datus. Sexto in fame. siti frigore. in nuditate & in pericu-
lis fluminū et latronum falsoz fratrum: preter intrinsecam tri-
bulationem & solitudinem omniuz ecclesiāz. Septimo rome
capite truncat a nerone anno dñi. lxi. Expertus erat similitē
magnitudinem future glorie in quantum licuit homini mortali
adhuc experiri qñ raptus fuit in paradysum vsqz ad terāū celū
et audiuit ibi archana verba que nō licet homini loqui. & hoc
dicit Ap̄plus. Existimo q non sunt condigne passiones ꝛ.
Vnde in pñti sermone tria sunt dicenda. Primo de passioibz
innatis & illatis. Secdo q nullus potest esse diu sine tribulatiōe
et tristitia in hac vita. Tercio quō non sunt condigne passio-
nes huius tempis ad futuram gloriā cum vno exemplo.
Quantum ad primū sciendum q Ap̄plus dicit hic passiones in
plurali ppter diuersas & multas passiones. qz quedam passioes
sunt innate. sicut fames sitis frigus lassitudo egritudo et mors.
Similiter sunt alie passiones innate: que etiaz ex corruptione
nature & primoz parentuz preuaricatione viciate insunt nob.
ex quibz in membris interioris hominis cōtinuum bellum gerit.
Caro em̄ concupiscit aduersus sp̄m. & spiritus aduersus carnē
affectiones cōtra rationem & cōtra conscientiam. cōscientia cōtra
voluntatem. Et sic que intra nos sunt bellum gerunt ad inuicē.
Et hoc conquerit dominus Gen. 8. dicens. Sensus & cogitatio
hominis in maluz prona est ab adolescentia sua cunctis diebus.
Hoc etiam dī Zacha. 6. Siue nascendo homo in mōm egredia-
tur: siue moriendo mundum egrediat: hoc totum agitur in
tribulatione. Vnde Job. 14. Homo natus de muliere breui vi- cap. 14

David Salmo. tricesimo nono

*Paulus ad Corinthios Capite
Undecimo in Epistola secunda.*

*Paulus ad Corinthios Capite 11
in Epistola secunda.
Si quis vult. Cap. 8.*

Apostolus Paulus ad Galathas cap. 5.

xxxii

tem. reple. mul. mi. &c. Unde hanc miseriaz conquerit hie Xpls
 Video aliam legem in membris meis repugnantem legi men-
 tis mee, Unde etiam Jac 4. Unde bella et lites in vobis: nonne
 ex concupiscentiis vestris &c. Item alie sunt passionis illate quas
 sustinemus a proximis. sicut damna rezz. contumelie verborum
 persecutiones opezz que patienter iufferende sunt. quod reues-
 ra pro virtute maxima computat, Dns enim in veteri testamen-
 to huius virtutis pondus considerans indulgit vt hoies maluz
 pro malo redderent. sicut dicit Leuit. 26. Persequimini inimi-
 cos vestros Niere. 5. Reddet ei hm opus suum. et iuxta omnia
 que fecit fac ei, Item Exodi. 21. Dentem pro dente. oculuz pro ocu-
 lo. Deus autem in carne veniens qui reddidit bona pro malis
 meliorem & nobiliozem vitam & sanctiozem instituit. Mat. 5.
 Qui percusserit te in vnā maxillam prebe ei aliam. Item ause-
 renti tunica: dimitte et pallū. Et quod xps verbo docuit hie
 exemplo exhibuit. sicut dicit Johannis. 19. Assistens vnus mi-
 nistroz dedit ihesu alapa: dicens: Sic respondes pontifici. Tūc
 non solum aliam prebuit: sed totuz corpus pro nobis exhibuit
 Et in signū huius doctrine permisit se vestibo spoliari & nudum
 in cruce suspendi. Sic et quilibet xpifidelis patienter debet sus-
 ferre iniurias illatas. siue in rebus siue in fama siue in persona. &
 reddere inimicis bona pro malis Mat. 5. Audistis quia dictum
 est antiquis. Diliges proximū tuum & odio habebis inimicuz
 Ego aut dico vobis. Diligite inimicos vestros, Nec mirum qd
 altiora & sanctiora precepta deus nobis dedit qd antiquis. quia
 illis terram promisit et nobis celum. illis vitam diuturnā & no-
 bis eternam, Item sunt quedam passionis affectate quas susti-
 nent hī qui toto corde deum diligunt qui non contenti prioribus
 passionibus sed & cor contrituz & corpus castigatum volun-
 tarie offerunt deo mortificantes se tota die. quoz vnus fuit Jo-
 hannes baptista qui nec vmū nec liceram bibit. & vestimentuz
 de pilis camelozz portauit. Item sanctus paulus qui dixit. Cas-
 tigo corpus meum & in seruitutem redigo. Item omnes sancti
 confelsores qui paupertati attenuati: abstinentia macerati: affli-
 ctione castigati: in orationibus continui: ieiunijs fatigati: san-
 ctē et iuste vitam suā finierunt, Unde ad Hebreos In solitudini-
 bus errantes. in speluncis & caueris terre. circueierunt in melo-
 tis & pelibus caprimis angustati et afflicti quibus nō dignus erat
 mundus, Quantuz ad scdam partem huius sermonis ē sciendū

de Roma
Capit. 7

Jacob. capit. 4

Leuit. cap. 26
Exodi. et beatriano
capite 19.

Mat. 5. Cap.

Johannis capite
18.

Mathej. 5. Cap.

Luce capite vnico.

Mathej capite primo
Luce de Corinthios capite
Nonim. Epist. prima

Paulo in Hebreos capite
vndecimo.

Sermo

38.
David psalms

¶ nullus in hac vita potest esse sine tristitia. quia in medio sumus inter locum summi gaudij et locum qui est in inferno. Icirco necesse est participare gaudium et tristitiam. Unde Boetius de consolatione philosophie. De quantitate amaritudine humana felicitas vestita est. Sed dicitur: Cur deus ita ordinavit. Respondet Johanne Nyder, Primo ut sciamus nos hic esse non ciues sed aduenas et peregrinos. Unde dauid in psal. Quoniam aduena ego super te et peregrinus sicut omnes patres mei. Secundo in ut modo non habeamus spem tardantes currere ad terminum patrie. Tercio ut stimulemur penis quasi calcibus ad currendum in viam mandatorum dei. Quarto ut horreamus peccata nostra mortalia que deus intus odit ut pro vno peccato ipsius omnes penas istas humano generi intulerit. Quinto ut purgemur in igne purgationis in presenti ne in futuro grauius puniamur in purgatorio. quia secundum magister sententiarum. li. 4. di. ij. Deus ex iustitia impunitum non dimittit delictum. Unde Augustinus in sermone de igne purgatorij. Ignis purgatorius et si non sit eternus: superat tamen omnem penam quam unquam in mundo aliquis est passus. Dum enim Numquam enim a quocumque facies dei videbit donec per penam veniale peccatorum quadrans minimus soluiatur. Ergo ut infernum fugiamus in quo pena minima est acerbior omnibus penis mundi. Augustinus. Minore pena inferni maiore est omnibus penis huius seculi. Unde etiam Bernardus. Vna scintilla que hominem ignis plus ledit peccatorem quam si mulier in dolore partus mille annos perduraret. Sexto ut plus de gaudio mereamur. Nam in passione virtuose suscepta maxima pars meritorum nostrorum consistit. Bernardus. Virtuosius est mala patienter perpeti quam operari. Cum igitur opera nostra parua et quasi nulla sunt: necesse est nos hic pati ut sic mereamur. Vbi sciendum est quod homo in statu innocentie sine difficultate aliqua celum intrasset. Gregorius. Ad hoc in paradiso positus erat: ut sese creatoris obedientie in vinculis caritatis aringeret et ad celestem patriam sine morte carnis transiret. Sic namque mortalis conditus est: ut si non peccasset etiam morti non potuisset. Nunc autem est propter peccatum eius deus de delicijs paradisi in exilium huius mundi. nec potest quis nisi per tribulationem redire ad gloriam. Ad hoc designandum deus posuit ante paradysum cherubim et flammeum gladium. Gladius enim signat passiones et tribulationes presentis vite. De quo psalms. *Psalmus 38.*

xxxii

in tribulationes iustorum. Et de omnibus hijs liberavit eos dominus. Et hoc erit plenius quam celestem patriam intrabimus que est locus delicatior et gaudiosior. Berni. Locus ille scilicet paradisi locus gaudij est ubi torquentes voluptatis percontantur. locus splendoris ubi iusti fulgebunt sicut sol. locus abundantie ubi nihil deest visentibus deum. locus sanitatis ubi apparet dominus suavis in universis. locus pacis ubi factus est. locus admirabilis ubi sunt mirabilia opera eius. locus saturitatis ubi saturabimur cum apparuerit gloria. et locus visionis ubi videbit deus deorum in syon. locus leticie ubi leticia sempiterna super caput eorum. Quantum ad tertiam partem istius sermonis sciendum quod non sunt adigende passiones huius temporis ad futuram gloriam etiam si in uno homine confluant omnes passiones presentes preterite et future. ut clarius videbitur. Sciendum quod passiones huius temporis sunt modice illa vero gaudia immensa. Sap. 3. ca. In paucis verati in multis bene disponentur. Nam sicut gutta aque respectu maris. Sic sunt passiones huius temporis ad futuram gloriam. Secundo quia hec sunt in loco calamitatis id est in presenti mundo ubi est locus tristitie. Ergo dicit hic valis lacrimarum. Aug. In valle miserie sumus in qua magis flendum est quo minus flemus. Unde Greg. super Ezech. Quid est quod in hoc mundo libeat ubi gemitus inspicimus. vndeque ludus audiuimus. destruite civitates eversa caltra. depopulati agri et in solitudine terra redacta alios in captivitate duci. alios detruncari videmus. alios interfici. Quid est ergo quod in hac vita libeat fratres mei. si sic modum diligimus iam non gaudium sed vulnera amamus. Item in hac valle lacrimarum sunt plura pericula et naufragia Berni. Periculum probat transeuntium raritas: pereuntium multitudo. Ex quatuor manibus vix perit una. et mari autem huius mundi vix evadit una. Ex quo patet quod mundus est periculosior mari. quia in mari huius mundi vix de quatuor navibus transit una. vix de quatuor hominibus vnus ad portum salutis pervenit. sed in illa futura amenitate electis triplex gaudium erit. Primum a claritate. Apoc. 21. Civitas illa non eget sole neque luna ut luceant in ea. Nam claritas dei illuminabit eam et lucerna eius et agni. Secundum a loci puritate. Apoc. 21. Ibi non intrabit aliquid inquinatum aut abominatione faciens aut mendacium. Tercium erit ex loci latitudine. Baruc. 3. Dicitur quod magna est domus dei et ingens locus possessionis eius magnus non habens finem. Tota enim terra

Lucy ad Romanos 4.

Sapient. Capite 3.

Apocalypsis. cap. 21.

Apocalyp. 21. capit.

Baruc. 3. Cap.

3

Samo

est quasi punctus respectu celi empirici in quo sancti regnant.
Tercio quia passiones huius temporis sunt quasi particulares. quod
nunc in toto esse hominis subsistunt: sed in membris et partibus
hominis. Nulla enim passio huius temporis cognita est vel audi-
ta que uniuersum esse hominis intus et extra fatigaret. ut sit in
omnibus partibus corporis et anime, sed illa futura gloria erit to-
talis. quia in anima et corpore abundanter redundabit: intus ut
etiam ossa nostra germinabunt. Et iterum de hac abundantia
gloriat Isai. 66. Delicijs affluens id est omnimoda gloria. hoc
est primo corporis gloria. et a gloria sensuum et omnium membrorum.
et a gloria anime et omnium potentiarum eius. Nec est locus in cor-
pore et anima qui se abscondat a calore glorie eius. quod bene
notificatur per exemplum quo ferrum ignitum et candens simul
unum sit cum igne habens exitum a forma seipsum propria. Sic erunt ho-
mines in corpore et anima in celo glorificati. Nam corpora electo-
rum habebunt magnam claritatem Mat. 13. Fulgebunt iusti sicut
sol. Insuper habebunt impassibilitatem. nulla enim molestia cor-
poribus eorum de cetero potest nocere Apoc. 21. Absorbet deus
omnem lacrimam ab oculis eorum etc. Bernardus in libro de fide
ratione: Qualis autem putas erit splendor animarum quando so-
lis splendorem habebit lux corporum. nulla erit tristitia. nullus
dolor. nullus timor ac labor. nulla moeror sed semper perpetua sa-
nitas perseverabit Quarto a paupertate inferentium. quia hic
specialiter ab aliquibus hominibus sunt illata et non ab omnibus
hominibus. Illa autem futura gloria erit generalis. quia ab om-
nibus habitantibus celum in nos deriuatur ut a singulis sanctis
et angelis consequamur. hoc innuit psalm. cum ait. omnia seruauit
tibi. Cui consonat illud Isa. 49. Erunt reges et regine nutrices
tue. Dicitur autem future generalis gloria. quia a deo et omnibus
sanctis in nos fluit. Nam in videndo faciem christi sum deitatem erit
summum gaudium. quia melius sic esset esse in inferno quam esse in
paradiso et faciem dei non videre. Unde dicitur. Distende nobis
domine faciem tuam et salui erimus. Etiam Johannis. 19. Nec est
vita eterna ut cognoscant te solum deum etc. Unde Fulgentius.
dicit. Dei faciem si omnes in carcere inferni viderent nullam pe-
nam: nullamque tristitiam sentirent. Secundum gaudium erit viden-
do humanitatem christi qui est rex regum et dominus dominantium.
Isaie vicesimo quarto. Regem in decore suo videbunt. Tercium
gaudium erit in consideratione unionis humanitatis ad

Isaie. cap. 66. v. 14. 15. 16.

psalmo: 70

xxxii

divinitatez. ⁊ erit mirabile quando cognoscant qz frater eorum
 fm carnem est vere deus. Et in hoc nos honoravit super ange-
 los Heb̄. Nusquam angelos apprehendit: sed semen Abrah̄.
 Et iccirco magnaz confidentiam debemus habere ad deū no-
 strum. qz caro et frater noster. Be. n̄. Puto me iaz spernere nō
 poterit xp̄us os de ossibus suis: ⁊ caro de carne mea. Itē ab om-
 nibus sanctis. ⁊ ex illa iocunda societate triplex gaudium pue-
 nit. Primū ex multitudine Apocal. 7. Vidi turbam magnā ⁊c.
 Sedm̄ gaudium est ex nobilitate ⁊ societate illius in qua erit be-
 ata virgo ⁊ omnes sancti ⁊ angeli qui omnes reges et regine
 sunt quia possident regnum celoꝝ cum xp̄o qui est rex regum.
 et dominus dñatium. Tertium est ex amicitate illius socie-
 tatis. tanta em̄ erit caritas inter ipsos vt gaudium alioꝝ suum re-
 putent. Quinto quia ille passiones presentes cū tempore finiuntur:
 Illa autem gloria permanet eternū. De hac futura glo-
 ria dicit Augustinus. De care illā vitam amplecti debuisti: ubi
 ē vita sine morte. lux sine tenebris. iuuentus sine senectute. pax
 sine discordia. voluntas sine inuidia. regnum sine cōmutatione
 quod non amittitur. Bern̄. in sermone. Regnum dei conadi-
 tur in iustificatione: precipitur in glorificatione. Et de hac futu-
 ra gloria dicit Isa. Darius non vidit ⁊c. Ultimo nota exem-
 plum de dyabolo qui dixit. Si esset statua a terra vsqz ad celoꝝ
 clavis ⁊ nouaculis transfixa libenter vellet ascendere ⁊ descende-
 re: vt sic econuerso celum posset intrare et sic futuram gloriam
 possidere quaz preparauit deus diligentibz se. quere in discipu-
 lo de tempore sermone. lxiij.

*Paulus ad Hebr̄os
 Capite secundo*

Apoca. Cap. 7.

Dominica quinta post penthecosten.
Epistola beati Petri Apostoli.

Ariffimi. omnes vnanimes in oratione estote cō-
 patientes. fraternitatis amatores. misericordes.
 modesti humiles. non reddentes maluz pro malo
 vel maledictum pro maledicto: sed econtrario benedicen-
 tes. qz in hoc vocati estis vt benedictionez hereditate pos-
 sideatis. qui em̄ vult vitam diligere ⁊ videre dies bonos
 coherceat linguam suam a malo ⁊ labia eius ne loquan-

*Beato Pet̄o in Epistola
 prima capite tertio*

Sermo

tur dolum. Declinet aut a malo & faciat bonum. Inquirat pacem & persequatur illam: quia oculi dñi super iustos. & aures eius in preces eoz. Vultus autem dñi super facientes mala. Et q̄s est qui vobis noceat si boni emulatores fueritis: s̄ n̄i quid patimini propter iusticiã beati. Timorem aut eoz ne timueritis vt non turbemini. Dominum aut̄ ihesum xpm sanctificate in cordibus vestris,

Sermo super epistola precedenti

Omnes vnanimis in oñ omnibus x̄. prima Petri. 3. Q̄s iustificat homines in hac vita: est ieiunium: elemosina et oratio. Sed oratio h̄is duabo altius volat ad deum et celeste adiutorium nobis acquirit. Vnde Greg. dicit Magna est vis orationis que effusa in terra in celo operetur. Ergo Ap̄tus petrus hortatur nos in verbis premissis ad orationem dicens: Omnes vnanimis x̄. Vñ in presenti sermone tria sunt dicenda. Primo de oratione. Secundo de ymaginibz sanctorum. et xpi. Tercio de illis qui possidebunt hereditatem celestis in celis x̄. Ad primũ de oratione mouende sunt questiones. Et primo querit hic versus quas ptes mundi orare debemus, Rñdet sanctus Tho. q̄ cõmuniter vsueuerunt homines versus orientẽ orare & altaria construere triplici de causa. Prima in signum q̄ a xpo est illuminatio nostra qui visitauit nos oriens ex alto. Secundo q̄ ibi est paradysus a quo exordimur. ideo morimur vt i paradysum reintremus, Tercio q̄ ab oriente ad iudiciũ veniet xpus. Secundo querit an debet esse locus specialis orandi. Rñdet Humbertus, Non est in loco ponenda talis fiducia sic q̄ nõ credit aliquis alibi non posse se exaudiri. s̄ tñ curandum est de loco etiam tñbo de causis. Primo quia si non esset locus deputatus orationi: tunc nesciretur vt & omnes homines orarent: an multi obmitterent orare. Secundo q̄ vadens ad locum orandi plus laborando plus meret̄. Tercio vt petentis oratio citius exaudiatur. q̄ ibi in loco orationis plures aueniunt ad orandum. Et fm̄ Beatus Hiero. Impossibile est preces multas & nõ exaudiri. Notandum fm̄ eundem Humb. q̄ quũs orationes et alia sub oratione contenta valent in omni loco: tñ competentiũ et fructuosius effundunt̄ in oratorio septez de causis. Prima quia credendum est q̄ deus citius exaudiat eum in loco deputato q̄ in alio Paralipome. septimo. Oculi mei erunt parati et aures mee erũt ad orationem eius qui in loco isto orauerit.

Luceo capite primo.

*In Secundo libro Paralipome.
Capite Septimo.*

xxxii

Genesio cap. 28

Secunda quia credendum est qd angeli sancti locum talem sanctum magis frequentant. quia ibi est domus dei. Et in signum huius habetur Genesio 28. qd iacob vidit angelos dei descendentes et ascendentes in loco dicto bet hyl id est domus dei Ipsi sunt qui necessarij sunt orantibus ad ferendas orones nostras coram deo. Tercia ratio est qd probabile est qd demones. qui libenter impediunt orationes non audent ita accedere ad huiusmodi locum sanctum sicut ad alium locum pre terrore quem incutit eis locus sanctus Genesio 28. Qd terribilis est locus iste scz demonibus. Quarta quia oratoriū consecratum est in honore alicuius sancti patroni. Pie credendum est qd sanctus patronus ecclesie specialem curam habet de conuenientibus ad locum sui patronatus. sicut princeps alicuius terre de hijs qui veniunt ad loca sui domini. Sicut inuenit de sancto iacobo et de multis sanctis specialiter inuocantibus sua loca visitantes. Et quia orantibus non modicum necessarium est adiutorium sanctorum qui sunt potentes apud deum sicut illud Job. 5. Ad aliquem sanctorum te conuere. ergo orationem in sacris locis plus qd alibi. Quinta ratio quia in ecclesijs sunt reliquie sanctorum. ergo quoniam oras ante altare: inuoca specialiter illos sanctos quorum reliquie ibi continentur in altari. Nec dubium quin orones nostre ad effectum deducantur. Sexta. quia ibi sunt ymagines crucifixi beate virginitatis et sanctorum ut frequenter quod multum valent ad deuotionem excitandam. Deuotionis autem affectus summe facit oronem efficacem Aug. Dignior sequitur effectus quem feruentior precedit affectus Bern. Ad affectum cordis respicit deus. Septima. quia ibi est frequenter corpus christi. Quotidie autem horis et missae sunt ibi. ratione cuius quilibet ecclesia excellit templum salomonis in quo nunquam tamen fuit bonum. In presentia autem christi si quis fide orat: citius exaudiri potest quam in alio loco scz quoniam stat circa missam vel in alio loco in presentia sancti corporis christi. Vnde henricus de halsia. Sicut enim confessio et contritio dispositiue sufficit ad salutem. si corporalis presentia corporis christi aliquid singulariter operatur ad salutem. ut patet de latrone associato christo quando presencialiter moriebatur in cruce. que ei alias non sufficisset aut in tantum valuisset. sic videtur quod non minus nunc peccator humiliter spe venie assistens sacramentali oblationi veniam consequatur: aut abundantius gratie collationem recipiat: quaz si illam similiter in alio loco haberet.

Sermo

Item cum xpus in terra degens nulli sanitatem denegauerit in fide petenti: nunquid equale vel maius est nunc inuisibilez fide credere pntem in sacramento eucharistie. et hoc vult dictu euangeli. ibi. Beati qui non viderunt et crediderunt quid g refert ad veniam consequendaz modo contrito corde et humili eucharistie interesse ymolationi q̄ ipsi visibiliter pnti associari et honorificare. et olim oblacioni eius in cruce interfuisse sicut latro Vel honorem xpo corporaliter in se exhibuisse. sicut magdalena q̄ lacrimis lauit ihesu pedes et terisit capillis et ungento ungebat et osculabatur. Vñ quasi nihil refert quo ad effectū gratie vel venie consequende. hęc ille, Item queritur vtz deus peccatores exaudit. Respondeo q̄ sic: qñ petunt salutaria August. Si deus peccatores non exaudiret frustra ille publicanus dixisset. Deus propicius esto mihi peccatori. et tñ exauditus est. Item notandum q̄ deus aliquñ audit preces peccatoz et aliquando si quia si bene est in peccatis mortalibz et petit ab eo regnuz suū. non dat sibi illud. Sed si dicat D pie ihesu Ego peccator peccavi in celum et coram te. ignosce mihi peccatori q̄ te grauer ofendi meis grauissimis peccatis. et si instanter petat sine dubio deus exaudiet eum. et qñ est liber a peccatis tunc ab eo petat regnum suū et dabit. Quantuz ad secundam partem sermonis querit Cur xpiani in nouo testamento faciunt sibi ymagines contra illud preceptuz Exo. 20. Non facies tibi sculptile. Rñdetur q̄ in veteri testamento prohibitum fuit fieri ymagines: maxime dei. Tum ppter proximitatez ppli qui promi fuerunt ad ydolatriam, Tum etiam qz deus adhuc non factus fuit homo. nec effigiari debuit. Sed in nouo testamento introducus est ipse vsus ymaginuz. Primo a dño nostro ihesu xpo qui suam ymaginem regi abagaro panno impressam misit vt ait Eusebius. in ecclesiastica hystoria. et Damianus in li. sen. Secdo ab aplis nam tempore eoz fuerunt ymagines dñi nostri ihesu christi. et ymago beate virginis marie quas beatus lucas sculpsit q̄ imago beate virginis marie adhuc rome habet. et sanctus seruatus ymaginem xpi secum detulit vt reperit in sua hystoria. Tercio ex approbatione ecclesie. Nam in quodaz concilio fuerunt fere mille episcopi congregati qui omnes ex inspiratione spūs sancti diffinierunt vsus ymaginum esse licitum. Secundo queritur Cur inuente sunt ymagines, Respondeo triplia de causa

Prima est propter memorie labilitatem ne obliuiscamur dñi nostri ihesu xpi: beateq; marie virginis et alioꝝ sanctorum. Et quoniam eunq; videmus ymaginem dñi nostri ihesu cristi eum honoramus et sanctos imploramus ut pro nobis intercedant ad xpm. Secunda causa est propter informationem rudium qui litteras ignorant qui docent ymaginibus loco litterarum. Unde de hoc dicit in decretis ymagines sanctorum et picture sunt libri laycorum. Tercia causa est propter deuotionis excitationem. plus mouent visu quam auditu. Unde in inspectione ymaginum debemus ad deuotionem excitari. Cum videmus tanta bona meritoria depicta: debemus etiam per uocari ad honestatatem morum et uerborum in presentia ymaginum: honorando in hoc deum et sanctos ne impudica loquamur et turpia in uerbis: sed deuotionem ostendamus in uerbis et factis sicut debet sanctos. Quamuis ad tertiam partem istius sermonis dicit hic Augustinus, In hoc enim uocati estis ut benedictionem in hereditate possideatis. Unde sciendum quod triplex est genus hominum et unum tantum possidebit de illa hereditate. Primum est illorum qui bonam uitam non capiunt nec perficiunt. sicut omnes infideles et mali christiani qui non curant implere diuina mandata nec odiant peccata et sic in malitia uolunt et moriuntur. Unde de quolibet istorum dicit in psalmo. Malitiam autem non odit deus. et istam iam dicit non saluabunt. sed hereditabunt infernum. Secundi sunt qui bonam uitam capiunt sed non perficiunt. et ideo etiam non saluantur. Unde Gregorius in moralibus. In casum bonum agitur si ante terminum uite deseratur. Unde etiam Bernardus. Perseuerantia est uirtus sine qua nemo uidebit deum. Unde Albertus magnus, Quid enim profuit iude quod ipsum christus de mundo elegerat quid profuit diuturna familiaritas christi: quid sancta predicatio christi: quam sepe ab ipso audierat: quid exempla quid uirtutes: quid miracula que ab ipso uiderat: quid gratia sibi collata ad predicandum et miracula faciendum. Nam christus apostolis dixit. Euntes predicare quia appropinquat regnum celorum et infirmos curate. mortuos resuscitate. leprosos mundate. demones effugate. Ex quibus patet quod iudas bene incepit sed male finit quod christum tradidit post hoc desperauit. et in desperatione laqueo se suspendit. ysidorus de summo bono. Non est beatus qui bonum facit. qui enim perseuerauerit. Tercii sunt qui bonam uitam capiunt et finiunt. huius premium percipiunt a christo. talium enim uita est deo placita que sine bono fit conclusa. ysidorus de summo bono. Tunc deo placet conuersatio nostra quando bonum quod incipimus perseueranter ampleuerimus.

Sermo

Bernardus in sermo. Bonam vitam ego puto mala pati et bona facere et sic usque ad mortem pseuerare. sed heu plures sunt qui in quadragesima bonam vitam inchoant sed post pascha retrocedunt. Vnde dicit in decretis. Multi bene incipiunt qui in malo vitam finiunt. Ex dictis patet quod multi sunt qui apud homines reputantur in bono statu: et e conuerso multi apud homines reputantur mali et tamen sunt amici dei et ab eo electi: quod nouit dominus qui sunt eius. Vnde Gregorius. Mirum non est quod quisque bonum inchoat: sed difficile est si intentione recta in bono opere perdurat. Pro quo notandum quod non possumus cogitare bonum nec inchoare: nec multoties in eo pseuerare sine dei adiutorio. In signum huius quod die oramus de. Actiones nostras domine etc. Ultimo nota exemplum de vno fratre qui voluit de monasterio exire et redire ad seculum, sed christus eum cum miraculo retinuit in ordine monasterii quere in proptuario.

Unica sexta post penthecosten. Ad Rom. ^{Capitulum}

Patres quicumque baptisati sumus in christo ihesu in morte ipsius baptisati sumus. Consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem: ut quomodo christus resurrexit a mortuis per gloriam patris: ita et nos in nouitate vite ambulemus. Si enim conplantati facti sumus similitudini mortis eius: simul et resurrectionis erimus. hoc scientes quod vetus homo noster simul crucifixus est ut destruat corpus peccati et ultra non seruiamus peccato. Qui enim mortuus est iustificatus est a peccato. si mortui sumus cum christo: credimus quod simul etiam uiuemus cum ipso: scientes quod christus resurgens ex mortuis iam non moritur. mors illi ultra non dominabitur, quod enim mortuus est peccato: mortuus est semel, quod autem uiuit: uiuit deo. Ita et vos existimate uos mortuos quidem esse peccato uiuentes autem deo in christo ihesu domino nostro.

Sermo super Epistolam xxxiii

Quicumque baptisati sumus etc. Ro. 6. In ista epistola hortatur nos apostolus ad uite emendationem que consistit in hoc quod mortui peccatis soli deo uiuamus qui nos uiuificauit. In signum huius de latere christi exiuit sanguis et aqua, sanguis per quem redempti sumus, aqua per quam sanctificati sumus mundati per uirtutem purgatiuae aque baptismalis. Ergo dicit apostolus Quicumque baptisati. Vnde in presenti sermone tria sunt dicenda

Primo quō aliqui viuūt in deo. aliqui cum deo. aliqui sine deo
 Secundo quō xpiani baptisati debent vitare immunditiam pec-
 cati mortalis. Tercio quare quilibet xpianus desiderare debet eē
 cum cristo. **Ad primū** sciendum q̄ quidam viuunt in deo scz
 illi qui maxime ardent in deo et in diuino amore ⁊ nihil appe-
 tunt de hys que sunt super terram. sed totum desiderium eoz ē
 esse in hys que dei sunt. Nec mirum qz in isto eterno sumo bo-
 no quo viuere cupiunt: omnia q̄ desiderare possunt inueniunt
 Ambrosius de virginibz. Omnia habemus in xpo. Vnde etiā
 Aug. Tūc erit deus omnia in omnibz. quicquid querebas hic
 quicquid pro magno habebas. quicquid hic amabas vt man-
 ducare et bibere: ipse erit tibi cibus ⁊ potus. quicquid hic vo-
 lebas scz sanitatem fragilem transeuntem: ipse tibi immortalis
 tas erit. quicquid hic querebas vt diuitias. deus tibi erit. Cer-
 te nihil tibi sufficit si deus non sufficiat. Illi qui viuunt cum deo
 sunt qui diligunt deum. sed non sunt firmi et perfecti in amore
 dei sed tepidi. quia curis ⁊ occupationibz terrenis se inuoluunt
 sed tamen deum student habere pre oculis suis. sic qz a peccato
 mortali sibi cauent et sic a deo separari non possunt sed tñ non
 solum intendunt sed etiam alijs cū deo. Et tales sunt psone se-
 culares que habent vxores pueros ⁊ famulos quibz hñt prouī-
 dere necessaria vite. ⁊ tamen cū hoc seruant precepta dei. Tercij
 sunt illi qui viuunt sine deo: quoz corda penitus sunt frigida
 in amore diuino. Et ratio est: qz sunt in peccato mortali quod
 est omnino contrarium amori diuino. et ideo non viuunt deo sz
 mundo. ⁊ hoc est terribile. quia viuere mundo nihil aliud est qz
 deo mori et ab eo separari. qz sicut corpus naturaliter viuūt ab
 anima. sic anima spūaliter a deo. Et ideo qñ homo viuūt mūdo
 moritur deo qui vita animaz est. sz illa mors nihil aliud est qz
 separatio anime a deo Aug. Sicut expirat corpus cum animā
 foris emittit. sic expirat anima cū amittit ipsum deum. Etiam
 mors anime est periculosior et plus timenda qz mors carnis. et
 oppositum plures faciunt Greg. Mortem carnis omnis homo
 timet. mortem anime pauca. **Quantuz** ad scdam partez istius
 sermōis sciendum qz quilibet xpianus debet sume cauere im-
 munditiaz peccati mortalis ⁊ quilibet baptisatus qui sanguine
 xpi est lotus. ⁊ qnto anima est pretiosior cozpe: tanto magis ti-
 menda est inquinatio eius ppter dignitatem nature q̄ ppendit
 ex hoc qz anima hominis ymago dei est. Vnde sic peccat q̄ eaz
 peccato mortali mōnat. sic qui ymaginē crucifixi vel ymaginē

Sermo

beate marie virginis in lutum proijceret. Unde sicut ille q̄ cru-
cem in qua x̄ps pependit in lutum proijceret: sic et peccant qui
non timent inquinare hūanam naturā que diuine nature in se
parabiler est v̄nita. Item q̄ talis immunditia peccati mortal'
adeo displicet deo q̄ non habet tam bonū amicum in celo et in
terra que non odiret ad mortem si in eo peccati mortalis macu-
laz inueniret Ecc̄ia. 13. Altissimus odio habet peccatores, Itēz
p̄t̄m mortale adeo immundū est: q̄ pulcherrimas creaturas sc̄z
angelos adeo fecit immundos ⁊ deformes q̄ libentius eis deus
careret q̄ ipsos vt sut videret. ip̄am em̄ animam que est pul-
cherrima ymago creatoris. ⁊ que etiā mundata est sanguine cri-
sti adeo immundā et deformem p̄t̄m mortale facit ante oculos
dei sic iaz est dyabolus Auḡ, Anima in peccato perseuerans ni-
grior ē coruo. Insuper anima peccatrix intollerabiliter fetet co-
ram deo. Sed anima in gratia ex̄ns est pulcherrima Bernar. in
meditationibz D anima insignita ymagine dei. decorata dei si-
militudine. desponsata in fide. decorata in spiritu. redempta cri-
sti sanguine. deputata cū angelis. capax beatitudinis. h̄res reg-
ni: quid tibi cū carne. Item anima in gratia est nobilissima cre-
atura Auḡ. Sicut deus oēm creaturam. ita anima oēm creatu-
ram corporeaz nature dignitate precellit. vnde talia ponderan-
da sunt ne peccemus mortaliter. Unde Bern̄. Si homines dei ī
sp̄itatione anime dignitatem. peccati vilitatem inspicerent. nū-
q̄ talia peccarent. Item qui p̄t̄m mortale cōmittit et animaz
suā occidit reus erit sanguinis x̄pi. Auḡ. Reus erit non parui
peccij sed sanguinis x̄pi quicumq̄ violat et maculat aiā san-
guine x̄pi mundatam. Unde quilibz merito sibi a peccato mor-
tali cauere debet ⁊ solidae custodire animaz meā. Vñ etiā Auḡ
Si collegisses stillas de latere x̄pi currentes. nonne cum magna
sollicitudine eas custodires: q̄nto plus animaz tuam p̄ qua san-
guinem suū sudit. Item hic est notanduz q̄ si daret alicui talis
disiunctiua. vtz vellet ipse potig mortaliter peccare: ⁊ cū dam-
natis gehennā p̄tue sustinere vel non mortaliter peccare et cū
deo eternaliter regnare Pro responsione tria sunt notanda.
Primo q̄ homo potius deberet eligere sine p̄tō mortali viuere
q̄ vllam penam h̄re tūz voluntate peccandi mortaliter. Secdo
quia homo potius debet eligere nolle peccare mortaliter etiam
si damnati ex hoc om̄s deberent saluari. Ratio aut̄ p̄dicatorū
est. quia sicut dicit scriptura: nō sunt facienda mala vt eueniat

xxxiii

bona, Unde etiam Luc. 9. dicit. Quid em homini prodest si vni
 uersum mdm lucratur: anime vero sue detrimentum patiat. *Lucr: capi: 9: et Martij: capi: 8.*
 Ita merito attendere deberent q facilliter pro modica causa pec
 cant mortaliter. scz iurando scienter et mendaciter per deū quod
 non est vezz in emendo vel vendendo. similiter blasphemi. supbi
 ebrioli &c. Quantuz ad terciam ptem sermonis sciendum hm
 Guil. lugdu. qz quilibet homo ex toto corde debet appetere esse
 cum xpo in illa vita beata. Primo qz multum iocundū est esse
 cum xpo. Adeo em delectabile est vt paradifus reputet. *Lucr: Capite 23.*
 23. Hodie tecum eris in paradiso. Nam non fuit in padiso sed
 cum xpo. qz faciem eius hm diuinitatez vidit et hoc fuit sibi pa
 radifus. quia vbi xpus est ibi regnū dei est. Siquis esset cū xpo
 in inferno et ibi faciem eius videret hic locus esset ei paradifus
 Unde fulgentius, Dei faciem si omīs in carcere inferni inclusi vi
 derent nullam penam: nullum dolorem: nullamqz tristitiā sen
 tirent. Ergo qui hnt bonam et veram fidem: non timent venire
 etiam per ignem et gladiū. sicut sancti martires et virgines fe
 erunt. qz non sunt condigne passionēs huius temporis ad futu
 ram gloxiam. Scdo debet quilibet affectare toto corde esse i illa
 vita beata cū xpo et cum omnibz sanctis. quia qui illuc non per
 uenerit prauam societatem habebit. Erit enim socius iuiferi et
 omniū demonū in penis quoz societas valde horribilis est Job
 ij. Vadent et venient sup eos horribiles. Sicut em deus et san
 cti delectabiliter sunt videndi. Ita per opposituz in inferno est
 horribilis visio demonū et damnatoz. qz si nullam aliaz habe
 rent penam: ista sola sufficeret. Greg. Moxenda visio demonuz
 Insuper habebunt penā acerbissimaz damnati cū demonibus in
 inferno. Unde ysidorus. Intende animo tuo quoscunqz tormen
 toz dolores. quascunqz doloz infirmitates et acerbitates. et co
 para hoc totum gehenne et leue erit omne qd pateris. qz maxi
 muz et grauissimū est qz tales pene inferni nunqz habebūt finē
Esai: capi: 66.
 66. Ignis eoz non extinguetur. Vbi notandum qz sa
 tis delectabile est ad tempus in vno lecto mundo et molli iacere
 et tamen si alicui posito in tali lecto diceret. Jace et quiesce quia
 oportet te ibi iacere centum annis: responderet, Moxius vellem
 esse mortuus. Quid ergo de iilo qui erit i igne ardente. et scit
 se non solum mansuz per centum annos vel per milie: sed per
 infinita secula. Et totus homo cū omnibz membris erit in igne.
 in die iudicij extremi. Et cum aliquis non posset sustinere ignē

1 z

Sermo

presentem in aliqua parte digiti sui vna hora: quantus erit do-
lor qñ totus homo cum omnibz membris erit in igne eternali
qui ignis differt ab igne nostro sñ Aug. tamqñ ignis verus.
ab igne picto in pariete. Ex quo patet qñ quilibet damnatus
incompabiliter habebit dolorem maiorem qñ sit mortis dolor hor-
ribilis. Vnde si esset aliquis huius pene adiudicatus vt vngulis
ferreis dilaceret et tam cito reuiuisceret: ipse non tantaz penaz
haberet qñtam ille habet qui damnatus est. Et in signu huius
maledicunt sibi et etiam parentibz suis. qz sñ glosaz sup Die-
remiaz. Melius est non esse qñ male esse. Ideo dixit xps de iu-
da. Bonum erat illi si natus non fuisset homo etc. Et in signuz
huius hoc est qñ dicit Mat. ~~24~~. Vbi erit fletus et stridor dentiu
Vbi sciendum qñ si in singulis penis in quibz damnatus arde-
bit in igne infernali fleret vnā lacrimā plures exirent lacrimae
processu tempis de vna damnata aia qñ omnia vasa mōdi capere
possent. quod ptz ex eo. qz omnia vasa mōdi sunt in numero:
dies vero quibz damnatus erit in inferno non habebunt finez
In signum huius xps diciturus est. Ite maledicti etc. Vñ querit
vtz damnati vident gloriā beatorum in celo. Rñdet sanctus
Tho. 4. di. vi. qñ sic. vsqz ad diem iudicij vident gloriā beato-
rum. Nec tñ eandem gloriā sentiunt nec cōprehendunt. nec
pfecte cognoscūt. sed vident damnati qñ sancti in gloria celoꝝ
hñt gaudia et magnā gloriā. vt eam videndo plus affligant
qz visio est eis pena. sed post diez iudicij mali amplius nō vi-
debunt bonos. nec tñ ppter hoc minuetur aliquid de eoz pena
ymō plus augmentat. qz eā habebunt in memoria. sancti vero
in celo existentes semp videbūt damnatos et ipsi laudabūt deū
qz eos liberavit de tanta pena. nec pñt tristari. etiā si viderēt
parentes suos dānatos. qz volunt qñ diuina iusticia vult. psal.
Letabit iustus cū viderit vīdīctam. Vnde etiā Bern. Suppl-
tum maloꝝ est gaudium beatoꝝ. et hoc erit per accūs. Vnde
sciendū qñ sicut in sanctis est pfecta caritas et gaudium de bonis
alioꝝ sanctoꝝ. ita in damnatis est pfecta inuidia et odium. Vñ
vellent qñ omēs homines et parentes et filij et vxores dānarent.
Ideo quantuz ad hoc petiuit diues ille in inferno sepultus ab-
raham vt mitteret lazarus in domo pñs sui. habuit em qñqz
fratres vt testaret illis ne venirent ad hunc locū tormentorum
Luce. 16. Hoc vero diues ille non fecit pñcipit ppter illos fra-
tres: sed ppter se. quia maiorem penā expectabat ex dānatione

Margj. capit. 14.

1. Matthej. capit. 13. et capit. 24.
Luce. 13. Matthej. 8.

Luce. capit. 13. Matthej. 25.

eo22. Unde tanta est pena damnatoꝝ q̄ potius vellent q̄ nuuꝝ
q̄ fuissent nati de vtero matris sue, In signuz huius maledicū
libi ⁊ etiam parentibus suis.

Ōnica septima post penthecosten ad Romanos: 6. Cap:

Matres. humanuz dico propter infirmitatem car
nis vestre. Sicut em̄ exhibuistis membra vestra
seruire immundicie ⁊ iniquitati ad iniquitatē. ita
nunc exhibete membra vestra seruire iusticie in sanctifica
tionem, Cum em̄ serui essetis peccati: liberi fuistis iusticie
quem ergo fructum habuistis tunc in quibꝫ nunc erube
scitis. Nam finis illoꝝ mors est, Nūc vero liberati a pecca
to: serui autē facti deo habetis fructum vestruz in sanctifi
cationem: finem vero vitam eternā. Stipendia em̄ pecca
ti mors. grada dei vita eterna. in xp̄o ihesu dño nostro.

Sermo super epistola precedenti. xxxiii.

Ōmanū dico ppter infirmitatem carnis vestre. Roma.
vi. Caro enim nostra fuit in principio creationis for
tis ⁊ sana conueniens ⁊ obediens. sed post peccatuz fa
cta est debilis ⁊ infirma: aggrauans animaz ⁊ deprimens ipaz
Vnde Ap̄tus paulus condescendens hūamitati nostre dic. Du
manū dico ppter infirmitateꝝ carnis vestre ⁊. glosa. i. leue sine
onere Mat. 11. Iugum enim meū suauē est et onus meū leue
Tamen dicit xp̄us in alio loco Mat. 7. Arta est via que ducit
ad vitam ⁊ Et Mat. 14. Per mltas tribulationes oportet
nos intrare in regnum celoꝝ, Ad hoc respondet Rabanus. q̄
ab angulo incipitur processu temporis delectationis ineffabil
dulcedine dulcoratur. In quo autē consistit hęc dulcedo tangit
Dilarius dicens. Et quid iugo isto suauius ⁊ hoc onere leuius.
probatuꝝ esse: ⁊ scelere abstinere: bonum velle, malum nolle.
amare omnes. odire nullum. et eterna concupisci. presentibꝫ nō
capi. nihil inferre alteri quod sibi sit molestū pati. Ecce q̄ hu
manum ⁊ q̄ dulce est huius seruiēij iugum Vnde in p̄ti ser
mone tria sūt dicenda que tangunt in presenti epistola, Primo
quomodo exercere debemus corpora et corda nostra in seruitio
dei. Secundo de peccatis quō inducūt morteꝝ anime. Tercio de
gracia dei que confert vitam eternam. Quantuz ad primum
dicit hic Ap̄stol. Sicut exhibuistis membra vestra seruire im
mundicie et iniquitati ad iniquitatē. ita exhibete nunc seruire
membra vestra iusticie in sanctificationem Gual. Lugdunens.

Math. 11. Cap.
Math. Cap. 7

ad Rom. Cap. 6.

Sermo

Sic corpus ⁊ vniuersa membra exponere debet in seruiēdo deo
sicut qui hic diuersos agros colens vult vnūquemq; sibi vti-
lem esse. Et qui diuersas arbores in orto habet vult ex quolibz
fructum h̄re. Sic dñs deus a diuersis membris que dedit homi-
vult sibi diuersos census solui. Auribus ergo libenter audias
verbum dei ⁊ offitiū misse. oculis desleas peccata tua. manibus
pauperi porrigas quod habes de iusto. pedibus deseruias pere-
grinationes faciendo. viriliter etiā debes deo seruire. Et sic pri-
te non cohibuit timor eterne pene a peccato. sic te non cohibeat
a seruitio eius timor temporalis aduersitatis. Vñ Alexander pa-
pa. Propter delectationes mala facimus. propter tristitiā vero
a bonis remouemur. Itē notandum qd Ansel. dicit in libro de
similitudinibus. qd homines tribz de causis seruiunt deo. scz timo-
re. cōmodo et amore. Nam sunt nonnulli qui si scirent penas in-
ferni non esse: nulla promissione eternoꝝ bonoꝝ a suis pecca-
tis cessarent. qui licet penas eoz qui deum non timent: euadūt
tamen eteruam salutem non consequunt. Vnde de hoc Augu-
Ipsa voluntate reus est qui vult quod non licet fieri. Vñ Greg
in pasto. Si a praua adione formidata pena prohibet. profecto
formidantis animū nulla spūs libertas tenet. nam si penam nō
metueret culpam proculdubio perpetraret. Alij deo seruiunt:
vt magnū habeant premiū siue hic siue in futura vita. De q̄bo
deus dicere pōt. Gratia ppriū comodi vos mea mandata seruas-
tis. non qz me presentem diligebatis: sed mea lucrari volebatis
Sic ergo quasi regi terreno seruiunt. non qz amant: sed qz do-
na eius terrena diligunt. Et tale seruitiū non est deo gratū nec
homini meritorium. quia nullum opus placet qd non ex caritas-
te fit Bern. Caritas est bonū cum quā nec minimū opus despi-
atur. sine qua nec maximū acceptatur. Vnde dicit in decretis
Opera em̄ extra caritatem non valent ad salutem. Alij sūt qui
ex amore deo seruiunt ⁊ mandata eius custodiunt. ⁊ isti bonaz
mercedem acquirunt. Item merces quā deus suis seruatoribus so-
let dare qui sibi ex amore seruiunt: non est temporalis nec trans-
itoria: sed durabilis est ⁊ eterna Ecclia. 18. Merces dei manet
in eternum. Ista merces ē sūmum bonum eternorum gaudioꝝ
quod datur vnicuiq; fideli seruo ex amore seruienti: nō timore
vel cōmodo. Item tali dicit xp̄us. Serue bone et fidelis ꝛ. De
illo gaudio dicit Ap̄tus. Oculis n̄ vidit nec auris audiuit ꝛ.

xxxiii

Quantum ad scdam partem istius sermonis dicit hic Aposto-
 lus. Stipendium peccati mors est. Sciendum qd omnia illa que
 corporaliter morienti eueniunt: contingunt etiam spūaliter p pec-
 catum mortale. et sunt octo. Primo em mors separat animam a
 corpore a qua habuit valorem suū. vnde remanet corpus quali
 truncus inutilis. Sic pām mortale separat animaz a deo a quo
 habuit valorem suū vnde remanet anima mortua spūaliter co-
 ram deo. Aug. Vita est amor. qui non amat mortuus est. Secū-
 do mors auferit corpori motuz. sic pām anime. homo mortuus
 non sentit percussus. nō erubescit denudatus. non respondet vo-
 catus. sic existens in peccato non respondet. Prover. 23. Vere
berauerunt me et non dolui. traxerunt me et non senti. Deo em
 verberauit siue verberat p infirmitates et aduersitates. trahit p
 beneficia. vocat per predicationez et internam inspirationem. h
 ipsi peccatores spūaliter mortui non sentiunt. Vñ de hoc dicit
 in psal. Nescierunt neq; intellexerūt in tenebris ambulant. Ter-
 cio mors cadauer ponderosum facit. sic spūaliter peccatus aiam
 ponderosam facit Hiero. Vnum pām scienter cōmissum mains
 est toto mūdo et grauius quolibet monte. Hoc patet in lucifero.
 quem celum non potuit sustinere. et in dathan et abyron quos
 terra absorbit. Patet etiam quotidie in peccatis mortalibz mo-
 riantibz. De quibus dicit Job. 2. Ducunt in bonis dies suos. et
in puncto ad inferna descendunt. Sic si omnes mōtes plumbei
 essent et sup vnum iustum caderent hunc ad infernum non tra-
 herent. Et tamen pām est ita ponderosum qd in momento illic
 trahit peccatorem. Vnde Exodi. 15. Descendunt in profundū
quasi lapis. Quarto moriens corporaliter omnibz bonis tempora-
 libz spoliatur et denudatur. Sic moriens spūaliter in anima per
 mortale pām perdit diuicias bonoz suoz operum Ezech. 18.
Si auerterit se iustus a iusticia sua et fecerit iniquitatē iusticie sue
quas fecit non recordabunt amplius. Hinc Job. 9. conqueritur
Ego quondaz opulentus repente interi. Quinto moriens cor-
 poraliter nihil operatur de cetero. Sic qui moritur in peccatis:
 quicquid de genere bonoz facit quantum ad regnum celoꝝ. ac
 si non fecerit reputatur. Isaie. 59. Opera eoz inutilia. et opus
iniquitatis in manibus eoz. Sexto fetet cadauer hominis mor-
 tui super oēm fetorem vt nullus posset habitare cū eo. Sic pec-
 catum mortale animaz fetere facit coram deo et angelis sanctis.
 Vnde etiam Ansel. ait. Tolerabilus fetet canis putridus q̄ as-
 nima peccatrix deo. Septimo mors auferit ab homine omnez de-

Ad Rom. cap. 6.

Proverbi. Capite. 23.

Exod. cap. XV.

Ezech. XVIII. cap.

Isai. cap. LIX.

Sermo

cozem et formam: et reddit corpus abhominabile et horrendum
ad videndum. Sic patrum ab anima aufert omnem decorem. **Tren.**
Egressus est a filia syon omnis decore eius. **fm August.** Anima
peccatrix nigrior est coruo. **Dato** a corpore moriente amicorum
turba alienatur et turbatur. sic omnes sancti angeli ab anima in peccatis
moriente alienantur et turbantur. **Vnde Job. 14.** Dereliquerunt
me propinqui mei: et qui me nouerunt alienati sunt a me. **Tunc post-**
modum sepelitur corpus in sepulchro et anima peccatrix in inferno.
Tunc post hoc corpus a vermibus consumitur et anima cruciatur.
a demonibus **fm peccatorum** multitudinem. quia quodlibet patrum
mortale speciale habet penas in inferno. **Vnde de hoc dicit in**
decretis **Varia** crimina sunt variis penis punienda. **Vn Berni-**
in sermone. **D** gelennalis regio fugienda: ubi est ignis ardens
frigus uregens. vermis immortalis. fetor intolerabilis. mallei per-
tidentes. tenebre palpabiles. confusio peccatorum. inmoderata vin-
tulorum. horribiles facies demonum. **Tremor** enim totus occupat
me ad memoriam huius regionis. **Quantum ad tertiam partem**
istius sermonis dicit. **Gratia** autem dei vita eterna. **Vn hic querit**
utrum quis sine gratia possit eternam vitam mereri. **Rnde** quod non
Deus enim creauit hominem ad ymaginem et similitudinem suam
ut per hoc semper ex naturali inclinatione tendat ad ipsum. **Sed**
quod homo ex sua naturali virtute hoc non potest: ideo deus ei con-
tulit quandam excellentiorem virtutem scilicet ipsam gratiam ut non so-
lum ad deum tendat per naturalem inclinationem. sed etiam per vir-
tutem supernam que insufficientiam nature supplet et adiuvat.
quod in puris naturalibus non meremur: ac per hoc sine gratia nihil
possumus facere **Aug.** **Desiderate** auxilium gratie qua sola homines
liberant a malo siue nolendo siue volendo siue agendo faciunt bo-
num. **Et ratio** huius est. quod nulla res potest producere effectum sue
nature non proportionatum. sic aliquis non potest sua virtute facere
re opera nostra meritoria vite eterne nisi assistat altior virtus.
que dicitur gratia. **De qua dicit Apulus.** **Gratia** dei sum id quod sum
quasi diceret. **Totum** quod est virtuosum atque meritorium hoc totum
habeo ex gratia dei. **Sed** queritur utrum aliquis ex propriis meritis
potest habere gratiam gratis facientem. **Rnde** quod non. quia hanc
gratiam qua iustificamur a peccatis et grati efficiamur deo: per quam
opera nostra sunt meritoria eterne premii: a deo habemus quod nul-
lus potest hanc gratiam mereri de condigno merito. sed solo merito
congruo. **Notandum** tamen quod communiter doctores dicunt quod licet pec-
cator opus meritorium vite eterne non possit facere sine gratia gra-
tium faciente: nec se possit illuminare per gratiam. potest tamen aliquid
facere: quo facto illuminatur. ut aperire ianuam vel fenestram. Sic

de gracia dei est. deus enim est semp paratus conferre grā suam
 Apocal. 3. Ego sto ad ostium et pulso per inspirationē in terra
 nam, si quis mihi aperuerit se3 remouendo a corde suo obicem
 peccati introibo ad eum se3 aserendo ei grām meam. quia homo
 debet facere qd in se est tunc deus ammistrabit sibi grām suā.
 Aug. Qui creauit te sine te: non iustificabit te sine te. vñ Gres
 gonus in omel. Bonum qd agimus dei est et nostrum. dei per
 preuenientem grām, nostrum p obsequentem voluntatem. vñ
 etiaz Crisostimus sup Mat. voluntas debet pcedere vt gracia
 sequat. Sine voluntate gracia nihil opatur: nec voluntas sine
 grā p̄t. Nā terra si germinat sine pluuia. nec pluuia fructificat
 sine terra.

Dominica octaua post penthecosten.

Epistola beati Pauli ad Romanos Cap. 8.

Ratres. debitores sumus non carni vt fm carnē
 vinamus. Si enim fm carnem vixeritis morie
 mini: si aut spiritu facta carnis mortificaueritis:
 viuetis. Quicumq; enim spiritu dei aguntur: hi filii dei sūt
 Non enim accepistis spm seruitutis itez in timore: sed ac
 cepistis spm adoptionis filiorum in quo clamamus abba
 pater. Ipse enim spiritus testimoniu reddit spiritui nostro.
 qd sumus filii dei. Si aut filii et heredes. heredes quidē dei
 coheredes autem cristi,

Sermo super Epistola pcedenti xxxv.

Debitores sumus etc. Roma. 8. In epla hodierna hortat
 nos ap̄lus Paulus ad mortificationez carnis et ad imi
 tationez spūsancti. di. Debitores sumus etc. Vnde in p
 senti sermone tria sunt dicenda. Primo de maceratione carnis.
 Sedo quō operibz carnis debet triplex mors. Terdo de tripli
 vita quā asert abstinentia cū vno exemplo. Quantū ad primū
 querit que sit vera maceratio carnis. Rndet albertus in tracta
 tu de virtutibz. Vera maceratio carnis est cū quis sponte casti
 gat corpus suū vigilijs ieiunijs oronibus disciplina abstinentia
 cibi et potus vt in oibus caro subiciat spūi. *Hoc fecit ap̄lus dic.*
 Castigo corpus meū et in seruitutez redigo. Et iudith que erat
 mulier iuuenis pulchra diues et vidua: postq; mansit cū viro suo
 tribz annis et sex mensibz in virginitate hūit cilitū sup lumbos
 suos: et ieiunauit oībz diebz preter solemnes. Sic etiaz legit de
 beata cecilia que habuit cilitium ad carnē suam et super vestem
 aureā Vnde abstinentia vera est qñ aliqs pro amore dei et salute
 ppria nō ab illicitis tñ imo interd a licitis et cessis se cohibeat.

*Abertus Sancti ad Romos.
 capi. 9. in prima Epistola*

Sermo

Unde sciendum s̄m Albertū q̄ argumentū vere maceratiōis est cum carne nulla voluptas sed sola necessitas impedit. Voluptas multa dulciora ⁊ plura exigit q̄ necessitas requirit. q̄ s̄m p̄m. Natura in paucis ⁊ modicis contentat̄. Item aliud argumentum est q̄n aliquis s̄m consilium ihesu xpi odit aiam suam in hoc mundo. Nam xpus dicit Joh. 12. Qui odit animam suam in hoc mdo ⁊c. quod bene exponit Greg. et ait. Tūc bene odimus cum carnalibz eius desiderijs non acquiescimus sed frangimus. Item xpus dñs noster ⁊ saluator docet nos macerationez carnis ⁊ abstinentiā. Unde Bern. in sermone. Xpus qui nō salitur elegit qd̄ carni molestius est. id ergo vtilius. i. magis eligendum est. Et quicunqz aliud docet vel suadet ab eo tanqz a se ductore cauendum est. Et ratio est qz nemo potest habere duo regna: scz vnū hic s̄m corpus. ⁊ aliud in futurum s̄m animaz. Unde Hiero. in epistola. Difficile ymo impossibile est vt p̄nibus quis simul fruatur bonis et eternis. vt hic ventrem ⁊ illic mentem repleat. et de delicijs transeat ad delicias vt in vtroqz seculo sit primus: ⁊ in terra ⁊ in celo appareat gloriofus. Unde etiam Bern. Qui corpalius voluptatibz pascitur: eternaruz deliciaz indignus habetur. Et hoc diligenter sancti antiqui patres ponderauerūt. Icaro in magna abstinentia vixerunt sicut narrat sanctus Hiero. de pluribz patribz sanctis. Exemplum de illo qui pependit amphoram madidam ante oculos suos vt videndo ⁊ abstinendo pumiret. Hoc quere in prompt. a. i. Quantum ad scdam partem istius sermonis dicit hic Ap̄lus Si s̄m carnem vixeritis moriemini. Unde scienduz h̄ operibus carnis debetur triplex mors scz nature. culpe ⁊ gehenne. Mors nature cōmunis est omnibz hominibus. vñ statutuz est omnibz semel mori. Unde Arist. de vita et morte que sunt omnibz cōmumia. Et illa mors naturalis anticipatur illis qui voluptuose s̄m carnem viuunt. quia nimia repletio ciboz causat infirmitates Eccia. 37. In multis estis erit infirmitas. et consequenter abueniat vitam ⁊ inducit mortem. Propter crapulaz: multi obierunt. Sciendum q̄ quelitū est a quodaz pho cui si milis esset homo, Rūdet phus. aceruo niuis. rose matutine. et pomo noctuo. Aeruus niuis ad tactum caloris sumitur. Sic etiam homo. ⁊ sicut rosa ante solis occasum colorem habet pulchrum et postmoduz marcidum. Sic homo in iuuentute habet colorem pulchrum: sed cum in senectutem ierit est pallidus.

Nota bene

Ad Roma. 8. capi. Triplex est mors peccatorū: Naturae, Culpae ⁊ Gehennae.

Ecclesi: capi. 37.

Joh. 12. e. Luca. 14.

prima mors

Eccl. 37.

XXXV

Pomum aut ut frequenter habet vermem corrodentem: sic ho-
 mo in presenti apparet pulcher et fortis: sed interior vermis et cas-
 lae naturalis continuo eum consumit. Item sciendum quod anni et
 dies impiorum secundum iustitiam dei breuiabunt. Juxta illud Job. 22
 Sublati sunt ante tempus suum. Et hoc fit propter tria. Pri-
 mo ne viuendo peiores fiant sicut medietas vnius membri alii in-
 scinditur ne residuum corumpat. Secundo ne plus quam expediat in-
 istos et bonos homines affligant. Item Regum. 24. Rex abia tri-
 bus annis regnavit in hierusalem. ubi dicitur glosa. Non amplius
 quia ambulavit in omnibus peccatis patris sui roboam filij salo-
 monis. Sicut adhuc oppressores pauperum pupillarum viduarum
 et subditorum ante tempus sepe moriunt. Tercio ne bona tempa-
 lia quibus sustentandi sunt indigentes deo seruientes male viuere
 expendant et consumant contra deum proximum et ipsam salutem.
 Secunda est mors culpe. Unde Bern. Omne peccatum quod ducit
 ad mortem mors anime est appellanda. quia sicut mors occidit cor-
 pus: ita peccatum animam. Unde Ezechiel. 18. Anima que peccauit
 rit ipsa morietur. Ioh. 1. Peccatum cum consummatum fuerit: gene-
 rat mortem. Pro quo sciendum quod homines triphenter peccant. Pri-
 mo peccant ex infirmitate: sicut petrus qui negauit christum. Et ta-
 les peccant contra patrem cui attribuit potentiam. Secundi ex ig-
 norantia sicut Paulus qui dicit. Ignorans feci et tales peccant
 contra filium cui attribuit sapientiam. Tercio ex certa malicia. sicut
 Judas qui scienter vendidit christum. tales peccant contra spiritum san-
 ctum cui attribuit bonitatem. Pro quo sciendum quod peccatum in spiritu
 sanctum non dimittit hic neque in futuro. sicut christus dicit in euan-
 gelio Mat. 23. Qui dixerit verbum contra filium hominis remitte-
 tur ei. sed qui dixerit contra spiritum sanctum non remittetur neque hic
 neque in futuro. Vbi notandum quod peccatum in spiritu sanctum dicitur ir-
 remissibile propter duo. Primo quia non habet excusationem. sicut
 peccatum quod per ignorantiam committitur: vel propter fragilitatem.
 quia peccatum in spiritu sanctum procedit ex certa malicia. Secundo dicitur irremissi-
 bile sicut morbo de incurabilis de se quoniam tollit ea que sunt causa curationis
 eius. sicut quoniam debilitat naturam et debilitat quietem et requiem. talis
 infirmitas dicitur incurabilis de se: sed tamen per potentiam dei potest
 curari. Ita est de peccato in spiritu sanctum. quia de se tollit omnia que
 sunt causa remissionis peccati. tamen per infinitam dei misericordiam potest remitti.
 sed cum difficultate. Ideo diligenter cauendum est ab illo peccato
 quod fit scienter et ex certa malicia et ab omnibus alijs peccatis

Sublati sunt ante tempus

Nota in

*Mors secunda s. culpa
capit. 18. Ezechiel.*

Sermo

mortalibus: quia vnuz p̄m̄ frequenter nascitur ab alio. quod sic probat. Superbus qui vult omnes excellere ⁊ excedere dolet si aliquis ei adequat. et sic ex supbia nascitur inuidia. Inuidus autem ex facili irascitur ei cui inuidet. ideo ex eo nascit ira. Sed ira cum non potest se vindicare tristatur, ideo ex ira nascit acedia. Acedia vero consolationez querens facit auaruz. Auandia autem tempalibus abundans p̄t magis e recere gulaz. Gula autez post ventris repletionem defacili spumat in libidinem. ita et generat luxuriam. Vnde Greg. Peccatuz qd per penitentiaz non diluitur mox suo pondere ad aliud trahit. Tercia moza e eterne pene. Nos videmus ad sensum qz mozs corpis est terribilissimū oim que occurrunt in hac vita sicut dicit Arist. Terribilissimū omnium videtur esse mozs. Sic etiaz mozs eterna est grauissima pena penaz ⁊ interminabilis. quia damnati semper moriunt et nunq̄ consummabunt. Videmus etiam ad oculum in presenti qn̄ aliquis agonizat per tres vel quatuor dies q̄lem dolorem ⁊ q̄ amarissimā mortem sustinet; cum tñ mozs nihil aliud est q̄ separatio anime a corpore fm̄ Arist. D q̄ terribile tūc erit qn̄ damnati eternaliter moriunt. et sine fine agonizat cum eterna morte. Vnde psal. Mozs depascet eos. Si quis tctū mūdum hūc haberet libenter careret qz posset mori sicut pecus. Vñ dicit Apocal. 4. Desiderabunt tunc mortem homines et mozs fugiet ab eis. Vnde hic queritur vtz damnati tunc bonū p̄t velle, Rūdetur qz non. qz voluntas deliberatiua intm̄ est corrupta qz nunq̄ p̄t bonū velle. Videmus em̄ in vniuerso qz triplex est differentia locoꝝ scz supremus. medius ⁊ infimus. In supremo sunt angeli ⁊ electi dei. ⁊ isti sunt in bono confirmati qz nullo mō p̄t malum velle. In infimo loco sunt damnati in inferno. et isti sunt in malo obstinati qz nō p̄t bene velle. In medio loco scz in mōdo sūt hoies vtriusqz sexus. ⁊ isti vsqz ad mortem p̄t esse boni ⁊ mali ⁊ cadere in p̄m̄ ⁊ resurgere q̄dū sūt in mōdo. Item querit vtz demones p̄t bonum velle et facere. De hoc habet exempluz in prompt. Job. 34. Quantū ad tertiaz ptem istius sermonis dicit hic Aplus. Si autē spiritu sancto facta carnis mortificaueritis v̄uetis. et hoc triplex vita. Primo vita naturali. qz vita corpalis prolongat per abstinentiaz ubi ⁊ potus Ecclia. 27. Qui abstiniens est adiuet vitam. Et hoc est vna ratio qz olim antiqui patres ante diluuium et ante cristum vixerunt tam diu. Sed post diluuium homines nō tam diu vixerunt, Etiam tunc delectate sunt vires herbarum et fructuum

*Tercia mozs est mozs
eternae pene*

xxxvi

Nota bene.

Sunt aut plures homines qui diutius uiuerent si abstinentiam seruarent. Pater in religiosis qui comuniter diutius uiuunt q̄ seculares. Vnde Hiero. Mater sanitatis est abstinentia ⁊ mater egritudinis voluptas. qz homines crapulosi diuersas incurunt infirmitates. sicut ptz in diuitibus laute uiuentibz, qui autē in abstinentia uiuunt comuniter sunt sani. Aristo. de regimine p̄cipuum. Abstinerere a comestionibz nimis ⁊ supfluitate est suma medicina. Secunda uita est spūalis que conseruat per abstinentiam, vnde dicit Johannis. 6. Spiritus est qui uiuificat. Nam spūsanctus ignis est. sic corda pura per abstinentiā acquirunt vnde dicit Luce. 6. Beati qui nunc esuriunt ⁊c. vnde notandū qz animaz hominis nihil pōt replere. nisi ille cuius ymaginem representat. sicut terra sigillata non nisi pprio sigillo impletur si alteri applicet. necessario recipit ymaginem alterius. Et p̄ior figura scz anima deo cōiuncta si cōiungat cuilibet temporali rei per amorem recipit eius ymaginē Aug. D anima talis es q̄lis est dilectio tua. vltimo nota exemplum de muliere que audiuit dulcissimum tantū auicule. Hoc quere in proptuario. g. 14

Luce. cap. 6. Math. 5.

Domínica nona post penthecosten.

Epistola beati Pauli ad Corinthios

Cap. 10 in prima epistola

Ratres. Non sumus concupiscentes maloz. sicut et illi concupierunt. nec ydolatre effidamini sicut quidā ex ipsis quēadmoduz scriptum est. Sedit populus manducare ⁊ bibere ⁊ surrexit ludere. Neqz fornicemur sicut quidam ex ipsis fornicati sunt ⁊ ceciderunt vna die. xxxiii. milia. Neqz temptemus xpm sicut quidaz ex ipsis temptauerūt ⁊ a serpentibus perierūt. Neqz murmuraueritis sicut quidā murmurauerūt ex ipsis ⁊ perierunt ab exterminatore. Hec aut omnia in figura cōtingebant illis. Scripta sunt aut ad correptionē nostrā in quos fines seculoz deuenerunt. Itaqz qui se existimant stare. videat ne cadat. temptatio vob non app̄hendat nisi hūana. Fidelis aut deus qui non patietur vob temptari sup id qd ferre potestis. sed faciet vob temptatione prouentū. vt possitis sustinere.

Sermo super Epistola p̄cedenti xxxvi.

On sumus concupiscentes maloz sicut illi concupierūt prima Coz. 10. Nos videmus ad sensuz qz os ex aliquo facto aliquibus male contingit: illi solent a os suos

Sermo

monere ne simile malū madant. sic omniūz fidelium amicus. A
postolus paulus in ep̄la hodierna recitat peccata ppli i srah q̄
bus deum offenderunt: ⁊ etiā plagas quas n̄ currerunt monē
do nos fideliter talia faciamus. qz si simile: eis fuerimus in cul
pa: similes eis erimus in pena. Ergo dicit hic. non sumus co
cupiscentes ⁊c. Vñ in presenti sermone tria sunt dicenda. que
tanguēt in ep̄stola hodierna. Primo quare non debemus con
cupiscere malūz. Scde de ydolatria vnde ortum habuit. Terco
de casu peccatoz. Quantum ad primū sciendum qz quinqz rō
nes p̄nt assignari quare non debemus malūz concupiscere. Pri
muz quia malū concupiscere est dyabolici. Concupiscentia e n̄
mala dyabolum fecit ex angelo. ⁊ hoc p̄m dyabolo assimilāc.
Scdm est. quia qui mala concupiscunt bonis non saturabuntur
iuxta illud Mat. 5. Beati qui esuriunt et sitiunt iusticiam ⁊c.
Tercū est quia malū concupiscere est concupiscere venenū serpen
tis infernalis qd̄ peius est. Vnde Ecclia. 21. q̄i a facie colubri in
ge p̄m. Quartum est. qz malū est concupiscere vnicula ⁊ car
ceres dyaboli appetere. Proū. 5. Iniquitates sue capiunt impiū
⁊ sumibz peccatoz suoz vnusquisqz constringitur. Vnde etiaz
in psal. Funes peccatoz circumplexi sunt me. Quintuz qz malū
concupiscere est mortem desiderare Sap. 6. Domo p̄ maliciāz oc
cidit animam suam Ezech. 18. Animam que peccauerit ip̄a mo
rietur. Et contra dicit Sapie primo ca. Nob̄ zelare mortem.
Concupiscere debemus toto corde gratiam in p̄nti ⁊ gloriā in
futuro. Quantuz ad scdam partem istius sermonis dicit hic A
postolus. Neqz ydolatre efficiamini sicut quidā ex ipsis. Vnde
sciendum qz ydoam in vulgari nommat abgod. ideo qz auer
tit homines a deo ⁊ subdit eū dyabolo tra votum quod in ba
ptismo promisit ⁊ pompis eius. Vnde quēnt cum homines ab
initio nisi vnum deū haberent: vnde incepit ista sup̄sticio cultu
re ydoloz. Rūdeo qz apud babel que nunc est magna ciuitas
babylonia in qua turris gigantū exorta legitur: cuius altitudo
sexaginta quatuor stadiōz esse fertur: In hac ydolatria ince
pisse perhibet. In hac etiam antixpus nasciturus fertur. Vnde
dicit. de Babylonia coluber eribit qui totum m̄dm deuorabit
In hac ciuitate primus rex huius mundi noie nemroth regna
uit Et postmod regnauit in ciuitate ninie rex nomine ninuz qui
totam assyriāz sibi subugauit. ⁊ noie suo ciuitatez ninie diru
xit: itinere tñū diez āphauit ⁊ a suo noie ninuen occupauit
In qua ciuitate poltea ionas predicauit. Ab isto n̄no o. ca sunt

S. Col. 1. 10.

psalms centesimo octauo deus

ad Corin. 1. 10.
1. 10.

Eccl. 21
cap.

xxxvi

ydola sic. mortuo Belo rege babilonie filio nemroth qui belus
 fuit pater nini: Ninus in solatium doloris: imagine patris sibi
 fecit. cui tantam exhibuit uerentiā ut quibuslibet rebus q̄ ad eā
 conuissent parceret. deinde homines de regno eius diuini ho-
 nores imagini eius ceperunt impendere. Hoc exemplo plurimi
 caris suis mortuis imagines dedicarunt. Et sic ab ydolo belu ce-
 tera traxerunt originem. et ab eius noie generale nomen origi-
 naliter traxerunt. licet em̄ dictus est belus ab assirijs: sic et ab a-
 lijs nationibus s̄m ydeomata sue lingue dixerunt: alij bel. alij
 beel baal et baahm. ymo et noia speciatimauerunt. alij beelregor,
 alij beelzebub dicentes. Nec habent Gen. et in scolastica hyst.
 scripta de generatione sem. In sup demones fornicas ydolorū in-
 trabant et pplm̄ per responsa seducentes ludificabant et sic ydo-
 latria incēpit. Pro quo scienduz q̄ aliqui xpiani sunt quo ho-
 dierna die ydolatrāt ad modum iudeoz vitulus aureos ado-
 rantū. De quibz scriptura dicit Exo. 32. Sedebat populus mā-
ducare et bibere et surrexerunt ludere. i. ludum in ueneratione
ydolorū facere. d. Nō sunt dñj tui israhel qui dixerūt te de terra e-
gypti. Similes sunt illis xpiani isti qui q̄n indigent aliquo si pe-
 tant illud a deo vel a sanctis s̄z sanitatem corpis cum dolent ca-
 put vel dentes vel rem tempalem vel futuram rem habere et sta-
 tim si uocipiūt ipi statim vadūt ad phytomissas et sortilegos q̄s
 sibi deos faciūt. vñ ab eis req̄rūt occulta p̄terita vñ fut̄a q̄ ad solū
 deum pertinent s̄z predicere futura. Vnde hic querit̄ utz diu-
 natio sit p̄ām mortale. Rñdeo s̄m quosdā q̄ actus diuinationis
 exercetur triphiter. Primo q̄n quis credit per illuz actum rea-
 liter assequi qd̄ intendit. puta alicuius amorem vel furtum vel
 euentus p̄e cognitionē. et tunc talis de grauissimis p̄dis vñū
 cōmittit. Vnde Aug. et allegat̄ in decretis. Qui diuinationes
 et auguria obseruat aut attendit aut consentit. obseruantibus
 aut talibz credit aut ad domū eoz vadit aut in domū suam in-
 troducit aut interrogat sciat se xpianam fidem p̄uaricasse et ba-
 ptismū et paganū et apostotaz et dei inimicuz esse et iram dei in-
 currisse grauit̄ nisi sacramentaliter penitētia emendat̄ a deo
 reconcilietur. Secdo sic cū quis non credit per illum actū realiter
 assequi et intendit tñ curiose experiri utz aliquid efficacit̄ sit in
 tali actū vel non. et talis etiam peccat mortaliter. qz est dubius
 et fluctuat in fide post q̄ contra ueritatem et firmitatez fidei pro-
 ponit experiri que scit. et scire debet p̄ fidē catholicā eē reprobā

Exo. Capite 32.

Exo. 32

Sermo

Tercio modo ex sola leuitate et simplicitate hoc etiam exercere nititur. nihil tñ in hoc credens esse virtutis et gratie et efficacie. Nec experiri intendit: an in hoc aliqua efficacia existat. h̄ soluz ex leuitate et simplicitate hoc facit. Et hoc videt quibusdam solūmodo esse veniale p̄t̄m maxime apud laycos. Sed quantum ad clericos qui tenent hoc scire q̄ in iure prohibituz est. semper est mortale p̄t̄m. Sed queritur hic que sit pena eoz. Rñdeo fm canones si diuinatoz et maleficioz peccatum occultum est imponit penitentia. 40. diez. si notozum eucharistia negatur. Et si sit clericus deponendus ē et in claustrō retinendus. Et si laycus excomunicandus est. vt dicit. 26. q. 5. Non oportet.

Paulus in Corinthios. in 5. h̄m. c. 1. cap. 30.

Quantum ad terciam p̄tem istius sermonis dicit hic Ap̄t̄us. Qui se existimat stare videat ne cadat. Vnde hic querit an facilliter quis p̄t̄ cadere in peccatum mortale. Rñdeo q̄ duo sunt genera hominū. Primi vero sūt qui stant in timore dei et in bono p̄posito nunq̄ scienter velle peccare mortaliter. hos deus in sua bonitate non facilliter p̄mittit cadere in peccatum mortale. Vnde Richar. Mortale p̄t̄m quantum mihi videtur non potest comitti sine obice gratie dei et corruptione sui sine grandi lesione proximi. et sine magno contemptu dei. Hoc probat sic. quia sex requirunt ad mortale p̄t̄m. Primo q̄ sit contra p̄ceptuz diuinum. vt patet per Auḡ. dicentem. Peccatuz est dictū vel factum vel concupitum contra legem dei. Secundo q̄ fiat delib̄ratue et scienter. hoc itez patet per Auḡ. dicentem q̄ omne peccatum est adeo voluntarium qd̄ nisi esset voluntarium peccatuz non esset. Seneca in libro de remedijs fortuitoz. Dimitte exarsationem. nemo peccat inuitus. Vnde de hoc dicit in decretis. Nemo efficit seruus dyaboli nisi p̄pria volūtate. Tercio q̄ hoc fiat per despectum in faciem vel actualiter vel habitualiter et cū auersione a iusticia. qz in peccato sunt duo. scz auersio a creatore. et conuersio ad creaturam. Quarto q̄ illa auersio fiat cū contemptu iusticia ad iusticiā. Patet illud ratione qz auersio a deo ad creaturam maximus est contemptus. Vñ Auḡ. Duo amores fecerunt duas ciuitates. scz dei amor vsqz ad contemptū sui. Et amor sui vsqz ad contemptuz dei. Quinto q̄ illa auersio fiat cum peruersa intentione. quia intentio ponit speciem operi. Sexto q̄ homo p̄pter delectationem momentaneam postponat deum eternum. qz si posset illam delectationem semper habere deo vellet semper carere. vt inquit Greḡ. libro. 4. dyal. verbis equipollentibz. Secundi sunt qui timorem dei postponunt et

conscientiam habent nimis lataz a tales facilliter a multipliciter peccant mortaliter. Hoc probat sic. qz tales non ponderant nisi grossa peccata mortalia: sed de omnibus alijs peccatis nō curant nisi sit pūrium solemnifatu3. cum tñ quicunqz urat scienter falsū peccat mortaliter. Item simplicem fornicationez non curant nisi quis cōmittat adulterium. cum tñ ois luxuria extra mīmoniu est p̄t̄m mortale. Item offensam fraternaz non curant nisi quis vulnerasset vel occidisset proximū. cum tñ dicit. Omnis q̄ irascitur fratri suo reus erit iudicio. Item solvere festa a ieiunia ecclesie non curant. Item superbe se ornare in vestibz chorifare ludere emere vel vendere verbis fraudulentis: detrahre maledicere blasphemare &c. Omnes em̄ tales non hnt timorem nec dei amorem. Peccata plura mortalia cōmittunt in periculoso statu stant. nam pro quolibet p̄t̄o mortali etiā pro minimo damnatur ita bene sicut pro maximo. Vnde dñ in decretis. Vñū peccatum mortale demeret penam eternam: q̄uis pena maior debeat maiori. Querit quare deus permisit petrum aplm a ceteros apostolos a etiam nos aliqñ p̄mittit cadere. Rñdet Jo. nyder doctor qz hoc fit quinqz de causis. Prima est p̄pter sanctaruz congregationum exultationez. nam in modica congregatione xpi quodam cecidit a nunq̄ surrexit vt iudas. alij ceciderunt a suz rexerunt: vt apostoli qui fugerunt a xpo. beata virgo maria nunq̄ cecidit. nullis ergo cōgregationi detrahat qm̄ plurimi stare p̄nt a etiam resurgere post lapsuz. Secunda causa est p̄pter humiliationez de se nimium presumentiu. Vnde ysid. libro. 3. de sumo bo. Plerumqz vtile est arroganti deseri a deo quaten9 sue infirmitatis ascius ad humilitatem redeat a humilis post casum existat. Nam spūalia vicia in quibz non curant semp latē nisi quis in manifestum vicium labat. nam sicut in veste macula depomi non potest nisi in lutum vel in cinerem prius mersa fuerit. sic etiam arrogans &c. Vnde Aug. Judeo dicere supbis eē vtile cadere in aliqđ manifestum p̄t̄m vnde sibi displiceant qui sibi iam placendo intus ceciderunt. Salubris em̄ petras sibi displicuit qñ fleuit q̄ placuit qñ presumpsit. Tercia causa ē p̄pter confidentium confirmationez. valde em̄ sperare debet qui tantos audit cecidisse et e contrario resurrexisse. Bern. super Cant. Dñe propter mansuetudinez que est in te currimus post te dñe illud audientes qz non spernis pauperem p̄t̄orem non lacrimātem magdalenam: non horruilli confidentem. non chananeam supplicātem. non publicanum. non negantem discipuluz. non

Messaj. capi. 4

Sermo

discipulorum persecutorum: et non ipsos crucifixos tuos. Quarta causa est propter compassionem proximorum. Iustitia enim phariseorum est lapsa in peccatum non compati sed eos atrociter condemnare et iudicare. Juxta illud Lucæ. 6. Nolite iudicare et non iudicabimini, sed nos christiani in peccato nostro tristitia considerare debemus. scilicet peccatum quo odire debemus. naturam quam diligere debemus et penam quam compati debemus. Unde Inno. Cuius pedes terra ferreus cuius cor tam est lapideum ut gemitus non exprimat: lacrimas non effundat: cum proximi et amici interitum intuet. ut patienti non compatiatur: dolenti non condolet. Cum ipse ihesus vidisset magdalenam et sororem eius flentes infremuit spiritu et turbavit se ipsius et lacrimatus est. Unde Greg. Perfectior est quis cum perfectius alienos dolores sentit. Quinta causa est propter maiorem feruorem resurgentium. omnes enim electi a deo communiter et frequenter perfectiores et meliores erunt post casum quam resurgunt quam ante fuerunt. sicut viatores qui vident suos socios longe precessisse plerumque velocius currunt. Unde Ambro. Certus sum quod deus nullum electorum suorum cadere permitteret nisi eum meliorem a suo casu resurgentium scivisset. propter in beato Petro. similiter in magdalena. qui post casum meliores surrexerunt quam ante fuerunt.

Dominica decima post penthecosten

Epistola beati Pauli ad Corinthos . . .

Mater. scitis quoniam cum gentes essetis ad simulacra muta pro ut ducebamini euntes. Ideo notum vobis facio quod nemo in spiritu dei loquens dicit anathema ihesu. Nemo potest dicere dominus ihesus nisi in spiritu sancto. Divisiones autem gratiarum sunt. idem autem spiritus. Et divisiones ministracionum sunt. unus autem deus qui operatur omnia in omnibus. unicuique vero datur ministratio spiritus ad utilitatem. alii quodam datur per spiritum sermo sapientie. Alii autem sermo scientie secundum eundem spiritum. Alii fides in eodem spiritu. Alii gratia sanitatum in uno spiritu. Alii operatio virtutum: alii prophetia: alii discretio spirituum. alii genera linguarum: alii interpretatio sermonum. hec omnia operatur unus atque idem spiritus diuisdens singulis prout vult.

Sermo super epistola precedenti. xxxvii.

Citis. quoniam cum gentes essetis ad simulacra muta pro ut ducebamini euntes. 1. Cor. 12. In epistola hodierna apostolus paulus instruit nos quod omnes gratie et omnia bona

xxxvii

sunt a spūsancto. et q nullus pot facere aliqd bonuz meritoruz vite eterne nisi in spūsancto. et hoc ondit expimento preterite vite di. Satis qm cum x̄. Vnde in pñti sermone tria sūt dicēda que tanguntur principaliter in epla. Primo quoe sunt genera hominū in mundo. Secdo de prauitate maloz xpianoz, Terdo quomodo quilibet sibi grām a deo collataz expendere debet ad vtilitatem cōmunez totus populi cū vno exemplo. Quantuz ad primū sciendum q tria sunt genera hoim scz pagani iudei et xpiani. Pagani sunt qui neqz nouū neqz vetus testamentuz recipiunt sed hm concupiscentiaz in qua nati sunt ambulant. Iudei qui legem moysaicam ad literaz seruant circuncidendo se et alia legalia seruando. Cristiani qui euangeliū ore xp̄i prolatum custodiunt se baptisando. et alia sacramenta reuerenter suscipiēdo. Pagani ergo differunt ab alijs: eo q si manent sicut geniti sunt in contagione originalis peccati qd ab ipsa origine cōtra hunt sicut ostendit dauid in psal. Ecce em̄ in iniquitatibz concēptus sum. Vnde aplus. Erasmus natura filij ire et debitorz pene eterne ppter p̄m originale quod moleuit in natura hūana sed miseratio diuina semper curauit adhibere remediū d̄ morbū culpe originalis. nam ab adam vsqz ad abrahā in fide parentum saluabantur, adulti vero oblationibz et sacrificijs exercēbantur. que tñ ex necessitate inducta non fuerunt: cū sola fides per dilectionem operans satisfecisset ad salutem. Ab abrahā vsqz ad xp̄m est data circumcisio a qua mundant paruuli ex semine abrahā. deinde post tempus abrahā institutuz est a xp̄o baptisatis sacramentuz: quod non solū culpam remittit: sed et sanctificationem tribuit et in regnum celoꝝ referata ianua p xp̄i sanguinem introducit. Vnde Greg. Apud nos facit aqua baptisimi quod apud antiquos fecit fides parentuz in paruulis. in adultis virtus sanctificationis et i alijs qui descenderunt ex stirpe abrahā vis circūcisionis. Et ad baptisimuz suscipiendum obligantur om̄s homines in nouo testamento. Vnde Joh. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua x̄. Et Albertus dixit q aqua baptisimi debet calefieri in hyeme. qz pueri ex aqua excessiue frigida mortales infirmitates detrahunt. Sequit hic ad simulacra: prout ducebamini euntes. simulacra muta colit qui totaliter creaturis inheret et eas ex toto corde diligit. Roma. 8. Coluerunt et seruerunt creature potius q̄ creatori Aug. Hoc soluz ē peccare mortaliter aliquid deo pponere i amore vel coequare. Qui enim peccat mortaliter preponit creatori creaturam: vt auarius

Jo. 3. 3.

Sermo

peccuniaz. Ap[osto]lus ad Col[ossenses] 3. Quoz[um] deus venter est ⁊ gloria car-
nis delectatione. Vnde sup[er] illud. Non erit in te deus retens. idē
dicit, Illud vnicuiq[ue] est deus q[uo]d deo preponit in amore. Vnde
hic est notandū in quib[us] creatura preponit deo ⁊ plus seruit ⁊
eum plus diligit. Certē s[ecundum] h[er]nicum de h[ess]ia sup[er] Gen[esim]. Ex sex
signis cognoscit. Primū est quem aliquis plus imitat et plus
credit illum preponit alteri. hoc claz[us] est. Scd[un]d[u]m q[ui]n aliq[ui]s ma-
gis honorat aut in eo magis complacet aut cui promptius obe-
dit illum alteri preponit. Terciu[m] q[ui]ntum quis se alicui[us] as[sum]mat
aut se sibi subij[icit]: tanto illuz magis diligere conuincitur patet
q[ui]a eoz[um] qui vere amici sunt quasi vna est voluntas. cū amicus ē
quasi alter ego. Quartuz pro quo quis plura ⁊ difficiliora pa-
ratus est facere aut etiam sponte pati: illum magis diligere et
⁊ ceteris preponere probatur ⁊ Quintuz est q[uo]d illū quis pre-
ponere conuincitur cuius amore vel timore alterius beneplacituz
transgredit[ur]: aut ne ip[s]m contristet aut ei displiceat alteri obedi-
re omittit, Sextum ad cuius honorem vel cuius gr[ati]a aliquis o[mn]e
agit vel ad quem actus suos ordinat illum oib[us] alijs prepo[n]it
Sequit[ur]. dicitur damini. Notandū q[uo]d triplex est via p[er] quaz dyabo-
lus ducit captiuos suos scilicet erummosa: laboriosa et delictosa
Primo p[er] viam erummosam ducit paupes necessitate si voluntate
rebo deficientes tumescentes. ⁊ in iniurijs impacientes tribulacōe
blasphemantes. fures mendaces. de quib[us] d[icitur] Eccl[esiastes] 26. mendaci-
tatez ne dederis mihi. ne egestate cōpulsus piurem nomē d[omi]ni
mei. Vñ Cassiod. Si paup[er] superbit nō est dei paup[er] ⁊ locuples
si humilitatez diligit nō est seculi diues. Voluntates talū in spi-
ciende sunt non noia. tales pauperes ab inopia tempali transe-
runt ad miseriam eternā. q[ui]a nesciuerunt b[on]ū vti suis rebo, h[ec] per
paupertatem voluntariā que est via paradisi transierunt apli et
etiam alij sancti Mat[theus] 19. Ecce nos reliquimus omnia et secuti su-
mus te. Augu[stinus] super Cant[icū]. Joh[ann]es. Non tibi displiceat paupertas
tua: nihil ea dicitur p[otes]t inueniri. Vis scire q[ui]s locuples sit: celū
emit. Scd[un]do per viam laboriosaz lapidosam ⁊ spinosaz ducit cu-
pidos ⁊ auaros qui plurib[us] periculis se ingerunt p[ro]pter luc[rum] tem-
porale corpori si parentes. de aia nihil curantes. nullo t[em]p[or]e qui
escentes. d[icitur] quib[us] d[icitur] in psal[terio]. Contritio ⁊ infelicitas in v[er]is eoz[um]
q[ui]a tales corpus a[er]erunt ⁊ aias infelicit[er] perdunt. tales ab inq[ui]-
etudine tempali ad eterni laboris angustias transferunt Sap[ientia] 5
Lassati sumus in via iniquitatis et p[er]ditionis. ambulauim[us] vi-
as difficiles. viam aut[em] d[omi]ni ignorauimus scz penitentiaz que est

Sapientia. cap. V.

xxxvii

vsa ad deuz. Si aut tanta tollerant pro peccatis suis: purga
 ti ad deum transissent. Tercio per viam deliciosa: ducit diuites
 delicatos gulosos et luxuriosos: qui imitantur illum iuuenem
 epulonem. de quo dicit Luce. 16. qui induebat purpura et bis
 so et epulabatur quotidie splendide, qui postmodum mortuus
 est et sepultus in inferno. Vnde Greg. Momentaneus est quod
 delectat: eternum vero quod cruciat. Quantum ad secundam
 parte dicit hic Aplius Nemo potest hic dicere: dñs ihesus pro
 prie nisi in spiritu id est in caritate. Vnde ille dicit aprie dominu
 nostrum ihesum xpm qui in voluntate habet vt ei tamq̃ domi
 no suo seruiat. qui aut in peccato mortali est: seruus dyaboli e
 Vnde nemo potest esse seruus xpi et dyaboli. Mat. Nemo pot
 duobus dominis seruire: nunquid em xpus est meditaris dya
 boli vt habeat cu eo suum comune. 2. Cor. 6. Que conuentio
 xpi ad belial. Vnde scienduz q̃ valde detestabile est et valde ig
 nomiosum esse aliquem malum xpianum. quod quinq̃ mo
 dis ostenditur, Primo in hoc q̃ malus xpianus negator e xpi.
 et negatio talis peior videtur esse negatione illa qua infideles
 xpo faciunt, Secundo in hoc quia infideles negant verbo. mali
 xpiani vero facto. Vnde Aplius ad Thimo. primo. Confitentur
 se nosse deum. factis autez negant. Augustinus. Quisquis factis
 xpm negat anticristus est. tales sunt omnes mali catholici qui
 non verbis sed factis negant xpm. Contra quos dicit Bernar
 dus. Efficacior est vox corporis q̃ vox sermonis. Item in hoc ne
 gotio infidelium habet ignorantiam que aliquantulum attenuat
 culpam illoz. Multi enim iudei et sarraceni xpo non seruiunt:
 quia nesciunt eum deū esse et libenter ei seruirent si eum cogno
 scerent. Sed xpianus malus xpo negat seruitium: cum tamen
 eum cognoscat dñm suum. Si duo homines negarent principi
 vni vnum seruitium et vnus sic diceret principi. nescio vos esse
 dominum meū: et si ego scirem libenter vobis tamq̃ dño meo.
 seruirem. Alius diceret. Ego bene cognosco vos esse dominum
 meum: sed in nullo vobis seruias. tunc princeps magis offende
 retur de negotiatione secundi q̃ primi. quia videret se magis ab
 eo contemni. Sic q̃ntum ad hoc videtur esse magis contumelio
 sa negatio magis xpiani q̃ iudei vel sarraceni. Secdo quia talis
 apostata est. et ideo inutilis. quia sicut palme que viti adheret
 est utilis et utilis: si a vite separetur: tunc etiam ad nihilum
 valet nisi vt in igne comburat. Sic xpianus cum xpo adheret p

Luce cap. XVI.

Pauli cap. 12: ad Corinth.
in Episto. prima.

secunda Episto. Pauli
ad Corinth. cap. VI.

Sermo

caritatem tunc pretiosus est & fructuosus. si vero per p̄m ab eo
separetur materia est incendiū infernalis. Ideo dicit **Joh. 15.** Ego Joh. xv
sum vitis vera &c. Honorabile ē esse monachuz. ignominiosuz
est esse monachuz apostatam. Item licet sit honorabile esse an-
gelum: ignominiosum tñ ē esse angeluz malum, hec sūt eiusde
pretij denarij boni et mali. Idem intelligas de xp̄iano bono et
malo. Tercio quia malus xp̄ianus proditor est xp̄i peccando a
quo habet quicquid p̄t & cuius expensis vivit & nutrit & vesti-
tur. **Ap̄t.** Quid habes quod non accepisti. Et cum talibz ex-
pensis servit xp̄i inimico scz dyabolo. ergo dicit proditor. & in
extremo iudicio manifestum erit eū proditorem dei fuisse. Nam
fides ex vna parte ostendit eū fuisse xp̄ianum. Et ex alia parte
opera mala ostendunt eū fuisse proditorem & inimicuz xp̄o. Fi-
des ostendit qd fidelitatez xp̄o debuit. sed opera mala ostendūt
qd non servavit fidelitatem in baptismo xp̄o promissam & p̄ con-
sequens proditor fuit. Item fides mali xp̄iani ad cumuluz dam-
nationis eius erit. qz fides quedā litere sunt damnatiōis ipsius
Erit enim scriptuz lumine fidei in corde peccatoz in die iudicij
qd qui scienter peccatuz mortale cōmittit gaudium domini non
possidebit. Ex alia parte in libro conscientie sue inuenit scriptū
qd ipse mortaliter peccavit. Unde dñs erit qd ipse deus tales a re-
gno suo excludat. Quarto qd malus xp̄ianus est infelix. Infelis-
citas aut̄ ista p̄t tripliciter ostendi. Primo in hoc qd tantaz feli-
citatez et hereditatez regni cœlestis alienavit a se pro momenta-
nea delectatione peccati mortalis. Secdo in hoc qd privat seip̄s
participatione oim missaz: orationuz & elemosinaz que fiunt
in ecclesia dei ab omnibz fidelibz. qui si in bono statu fuisset par-
ticiparet oim bonoz que fiebant in ecclesia. Tercio quia
qd alijs est bonum erit ei malū. Item quod alijs est salus erit ei
mors scz corpus xp̄i. Quinto quia malus xp̄ianus ē maledictus
quod signatum ē **Mat. 21.** vbi xp̄us maledixit ficulnee haben-
ti solum folia & non fructus. i. bona opera. Vñ **Guillerinus.** qui
tuncqz verbo vocat xp̄m dñm suum et dyaboluz opere: est quasi
arbor cuius folia dei sunt: fructus vero dyaboli. et talis potius
reputandus ē arbor dyaboli q̄ dei **Mat. 12.** Ex fructibz eozuz
cognoscetis eos. Christus dicit **Joh. 8.** Opera que ego facio testi-
mōiū perhibent de me. & opera que ipse facit phibent testimo-
nium de eo qd ipse sit servus dyaboli & per consequens maledictus
Et vt breuiter dicam. Quicquid agit maledictus homo habet Joh. v

Vigesimo primo Cap. Mathej

xxxvii

maledictionem super se in presenti. Deut. 21. Maledictus q̄ nō
 permanet in sermonibus huius. nec eos opere perficit. *in psalmo centesimo decimo*
in psal. Maledicti qui declinant a mandatis tuis. et etiam in fu-
octavo.
 turo eternaliter erit maledictus. In signum huius omnes mali
 xpiani in die iudicij maledicti noiantur a casto hic *Math. 23: Licet. capit. 13*
 Item maledicti in ignem eternuz. qui paratus est etc. Quantu
 ad tertiam ptem istius sermonis dicit hic Apulus, Vnicuiq; dat
 manifestatio spūs ad vtilitatem totius ppli a cōmunitatis. Con
 tra hoc faciunt qui acceperunt donū sapientie a scientie a deo:
 et liberaliter a gratis nihil faciunt: sed in omnib; querunt pro
 prium honorem a lucz tempale. non attendentes qd̄ spūs dicit
 Mat. 14. Gratis accepistis gratis date. Vnde hic quentur vtz
 aduocatus pōt querere salariū. Rūdeo fm Ray. Primo mode
 rate ab initio nō faciens pactuz sub pena finita cā. a attendi de
 bet moderamen salarij fm q̄ntitatem cause a laboris a sicutus
 dinem regiomis. Item scdo quent in quib; casib; a de quib; ad
 uocatus tenet ad restitutionez. Rūdeo fm Ray. q̄ tenetur ad
 restitutionez illoz bonoz que pdiderunt a tra quos fuit aduo
 catus male qui scz p̄rimoniuz amiserit iniuste vel damnificati fu
 erunt. Vñ si per cavillationez suam abstulit bonam causam vel
 etiā si ipsam grauat petendo dilationez sup falsum a allegando
 falsum a a tra conscientiaz vel etiam cauillosam positionem po
 nendo vel instruendo falsum testem. vel instruendo clericū: dene
 gando veritatem a in similib; tenet aduersario interesse. Itz te
 netur illis quib; prestavit auxilium si ppter suaz infidelitatez vel
 negligentiam iniuste amiserunt. similiter tenet eis si amiserunt
 propter ignorantiam. et hoc quando iactabat se scientem a nō
 erat vt guillerinus dicit.

Dominica vndecima post penthecosten

Epistola Pauli ad Corinthios. *capite. 15. Epistola prima.*

Ratres. Notum vobis fado euangelium quod p̄
 dicaui vobis quod a accepistis in quo a statis: p̄
 quod a saluemini qz ratione p̄dicauerim vobis si
 tenetis nisi frustra credidistis. Tradidi enim vobis in p̄i
 mis quod a accepi: qz xp̄us mortuus est pro peccatis no
 stris fm scripturas. et quia sepultus est: et qz resurrexit
 terda die fm scripturas. a quia visus ē cephe et aliis vn
 decim apostolis. Deinde visus est plusq; quingentis fra
 tribus simul: ex quib; multi manent vtz adhuc. quidaz

Sermo

aüt dormi fert. deinde visus est iacobo deinde de apostolis
omnibus. Prohissime aüt omniu3 tanq3 abortiuo visus
est ⁊ mihi. Ego em̄ sum minimus apostolor3 qui non su3
dignus vocari apostolus: qm̄ psecutus sum ecclesiaz dei
Gracia aüt dei sum id quod sum. ⁊ gracia eius in me va
ua non fuit.

Sermo super Epistola pcedenti xxxviii.

Lristus pro peccatis nostris mortuus ē. 1. Cor. 15. Ver
ba ista eple scripsit Ap̄plus paulus Corinthi3 quibus
prius predicauerat. sed postmoduz subuersi erant a fal
lis pph̄tis ⁊ apostolis. Ap̄plus aüt repetit eis quod prius docue
rat sc3 passionem xp̄i: sepulturam ⁊ resurrectionē eius quia hec
sunt fundamenta fidei xp̄iane. Et signanter passio crisi trahit
homine3 a malo ⁊ dnat eum ad bonū. Ergo Ap̄plus dicit. xp̄s
pro peccatis nostris mortuus est. Vñ in pñti sermone tria sūt
dicenda. Primo de morte xp̄i: adam ⁊ eua. Secdo de humilitate
et dignitate bonoz xp̄ianoz, Tercio quomodo ante natiuita
tem xp̄i filij fuimus ire. Quantū ad primū queritur hic quare
xp̄us in iuuenili etate pro nobis mori voluit. Respondet Joh
nyder. Primo vt ex hoc magis suam dilectionez cōmendaret.
quia vitam suā pro nobis dedit qñ fuit. 33. an. no3. et in perfe
ctiori statu suo. Secdo quia non conueniebat vt appareret in eo
nature sue diminutio ⁊ decrefcentia. ⁊ vt in illa etate moriens
et resurgens futuram resurgentū qualitatez in ipso xp̄s pronū
ciaret. quia fm̄ sanctum Tho. et magistruz sententiaz: omnes
homines resurgent in etate xp̄i. quia tunc homo est in perfecto
statu. Secundo querit quare paschali tempe voluit pati. Rñdeo
Primo qz sicut in figura olim tempe pasce edebat ⁊ immolaba
tur agnus. Sic etiam xp̄o patiente agnus dei qui tollit pecca
ta mundi pro redemptione oim fidelium occidebat. Secdo qz
sicut in tanto festo pasce qd̄ est maximuz ad festuanduz qñ ve
nire solebat ad ierl̄m multitudo populi mundo innotuit passio
xp̄i clarius q̄ alio tempe. Tercio quia sic passio xp̄i acerbice fu
it in qua vitam sui corpis coram magna multitudine populi p
nobis tradidit moriendo morte crucis que tūc tempis ignomi
nosa fuit. Tercio querit quare sexta feria mori voluit. Rñdeo.
qz adam illo die factus est ⁊ lapsus. sic xp̄us eadem die mortu3
est. vt omne genus humanum redimeret. Vnde loquendo hic

*Ad Corinthios capite 15.
Ep̄sto. prima*

xxxviii

aliquid de primis parentibus queritur: ubi adam creatus fuit. Respondeo in ebron d limo terre. et post hoc positus in paradiso qui est locus amenissimus in oriente altior terre in quo arbores diversi generis etra varios defectus erant consite. verbigracia. ut si homo de vna arbore tempe congruo ederet: amplius nunquam esuriret, congruo tpe de alio nunquam lassaret: ad vltimū d ligno vite vteretur et amplius nunquam senesceret et non infirmaretur. et nunquam moreretur. Item queritur ubi est eua creata. Respondeo de costa viri dormientis in paradiso. ut sicut in vna carne ita et in vna mente per dilectionem veram essent simul uniti. Itz queritur quomodo fuerant in paradiso. Rñdeo per tres horas. sexta feria hora tertia vir est creatus. et tunc imposuit nomina animalibus. hinc proprietates eorum. sexta hora mulier creata est: et postea de fetu to ligno comedit viro p suo pomuz porrexit: ob cuius amorem comedit. Et post hoc hora nona deus eos de paradiso eiecit. et sic adam cum eua in ebron reuersus est ubi creatus fuit. ibique filios procreauit. Deuoto aut Abel a cayn centuz annis caste vixit cum eua. sed qz xps de maledicto semine cayn nasci noluit per angelū monitus itez mulieri est associatus. et pro abel seth est gemitus: qui fuit tertius filius Adam. de cuius semine natus est. qui post hoc pro nr̄is peccatis est mortuus. In hoc xps maximam caritatem suam nobis ostendit Joh. 6. Maiorem caritatem nemo habet etc. Aug. Vide o homo quo amore diligit te deus tuus qui pro te ligatus est vt a vinculis te solueret. pro te flagellatus est vt te a flagellis ire eterne erueret. pro te iudicatus est vt te ab eterne damnationis iudicio liberaret. pro te coronatus est spinea corona vt te coronaret in celis. pro te vulneratus est vt te egrotum sanaret. pro te mortuus est vt te ab eterna morte liberaret: imo tantus fuit amor xpi vt etiam idem Augustinus dicit. Si xps marie filius tot membra habuisset qe sunt stelle in firmamento celi et quodlibet membruz proprium corpus habuisset: oia in morte tradidisset anteqm de potestate dyaboli non liberasset. Quantuz ad scdam partez istius sermonis dicit hic Apostolus Paulus. Ego sum minimus apostolorum et non sum dignus vocari applus. Ideo docet nos Appls hic humilitatem habere et humilitatem diligere. qz quanto quis est humilior tanto magis i futuro exaltabit. Et hoc nata liter probat per quatuor exempla. Primo probat p pupillam oculi. na quanto nigrior tanto lucidior Cant. 1.

Adm. 1. 2.

Joan. Secimo quintis capite.

Paulus ad Corinthos: Epistola prima: Cap. XV

Sermo

*Cantica Canticorum capite
primo.*

*psalter: psalms centesimo
primo.*

*Luc: capite decimo quarto
et decimo septimo capite.*

Job: cap: 17.

Sapientia: cap: 7.

Genesi: cap: 3.

Nigra sum scz in reputatione mei. et ideo formosa in conspectu dei. Secdo probatur p candelam qz quanto plus inclinatur: tanto plus accenditur. Ter cio probatur p aquam. qz quanto magis descendit tanto magis ducit. Quarto probatur in arbore quia quanto profundius in terram radices figit: tanto altius semper crescit. Unde hic queritur utz humilitas sit maxima virtutuz et deo maxime grata. Rñdeo fm sanctum Tho. ij. q. 7. qz sic Ratio huius est fm Aristotilem. quia virtus est tñ ra difficile sed difficile est minoribus se subijcere et propriam voluntatem ppter deum frangere. hoc facit humilitas. ergo est maxima virtutuz Item probatur ex hoc: qz opponitur grauiori peccato scz superbie. ergo ex hoc videtur esse maior virtus. quia fm phm. sicut ppositum in proposito: ita opposituz in opposito. Et etiam per humilitatem homo citius exaudiet. Unde dñ in psal. Respexit i oratione humiliu: et non spreuit precem eoz. et altius remuneratur et exaltatur Luc. 14. Qui se humiliat exaltabit. vñ Amb super beati immaculati. Quanto em quis est abiectior in hoc seculo: tanto magis exaltabit in futuro. Sed ex quo humilitas e tanta et necessaria homini. tunc sciendū qz multas causas humilitatis inuenimus in nobis ex parte corporis si respiciamus eius originem siue eius finem siue eius statum pntem. Bern. Cogita vñ venis et erubescere. vbi es et ingemisce. quo vadis et contremisce Si cogitas vnde corpus venit. tunc inuenies ex putredine Job 17. Putredmi dixi: pater meus es mater mea et soror mea vermicibus. Attende etiaz qz homo nudus nascit membris impotes et flere incipiens. Job. 1. Mludus egressus sum ex vtero matris mee Sap. 9. Primā vocem emisi silem omnibus plorans. Attende etiam ad quē finem venis et qz corpus tuū puluis et cinis erit Genesi. 3. Puluis es et in puluerem reuerteris. Item corpus a vermibus est corro dendū. Ergo noiatur cadauer. i. caro data vermibus. Item in primis nostris defectuosis et infirmis pauperibus habemus causas humilitatis. ut si attendamus multos de fratribus nostris esse leprosos: cecos infirmos impotentes multis miserijs affictos: et nescis utz cras adhuc talis an sine vite tue Item qz creature parue qñtatis sic musce et vermes et hys similia parua aialia. Item querit hic utz deus creauit ista pua aialia. Respondet elucidarius qz pulices et musce sunt ppter superbi creature humane create: cū euz pugnant de die musce et de nocte pulices. Cogitet homo qualis sit cū non possit minimis ver

vermiculis resistere. Vñ regem pharaonem nõ vñ non leones
 vastauerunt. sed pulices a amphes afflixerunt. Quantum ad
 terciam partem dicit hic Apłus. Gracia dei sum id quod sum.
 Vbi notandum qđ homo p naturaz e. t filius ire. moxi aut con-
 demnatus qñ natus est Eph. 5. Erasmus enim natura filij ire
 Hoc ptz in pueris sine baptismo deædentibz. qui damnantur
 non ppter peccatum actuale: sed æginniale in quo æepti et nati
 sunt. sed gracia dei facit hoïem filium dei a here dem regni. Vñ
 Apłus. Si filij a heredes. vñde valde magnum a laudabile est
 aliquem xpianum esse vt ptz in septez. Vñde pmo bonũ xpia-
 num dñs ihesus diligit cordialiter. vñde scriptum e. Ego dili-
 gentes me diligo. imo illa caritas est fidelitas quaz habet deus
 ad bonum xpianum: a exalat oem fidelitatem a caritatẽ. totus
 mundi. Hoc ptz ex hoc: quia vellet ppter vnum hoïem a ppter
 vnã animã itez moxi a cruciãgi si necesse esset. Quis enim
 pro alio vellet pati illa. conspui a lapis ædi. flagellari. coronari
 crucifigi. Mat. Maiorem caritatez nemo habet. ãc. Secundo
 qđ bonus xpianus est templum a habitaculũ dei. vñde Apłus.
 Templum dei sanctũ e quod estis vos. imo ipsi sunt æli in quo
 maxime delectatur a valde delectabile e habitare deum cũ eis
 Prover. Delicie mee sunt esse cum filijs hominũ. vñde nec mirz
 qđ hoc æelum inhabitet libenter ihesus. qđ vñqz non quasi ad ce-
 teros dixit tm vt fiat. sed pugnavit vt acquireret. occubuit vt
 redimeret. Ergo sicut gloriose inhabitat cum sanctis in ælo. sic
 graciose cum bonis xpianis in mundo. Terco quia minimũ qđ
 facit cristianus in hoc mundo scz vnum pater nõster in caritate:
 plus placet deo qđ omnia opera que facta sunt in mundo ab ini-
 tio mundi vsqz hodie a malis xpianis. Insup omnia bona que
 fiunt a cristifidelibz sicut dicit in psal. Particeps ego sum oim
timentium te: a custodientũ mandata tua. Et in futuro omnia
 gaudia a merita beate marie virginis a omnium sanctoz in æ-
 lo existentium ad eum afluunt secum conduidendo. Hoc autez
 erit sim magistz sententiaz: per caritatem que in singulis erit
 perfecta. Quarto quia etiam mala fiunt eis bona tam propria
 qđ aliena: et hoc tam in presenti qđ in futuro. Hoc sic probatur.
 Primo peccata propria: quia ex hoc magis humiliantur post
 lapsum et etiam frequentes feruentiores erunt qđ ante fuerunt.
 Exemplum in petro a magdalena. Similiter in futuro peccata
 maloz cedent bonis in bonum: quia ex hoc regraciantur deo.

*Ad Corinth. capite 13.
 in epistola prima.*

Joan. xv. capite

Proverbi. capite 8.

psalmo. centesimo decimo octavo.

Sermo

q̄ eos liberauit ab illis peccatis, Vnde Aug. Supplitiū malozū
erit gaudium bonoz. Vnde psal. Letabitur iustus cu3 viderit
vindicāz. Quinto quia bonus xpianus est cum dño et doming
cum eo. siue sanus siue infirmus: siue in mensa siue in ecclesia:
siue in campo siue in lecto et in omni loco ⁊ in omni tempe. die
noctuz. tam in vita q̄ in morte. Vnde dicit per pphetam. Non
te deseram. Et in psal. Cum ipso sum in tribulatiōe. Xpls siue
vuiuus siue morimur domini sumus, Sexto quia bonum xpia
num xp̄us honozat siue in presenti siue in futuro hic honozat. qz
quemlibet xpianum nominat fratrem matrem ⁊ sorozem Quā
12. Quicumq̄ fecerit voluntatem patris mei ⁊c. Et hic ē magno
honoz esse ⁊ nominari fratrem regis celestis. Vnde dicit Glōria
et honoz coronasti eum dñe. Septimo qz quilibet bonus xpia
nus est benedictus a deo hic ⁊ in futuro Deutro. 26. Bñdictus
tu in ciuitate. benedictus tu in agro. et in futuro benedicetur:
cum dicetur. Venite benedicti patris mei ⁊c.

Dñica duodecima Epistola Pauli ad Cor. 2. cap 3

Patres. fiduciam talem habemus per xp̄m ad de
minum, non q̄ sufficientes simus cogitare aliqd
a nobis quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex
deo est. Qui p̄doneos nos fecit ministros noui testamenti
non litera sed spū. litera em̄ occidit. spiritus aut̄ viuificat
Quod si ministratio mortis literis deformatā in lapidibz
fuit in glōria ita vt nō possent intendere filii israhel in fa
ciem moysi propter glōriam vultus eius que euacuatuz
quanto magis ministratio vite erit in glōria. Nam si mi
nistratio damnationis glōria est. multo magis abundat
ministerium crisi in glōria.

Sermo super epistola p̄cedenti. xxxix.

*Paulus ad Corinthios in epistola secunda
Capite Tertio.*

Fiduciam talem habemus per ih̄sum xp̄m ad deum. nō
q̄ sufficientes simus aliquid cogitare a nobis q̄ ex no
bis sed sufficientia nostra ex deo est. 2. Cor. 3. Dic apo
stolus ostendit adidendum esse in deum. et hoc p̄pter nostrum de
sedum ⁊ diuinū adiutorium qd nobis specialiter tempe gracie
paratus est impendere deus noster ih̄sus xp̄s. Nam in eo q̄ sa
tisfecit pro nobis meruit nobis tria. Primo remissionem culpe.
In signum huius habuit in cruce caput inclinātū et brachia ex
tensa tamq̄ extendens ea ad osculuz et ad amplexandū p̄dēs

Johannis. 12. Cum exaltatus fuero a terra omnia traham ad
 me ipsum. Secundo ad collationem gratie habuit manus perforatas
 quasi paratus largiter effundere dona spiritus sancti.

Tercio apertionem glorie celestis. Et in signum huius habuit la-
 tus apertus in cruce ut panderet nobis aditum introeundi in pa-
 radisum. sed hoc non habemus ex nostris meritis: sed per christum tam
 quod per precium et redemptorem quem pater dedit nobis. Ergo dicit
 hic apertus. fiduciam talem habemus per dominum Iesum christum. Vnde
 in presenti sermone tria sunt dicenda. Primo de triplici confidentia
 et de efficacia penitentie. Secundo quod conuersatio nostra versari
 debet circa septem. Tercio de insufficientia nostra. Quantum ad
 primum sciendum quod triplex est confidentia siue spes. scilicet maledi-
 cta mendax et sancta. Maledicta est illa in qua peccatores ma-
 gis audaciter peccant: dicentes. Deus est misericors et non tam
 dire et grauer nos damnabit. De qua dicit Sap. 3. Vana est
 spes illorum et labores sine fructu et inhabilia opera illorum sunt
 Vana est spes impiorum. Eccles. 5. Ne dicas misericordia dei magna est
 multitudinis peccatorum meorum miserebitur. que spes ideo maledicta
 dicitur. quod deum inhonorat unde honorare debuit et inde peccat.
 unde cessare debuit a peccatis. Secundo mendax est cum quis peccat
 quod sperat se diu victurum et adhuc conuertendum vel saltem in fi-
 ne penitentiam habiturum. De qua dicit Job. 6. Aranearum tela. fidu-
 cia eorum. Confidunt in nihilo et sequuntur vanitates. Eorum spes
 ideo aranee tele comparatur. quia vno flatu in morte dispergitur.
 sicut tela. quod euidenter patuit in illo dimite qui dixit Lu. 12. *Lucas cap. 12.*
 Anima mea habes multa bona ad annos plurimos. Tercia be-
 nedicta est: et est illius qui totam confidentiam suam solummodo
 ponit in deum: sperans hic gratiam misericordiam et veniam pecca-
 torum suorum consequi ex misericordia dei. De qua dicit cuiuslibet
 peccatori penitenti Mat. 9. Fili remittunt tibi peccata tua. Vbi
 sciendum quod impij iustificatio primo est opus maxime potentie
 quod secundum Augustinum. Magis est peccatorem auertere quam celum et terras
 creare. quia ipse dixit et facta sunt: ipse mandauit et creata sunt.
 nec ibi inuenit aliquam resistantiam nec contradictionem sicut in
 peccatore in quo inuenit resistantiam scilicet prauam voluntatem eius
 Secundo est opus profundissime sapientie eius. quod tunc cor vel mens
 eius est quasi vas confractum quod nullam sapientiam continebit.
 Sapiens autem figulus sic deus ex eodem luto alterum vas facere potuit
 ex illo quod fuit fractum: sic patuit in oculis eius ut habet Die. 18

Foras. Cap. 12.

Sap. Cap. 3.

Eccles. Cap. 5.

Lucas cap. 12.

Matth. cap. ix.

Sermo

Tercio est opus largissime clementie. qz misericorditer respicit et gratificat peccatorem. Vnde ap[osto]lus ad Thimo. 3. Nō ex operibus iusticie que fecimus nos s[er]uamur. Exempluz de paulo qui etiam in actu et voluntate peccandi et p[er]sequendi conuertit[ur] ex sua misericordia et clementia p[er] sacramentuz penitencie, Vñ hic queritur utz per p[en]itiam opera mortificata per p[en]itiam reuulsunt, Respondeo s[an]ctuz Tho. q[ui] sic. qz penitencia infundit gratiam et per d[omi]n[u]m dat alias gradus q[ua]s habuit et inter alias erant opera bona que erant mortificata que restitunt, Vnde hic queritur utz omēs virtutes que per p[en]itiam erant perditę per penitencia restantur Respondet s[an]ctus Tho. q[ui] sic. ratio est. qz p[er] p[en]itiam remittit[ur] p[en]itiam. modo p[en]itiam nō dimittitur sine infusione gracie vnde sequit[ur] q[ui] omnes virtutes per p[en]itiam restaurantur. In figuram istius habemus de filio prodigo qui p[ro]pter contritionez et p[en]itiam fuit ad p[re]stina[m] g[ra]m restitutus Vico tñ q[ui] homo resurgit aliquand[um] equali gracia. aliquando in maiori. aliquando in minori sc[ilicet] d[omi]n[u]m dispositionem suam. Item scienduz q[ui] deus per actum p[en]itencie premiuz vult facere et defacto facit quod per beatam virginem et s[an]ctos non facit, hoc sic probat. Volo q[ui] aliquis peccat[ur] sit in p[en]itencia mortali volēs penitere de ipso. Et si beata virgo vngemito suo ostendens vbera quib[us] eum nutruit peteret: eū non exaudiret. Similiter si omēs s[an]cti in celo et omēs homines in terra et omēs creature vna voce clamarent et peteret non exaudirent. Ratio est. qz diuine p[er]fectiōni repugnaret h[oc] si iste peccator petit p[er] actum penitencie exaudiret. Ecce quanta dilectione deus diligit p[en]itiam. Item penitencia est tam bona q[ui] nihil melius intelligi pot[est]. Hoc pot[est] sic probari. tam bona est penitencia q[ui] mala est culpa mortalis. Ratio huius ē. q[ui]ntuz aliqd est malum: tñ illius ablatio est bona. sed culpa mortalis est tam mala q[ui] p[er]uis intelligi non pot[est]: qz bonum sumuz p[en]itiam auferre Etiam sicut iustus d[omi]n[u]s summe iusticiaz diligit: ita summe p[en]itiam mortale odit. Et ideo q[ui]ntuz in ipso est paratus est ipm destruere semp[er]: d[omi]n[u]m ex parte hominis non remaneat qui p[en]itiam negligit vel contemnit. Vñ ysid. de sumo bo. Penitencia est medicamentuz vulneris: spes salutis p[er] quaz peccatores saluantur et p[er] quaz ad misericordia deus prouocatur Quantum ad scdam p[re]tendit hic q[ui] non sumus sufficientes aliqd cogitare a nobis Dic docet ap[osto]lus q[ui] non debemus cogitare de nobis quasi ex nobis: sed nos et omnia nostra ad deum referre debemus. qui

xxxix

qui e bonoz omniu beatitudo. cu3 quo debet esse nra cogitatio
 vt de nobis dicat illud Sap. 5. Cogitatio eoz apud altissimu
 pzo quo sciendu3 q cogitatio nostra cu diuino adiutorio con
 uersari debet circa septem. Primo circa preterita pctā vt ea de
 fleamus ⁊ peniteamus ⁊ satisfaciamus. Dportet em deo nos sa
 tisfacere pro peccatis nostris. quod probat tribz exemplis. Pri
 mu3 est: si quis literas vel instrumentū aliquod fecisset ⁊ tra alie
 quem: oportet primo q scriptu3 deleret anteq3 veniam peteret.
 Non ergo sufficit vt deū per veniā pctamus nisi peccata nostra
 in conscientia deleamus per contritionem ⁊ confessionem ⁊ satisfactio
 nem, Sedm exemplum siqs alicui malediceret nō satis esset q h
 amplius non faceret nisi de hys quibz maledixit peniteret ⁊ vo
 ce retraheret. Sic peccator qciens mortaliter peccat spūaliter lo
 quendo tociens malediat deo inqntum ⁊ tra eius precepta facit
 et ipsum vilipendit. Vnde Isa. 50. quotidie nomen meū blas
 phemat inter vos ⁊ inter gentes. Non ergo satis est vt de hys
 quibz maledixit peniteret ⁊ voce retraheret: nisi etiam culpam
 suā p contritionez ⁊ satisfactionez recognosceret. iuxta illud Ju
 stus primo accusator e sui. Vnde dicit etia3 Isaie. **Narra siquid**
habes vt iustificeris. Terciu exemplum sicut debitor a debitis n
 absoluit nisi debitum debitori p soluat. sic peccator a peccatis n
 absoluit nisi deo satisfaciat qz quociens peccamus tociens dei de
 bitores sumus. Et ideo oramus quondie in orōne dominica:
Dimitte nobis debita nostra. Vnde Aug. in libro de pnia **Re**
agendum pniā non sufficit mores in melius comutare ⁊ a ma
lis factis recedere: nisi ⁊ de hys que facta sunt dño satisfacias per
penitencie dolorem. p humilitatis gemitū. p contritionem cor
dis et sacrificium boni opis. Vnde Bern. Si vis agere pniā
 oportet te membra corpis affligere et iudicare teipsum. vt non
 inedas in manu viuentis. Secundo circa precepta vt ea implea
 mo Ecclia. 3. Que precepit tibi deus illa cogita semper. Absq3
 enim illis patriā eterne beatitudinis intrare nō valemus. **Mat**
19. Si vis ad vitam ingredi serua mandata dei. Vbi sciendu3
 q diuina precepta adeo catenata sunt vt qui vnuz transgredit
 omia transgrediatur. quia si vnus circulus catene confringitur
 omnes qui p eam ligant dissoluntur. sic etiam cum quis vnū
 mandatum transgreditur: tantuz est ac si plura transgredere
 licet in pluribus grauius peccet Jacobi secundo. Si quis autem
 legem seruauerit. offendens aute3 in vno factus est omniu reus

Sapientia. cap. 5

Isaie. cap. 43

cap. de cōmone nono.

Sermo

Sic patet quod qui in vno peccato mortali offendit deum: inimicus dei constituitur. et si sic decedit eternaliter damnatur: non tamen tantam penam habebit quantam ille qui in multis transgressor fuit. Unde hic queritur utrum precepta sint leuia que aliquibus graua videntur. Respondeo, primo leuia sunt magna caritatem habentibus. quia caritas omnia suffert: omnia sustinet. Mat. 23. 11. Iugum enim meum suauis est et onus meum leue. Secundo graua sunt modicam caritatem habentibus. de quibus dicit Mat. 7. Arta est via que ducit ad vitam. unde psal. Propter verba labiorum tuorum ego custodiui vias duras. Tercio debemus cogitare christi passionem prima. Pet. 3. Christo in carne passio et vos eadem cogitatione armamini scilicet contra omnia mala. Unde Augustinus de verbis apostoli. Nec decetia tanta fuit quanta cogitari potest. Nam quomodo superbia sanari potest si humilitate filii dei non sanatur. et quam impietatem sanare non potest pietas. Item sciendum quod certissimum signum est quod homo christum diligit quando passionem et mortem eius frequenter cogitat. Ratio est. quia amor non est nisi quidam motus amantis in amatum. Et ideo amor cordis hominem quietere non sinit sed quotidie mouet eum ut cogitat de amato Mat. 6. Vbi est thesaurus tuus ibi est cor tuum. Quarto mortem propriam quam propter quam certa quam amara sit ut et vitam nostram emendemus et peccata vitemus Eccl. 7. Memorare nouissima tua etc. Unde hic queritur utrum terminum hominis prefixum quis possit excedere viuendo vel preuenire moriendo. Respondetur quod unicuique statutum est a deo quam diu viuere debeat in hoc seculo ultra quem terminum non potest viuere vnum momentum. Unde dicit Job. 10. Constituisi terminos eius qui preteriri non poterunt, potest tamen quis terminum vite sue anticipare siue sit in armatos siue in bestias ruendo: siue veneno: laqueo seu flammis se ingerendo. sicut mercenarius prauis moribus potest efficere: ut non solum mercede priuetur: verumetiam ut ante conductum tempus expellatur. De hoc habet exemplum in veteri testamento. Deus eduxit filios israel de egipto ut daret eis terram promissionis. quam tamen propter peccata sua non sunt adepti. Sed antequam ibi venirent: qui fuerunt. 20. annorum et ceterum terram egipti omnes in deserto mortui sunt. excepti. oab et Josue et caleph. Quinto circa districtum iudicium vbi reddemus rationem de iudicio cogitationibus et inuidiosis similiter de verbis otiosis nocuis et que manifeste sunt contra deum et proximum. scilicet iurando per deum: blasphemando maledicendo etc. verba scurrilia et mendosa proferendo. similiter de opibus

xxxix

malis commissis et bonis omissis. Hoc extremū iudiciū expref-
 sit Hieronimus dicens, Siue comedo siue bibo siue dormio quo-
 tidie sonat hec vox in auribus meis: surgite mortui venite ad iu-
 ditium Verū. Nulla res sic a peccato conseruat sicut terroꝝ iudi-
 cij. Sexto circa penas inferni vt precaueamus nos ab ipsis quia
 sunt amare multiplices ⁊ eterne. si em habent sinez aliqd essz
 Sed fm Bedam, in inferno nulla est redemptio nec doloꝝ mi-
 tigatio, Septimo circa gaudia eterna: vt ea desideremus et di-
 gna pro eis opemur. Hieronimus in epla, Nullus labor durus
 nullum tpus longuz videri debet quo gloria eternitatis acqui-
 ritur. Vnde de hoc in psal. Qm mille anni x̄. Exempluz q̄ ois
 labor huius mundi nihil est respectu gaudioruz ⁊ penē future.
 Hoc quere in promptuario. ij. q. Quantuz ad terciam partez
 dicit hic Aplus. Sufficientia nostra ex deo est, Vbi scienduz q̄
 nos non sumus sufficientes ad bene operandū. Nam fm Bedā
 tria sunt in bono opere. Primo cogitare. deinde velle ⁊ perficere
 Gracia dei primū opatur in nobis sine nobis immitendo bonā
 cogitationez nos preueniendo. Scdm nobiscuz. qz immitendo
 bonam cogitationez nos sibi per assensum iungit. Tertium per
 nos facit. qz facultatem ad opus tribuit. Vnde ppheta. Omnia
 operatus est dñs Joh. 15. Sine me nihil potestis facere, Secundo
 homo non sufficit ad psuerandū in bono mcepto. qz fm Greg.
 Cito bonum amittit. nisi a largitore custodiatuz. Notanduz q̄
 presumptio infirmitatis multis ē occasio ruine. ideo petrus cor-
 ruit: quia pre ceteris presumpsit. ergo quilibet nrm semp debet
 stare in timore dei etiam q̄ntumcuqz per secdus Ecclia. 27. Si nō
 in timore dñi te tenueris instanter: cito subuertetur domus tua
 Verū. in tractatu de septem domis. Connexa sunt quidez timor
 et religio. nec manere potest alterum ab altero.

Domnica tridecima post penthecosten
Epistola Pauli ad Galathas.

Ratres. Abrahe dicte sunt promissiones ⁊ semini
 eius. non dicit et semini q̄si in multis sed quasi
 in vno. ⁊ semini tuo qui est x̄ps. Hoc autē dico te
 stamentuz confirmatū a deo: que post quadringentos et
 triginta annos facta est lex non irritum facit ad euacuan-
 dum promissionē. nam si ex lege esset hereditas. iam nō
 ex promissione. Abrahe autē per repromissionem donauit
 deus. Quid ergo lex: propter transgressores posita est do-

Sermo

nec veniret semen cui promiserat: ordinata per angelos
in manu media toris per ihesum cristum.

Sermo super Epistola pcedenti xxx

Gen. ad Galat. cap. 3.
Abrahæ dicte sunt promissiones. ad Galathas. 3. & plura
ex corde salutem nostram faciens: preponit nobis promissiones
Abrahæ: ut de eisdem prouocati ad consequendas
eas efficacius laboremus. Sic nunc gesta sanctorum: nunc eorum
promissiones. nunc gloria eorum in scriptura nobis sepe proponuntur
ut ex eorum consideratione inflammati ad imitandum eos nunc animus
noster fortius inardescat. Ergo dicit h. Abrahæ dicte sunt
promissiones. quas si hereditare cupimus debemus opera ipsius
in quibus promeruit promissiones imitari. sicut enim filius qui est
semen patris et matris debet bona patris hereditare, sic etiam idem
filius debet patrem in vita et moribus imitari. In signum huius
dixit ihesus iudeis qui gloriebantur se abrahæ esse filios filios. ut
habetur Joh. viij. Si abrahæ filij estis: opera abrahæ facite. Vñ
in presenti sermone tria sunt dicenda. Primo de operibus et obsequiis
Abrahæ. Secundo quomodo tria faciunt nos uniri deo. Tertio de fide
catholica et etiam de peccatis infidelitatis cum duobus exemplis.
Quantum ad primum Obsequia que abrahæ deo exhibuit in tribus
apparent. Primo abrahæ ad deum habuit deuotionem. quia
tempe suo totus mundus excepta sola domo sua et familia sua erat
ydolatrie subiectus. Ipse in medio nationis prave et puerse unum
deum coluit et colendo predicauit. unde tradunt hebrei quod cum
chaldei cognoscerent eum non adorare ignem quem ipsi pro deo
adorabant et colebant et ipse colere recusabat. proiecerunt enim in
ignem et etiam aran fratrem eius. De quo dicit Gen. Mortuus
est aran in urbe chaldeorum quod interpretatur ignis. abrahæ autem
a deo miraculose liberatus est. De quo dicit Gen. 15. Ego sum
dominus qui eduxi te de urbe chaldeorum. et propter fidei deuotionem
promisit ei dominus benedictionem. Nec autem benedictio nihil aliud
est quam honorum magnificentia. potestatis exaltatio. diuitiarum et
ampliatio. et omnium aliarum rerum que homines in hac vita possunt
facere reuerenduz Gen. 12. Magnificabo nomen tuum vehementer.
et sic benedictus et benedictam te benedictibus. Secundo habuit
ad deum spei erectionem. de dei promissis nihil hesitans.
Nam cum esset absque liberis et iam esset centenarius et sars nona-
genaria: promisit ei deus ut semen suum multiplicare vellet sicut
stellas celi, ut legit Gen. 17. In quibus omnibus nihil hesitauit. h.

Gen. cap. 8:

Gen. cap. 12:

XXXX

firmiter credidit et speravit. Unde dicit ad Hebre. 11. fide credidit abraham deo sciens eum esse fidelem quod promisit ei dare. Dignum quippe fuerat ut qui totam spem suam in deum posuit a deo protegi singulari gratia mereret Gene. 15. Noli timere abraham ego protector tuus sum. Tercio habuit ad deum veram obedientiam. quod que imperavit ei deus proptissimo animo obediuit videlicet de terre egressione. cum dixit egredere et et statim reliquit patriam suam propter obedientiam. Secundo obediuit imperio carnis vulneratione cum precepit ei Gene. 17. Circumcides te. Tercio obediuit in filii oblatione Gene. 22. Tempta de. et dixit ad eum abraham: tolle unigenitum tuum filium tuum ysaac et offer illum in holocaustum super unum montem quem monstravero tibi Et commendatur obedientia eius in proptitudine. quia mox de nocte surrexit et omnia que necessaria erant preparavit. Sic in constanda quia per triduum reduxit filium ad imolationis locum nec propositum mutavit sed semper paratus fuit adimplere mandatum. Magna enim obedientia fuit in recessu a patria. maior in certitudine. maxima in filii oblatione. qui utique ex obedientia occidisset. nisi angelus domini prohibuisset eum dicens. Ne extendas te. Quantum ad secundam partem dicit hic Augustinus. deus unus est. Circa quod verbum ad nostram doctrinam est sciendum quod tria faciunt hominem unum deo. Primum est nostre voluntatis ordinatio. Nos videmus ad sensum quod quoniam aliqua duo sunt bene ordinata et coniuncta: sicut patet de duobus lignis per carpentarium apte coniunctis: tunc talia bene sunt unita. Consimiliter voluntas nostra dicitur ordinata quoniam ad hoc se habilitat ad quod est ordinata ut suo creatori subiatur et se sue voluntati conformet. Et quoniam voluntas hominis isto modo est ordinata: tunc fit unio inter deum et spiritum hominis. Juxta illud apostoli. Qui adheret deo unus spiritus efficitur cum eo. Super quo dicit Augustinus. Semper voluntatem dei faciens unus spiritus est cum spiritu domini. Unde hic queritur. utrum homo teneatur voluntatem suam conformare divine voluntati. Respondet sanctus Thomas. 2. 2. q. 19. tenetur formaliter scilicet quod homo velit in communi iustitiam et ordinem dei conservare. sed materialiter conservari non tenetur: ut in morte patri uxoris: matris vel huiusmodi. Secundum quod facit unum deo est contemplatio per iugem amorem. Nos videmus ad sensum quod ignis ad quod agit sibi unit: sicut ferrum ignitum et ignis unum

Gene. cap. XV

Sermo

untur. Conſimiliter amor nihil aliud eſt q̄ vnio ⁊ nexus ad in-
uicem duoz. ſc̄z amanti ⁊ amati. vnde qui vult deo vniri: iſta
duo veraciter habere debet. nam talis qui ſic deo vniri ex arden-
tiſſimo amore totaliter transformatur in ipſum Aug. Talis vnus
quiſq̄ eſt qualis eſt eius dilectio. Si inquit terraz diligis terra es
ſi deum diligis deus eris. Terciu quod hominez facit vniri deo
eſt panis celeſtis. Manducatur ex pane vel quocunq̄ alio cibo cu
cibato vnum efficit. ⁊ ſimili panis celeſtis eſt panis angeloz
inter omnia virtutis ſume: nam p̄fectiſſimaz vnionem facit aie
ad deum vt dictum eſt a beato auguſtino. Nō tu me mutabis in
te ſed tu mutaberis in me: ſicut ſi cibus corpis mei eſſes, multaz
deus pōt anime conferre in hac vita q̄n ſe digite preparat ad
huius ſacramenti ſuſceptionez, Vnde ap̄lus. Quō non tu illo
nobis omnia donauit Aug. Quando x̄p̄s manducat vita man-
ducatur Joh. 6. Qui manducat me viuet p̄pter me. Quantū
ad terciam partem dicit Ap̄lus. Promiſſio ex fide ih̄ſu x̄pi dat
credentibus. Pro quo ſciendum q̄ lumen fidei facit nos agno-
ſcere dona q̄z facit nos aſſentire illis que naturaliter ſcire nō poſ-
ſumus. Vnd credimus q̄ beata virgo maria permansiſt virgo
⁊ q̄ deus homo factus eſt. ⁊ q̄ ſub parua hoſtia ſit tam magnū
corpus ſicut in cruce pependit. illud excedit oēm ſenſum huma-
num. et non pōt apprehendi niſi per fidem Greg. in omel. Fi-
des eſt eorum rez que apparentiam non h̄nt. que aut apparent
fidem non habent ſed agnitionez. nec fides habet meritum cui
humana ratio prebet experimentuz, Vnde de hoc dicit in decre-
tis. Fides comprehendit que ſupra rationez ſunt. Notandum q̄
ſm holkot ſuper libro ſap. Lumen naturalis intelligentie pōt
hominez ducere ad deū. Et probat hoc de ſancto cornelio: ſicut
habetur Actu. 4. quem deus non p̄miſit errare finaliter h̄ bea-
tum pet̄z miſit ad eum vt eū informaret. vt dicit ibidem. Itē
holkot. q̄ ſi quis non abuteret intellectū ⁊ affectū: ſed eleuaret
intellectum ⁊ affectū in deū. ſic q̄ illa duo non eſſent ligata ter-
renis: tunc in tali lumine naturali duceretur homo ad deum. ⁊
tamen hoc eſſet ex gracia que eſt cōmunis ⁊ que nos om̄s pre-
uenit. Vnde hic queritur. vtrum peccatuz infidelitatis ſit ma-
ximuz peccatorum. Reſpondet ſanctus Thomas. ij. ij. q̄ ſic. ra-
tio eſt: q̄z peccatuz formaliter et realiter ſtat in auerſione a deo

Juxta illud Isa. 59. Iniquitates vestre diuiserunt inter vos et deum vestrum. Sed per infidelitatem homo magis elongatur a deo quam per aliquod aliud peccatum. ergo infidelitas est maximus peccatorum. et per se inducit mortem eternam Mat. Qui vero non crediderit condemnabitur. Niere. 3. Qui non credit iam iudicatus est. Unde hic queritur que infidelitas est maius peccatum. Respondet sanctus Th. ij. q. 1. Heretici qui profitentur fidem euangelij et tamen corrumpunt grauius peccant quam iudei qui fides euangelij nunquam susceperunt. et iudei qui susceperunt figuram eius in veteri testamento: quod male interpretando corrumpunt grauius peccant quam gentiles qui nullo modo fidem euangelij susceperunt. Secundo queritur utrum christiano liceat communicare cum infidelibus Respondet Th. Qui firmi sunt in fide: ita ut ex eorum communicatione cum infidelibus speratur magis illorum conuersio quam horum subuersio: non sunt prohibendi communicare cum infidelibus. simpliciter autem et infirmi prohibendi sunt ne sine magna necessitate cum eis conuersent. Tercio queritur utrum ceteri infideles compellendi sunt ad fidem recipiendam. Respondetur quod non debent compelli ad fidem asperitatibus sed potius duci auctoritatibus scripturarum et rationibus et dulcibus verbis. nam coacta seruitia non placent deo Quarto queritur utrum liceat trahere per munera iudeos vel ceteros infideles ad fidem suscipiendam. Respondetur secundum Ray. Infideles trahi possunt ad fidem promissionibus et muneribus. Sed addit ibidem guillerinus quod non sunt danda munera propter fidem recipiendam ex pacto. sed si uellent baptisari et timerent paupertatem inter christianos: posset eis aliquid dari vel promitti. Item posset christianus infideli dare non propter fidem recipiendam sed propter beniuolentiam captandam. ut sic eum facilius posset conuere. Quinto queritur utrum pueri infidelium et iudeorum inuitis parentibus sunt baptisandi. Respondet sanctus Th. non licet. sed quando ad annos discretionis peruenerint possent fidem recipere etiam parentibus inuitis. Si tamen in articulo mortis hoc facerent dicit Guill. credo quod non peccarent. Sexto queritur utrum christianus quando tenetur subire martirium sub precepto. Respondet Th. quod christianus debet habere animam preparatam ut potius se occidi permitteret quam fidem negaret: vel etiam mortaliter peccaret. et sic etiam relinquere propria bona temporalia cadit sub precepto ad quod debet esse paratus animus christiani. Augustinus. Sustinere rapinam bonorum suorum debet quis magis quam christum negare vel mortaliter peccare. Ratio

Sermo

est: quia quilibet xpianus tenetur magis diligere deum q̄ se-
ipsum, peccare autem mortaliter est facere contra deum. puniri est
aliquid pati contra seipsum. unde caritas dei hoc requirit ut qui-
libet xpianus debet potius quamlibet penam sustinere q̄ fidei ne-
gare: vel alias mortaliter peccare. Sed in speciali descendere ad
hanc penam vel illam non tenet. quinimo stulte faceret si quis
seipm vel aliu sup huiusmodi particularibus penis sollicitaret. Suf-
ficiem in genere hoc bonum habere ppositum et sperare in dei
gratiam q̄ bene aptus esset si necessitas adueniret. In necessita-
tis em articulo multi exigui in fide reperti sunt diuino auxilio
assistente martiriū animose tolerasse. Septimo quent hic an
expediat homini huiusmodi imperfecto sponte martirium subire
R̄ndetur q̄ nisi quis diuinitus sit motus martirium subire in-
cautum est. plures siquidem fuerunt xpiani quos metus penarū
oppressit. et ante congressionem t̄ror elisit. Et fuerunt tales in
multitudine magna ut per Eusebiū li. 8. ecclesiastice hysto-
Ultimo nota exemplū quō sacerdos catholicus ad probandā
fidem catholicam esse veram ab igne non est lesus. hoc quere in
proptuario folio tercio.

Dominica. xiiii post penth. Ad Gallathas ^{cap. V.}

Ratres. spū ambulate: et desideria carnis non per-
ficietis, Caro em concupiscit aduersus spū. spū
aut aduersus carnem, hec em sibi inuicem aduer-
santur: ut non quęcūq; vultis illa faciatis. quod si spū
ducimini non estis sub lege. Manifesta aut sunt opa car-
nis que sunt fornicatio: immunditia: luxuria: ydolorum
seruitus. veneficia. inuidia. contentiones ire rixe dissensi-
ones. secte. inuidie: homicidia: ebrietates comestiones
et his similia que predico vobis sicut predicti qm̄ qui talia
agunt regnū dei non consequentur. Fructus aut spūs est
caritas: gaudium: pax: patientia: longanimitas bonitas
benignitas: mansuetudo: fides: modestia: castitas. Aduer-
sus huiusmodi non ē lex. qui aut sunt xpī carnem suam
crucifixerunt cum viciis et concupiscētiis.

Sermo super Epistola p̄cedenti. xli.

Piritu ambulate Gall. 5. In Ep̄la hodierna apostolus
nos inuitat ad vitam spūalem dislaudens vitam carna-
lem. ergo dicit hic in principio eplē. Spiritu ambula-
te et desideria carnis non perficietis. Unde in p̄nti sermone

et modestia

Ad Gallathas. 5. cap.

te et desideria carnis non perficietis. Unde in p̄nti sermone

xxxix

tria sunt dicenda. Primo de profectu spūali. et de restituōe rez
 iniustaz. Secundo de peccatis mortalibz. Tercio de illis qui xpi
 sunt per que signa cognoscunt. Quantum ad primū sciendū
 qd ad pfectum spūalem duo requirunt. Primo qd homo sit leuis
 per contemptuz terrenoz. Nos videmus ad sensuz qd homo vo
 lens peregrinari pondus ipsum deprimens solet deponere et al
 leuiare seipsum quantum potest. Consimiliter ex quo amor ter
 renaz rerum deprimat animaz: ne in vita spūali proficiat. Ideo
 necesse ē ad hoc vt posset proficere qd contemnat terrena. qui cō
 temptus terrenoz ipsum alleuiat vt proficere possit. Vñ Greg
 Qui mihi onus diuitiaz abstulit ad currendum citius expedit
 Naz difficile est habenti multas diuitias in spūali vita proficere
 et per semitas virtutum regnum intrare. Vnde difficile est con
 fitentes in pecunijs regnum celoꝝ intrare. Sz diceret aliquis dif
 ficile et impossibile est camelū p fcramen acus transire, ergo im
 possibile est diuitem intrare regnum celoꝝ. Rñdetur qd hoc ver
 bum xpi non est intelligendum de omnibz diuitibz. quia dauid
 Jacob abraham pater hilioꝝ israhel: etiaz moyses et plures alij
 in veteri testamento diuites fuerunt et tñ saluati sūt Similiter et
 in nouo testamento hircius imperator et sanctus ludouicus rex
 francie: et multi alij qui diuitias habuerunt celum intrauerunt
 Sed de quibz diuitibz loquit hic xpus, Rñdetur qd de illis diui
 tibus qui hic crapulose viuunt hm corpus. et etiam res suas in
 iuste acq̄sitas superflue et male expendunt supbiendo: mebrā
 ando. luxuriando. qui mali sunt diuites qui sic amant diuitias:
 et non subueniunt pauperibz Exempluz de diuite epulse Luc
 16. Et signanter qui possident res iniustas quas restituere tenē
 tur. Pro quo sciendum qd plura sunt de quibz fieri oportet resti
 tutionem hm posse. Primo virgines virginitate primantes. Se
 cundo religionis ingressu indebite retrahentes. Tercio in fama
 ledentes. Quarto membra mutilantes vel vulnerantes Quinto
 furto rapina vel vsura rapientes. Sexto damna proximis in a
 gris vel ceteris inferentes. Septimo mercandias dolosas exercentes
 Octauo ad ipm terminum plus qd prompta pecunia vendentes
 Nono alienaz rez mala fide emptores. decimo mechanicū sua
 artificia dolose cum sint vilia tegentes et talia sic pro bonis ven
 dentes. Vndecimo vxores maritis iniuste subtrahentes et male ex
 pendentes et adulteriu de parte aliena nutrentes. Duodecimo
 famuli et famule dñis suis infideliter seruientes. Decimotercio
 mercedem laborantibz debitaz retardantes. Decimoquarto in

Sermo

uentas res non restituentes. Decimoquinto dona a iudeis recipiētes. Decimosexto monetas malam pro bona vendentes scienter. Decimoseptimo eam iniuste immutantes. Decimooctavo clerici et religiosus bona ecclesie male consumentes. Decimonono decimas et oblationes debitas non soluentes et etiam damnū quod proximus incurrit ex retentione rei aliene non recompensantes et similia multa que oia singulis distinctiōibus indigent prout in sumis doctorū reperies. et in quarto sen. Restitutio autē debet fieri statim integre et proprie persone si scitur aut heredibus eius. si non scitur in pios usus auertatur. Et si est manifestū tunc per seipsum restituat. si occultus est tunc etiā occulte per confessorem debet fieri restitutio sicut quod homo in vita spūali proficiat et in amore dei. Qui enim deum diligit semper proficit in bono et nunquam tepescit. Unde Bernardus. De bone ihesu nunquam est amor tuus oculos. qui te diligunt nunquam tepescunt. nam hoc quod agit calor naturalis in corde hominis: hoc agit amor dei in anima. Sed nos videmus quod calor naturalis in corde extrinsecus ipsum cor non sinit quiescere. huius maxime apparet in somno. quia tunc omnia membra quiescunt. solum autē cor quod est plenum calore nullo tempore in vita hominis quiescit. Sic etiam amor diuinus cum sit quidam calor naturalis anime non sinit ipsam quiescere: sed semper monet ipsam ad operandū. Unde Gregorius. Amor dei nunquam est oculos. operatur enim magna si est. Unde hic est notandus sicut Albertus. quod argumentum vere vite spūalis est cuius spiritus carni penitus dominatur. qui tam cito sentit modum spūale sicut corporale. id est qui tam cito studet mederi spiritui ut corpori quanto dignior est quam corpus. Secundum argumentum vere vite spūalis est qui tamen delectatur in rebus spūalibus quantum in corporalibus. et tamen inuite negligit cibum spūalem sicut corporalem. Et tamen se cogit ad cibos spūales cum non appetit sicut infirmus se cogit ad corporales cum eos fastidit. Tertium argumentum vere vite spūalis est si tam paratus est obedire in omnibus spirituali medico pro sanitate anime sicut carnali medico pro sanitate corporis. Si studet tamen acquirere et multiplicare et seruare et utiliter expendere bona spūalia sicut bona temporalia. Et tanto magis spūalia quam corporalia quanto dignior est spiritus quam corpus. De hijs dicit apostolus. Manifesta autem sunt opera carnis: que sunt fornicatio: inuidia impudicia: et luxuria &c. In ista secunda parte

illi ep̄le ostendit Ap̄ls peccata carnis que sunt peccata morta-
 lia. q̄ qui taha agunt regnum dei nō consequent̄. Pro quo sci-
 endum q̄ p̄m̄ mortale quatuor modis cōmittitur. Primo mō
 q̄n̄ scit se facēe cōtra p̄ceptū dei ⁊ cōtra p̄ceptum p̄lati vel
 ecclesie vel aliquo modo vnū de septem vicijis capitalibus vel
 cōtra votum cōmissum. Et in hoc ignorantia non excusat hoīez
 vsum rationis habentem Auḡ. Ideo diuina p̄cepta data sunt
 vt excusatio de ignorantia non habeat. Secūdo modo cōmittit̄
 peccatū mortale p̄pter conscientiaz erroneam. vt cū quis facit
 aliquo modo q̄d non est cōtra p̄ceptum. nec vnū de septem
 peccatis mortalibus. h̄ conscientia sua diffinitue sibi iudicat hoc
 esse p̄m̄ mortale. et si super hoc facit peccat mortaliter. et talis
 conscientia est valde periculosa. q̄ tales faciunt sibi peccata ⁊ il-
 laqueant se periculose. ⁊ hoc instigante dyabolo: qui cū nō pōt
 in peccata manifesta inducere tunc sic ducit per p̄plexitatem pec-
 candi. vnde in decretis. Quod sit cōtra conscientiam edificat ad
 gehennā. Sed tñ sciendum q̄ erronea conscientia dicit q̄n̄ quis
 non dubitat sed certitudinaliter ⁊ diffinitue tenet aliquod esse
 malum ⁊ tñ operatur. Quōq̄ pro vtraq̄ parte habet motiua. ti-
 mor conscientie pro vna parte sperat q̄ sit licitum. pro alia pte ti-
 met q̄ sit illicitū. hic timor conscientie non habet semper p̄m̄:
 nec est vituperandus nisi sit nimis excessiua. Greḡ. Bonarū
 mentiuū est ibi culpam agnoscere vbi culpa nō est. Tercio pec-
 catum mortale cōmittitur cū quis plus diligit vel timet creatu-
 ram q̄ creatorem. sic si quis plus diligit vxorem p̄pam vel fili-
 os vel temporalia vel honorem vel pulcritudinē vel vestez q̄ deū
 et sic facit creaturam deū suū. qua quicquid homo diligit vs-
 tra deum hoc est deus suus. Vnde Auḡ. Noe ab homine colitur
 quod p̄ ceteris plus diligit̄. Et talis qui sic p̄ponit creaturā
 creatori peccat mortaliter. Rō est: q̄ facit cōtra p̄ceptū carita-
 tis in quo p̄cipimur deum diligere super omnia. Notandum
 q̄ quilibet sic deum debet diligere q̄ potius deberet omnia tem-
 poralia perdere in super mortem sustinere q̄ deum cum vno pec-
 cato mortali offendere. Ap̄stolus: Quis nos separabit a carita-
 te christi: an tribulatio: an angustia. Quarto peccatum mor-
 tale cōmittitur per actum peccati venialis. sic q̄ actus pecca-
 ti venialis ordinatur in finem peccate mortalis. Verbi gratia.
 verbum otiosum in se est peccatum veniale sed cum loquor cum

*Paulo ad Romanos
 Capite .8.*

Sermo

tuz muliere vel virgine ea intentione vt possim esse allicere ad peccanduz meū. tunc illud verbum est p̄c̄m mortale. non q̄ illud verbum iocosum in se sit p̄c̄m mortale: sed q̄ refero in hūc finem qui finis in se est p̄c̄m mortale. Et sic p̄pter intentionem peruersam erit p̄c̄m mortale. quod vni alteri qui hoc verbum esset locutus solūmodo esset p̄c̄m veniale. Simile est d̄ tactu ex mala intentione causa allicendi est p̄c̄m mortale, Vnde dicit in decretis. Deus iudicat intentiones. Quantuz ad terciā partem dicit hic X̄plus. Qui x̄pi sunt carnē suam cruciēnt cum vicijs et concupiscencijs. Vnde fm Guill. lugduñ. dupliciter quis ē x̄pi. scz de iure vel d̄ mandatoꝝ eius obseruatione. Primo oēs homines x̄pi sunt. q̄ hoc de iure creationis. Item emptiois iure oīs homines x̄pi sunt. tanti em̄ precij emit vt merito plus possideret. i. Coz. 6. Empti em̄ estis precio magno. q̄ tñ plus tenetur homo pro bñficiō redemptionis q̄ creationis. Secdo iure mādatoꝝ eius impletionis. In illo modo sumendo: huius pauca homines x̄pi sunt. qz pauca seruāt precepta eius et plures modici curant. qz totus m̄dus in maligno positus est. q̄ pauca sunt fideles q̄ veraces in filijs hoim. Vnde Arist. 2. thopicoz. Homines vt plurimuz sunt mali. in paucioribz enim boni sunt, Sicut lapides preciose pauca sunt q̄ lapides cōmunes. quia vnus precio sus valet mille cōmunes. Sic vnus bonus homo preualet mille malos Ecclia. 18. Melius est vnus timens deum q̄ mille impij. Et quanto pauciores sunt tanto gloriosius est esse de numero istoz qui sunt de pte dei. Notand hie qz quinqz sunt signa designata per q̄ncz vulnera x̄pi vtz quis sit ex parte dei vel dyaboli. Primum signuz ex parte dei est humilitas. signum aut̄ ex parte dyaboli est supbia. Vnd̄ glosa sup illud Job. Ipse est rex super oēs filios supbie. Ille est titulus dyaboli. sic humilitas titulus dei. quo signo exercitus cognoscit Greg. Euidētissimū signum reproboꝝ est supbia. electoꝝ vero humilitas. Signo ḡ suo quisqz cognoscit sub quo milite inuenit. solent enim hoies multū timere qñ aliqd̄ certuz signū tp̄alis mortis in se vident. Nec mirz cum ipse x̄ps morte appimquantū fm sensualitatē uultuz timuit qz cepit ihesus pauere q̄ tedere. Quantuz igit̄ timere dñt superbi qui euidentissimū signuz eterne mortis in se agnosunt. Sedm̄ signū est qd̄ x̄pus nos docet Joh. 8. Qui ex deo ē verba dei audit. p̄pterea vos non auditis quia ex deo non estis. Tercū signū ē fraterna dilectio Joh. 14. In hoc cognoscēt oēs hoies qz discipuli mei estis si dilectionem adinuicem habuerit.

Et sicut dilectio fraterna est signum qd aliquis sit ex parte dei. Sic odium est signum qd aliquis sit ex parte dyaboli. Nota fatuitatem illoꝝ qui signa contraria volunt habere in se scz amorem & odium. volunt em̄ amare amicos suos et benefactores: et odire inimicos quibus malum optant & faciunt q̄ntum possunt. quoz altaz est signum dyaboli. & reliquū signum xpi. quasi quis posset duobus dñis seruire. Tertium est quod homines hñt odium inter se cum omne animal diligit sibi simile. Quartum signum est misericordia quo signo distinguet ihesus bonos & reprobos in die iudicij cū dixer. Venite benedicti patris mei &c. Quintum signum est castigatio corporis. Vnde de illo signo dicit hic *Ap̄ls* Si fm carnem vixeritis moriemini. Bern. Qui carnalibz delictis paschitur eternaz deliciaz indignus habetur. Vnde notandum qd ihesus xps crucem suam portauit Joh. Baulans sibi crucem exiit in eum qui dicit caluarie locus. et ibi crucifixerūt eum. Et vult electos suos eū sequi portando crucem pp̄am post ipsum. Vnde dixit Qui non accipit crucem suam & sequitur me non est me dignus. si cupimus regnare cum xpo tunc etiam debemus pati cū eo. Greg. Si illic dulcia petim⁹ necesse est vt hic amara toleremus. ergo quilibet debet carnem suam crucifigere cum xpo. Bern. Christus qui non fallit neq; fallitur elegit quod carni molestius est. id ē vtilius. id etiam magis eligendū est. Vñ ysedorus. Ille xpianus est qui se xpianus factis ostendit ambulans et ipse sicut ille ambulauit a quo nomen contraxit. Aug. De vera religione dicit. Quicquid xpus gessit in terra discipulis na moꝝ fuit Greg. Omnis xpi actio nostra est instructio.

Dominica quindecima post penthecost

Epistola Pauli ad Galathas

Ratres si viuim⁹ spū spiritu & ambulemus. nō effidamur inanis glorie cupidi: inuicēz prouocātes inuicem inuidentes. Fratres et si preoccupat⁹ fuerit homo in aliquo delicto: vos qui spūales estis huiusmodi instruite in spiritu lenitatis considerans teipsuz ne & tu tempteris. Alter alterius onera portate. & sic implebitis legem xpi. nam si quis existimat se aliquid esse cum nihil sit: ipse se seduat. opus aut suuz probet vnus quisq; & sic in semetipso laudem habebit & non in altero. vnusquisq; enim onus suum portabit cōmunicet aut is qui cathezizatur ei qui se cathezizat in omnibus bonis.

ad Roma. sup. 8

Sermo

Nolite errare: deus non irridetur. que enim seminauerit homo hęc et metet. Qm̄ qui seminat in carne sua: de carne et metet corruptionē. Qui autē seminat in spū de spū metet vitam eternam. Bonū enim facientes non deficiunt. tempe enim suo metemus nō deficientes. Ergo dū tempus habemus operemur bonum ad omnes. maxime autem ad domesticos fidei.

Sermo super epistola precedenti. xlii.

In spiritu uiuimus spū et ambulemo Gal. Duo sūt ab omnibz nobis solute querenda. scz vt uiuamus. et vt uiuentes proficiamus. Et hęc duo tangit hic Apłs

di. Si spū uiuimus. scz vita spūali sine qua omnis conatus proficiendi inutilis est: tunc studeamus eadez vita proficere. qz nō proficere est deficere. Bern. Nulli esse in eodez statu conceditur. Seruus autē dei proficit aut deficit. aut sursum vertit aut in inferiori mergitur. Vnde dicit apłs Si spū uiui. scz. Vnd in presenti sermone tria sunt dicenda. Primo de triplex vita. Secūdo de inani gloria. Tertio de merito vite eterne. **Quantū ad primū sciendum hęc est triplex vita scz nature: gracie et glorie: quā boni uiuere debent in pñti et in futuro. Primam vitaz operatur anima in corpe animando et uiuificando ipm. Et ista vita est satis breuis: qd ostenditur p sacram scripturaz. Job. 14. Domo natus de muliere scz. Jacobi. 4. Que est vita uestra: mihi vapor quidam ad modicū parens. Ostendit etiam in hoc qd vita hominis est breuis. qz vita hominis comparatur feno. Vnd ois caro fenum: hodie est et cras in clibanū mittit. sic hodie homo uiuit et cras moritur. Itēz vita nostra est tamqz fumus pertransiens et tamqz nauis purrens. Item comparatur umbre sicut dam nati in inferno dicunt. transierunt oia tamqz umbra. Itēz vita nostra est tamqz uentus Job. 7. Memento mei deus: qz uentus est vita mea. Sedam vitam operat gracia dei in anima pñciens et mouens eam ad bona opera. 1. Cor. 15. Gracia dei suz id qd sum. Et nota qd spūs quo uiuimus in imitanti et occulte pñciatur sed per signa corpalia vita cognoscit. Sunt autē tria signa que probant corpalem vitam in homine scz sensus: calor et motus que in quocunqz homine fuerint inuenta. de vita ipsius hominis non dubitat. Et hęc eadem tria spūaliter intellecta probant in homine vitam spūalem. Vnde Aug. petebat dicens. da mihi**

*lectio ad Gallat:
Capite sexto
sexto Cap. ad Gallat.*

*Triplex est uita:
sc. Nature
Gracie et
Glorie. Job. 14.*

Mathej: Cap. 6

Secunda uita sc. Gracie

Cap. 4

Job. 7. cap.

Cap. XV

xxxvi

noscere me et te. Hinc inuenilis dicit h puerbiu de celo cadisse
 Homo cognoscit tempus. Debet homo se dare ad inuestigandu
 suos defectus et videre ad qualia officia sit magis inclinatus. Vi
 cit puerbiallyter. Sicut ventus flat: ad hanc partem palliu verte
 dum est. Item docet beatus August. fratres suos in hremo: q
 sicut dyabolus considerat ad que vida sumus magis inclinati. sic
 etiam nos contra eadem peccata eo studiosius suis astutijs repu
 gnare debemus. dyabolus oim discutit consuetudines et curas
 scrutatur affectus et ibi causas querit nocendi ubi quelibet vis
 det studiosius occupari. Secdo ad vitam spūalem necessarius est
 calor dilectionis. Nulla em vita spūalis esse poterit sine dilecti
 one Aug. Vita anime amor dei est: qui non amat mortuus ē.
 Tertium est ipsa opatio probans dilectionez, qui enim dicit q
 deum diligit et mandata eius non custodit mendax est. Q: fm
 Greg. Probatio dilectionis exhibitio est operis. Bern. de con
 sideratione. De bone ihesu non ē amor tuus occultus. qui te dili
 gunt non tepescunt. non est amor tuus transitorius sed eternus.
 Nec ergo tria ostendunt in homine vitam spūalem. Tercia vi
 tam operat manifesta visio diuinitatis in patria Joh. 17. Nec ē
 vita eterna vt cognoscant te solum vtz deus p. Et illaz vitaz
 perpetuam quilibet debet desiderare Aug. De clara lux sine tene
 bris. iuuen tus sine senectute. pax sine discordia. Vñ etiā Greg.
 Perfectaz dulcedinez gaudij non degustat nisi qui ad illud ar
 denti desiderio anhelat. Quantum ad scdam partem dicit hic
 Aplus. Non estiamur inanis glorie cupidi. Vnde sciendum
 q duplex ē inanis gloria, Prima cū quis gloriat in malis operi
 bus Prouer. 12. Letantur cum male fecerint. Dimis talis exulta
 tio fugienda ē a quolibet xpiano, Vnde hic querit vtz sit pec
 catum mortale gaudere et iactare se in malis. Rñdetur q sic: se
 illud in quo gaudet et iactat se est mortale Ecclia. Qui gau
 det de iniquitate deuorabit. i. de libro vite delebit. quod nō sit
 nisi per pām mortale. q gaudere in mdo in malis sit pām mor
 tale. oñdit Greg. di. in omel. Nemo pōt hic gaudere in mūdo
 et in futuro seculo. Ex quo patet si cupis in futuro gaudere tuz
 xpo: tunc ibi non debes gaudere nec te in malis iactare. qz taf
 iactatio maligna est. Et hoc quintupliciter probat. Primo per
 hoc q deus conatur contra peccatorem: sicut si seruus tuus te
 inuite offendisset et de hoc exultaret et iactaret se quia hoc fecit
 Secundo qz maria et omnes sandi de hac exultatione trisstantur

Tertia vita s. gloria

Joh. Sapi: 17

Ad Gallat: 6 capite

Ecclesiasti: Sapi 19

Sermo

qz sicut est gaudium in celo super vno peccatore pñiam agente
qn̄ ipse peccator tristatur ⁊ dolet de peccatis, Sic econtrario qñ
gaudet de malis suis ⁊ iactat se coraz hominibz Tercio per hac
erit homo minus dispositus ad at̄itionem: pñiam et veniam
consequendaz. Quarto. qz nihil letus est demonibus et carius
q̄ talis exultatio ⁊ gaudium. quia vertetur in fletum ppetuum
Luce. 6. De vobis qui nunc ridetis qz iugebitis Math. 14. Ibi
erit fletus ⁊ stridor dentium. Vnde etiam Greg. Presentia gau-
dia sequunt̄ perpetua lamenta. ⁊ hoc est cum quis gloriatur in
bonis operibz. sicut ieiunium. oratio. elemosina. peregrinatio:
⁊ talis bona operatio sua perdit ⁊ mercede se priuat. Vñ maxi-
mus in quodā sermone. Non possumus simul pro vno ⁊ eodez
opera fauorem mundi expetere ⁊ premiũ celestis glorie acquirere.
Grego. D q̄ miseri sunt qui affectant laudes hoim̄ in semet-
ipsis: dissipant labores fructus laborum suoz. dumqz se ostens-
dere alienis oculis appetunt damnant qd̄ agunt, Vñ hic queri-
tur vtz sit peccatum mortale cum quis se iactat in bonis opibz
Respondet hermannus de scildich. Qñ per talem iatantiã que-
rit inanem gloriam quam presert̄ honori diuino vel sue saluti:
vel dilectioni sic est p̄t̄m mortale. Sed si quis se iactat de aliq̄-
bus et in eis inanem gloriam querit. non tamen illam prepo-
nit diuino honori vel sue saluti vel dilectioni proximi. vt sic est
peccatum veniale, Ex hys patet q̄ aliqui p̄nt̄ damnari cum bo-
nis oporibz suis. scz qui primo ⁊ p̄ncip̄l̄r̄ intendunt humanaz
laudem quã preponunt deo ⁊ pp̄rie saluti. Exemplum in euang-
gelio de phariseo Luce. 11. qui decimas dedit ⁊ ieiunauit bis in
sabbato. i. duos dies in ebdomada et damnatus est. qz in hys
vanam gloriam quesuit et seipsuz iactauit. quia melior est hu-
milis confessio in malis opibus q̄ in bonis superba gloriatio ⁊
Bern. Multo melius est esse humilem peccatorem q̄ iustus ar-
rogantem. quod a dño aperte ostendit̄ vbi phariseus ⁊ publi-
canus in exempluz ducunt̄ Quantum ad tertiam partem istuz
sermonis dicit̄ hic apostolus paulus. Duz t̄pus habemus ope-
remur bonum. Vbi sciendum q̄ quilibet bonus xp̄ianus debet
operari bona opera in p̄nti vita. quia post hanc vitam non erit
tempus congruum operandi ⁊ seminandi sed fructus colligen-
di. Et ideo quilibet debet fructum bonorum operum in hac vi-
ta seminare. Quia secundum Apostolum huc homo seminat:
hec et metet. Tempore enim suo metemus. nō deficientes. et go

Luce. capite 6.

Math. cap. 14.

Capite 6. ad Galia.

Capite 6.
ad Galia.

XVIII
Cap. 14.

xxxii

Ergo dum tempus habemus operemur bonum. Augustinus. *Bony*
 Inutiliter in hoc tempe uiuitur nisi ad acquirendum meritum
 labore quo in eternitate remuneratur. Et hic qui uult ad eter
 nam gloriam puenire debet in ista uita bonis operibus laborare
 que sunt augmentum meritoꝝ. Videmus in cursu nature qd que
 libet creatura facit opus sibi a creatore institutum sine intermissi
 one. ut sol, luna et cetera stelle firmamenti que quotidie ista in
 feriora illuminant et eis uirtutem suam influunt et omnia que a
 deo creata sunt. nam arbores herbe et flostuli tempe suo pullu
 lant flores. et post hec dulces fructus proferunt et opus a deo si
 bi institutum implent. Cuz ergo deus hominem ad hoc creauit ut
 per bona opera eterna gaudia acquirat. ideo sine intermissione
 debet opera bona facere. ne id negligat bonum ad quod creatus est
 Greg. in omel. Dum desideramus bona: incipimus semine in ter
 ram mittere. Cum uero opa recta incipimus herba sumus. Cuz
 uero ad profectum boni operis creuimus ad spicam puenimus. tunc
 eiusdem boni opis profectio solidamur in animam plenam fructum
 in spica ferimus Hiero. Unusquisq; pro operibus suis mer
 cedem accipiet. nam deus omnipotens ex bonitate sua omnia opera
 nostra que facimus siue sint parua siue sint magna: et omnia mo
 lesta que patienter patimur siue parua siue magna plenissime
 remunerabit in uita eterna. Hoc sic probat. qd merces sanctorum
 tam magna est qd non potest mensurari. tam multa qd non potest
 numerari. tam preciosa qd non potest estimari. Gaudent enim sancti
 supra se de clara uisione dei. infra se de celi et creaturarum omnium pul
 eritudine. intra se de anime et corporis glorificatione. extra se
 de angelorum et hominum associatione. Gaudebit enim unusquisq;
 tantum de bono alterius quantum de bono proprio. Ex istis iam dictis
 patet quod quilibet debet sibi libenter subtrahere delicias corporis et
 gaudia huius mundi propter regnum dei Aug. Tanta est pulchri
 tudo iusticie et imo non solum debemus carere deliciis carnis. sed
 etiam omnia mala mundi propter gaudia celi patienter tolerare.
 Unde Crisostomus. Si quotidie oportet tormenta sufferre: si etiam ge
 hennam paruo tempe tolerare pro eo quod christum uidere possimus in
 gloria uiuentem et sanctorum numero sociari: non erit dignum pa
 ti omne quod triste est. ut tanti boni tantorum glorie participes
 haberemur. Etiam Hieronimus in Epistola. Nullus labor du
 rus. nulum tempus longum uideri debet. quo gloria eternita
 tis acquiratur. *Alia bn:*
 Ulammo querantur hic aliquae questiones.

Alia bn:

Sermo

Primo utz requirant aliqua opera hominis ad hoc ut beatitudinem consequatur a deo. Rñdet Tho. q. sic. nam homines consequuntur beatitudinem multis medijs operationum que dicuntur merita ipsorum bonorum hominum, Vñ leo papa. Non dormientibus puenit regnum dei nec otio. nec desidia torpentibus beatitudo eternitatis ingerit, Secdo queritur de pueris baptisatis qui nulla bona fecerunt et tñ saluantur. Rñdet sanctus Tho. q. pueris baptisatis prouenit siue subuenit xpi merituz ad beatitudinem consequendam licet desunt propria merita ex eo q. baptismum videlicet xpi sunt adepti. Tercio querit utz vnus spūs beator sit altero in celo Rñdet Tho. q. sic. Et in signum huius dñi Job. In domo patris mei mansiones multe sunt. Vnde Aug. Diverse dignitates merituz intelliguntur in vita eterna. Vnde magis sententia libro. 4. di. 49. Electus differt ab electo i claritate mentis et corporis. attamen desiderium cuiuslibet electi in celo satiabit, Vnde psal. Satiabor cum apparuerit gloria tua etc.

Joānis epi. xiiii

h. salm. xvi.

Dominica. xvi post penth. Ad Ephseos Cap. 3.

Ratres. obsecro vos ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis que est gloria vestra. huius rei gratia flecto genua mea ad patrem dñi mei ihesu christi ex quo omnis paternitas in celis et in terra nominatur ut det vobis diuicias sibi glorie sue virtutem corroborari per pñm eius in interioribus hominem habitare xpm per fidem in cordibus vestris in caritate radicati et fundati ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis que sit latitudo: longitudo: sublimitas et profundus. Scire etiam supereminentem caritatem scientie xpi ut impleamini in omnem plenitudinem dei. Et aut qui potens est facere omnia superabundanter quod petimus aut intelligimus sibi virtutem que operatur in nobis ipsi gloria in ecclesia et xpo ihesu in omnes generationes seculi seculorum Amen.

Sermo super epistola precedenti. xliii.

Obscero vos ne deficiatis in tribulationibus meis ad Eph. 3. In Epistola hodierna docet nos ap. paulus qualiter non solum in spiritualibus a bono deficere non sed in tribulationibus etiam debemus firmiter in bono incepto perseuerare quia sibi ysa. de summo bono. Impossibile est ut homo sit et non gestes dolores et tristitias que omnia communia sunt. Qui ergo in flagellis murmurant. plus irritant. qui vero patienter aduersa

CXXIII

tolerat: deum citius placat. Unde etiam Diero. Non est sperandum de eius salute qui nulla habet flagella de terrenoz aduersitate. Ergo dicit **Aplius** Obsecro vos. Vñ in pñti sermone tria sunt dicenda que tangunt hic in ep̄la. Primo de utilitate tribulationuz, Secundo de reuerentia deo exhibenda cū membris corporis, Tercio de caritate. **Quantuz** ad primū scienduz q̄ si tribulatio aduenient homini: illa non est spernenda sed magis cū gratiaz adione amplectenda p̄pter quinque bona que fert homini. Primū est quia est nunciū int̄mans q̄ si peccasti vt redas ad viam salutis. et si in via es vt procedas. q̄ tribulatio est stimulus qui pungit vt homo festinet ad regnū celoꝝ. **Pla. 16.** Dñe in angust. &c. Quicūq; detineret in carcere in molli stratu & potu & cibo delicato minus curaret de liberatione sua. qui vero detineret fame & siti in carcere: buscibus & serpentibus repleto. Insup quotidie flagellaret & multipliciter crucifigeret. talis cū omni studio festinaret liberari ab hoc carcere. Sic abundantes in hoc seculo minus curant liberari in hoc mundo: sed magis qui in multis tribulationibus & infirmitatibus sunt constituti muocant deū & sanctos dei qui dū sanī fuerunt modicū de deo curauerūt. **Vñd Luc. 11.** dicit. **Compelle intrare.** Glosa. qui aduersitatibus fracti ad amorem dei redeunt intrare compellunt. Vñ etiā **Gre.** Mala que nos hic premūt ad deū citius ire compellunt. Sed m̄ est quia est signū dilectionis & filioꝝ dei. **Apo. 2.** Ego quos amo arguo & castigo **Hebr. 12.** Quē deus diligit castigat. Et etiam est scutella dñi de qua ipse comedit. sicut dicit psal. **Vñd Luc. 15.** dedit in escam meā fel: & in siti &c. Et hāc mittit filijs suis. **Quicūq; miles scutellā regis sibi missaz repudiaret & remitteret vñ indigne reciperet noñe regem offenderet.** Sic etiā q̄ egrefert cum dñs ih̄sus eum flagellat cū tribulationibus & infirmitatibus. **Vñd Greg. super Gzech.** Nichil aut̄ restat in flagellis que patimur nisi vt cum lacrimis gratias agamus. Deus enim aliquñ flagellis corripit. aliquñ filios suos pane nutrit. Tercium est. q̄ est via parata per quaz oportet nos intrare in celum quia x̄ps qui est caput nostꝝ sic celum intrauit. **Vñd dixit discipul̄ suis** nonne oportuit pati x̄pm & sic intrare in gloriam suā. **Paraz** sicut iubet militi si p̄mittit per eandem portaz intrare p̄ quā intrauit rex suus. **Berñ.** Monstruosum esset si p̄ aliam portam intraret caput & p̄ aliam membra. Vñ necessario oportet membra sequi caput. In signū huius dicit **ap̄lus.** Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnuz celoꝝ. **Quartum est.** q̄

14

VIII

Hebr. cap. xij.

Sermo

purificat hominem a peccatis in presenti. **Bern.** Quod tribula-
grano: quod lima ferro. quod fornax auro &c. Insuper liberat
a penis futuris. quia nullus malum impunitum manet aut hic
aut in futuro. **Vnde magr senten.** Deus ex iusticia impunitum
non dimittit delictum. **Et multo libentius deberemus hic puni-
ri q̄ in futuro.** **Vnde Aug.** Dic vre: hic seca vt in eternuz mihi
pareas. quia deus non punit bis in idipm. Quantum est. quia
premiu celeste augmentatur p tribulationes **Mat. 5.** Gaudete
in illa die &c. **Vnde Aplus.** Non sunt condigne passiones huius
tempis &c. **Aug.** Deus tuz aduersis me rebus exagitat: aut me-
rita examinat: aut peccata castigat: aut mercedem eternam p
toleratis pie malis mihi seruat. **Vnde Hieroni.** in epla. Libens
nunc tormenta pacior vt gloria eterna mihi seruetur, **Vn etiā
humbertus.** Si aduersitatuz patientiā sciremus considerare. vix
in centum annis deo possemus pro infirmitatis vniuers bñficijs
respondere. **Exempluz de magna patientia regis.** Hoc quere in
promptuario. q. 7. **Quantuz ad scdam ptem dicit hic aplus**
Flecto genua mea ad patrem dñi mei ihesu xpi. **Obi sciend uz**
fm wilhelmū. q̄ in genuum flexione ostendit nobis zelus que
Aplus habebat de salute proximi. hęc em̄ gracia multuz habū
dabat in aplis & in alijs sanctis qui pro salute animaz proximo-
rum non timebant se morti exponere: scientes nulluz manus sa-
crificium esse q̄ animaz zelum **Vnde Greg. sup Ezech.** Nullū
omnipotenti deo tale sacrificium quale est zelus animaz. **Vnde**
Richardus de sancto victore. Absq̄ dubio nihil placet deo sic
zelus animaz. sed zelus in ecclesia dei frigit. **Multi em̄ plus**
compatiunt̄ bruto animali si viderent eum a lupo lamari. q̄ fra-
tribus suis quos vident a demonibz ad infernū trahi. Si alin⁹
cadit habet subleuantem: Si anima perit non habet compaciē-
tem. **Et qd pessimuz est** quia plures sunt qui occidunt animas
proximoz sanguine xpi redemptas. quoz septem sunt gene-
ra. **Primi sunt qui iubent & consulunt proximis mala facere.** **Vnd**
Aug. super Joh. Homicida dyabolus dicit non q̄ gladio ar-
matus vel ferro ad hoīem venit: sed qz malū verbuz seminavit
Noli te ergo nō reputare esse homicidam qm̄ fratri tuo mala p-
suades. **Secundi sunt qui ex timore malo obmittunt fraternam**
correctionem. **Vnde Greg.** Tot personas occidimus: quot ad
mortem ire quotidie tepidi & tacentes videmus. **Tercij sūt qui**
verbis & opere proximis malum exempluz prebent in periculuz

Paulus ad Ephes. 3. cap.

animarum suarum Aug. Qui in conspectu populi male vivit quantum in illo est a quo attenditur occidit. Quartus sunt qui proximis detrahunt. unde Bern. Unus qui quod detractor qui loquitur tantum unum verbum in momento multitudinis auditum: dum animas transfigit animas interficit. Quintus sunt qui se ornant: ut proximos ad malas concupiscentias alliciant Exodi. 22. qui foderit scissuram et ea si operuerit: et si in eam ceciderit bos vel asinus. Dominus scisterne reddet precium iumentorum. quod autem mortuum est ipsius erit. ubi dicit glosa Quando mulier ornatur tunc bos vel asinus incidit in eam quasi homo per ornatum illum illaqueatur: tunc mulier reddet rationem de anima illius. Augustinus in libro ad sacras virgines Dominita virgo nec ornata capitis. nec habitu nec oculis erectis: sed cum vultu ad terram depresso procedat ne in se viles inducat amores. Et si non peccat alijs tamen perniciosa causa extat. Sextus sunt qui viduum necessarium pauperi in necessitate subtrahunt. Ambrosius. Pange fame morientem. si non paupera occidit. Septimi sunt qui hereditibus suis res iniustas reliquerunt. et illi quasi tot gladijs eos transfigunt. Item sciendum est hic quod Apulus in verbis premissis scilicet flecto genua mea ad patrem: inducit nos ad reverentiam corporalem exhibendam domino nostro ihesu christo in recognitionem nostre stultitiam Rom. 12. Exhibeatis corpora vestra hostiam sanctam deo placentem. Exhibetur autem reverentia et honor ac servitium domino nostro corpore per gestus multipliciter. Quidam autem sunt communes et quidam speciales. Communes sunt inclinatio capitis: laus et oratio vocalis: peccatoris consilio. genu flexio. ambulatio ad loca sancta. carnis maceratio per ieiunium et abstinentiam. totius corporis prostratio. vel manuum ad modum crucis extensio. fletus et gemitus ac hys similia que deo reverenter exhiberi possunt ad recognitionem universalis sui dominij. Et tales gestus fiunt in ecclesia in publico. ergo talibus gestibus revereri debemus dominum nostrum ihesum christum Mat. 5. Luceat lux vestra coram hominibus. Speciales sunt manuum ad modum crucis expansio. magna peccatoris confessio. flagellatio. alij iudicij. De hys dicit Mat. 6. Tu autem cum oraveris intra in cubiculum tuum et porta in abscondito. unde hic queritur primo cur ista de corpore debemus exhibere qui bonorum nostrorum non indiget. Respondetur primo quod ideo quia cum deus corpus nostrum creavit. assumpsit. redemit. glorificavit: dignum est ut ei obsequia prebeat a quo talia sunt et erunt. Secundo ut primus

Nota

Nota

Apostolo: ad Ephes. 3. cap.

Sermo

nosser preter hoc edificatur. Tercio vt per talia exteriora exercitia ad deuotionem excitemur. qz signa sensibilia plus mouent. Secundo querit qui gestus ex iam dictis sunt meliores. Respondetur sicut humbertus. qz genuflexio: manu protensio et oratione in celum eleuatio videtur cor et sensum eleuare sursum plus quam alij gestus. veruntamen seruit vni quicquid quod alteri non deseruit. Ergo eligat vnusquisque hominem quod sibi magis videtur valere ad deuotionem excitandam. Tercio querit hic quoniam tenemur magis corporalia obsequia deo exhibenda. Respondet scotus in 3. disti. qz die dominica et in magnis festis pedibus ire ad ecclesiam. et audire missam tenemur per preceptum. et reuerenter inclinare nos ad eucharistiam: imo ad hoc tenet sacerdos populum in faciem diligenter quoniam portat corpus christi per ciuitatem. Et quoniam venit ad alia loca vbi seruetur corpus christi debet deuote reuereri tantum dominum. Quarto querit. vtrum talibus gestibus corporis possimus sanctos venerari. Respondetur qz sic: saltem aliquibus. sed tamen talia exhibenda sunt deo in recognitionem vniuersalis sui dominij sed iste honor alio modo exhibendus est sanctis. qz tales gestus exhibere possumus sanctis tanquam dei amicis respectu quorum sumus inferiores. qui etiam sunt domini nostri potentes nos iuuare: verum non principales domini sunt sed ipse deus est principalis dominus et creator redemptorqz iudex et pater. **Quantum ad terciam partem dicit hic apostolus.** In caritate radicati et fundati. Ibi notandum qz recte competeat ephesios qz essent in caritate radicati. quia optimus locus caritas. Vnde sumo opere quilibet conari debet vt sit in isto loco vt caritatem habeat. Hunc enim locum optimum dicitur quatuor rationibus. Primo qz securissimus est qui est in isto loco. qz in deo est **Ioh. 4.** Qui manet in caritate in deo manet et deus in eo **Sap. 4.** Iustorum autem anime in manu dei sunt: et non tanget illos tormentum malicie. Magna est securitas ista cum non sit qui de manu eius eruiere possit: vt dicitur **Job. 4.** **Aug.** dicit talem esse in sinu dei in his verbis: **Quid times hominem in sinu dei positum. tu de illius sinu noli cadere. quicquid tibi pateris ad salutem valebit tibi non ad perniciem.** Secundo qz est locus iocunditatis. **Prover. 25.** Secura mens quasi iuge consuiuium. quomodo non erit ibi iocunditas vbi leta conscientia catat et dicit. Si ambulauero in medio vmbre mortis non timebo mala etc. Tercio in caritate diuicie vere pbant. qui manet in caritate in deo manet et deus in eo. qui autem habet deum vere diues

est. Juxta illud Aug. Aurum habes in archa dives es. deū ha-
bes in conscientia dives non es: coniunge aurum et deū. archaz
a conscientiam. Quarto caritas est locus vbi nullus mala patit
Ecclesiastici. 8. Qui custodit mandatu non experietur quicq̃
mali. In caritate radicatus erat apostolus qui dixit, Certus suz
quia neq̃ mors ꝛ. imo potius esset eligendum homini q̃ sepa-
raretur ab eo caput a vnūquodq̃ membrum sigillatim q̃ q̃ se-
pararetur a xpo a membris eius. h̃ sunt multi qui valde time-
rent si deberent ab eis abscindi membra corporis. sed separatio
nem a nobilissimo capite scz xpo a corpe ecclesie cuius caput
est xpus non timent habere per p̃m̃ mortale.

Dominica. xvii post penth Ad Ephesios *Capite 4*

Obscuro vos ego vincus in domino vt digne am-
buletis vocatione qua vocati estis cū omni humi-
litate a mansuetudine. cū padentia supportantes
inuicem in caritate. solidite seruate vnitatem spūs in vin-
culo pads. vnum corpus et vnus spūs sicut vocati estis
in vna spe vocationis vestre. vnus dñs vna fides vnum
baptisma. vnus deus et pater omniū qui est super om̃s
et super omnia in omnibus vobis qui est benedictus in
secula seculozum Amen.

Sermo super epistola precedenti. xliiif.

Obscuro vos ego vincus in domino vt digne ambule-
tis vocatione qua vocati estis Ad Eph. 4. Nec verba
epistole hodiernae scripsit paulus rome existens in carce-
re ephesius qui ad fidem cristi per predicationem pauli conuersi
erant. Vnde pius pater volens amonere filios suos ad laudabi-
lem conuersationem dicit Obscuro vos ꝛ. Vnde in p̃ti sermo-
ne tria sunt dicenda que tangunt in presenti epla, Primo de di-
gnitate regni celestis. Secūdo de virtutibz per quas venitur ad
regnum celoꝝ. Tercio de leprosis cum vno exemplo. **Q**uan-
tum ad primuz sciendum q̃ illa ciuitas ad quam vocati sumus.
non est regnū francie sed regnum glorie. Ad regnū francie in-
ungit archiepiscopus. sed ad regnum glorie ipse spūs sanctus.
Ad regnū francie sit mutatio vt dicit de celo missa ꝛ. Notand
q̃ principalis causa creationis hominis in m̃m est regnū celestē
beatitudinis a diuine perceptio. Vnde magister senten. disti. 1.
Deus a principio hominem ad hoc creauit vt participes fieret

Sermo

sue beatitudinis eterne, Nam quis deus posset hanc beatitudinem homini gratis dare et sine meritis: tamen melius est cum labore eam acquirere et hoc propter maiorem honorem et laudem. Maior enim honor erit beatis gloria sempiternam propriis viribus acquisivisse quam gratis a deo accepisse. Iohannes dicit beatus Augustinus Ad magna premia pervenire non possumus: nisi per magnos labores, Leo papa. Non dormientibus et ergo quilibet homo cupiens salvari debet laborare bonis operibus quotidie viriliter et sine tedio. Hieronymus in epistola. Nullus labor durus: nullum tempus longum videri debet quo gloria eternitatis acquirunt. Vbi sciendum quod deus in presenti vita cognoscitur imperfecte quia ex auditu in celo autem perfecte quia ex visu. Hic cognoscitur ab aliquibus in celo autem ab omnibus qui ibi sunt. Hieremie .12. Omnes enim agnoscent me a minore usque ad maximum. Ecce infans qui natus est hodie in mundum neminem agnoscit. non patrem neque matrem. nec aliquem in mundo. adeo insipiens est quod non scit discernere inter bonum et malum. iste baptisatur et moritur. anima illius pueri ad celum veniens faciem dei videndo adeo efficitur sapiens quod plus cognoscit de deo quam omnes philosophi et magistri qui sunt in mundo. Sunt multi dicentes quod pater et mater non cognoscunt filios: sed quomodo posset ibi esse perfecte gaudium sanctorum nisi ibi esse mutua cognitio et dilectio. imo non solum cognoscit homo propinquos suos quos hic novit. sed etiam illos qui ante mille annos sunt mortui et ultra. Unde ait Gregorius in dialogo. Sancti non solum cognoscunt quos hic in mundo viderunt et noverunt. sed etiam quos nunquam viderunt. Et electi in celo: non solum vident omnes creaturas sed etiam omnia facta hominum et creaturarum. Unde magister sententiarum libro .4. di. 5. Qui claritatem dei vident in creaturis. nihil est quod videre non poterunt. omnia enim vident que sunt in mundo. in celo in inferno et in purgatorio. Vident etiam in mundo homines et animas in inferno existentes cognoscunt. Unde Gregorius: Quid est quod non vident qui videntem omnia vident. Quantum ad secundam partem istius sermonis dicit hic Augustinus. Cum omni humilitate et mansuetudine in omni patientia supportantes invicem. In istis verbis specificat Augustinus ea que requirit dignitas ad quam vocati sumus enumerando hic virtutes. scilicet mansuetudinem. patientiam humilitatem. unitatem spiritus in vinculo pacis tamquam valde

*Paulo ad Ephesios
Capitulum 4.*

xxxiii

necessaria cuilibet qui vult ad regnum celoꝝ peruenire: ad qđ
 quilibet homo vocatus est. ad quod nullus pueniet nisi sit vir
 tuosus. Et quo patet qđ quilibet homo magis habet curare de vir
 tutibus qđ de cerimoniaꝝ & exercitijs corpaliꝝ. In virtutibus
 enim & non in exterioribꝝ actibus pncipaliter consistit meritꝝ
 nostrum & salus nostra. Cerimonie nostre exteriores & corpora
 les exercitationes in vigilijs & ieiunijs & ceteris huiꝝmodi sūt
 instrumenta perueniendi ad illa interiora que non sunt nisi in
 ordine ad illum finem: aut quantꝝ a bonis actibus interiori
 bus imperant ꝛc. Vnde quilibet xpianus toto conatu suo debet
 virtuosam vitam habere. Vnde Aristoteles, Virtuosoz beatis
 sima est vita. Vnde hic querit que sunt signa per que virtuos
 sus homo cognoscitur. Rñdetur qđ sunt septem, Primuz est qñ
 alios homines diligit qui sunt virtuosꝝ ppter virtutes quas in
 se habent. Vnde Seneca. Scias eum multas virtutibꝝ abundare
 qui alienas amat. Vnde Aristoteles, Bonoz est amare bonos
 Scđm est si habet dilectionem ecclesie in celebratione festoꝝ
 in ieiunijs ne transgressor efficiatur. *Joh. 14. Qui amat māda*
ta mea & seruat ea hic me diligit. Tertium signū est si castigat
 corpus cum xpo. Vnde Apłus. Qui chřsti sunt carnem suaz cru
 cifixerunt cum vicijs & concupiscencijs. Per opposituz dyaboli
 sunt qui cum diuine epulone in delicijs viuunt. Quartū signū
 est si quis non sui capitis est nec proprie voluntatis: sed humili
 ter se submittit & sequitur alioꝝ doctrinam. Sed queritur hic
 vnde causatur capitositas. Rñdetur ex ppria superbia qua ho
 mo se putat esse prudentem & presert se alijs. Apłus. Vnusqꝝ
 in sensu suo abundat. et tales alijs vix credunt se humiliando.
 Vnde Greg. Valde difficile est vt is qui se existimat sapientem
 mentem ad humilitatem reducat. Quartuz signum est. cū quis
 pauca verba honesta & vtilia profert. Vnde ead. Virtutem pel
 maz puta compescere linguam. Dypositum ostendunt qui tur
 pia & inhonesta verba proferunt. vnde Hieronimꝝ. In verboꝝ
 pondere probatio consistit vite humane. Sextum signum est cū
 quis habet patientiam in aduersis. Dypositum ostendunt iras
 tundi & ipacientes. Vnd Gregorius, Qualis vnu quisqꝝ apud
 se lateat illata contumelia probat. Item Gregorius in dyalogo
 Ego virtutem patientie signis & miraculis maiorem credo. Se
 ptimuz signum cū quis omnia verba & facta proximi in melio
 rem partem interpretatur & non libenter audit loqui maluz de

Joan. Epi. decimo quarto

*Paulo Apł. ad Gallatas
quinto capite.*

*Nota: huc: uerbor
melis est silere, qua loqui.*

Sermo

Luce Capite. 6. 2
Mathay Capite. 7. et ad roma.
capite. 14.
Ad Ephe. 4. Capite.

Luce 17. capi.

proximo nec faciliter credit, Unde est communis regula iuris qd omnia dubia sunt in meliorem partem interpretanda. In signu huius dixit xpus Luce. Nolite iudicare et non iudicabimini. **Quantum ad tertiam partem dicit hic Applus. vnus deus et pater omnium.** In quibus verbis apostolus ostendit nos ee fratres quia habemus vnum deum et vnu patrem. ergo sumus in vicem fratres, Icaro non debemus spernere proximos nostros infirmos et defeduosos. vnde beatus Greg. Omnes fratres sumus equali potestate conditi et sanguine xpi redempti. Et icar eo fratres nostros quantunqz pauperes et despectos in nullo despiciere debemus. Ratio e: quia quilibet nostruz talis fieri an finem vite sue potest si deus pmiserit. scz cecus. mutus. claudus leprosus. Et sicut velles tibi compati et non derideri et despici. sic iam fac proximo tuo defeduofo. Seneca. quod ab alio tibi oderis et cetera. Vnde est sciendum qd inter homines infirmos leprosi comuniter sunt abiectissimi. Ideo loquendo de leprosis tria sunt que debent leprofos consolari vt bonam fiduciam habeant de deo licet modo sint abiecti. Primum qd xpus et sancti in presenti multuz venerati sunt leprofos. quod patet Mat. 8. vbi dicit qd leprosus veniens ad xpm dixit. Domine si vis pos^{Mat}tes me mundare. et confesim mundata est lepra eius. Item Lu. 17. dicit qd decem leprosi occurrerunt dno dicentes. Preceptor miserere nostri. quos vt vidit xpus dixit. Ite et ostendite vos sacerdotibus. Et factum est dum irent mundati sunt. Similiter et sancti venerati sunt leprofos in pnti vita. Nam beatus martinus leprosum obuiam habuit parisius que osculatus est et mundatus est. Similiter Franciscus seruiuit leprosis. Secundum est nam dñs noster ihesus xpus marie filius mundissimus et speciosissimus voluit reputari in fine vite sue leprosus. Isa. 53. Non e species ei neqz decore et nos reputauimus euz leprosum et passu a deo et humiliatum. In quo dat nobis maxime patientie **exemplum.** Si enim innocens xps pro alienis delictis sic voluit pati. cur non lepram pro nostris delictis pprijs pateremur. Insuper etiam xpus post resurrectione suam qn iam clarificatus surrexit in huius specie infirmitatis plus qd in alia specie sepe visus est apparuisse. In signu qd leprosi mundo despecti sibi magis amici sunt si patienter infirmitatem tolerant. Et in signu huius quando qd suis carissimis dat illam infirmitatem. Exemplum qd

CLXXXIII

xpus in forma leprosi inuentus est in lecto. Hoc quere in prom-
 ptuario in. 3. **T**ertius est quod debet consolari leprosos qd ij si
 per talem infirmitatem pnt facilliter purgari hic a purgatorio
 qui est maior omnibo penis huius mundi. **U**nde dicit in dectis.
S ne purgatorij nulla pena est comparabilis. **R**atio e: qe
 vita eoz est penalis a deus non punit bis in idipsum. **I**nsuper
 consolari debent qd tales magnum meritum possunt promereri.
 quia infirmitas eoz despecta est. a etiam quia multiplex e a in
 sanabilis. **U**nde xpus loquit eis **Luce. 6.** **G**audete in illa die qe
 merces vestra copiosa est in celis. **I**tem notanduz qd omnes le-
 prosi a alij infirmi diligenter cauere se debent. **P**rimo ne mir-
 murent contra deu impacienter qd leprosi sut. **R**atio e fm **D**ie
 ronimu. quia que patimur iuste patimur. **N**am pro vno pecca-
 to mortali omnia meremur pati. **I**tem pius pater tamqz filios
 carissimos misericorditer flagellat quos recipit. vnde **H**ieroni.
Non est desperandum de eius salute qui terrenoz flagellatur
 aduersitate. **I**circo leprosi debent diligenter attendere futuraz
 gloriā que dabitur eis si hic patientes fuerint. vnde **V**lidor
 de sumo bono. **Q**ui vite future premia diligenter extogitat. ma-
 la omnia presentis vite equanimiter portat. et ex illius dulcedi-
 ne huius amaritudinez temperat. **S**ecdo vt luxuriam diligenter
 fugiant non solum ad actum: sed etiam ad morosas delectatio-
 nes et malas affectiones. videns aut dyabolus leprosos carere
 mundana societate in voluptatem luxurie nititur eos projcere.
Et tales quandoqz euz tali peccato grauiter infestat. **T**ercio vt
 ab ira diligenter se caueant. quia infirmi cito mouentur. tamē
 pius eos infestat ira a inuidia vt xpm expellat et dyaboluz in-
 troducat. **N**ec inuidia fraternam caritatem perturbat. hec facit
 talem infirmum habere duplicem infirmitatem. hic in pnti suaz
 infirmitatem corpalem seu paupertatem quo ad leprosum. et in
 futuro eternā dānationē. qd leprosi dnt mutuā caritatē a patē ad
 inuicem habere a deo semper gradias agere. vnde **D**ugo de san-
 cto vidore. **S**tudeat autez infirmus deo gradias agere ne infir-
 mitas que data est ei in augmentum meriti sit sibi in augmen-
 tum culpe. **U**nde **A**pplus paulus **N**on sunt condigne passiones
 huius temporis ad futuram gloriā etc.

*Luce. 6. et in Epistola
 prima petri. cap. 4.*

Sermo

Dominica decima octava post penthec.

Epistola Pauli ad Corinthios: cap. 1. in epist.

Ratres. gratias ago deo meo semper pro vobis in gratia que data est vobis in xpo ihesu. qz in omnibus diuites facti estis in illo in omni verbo et in omni scientia. sicut testimonium xpi confirmatus est in vobis. ita vt nihil vobis desit in vlla gratia expectantibz reuelationez dñi nostri ihesu cristi. qui et confirmabit vs vsqz in finem sine crimine.

Sermo super epistola precedenti. xlv.

Ratias ago deo meo semper pro vobis in gratia dei q data est vobis in xpo ihesu. quia in omnibz diuites facti estis in illo. i. Cozz. Hec verba dicit apostolus corā eis qui ad fidem xpi per ihsum conuersi erant. Et idem pōt dici: omnibus vere xpianis qui sunt nomine et vita xpiani non de illis qui sunt xpi proditores. serui mali. hosti eius scz dyabolo adherentes qui sūt xpiani apostate et ideo inutiles. prouer. 6. Nō apostata vir inutilis. qui videtur deterioris conditionis esse qz si nunqz fuisset monachus. Sed de bonis xpianis potest dici q in omnibus diuites facti sunt in xpo. vnde in presenti sermone tria sunt dicenda que tangunt hic in epistola. **P**rimo quomō diuitie spūales in tribus consistunt. **S**ecundo quō diuitie spūales precellunt omnes diuitias totius mundi. **T**ercio de diuitijs temporalibus. **Q**uantuz ad primum scienduz q spūales diuitie consistunt in tribus. **P**rimo in virtutibz **G**regorius. Vere diuitie non sunt opes sed virtutes que sunt tam nobiles et bone q omnes in celo et in terra tam angeli qz sancti non valent remunerare sufficienter omnibz gaudijs et meritis suis virtutem virtuoli hominis nisi solus deus **A**ug. de ciuitate dei. Premiū virtutis est ipse qui virtutem dedit. qz igit ipse virtutes sunt optime diuitie. ideo sume debemus eis intendere. vnd felix iste qui potest dicere tū dauid. **M**ultiplicabis in aia mea virtutem **A**di piscitur ille sumam gratiā in presenti et in futuro sumaz gloriāz **S**ecundo consistunt hęc diuitie in gratia qua quilibet diues est. **P**rouer. 31. **M**ulte filie congregauerunt diuitias. loquendo h de beata virgine q in diuitijs grāz sem purā hoiez supgressa est **H**as em diuitias gratiaz nullus hęc poterit nisi largitore grē tribuant. quia sicut homo non pōt se constituere in esse nature.

+ psalmo centesimo frice
Simo septimo

Proverbiortū capi. 31.

Cap. 6
Prouer

sic nec potest tribuere sibi gratiam. Unde sequitur qd sine gratia
 dei non potest se preparare ad gratiam. nec in gratia conserva-
 re. nec a peccato se cauere nec opus aliquod meritorium facere.
Vñ **Aplūs.** Non sumus sufficientes &c. **Oportet** ergo qd omnis
 gratia a deo veniat & tamen inexcusabilis est homo si gratiā nō
 habuerit. quia gratia gratis datur per quā homo preuentus a
 deo semper presto est liberum arbitrium excitare & comouere et
 hoc quod est in se facere & ei consentire. quo facto poterit gratiā
 gratum facientem hñe quia hoc est ad gratiā se habilitare quia
 de intentione dei mouentis cor hominis ad gratiam est qñ facit
 homo qd in se est omnez gratiā habeat. & sic non potest falli. et
 quāuis gratia dei semper presto sit: tamen nisi homo apponat hoc
 quod suū est gratia non sequetur. **Vñ** **Aug.** Qui creauit te
 sine te non iustificabit te sine te. **Item** scienduz qd gratia dei sine
 qua nihil possumus boni facere nec etiā saluari est quadruplex.
Prima est gratia operans que facit de impio pūm. **Vñ** **apłus**
 fuistis aliquñ tenebre. nunc autem lux in dño. **Et** illa gratia dat
 sine meritis. **Quia** **fm** **Aplm.** Nec ex operibus iusticie que feci-
 mus: sed **fm** misericordiam &c. **Secunda** ē gratia cooperans q
 de bono facit meliozez **Vñ** **psal.** **Ibunt de virtute in virtutez**
Tercia ē gratia perseverans que de pñti vita transfert homiez
 ad patriā **Mat. 5.** Qui perseverauerit vsq; in finem et taz scda
 q; tercia est cum meritis. q; **fm** **Aplm** dei cooperatores sumus
Quarta est gratia saluans que tribuit merita **Mat. 2.** Reddet
 vnicuiq; **fm** opera sua. **Et** illa datur pro meritis. **Vñ** canit ec-
 clesia. **Santi** mei qui in carne positi certamen habuistis, prete-
 rea consistunt iste diuitie spūales in bonis operib; **Prover. 10.**
Benedictio dñi diuites facit. **Nos** videmus ad sensum qd fide-
 ter laborantib; opere consumato redditur premiū. **Cōsimiliter**
 creauit deus hominez ad imaginem & similitudinē suam vt sue
 beatitudinis sit capax per bona opera. quia illuc nemo puenit
 nisi per merita bonoz operum. **Et** ideo qui vult ad vitam eter-
 nam peruenire debet in ista vita thesaurisare sibi thesaur; in celo
 per bona opera. quia post hanc vitam non erit tempus con-
 gruz fructus seminandi sed colligendi &c. **Apostolus.** **Tempe**
 enim suo metemus. **Vñ** **Bernardus.** Si labor terrat merces
 inuitat. vnusquisq; enim **fm** suum laborem mercedem acap iet
Quantum ad secundam partem istius sermōnis sciendum qd
diuitie spirituales precellunt omnes diuitias huius mundi.

hauid psalmo 83.

1 Ecclesiasticus. Cap. 15.

Proverb. Cap. 23

Psal. Decimo octavo.

Sermo

Primo quia facile possunt habere homines omnia quecumque volunt Ecclesia. 15. Ante homines bonum et malum ad quod voluerit extendat manum suam. ergo quicumque vult habere bonum in quo consistunt diuitie spirituales potest. quia in eius voluntate consistit si vult appetere et querere Ioh. 16. Querite et inuenietis. hinc contra diuitias temporales multi volunt habere et non possunt propter quod dicitur Proverb. 23. Non erigas oculos ad opera. scilicet temporalia que vix haberi possunt Ioh. 5. Nihil est thesaurus sine defectu scilicet de temporalibus diuitiis. Apulus. Omne quod senescit prope interitum est. Secundo quia violentia non rapiuntur. quia nullus potest spirituales diuitias auferre a nolente sed temporales cum fraude furto et rapina auferunt etiam contra voluntatem possidentis. Vbi notandum quod deum ab anima nemo potest separare: nisi propria voluntas, unde sequitur quod nihil potest ita difficultate amitti sicut deus. quia nunc nisi voluntarie amittitur. omnia enim alia sicut diuitie. fortitudo. sanitas et multa alia contra voluntatem amittuntur. sed deus non amittitur nisi quoniam voluntas se ab eo auertit Aug. Dne nemo te amittet nisi prius te dimittat: et nisi ipse velit Greg. Potest homo inuitus amittere temporalia. hinc nunc quod nisi volens amittit eterna. Tertio quia in iocunditate possidentur. unde psal. In custodiendis illis retributio multa. glossa. quia in presentia gaudium habent et iocunditatem que tanta est quod dici non potest. Unde basilius in exameron. Dulcedo melliflua dulcedo miranda quam dulcis es meditatione. sed plures non sentiunt talem dulcedinem. Rationem assignat Aug. Gaudium diuine dulcedinis non degustas si carnale cor habes. Beda, Relinque amaras dulcedines voluptatum que mentes trahunt ad interitum Contra temporalia habent annexam amaritudinem. Est enim labor in acquirendo. timor in custodiendo. dolor in amittendo. anxietas in exponendo. magna miseria in vita cum non expenduntur quid enim sunt omnia ista nisi amaritudines. Quarto quia distribuendo multiplicantur. unde Bern. In hoc differunt bona temporalia et spiritualia. quia distributa bona temporalia minuunt. bona vero spiritualia communicata augmentant. quia communicando in caritate bona opera non minus habemus. sicut cum lumen accendimus de alio lumine. Et per talem communionem opera aliena nostra erunt. Exemplum de duobus quorum vnus largus super omnia bona sua que habebat communicabat: et dedit pro alijs hoibus

hominibus quotidie. Alius autem pro se ipso omnia tenuit sibi
 solus, Post obitum vero primus ad purgatorium transiit.
 Sed alter post obitum suum immediate celum intravit propter lar-
 gitatem suam, Quinto quod spirituales diuitie animam ornant. Sed
 temporales maculant et inquinant, Et videtur figuratum hoc esse quod
 que videntur preciosiora esse inter temporalia ut est aurum et ar-
 gentum manus tangentium inquinant. Ideo spiritus sanctus vocat
 eas lutum. Unde ad hanc. De qui congregat non sua etc. Ideo
 Apertius recte eas arbitratus est ut stercorea **Eccle.** Si diues fuc-
 tis non eris immunis a culpa. sed diuitie spirituales ornant animam
 quia sicut pulchri colores depingunt et ornant imagines sic spiritua-
 les colores depingunt animam et ornant ut celesti sponso placeat
Sexto quia nihil est preciosius diuitiis spiritualibus. ut dicit **Sap.**
S. quia valent in vita et faciunt opera hominis meritoria in mor-
 te. Unde Apertius. Beati mortui qui in domino moriuntur. Etiam faci-
 unt mortem corporis preciosam. Item post mortem quod eternam glo-
 riam consequuntur. sed diuitie temporales valent modicum nisi quod
 os et ventrem implere possunt et tegere nuditatem corporis, Post
 mortem nihil valent. quod nec corpus a vermibus nec hominem in
 vita conservare possunt. **Quantum ad tertiam partem sciendum** quod
 diuitie temporales non sunt proprie hominis. Et in signum huius vi-
 demus quod homo mundus intrat nudus intrat. Nam videmus quod
 terra est vestita et decorata graminiibus herbis et floribus virentes.
 arbores corticibus et folijs et sidera luminibus aues plumis et pen-
 nis. Sed solus homo nudus inter creaturas nascitur et postmodum
 nudus in terram reuertitur et sepelitur. Unde si diuitie temporales
 a natura hominis essent utique natura nos diuites generaret nec
 apponeret cor suum diuitiis. Unde Apertius. qui volunt diuites fieri
 non cadunt in laqueum dyaboli. Unde hic queritur quomodo quis pec-
 cat per diuitias temporales. Respondetur primo. appetendo bona ali-
 orum contra deum et iustitiam. Item appetere iustas res sed ad ma-
 lum finem et ad peccandum. puta ad luxuriam et crapulam. Item
 qui nimio appetitu et amore afficitur ad temporalia quibus non iu-
 ste vellet eas habere: tunc ille appetitus et amor superat amorem
 dei et appetitum proprie salutis. talis graviter peccat. Sed quando
 quis appetit aliena cum voluntate adiacentata scilicet quod posset habere
 sine offensa et iniuria proximi et tunc nullum est peccatum vel veniale
Secundo peccat quis diuitias iniuste acquirendo scilicet in usura vel
 ludo. vel per fraudem in emendo. vel per furtum vel rapinam quocumque

Sermo

modo quis res temporales iniuste lucratur peccat mortaliter et tenetur ad restitutionem si vult saluari. Tercio peccat quis per diuitias temporales male expendendo scilicet quando videtur ad peccandum contra deum. tales possunt damnari etiam si nullas res iniustas possiderent neque haberent ut de diuine epulone de quo non inuenitur scriptum quod erat raptor fur vel usurarius. sed quia res suas male expendit scilicet in superbia vestium et gula et clapula. ideo datus natus est. Quarto peccat quis per diuitias eas auare retinendo. sic quod per superflua pauperibus non subuenit in necessariis suis. et talis reputatur raptor coram deo. unde Ambrosius. Non minus ris est criminis habenti tollere: quam cum possis indigentibus denegare. ergo tanto scias te inuadere bona quanta dare possis et non vis. ergo possidens temporalia debet pauperibus subuenire. Vltimo nota exemplum de illo qui in diuitiis suis quesuit consolationem in agone et non inuenit. et sic permisit eas distribuere propter deum. Hoc querere in proptuario titulo. 7.

Dominica. xix. post penth. Ad Ephesios. 4. Cap.

Ratres. renouamini spiritu mentis vestre: et induite nouum hominem qui secundum deum creatus est. in iustitia et sanctitate veritatis. propter quod deponentes omne mendacium loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo. quoniam inuicem sumus membra. Gratiamini et nolite. sol non occidat super iracundiam vestram. nolite locum dare dyabolo qui furabatur. iam non furatur. magis autem laboret operando manibus suis quod bonum est ut habeat unde tribuat necessitatem patienti.

Sermo super Epistola precedenti. xvi.

Renouamini spiritu mentis vestre Ephes. 4. Sic apostolus inducat nos ad renouationem spiritus que fieri debet in presenti vita et in futuro. renouabunt tunc corpora etiam. de quo dicit ad Thimo. 4. Saluatorem expectamus qui reformabit corpus humilitatis nostre conformaturus corpori claritatis sue. Sed illa renouatio corporis non fit nisi procedat in presenti renouatio mentis. Ad quam hortatur apostolus hic dicens. Renouamini spiritu mentis vestre. Unde in presenti sermone tria sunt dicenda que tangunt hic in epistola. Primo de renouatione anime. Secundo de iracundia et vindicta. Tercio quomodo deus per peccatum mortale offenditur. Quantum ad primum queritur hic. Ad quid sit ammonitio de renouatione cum de senectute ad iuuentutem non sit regressio

Capitolo 4. ad Ephesios

XXXXVI

Respondet willhel. hugdu. qd pām vetustas dicit eo qd vetusta
 ti in effectu multipliciter assimilatur. Primo senectus corporis
 facit mortem ppe esse Vnde ap[osto]lus, Omne quod senescit ppe in-
 terituz est. sed pām mortale facit hominez proximū eterne mor-
 ti. Secundo senectus visum obscurat. sic peccatores non pnt vi-
 dere infernum nec supra se celū: nec retro se ppa peccata. nec añ
 se mortem p[ro]p[ri]am **Sap.** Ercecauit em̄ eos malicia eoz. **Ter-**
cio excussio dentū sic qd non possunt solidam escam comedere h
 pulmentum ⁊ sorbitium. sic pām facit qd solida et eterna nō sa-
 piunt sed fluxibilia id est transitoria huius mōdi ⁊ delectatiōes
 corporis sibi sapiunt. **Ap[osto]lus.** Animalis homo non percipit ea
 que dei sunt. **Quarto** canices causat ex defectu caloris natural'.
 Sic pām aufert calorem dilectionis dei ⁊ proxi. **Quinto** incur-
 uatio humeroꝝ. sic pām excusso amore dei incuruat hominem
 ad amores terrenoꝝ **psal.** Oculos suos statuerunt declinare in
 terram. **Sexto** tremor membroꝝ ex defectu virtutis male consu-
 pte **psal.** Ne proyāas me in tempe senectutis. sic pām impellit
 hominez vt ad paruū pulsum ruat in peccatuz. **Septimo** multi-
 tudo rugarum cutis et in rugis operit cutez: sic si peccatoꝝ si vis
 esse ⁊ iactas te ⁊ vis laudari: sic vnum pām addis super aliud
 Ab illa antiquitate hortatur nos **Ap[osto]lus** dicens. Renouamini
 spū mentis vestre. **Vbi** sciendum fm willhel. hugdu. qd sex spe-
 cies renouationis in creaturis inueniunt que ostendunt hoīem
 posse habere diuersos modos sue creationis. **Prima** sit p ignem
 sicut fer rum renouat a rubigine ⁊ etiam aurū et argentuz pur-
 gantur. Sic videtur dñs ihesus renouare hominez cū ponit eū
 in igne tribulationis: dando ei infirmitates. Vnde **Augu.** Qd
 lima ferro at. **Secda** species est in serpente qui cū senuerit per du-
 ritiaz pellis nō pōt se bene vertere: abstinet se quadraginta die-
 bus. deinde ingredit arum foramen vbi pellem relinquit et sic
 renouatur. **In** quo designat renouatio que fit per penitentiam
 et abstinentiaz **Mat.** Arta est via que ducit ad vitam. **Tercia**
 species renouationis est aquila que dum senio grauāt tunc ro-
 strum crescit sibi nimis curuū qd non potest aperire nec cibum ca-
 pere. Vnde ipse industria naturali allidit rostrum suū ad petraz
 tam diu qd curuitas rostri totaliter diminuitur. vt sic postea ci-
 bum capere possit. et tunc eleuat se in altū ad reflexionem solis
 ibi ex p[er]cussioe alaz p radios solares aburunt pēne et statim ca-
 dit ⁊ imergit i scaturietē fontē vbi totalr renouat ⁊ fit iuueis

psalmo decimo septo.

Ad Ethesios 4

Sermo

In quo designatur renouatio que fit per considerationem domi-
nicę passionis, Xpus in cruce petra dicit et hoc ppter perfectam
pniam Cant. 8. Veni columba mea in foraminibus petre. Quar-
ta species renouationis est in ceruo. de quo dicit glosa sup psal.
Quęadmoduz desiderat ceruus ad fontes aquarum. Cum aut
ceruus grauatus est semio crescentibus pilis et cornibus antz ser-
pentis querit cui naturaliter imimitatur. serpens aut later et ab-
scondit se in cauernis terre ppter ceruū quem fugit tanq̄ valis-
dum inimicuz. Ceruus igit antro inuento vadit ad aquam et
inde potat q̄ repletur. tunc rediens emittit aquam bibitam in
antrum serpentis. Serpens aut dum intendit exire tunc ceruus
p nares eum inglutit et in eū intrat venenū serpentis. cuius ve-
neno percepto ardentissime fontem ad bibendum desiderat. Et
ueniens ad fontem aquarum iterum se replet aqua et sic pilos et
cornua antiqua amittit et renouat. In quo denotatur nobis re-
nouatio que fit per lacrimarum effusionem ex contrito corde per
quaz anima peccatrix incipit renouari. Bern. Homo vna la-
crima de puro et contrito corde prolata plus purgat q̄ ignis pur-
gatorij infra spaciuz quinq̄ annoz. Exempluz de petro qui xpm
ter negauit. Quinta species est in accipitre que fit singulis annis
in quo denotatur renouatio que fit per spmsanduz. Sexta spe-
cies renouationis est que fit in fenice que fit post quingentos an-
nos qñ senit congregat ligna aromatica in nidum suuz et alis
suis ignem excutit et seipsum comburit. et ex cineribus suis auis
sue speciei procreatur. In quo denotatur renouatio que erit in
glorificatione corporuz. qñ implebitur illud Apoca. 21. Ecce
nova facio omnia. Vnde ansel. In illa vita pulcritudo iustioruz
solis pulcritudini centupliciter q̄ modo sit adequabit. Quan-
tum ad sedam partem dicit hic Aplos. Irascimini et nolite pec-
care. Dic est notandum q̄ appetitus ire datus est homini vt iras-
ceatur vicijs. malis suggestionibus et ex indignatione nō patiat
se trahi in sensum peccati et reprimat malos motus in se et in
alijs q̄ntum pōt et vltascatur dei iniurias et transgressiones in-
iusticie. Sic legimus xpm iratum fuisse sez phariseis et alijs iudeis
non recte agentibus: et etiam alij sancti viri. Iohes dicit q̄ dñs
noster quinq̄ remedia habuit contra inuidiam iudeoz. Primū est
patientiam veram seruando. Ira namq̄ quatuor gradus habz
ex euangelio Mat. 5. Primus est qñ est in animo: ibi. Omnis
qui irascit fratri. Secundus qñ manifestatur in exteriori signo: ibi
Qui dixerit fratri suo racha. Tertius qñ manifestat in contumelioso

Ad Ethe: 4

verbo ibi. Qui dixerit fratri suo fatue. Quartus qñ exerceatur
 in contumelioso facto. ibi qz dicitur est. Non occides. Nullo autē
 istoꝝ modoꝝ commotus fuit xp̄us: quia dicit ysa. Non erit tri-
 stis neq; turbulentus. **S**cdm remediū fuit omnino tacere. sicut
 patet in consilio iudeoꝝ: vbi audiuit tra se falsa testimonia. et
 etiā coram pilato ⁊ h̄rode tempe passionis sue qñ tacebat sic
 quis coram tendente se ⁊ alias fuissent magis conatati. sic igni
 subtrahunt ligna. **E**cclē. 8. Non litiges cū homine litigioso: ne
 struas in eius ignem ligna. Sicut dicit in **Cr̄is̄.** Qñ duꝝ ad du-
 rum proficitur maiō sit resistentia q̄ si durum ad leuia allidit.
Terūm remediū ⁊ tra iram iudeoꝝ fuerunt verba pacifica et
 mansueta. Patet **Joh̄. 8.** Quando ad maximas iniurias xp̄o il-
 latas. scz nominantes eum demoniacum ⁊ samaritanū mansuete
 respondit. Ego demoniū non habeo: sed honorifico p̄em meū
 et vos inhonorastis me. **Q**uartū remediū fuit ab eis recedendo
 Sicut patet **Luce. 4.** qñ iudei in ciuitate nazareth duxerūt ihm
 in superalium montis vt precipitarent eū. Ipse autem transiēs
 per medium illoꝝ ibat. **I**tem **Joh̄.** Quando tulerunt lapides.
 vt iacerent in eum. **I**hsus autē abscondit se et exiuit de templo
Quintū remediū fuit beneficioꝝ largitio non obstante eoz
 duricia: salubria cōtinuauit veritatis ⁊ doct̄ine documenta. **Joh̄.**
8. Si quis sermonem meū seruauerit mortem non gustabit in e-
 ternū. **E**t in h̄is debemus xp̄m sequi cuius actio nostra ē instrū-
 ctio. **S**equit̄ hic **Sol non occidat super iracundiam v̄ram.** **Cō**
 tra hoc faciunt indurati homines qui nunq; vel raro dimitunt
 iniurias proximis. ⁊ isti sunt valde mali. **E**t hoc p̄pter tria. **P**ri-
 mo quia non sunt boni xp̄iani qui inunguntur in baptismo ad
 habendum cor molle. **E**t sicut se h̄nt ad proximos: sic se deus
 habet ad eos. **Mat̄. 6.** Si non dimiseritis etc. **S**cdō sunt sicut ho-
 lofernes gentilis. de quo dicit **Judith.** qz ferocitateꝝ animi eius
 nemo mitigare poterat. **T**ercio quia pessimi sunt sicut dyaboli
 de quo dicit **Greḡ.** qz nullo placatur obsequio. **U**nde hic ques-
 ritur vt ⁊ lesus teneatur dimittere offendenti impenitenti nec sa-
 tisfacienti. **R**espondeo qz sic quantū ad remissioneꝝ intrinsecā
 cordis quo ad creatorem vel iram illius qui impenitens est. **S**z
 ratione istius ne peccet impenitenti non tenet dimissioneꝝ exteri-
 oꝝ. **S**ed quilibet potest satisfactionē ⁊ iusticiam requirere ab of-
 fendente. **Q**uantū ad terciā partem istius sermonis dicit hic
Apl̄us. Nolite locum dare dyabolo. **L**ocus dyabolo dat q̄ deū

Paulus ad Ephesios. 4.

As Ep̄o Sicut facit

Sermo

per peccatum mortale expellit et dyabolum introducit. quod non
fit sine magna contumelia, **Unde Bern.** Timeo enim quod tanto gra-
uior est ira quanto et nobilior est illius qui offenditur excellen-
tia. et quod tanto peior est iniuria quanto maior fuerit cui iniuria irro-
gatur, **Obi notandum** quod nihil sic in vniuersitate creaturarum of-
fendit deum sicut peccatum mortale, hoc solum est quod deum offendit.
Omnia enim in mundo sunt opera et creature dei: sed solum peccatum
est opus dyaboli. **Unde etiam dominus** offensus fuit per peccatum super-
bie. quia lucifer cum ceteris angelis abiectus est. et tanta est multi-
tudo angelorum que cadit sicut athami in sole. **Et propter pecca-**
ta inobedientie primos parentes et omne genus hominum diuer-
sis miseriis et defectibus et passionibus afflixit. Nam ipsum peccatum
est causa omnis miserie quam in mundo sustinemus. scilicet famem si-
tim frigus et infirmitates. **Et insuper omnibus hominibus a mini-**
mo usque ad maximum graue onus imposuit propter peccatum primo-
parentum. **Unde Aug.** Deus homines fecit qui quod diu non pec-
carent immortalitate vigeret. **Item deus** intus est offensus propter
peccata hominum quod totum mundum per diluuium deleuit: exceptis
octo hominibus qui manserunt in archa noe. **Item intantum odit**
deus peccatum et intus offenditur per peccatum mortale quod non est
aliquis sanctus in celo quantumcumque sibi carnis si possibile esset quod
peccaret mortaliter: quin amicitia inter eos solueret. et deus egi-
ceret eum de regno suo et in infernum precipitaret. **Item adhuc**
hodierna die deus omnipotens cuius magnitudinis non est finis
intus propter peccata offenditur quod propter minimum peccatum
mortale damnet hominem: et etiam quantumcumque carum. nisi hic
penitentiam agat. **Si ergo dicitis:** quid restat peccatori ergo ag-
endum qui deum multipliciter offendit. **Respondeo,** Nihil re-
stat nisi ut penitentiam agat et se veraciter coram deo humiliet et cum
humilibus lacrimis veniam petat. tunc deus placatur et dimittit
sibi peccata et offensas. **Sicut fecit peccatrix magdalena** que hu-
militer ante pedes ihesu cecidit et amarissime cepit rigare pedes eius
Unde Luc. 7. dicit quod christus dixit ad eam. dimitte tibi pecca-
ta. vade in pacem. **Sic recipit quemlibet peccatorem** quando per veram
penitentiam ad ipsum reuertitur. imo etiam reuocat peccatorem ad se
Dicit. 3. Reuertere ad me et ego suscipiam te. **Ultimo nota ex-**
emplum quo christus apostatam per ostensionem vulnerum re-
uocauit ad veram penitentiam. hoc quere in promptuario. p. 37.

Sermo **Domnica. xx. post penthec. ad Ephesios**

xlvi

Ratres. videte quō caute ambuletis non quasi in
 sapientes sed sicut sapientes redimētes tempus
 quā dies mali sunt. propterea nolite fieri imprudē
 tes sed intelligentes que sit voluntas dei. et nolite inebria
 ri vino in quo est luxuria. sed implemini spūs sancto lo
 quētes vobismetipsis in psalmis et ymnis et canticis spi
 ritualibz cantantes et psallentes in cordibus vestris dño
 gradas agentes semp pro omnibz in nomine dñi nostri
 ihesu xp̄i deo et patri subiecti inuicem in timore cristi

Sermo super epistola precedenti. xlvi

Subiecti estote inuicē in timore xp̄i Ephesios. 5. In istis
 verbis hortat nos Ap̄lus ad obedientiaz que est mater
 et origo omnis boni et seruatrix oim virtutum. Greg
 Obedientia sola virtus est q̄ virtutes ceteras menti inserit inser
 taqz custodit. ergo dicit hic. Subiecti estote inuicem etc. Vñ in
 presenti sermone tria sunt dicenda. **Primo** de virtute obediētie
 et de vicio inobediētie. **Secundo** de timore honorūz hoim. **Tercio**
 de semibz tū vno exemplo. **Quantū** ad primū sciendū qd obe
 dientia est clavis paradisi et via celi. quia ppter inobediētiā
 de terrestri paradiso eieci sumus. Itēz p obediētiā intrabim⁹
 celestem paradysum. In signū huius habet **Matth. 2.** qd tres re
 ges p aliam viā reuersi sunt in regione suā **Bern.** Nihil an
 gelis carius: nihil deo preciosius et nihil homini fructuosius q̄
 obediētiāz omnibz modis seruare. **Vnde** dñs in decretis. Qui
 contemnit vicariū: contemnit ipm qui posuit illum **Oris.** Ma
 gnū inobediētie viciū est quo angelus celum. adam paradysū
 saul amorem diuinū. salomon pdidit amorem diuinum. **Vñ** h
 queritur vt inobediētia sit p̄t̄m mortale. **Rūdet Tho. 2. 2. 2.**
q. 85. q. sic. Nam inobediētia cōtranatur caritati dei q̄ exigit
 vt eius p̄ceptis obediāt. **Ro. 14.** Qui potestati resistit: dei or
 dinationi resistit. **Contranat** dilectioni proximi inq̄ntūz supio
 ri proximo subtrahit obediētiā quā debet ei. **Ibi** notandūz
 qd deus ab initio grauissime inobediētiā pūniuit. **P̄a** de trans
 gressione vnius p̄cepti dei edendo fructū vetitum primi parē
 tes et tota posteritas damnata est. **Genes. 2.** **Item** scdm p̄cep
 tum transgrediens p blasphemā deo factam iubet extra castra
 ab omnibus lapidari. **Leuit. 24.** **Item** tertiū p̄ceptūz transgre
 diens qui modica ligna sabbato colligens: similiter lapidatur
 ex iussu dei. **Rūi. 25.** **Vnde** debemus obediētiā seruare **Bern.**
 Quicquid viē dei p̄cipit homo qd est certum non displicere

p. z.

PATER Gasparus
 Vnger Monasterij
 Auguste Maioris pro
 fessus. Anno ab orbe
 redempto. Millesimo
 Quingentesimo Octua
 gesimo quinto.

Gregorius

Bernardus

Adam primus homo

Sermo

deo omnino est accipiendū ac si deus preciperet. **I**dez. Obedien-
tia que maioribus exhibet deo prebet. Exempluz de obedientia
q̄ frater obediens suscitauit mortuū quem frater suus carnalis
multum religiosus suscitare non poterat. Hoc quere in promp.
o. 21. **Q**uantum ad sedam ptem dicit hic **A**plūs In timore
xp̄i. Ibi notanduz q̄ quilibet xp̄ianus q̄ntumcūq̄ bonus semp
debet stare in timore dei. **E**t hoc q̄nq̄ modis siue rationibz. **P**ri-
mo qz vtz de peccatis satisfecit: ignorat certus est em̄ de culpa
sed incertus d̄ venia **E**ccl̄ia. 5. **D**e p̄cipio peccato noli esse sine
metu neq̄ adhiās p̄m̄ super p̄m̄ et dicas. **M**iseratio dei ma-
gna est multitudinis peccatoz meoz miserebitur. **S**ecdo vtz
bonitas sua placeat deo ignorat. **V**nde aplūs. **N**on em̄ qui se
ipsum cōmendat ille probatus est. et salomon. **E**st via q̄ videt
homini redā **A**poca. 3. **D**icis q̄ diues suz et locuples. nescis em̄
an vnū pater noster dixisti quod deus accepit vel vnū diez
deo vixisti. **T**ercio qz cadere potuit: lucifer cecidit de celo. adāz
de paradiso. iudas inter apostolos xp̄i. quō nos securi sumus
esse in hoc mundo qui est plenus laqueis. **B**erū. **N**uncq̄ est secu-
ritas in hac vita fratres. nec in celo fuit nec in paradiso. **I**n ce-
lo cecidit angelus sub presentia diuinitatis. in paradiso adam:
in mundo iudas de scola saluatoris **V**nde **A**uḡ. **Q**uō securus q̄s
potest esse in hac vita que tota temptatio noiatur. vt qui fieri
potuit ex deteriori melior non fieret ex meliori deterior **A**plūs
Qui se existimat stare videat ne cadat. **Q**uarto qz nescit quō
deus vult iudicare peccata sua et vtz p̄missione diuina veni-
ent sibi infirmitates. quia pōt fieri. cecus mutus claudus et lep-
sus. **E**t q̄nq̄ in anima scz gratiam subtrahendo q̄ fiat aridus et
nullam dulcedinem sentiat amplius in corde et in aia sua. **Q**uin-
to quia nescit quo fine ab hac vita decedat vtz ad mortem vel
ad vitam eternā **E**ccl̄ia. 19. **N**escit homo an odio vel amore di-
gnus sit etiam si iam est in gr̄a: tñ in agone et in exitu pōt ca-
dere et peccare nisi dñs eum custodiat. **I**deo timendū est cuiuslibet
in quocūq̄ statu sit qz s̄m̄ wilhel. de quolibet statu aliq̄ dama-
naptur scz in m̄imōio. **I**tem virgines. vidue. nobiles. rustici
et. **V**nde **P**sa. 14. **C**onsolatio abscondita est ab oculis meis. et
loquit de inferno **L**uce. 17. **D**uo erunt in lecto. vnus assumet et
alter relinquet. **V**nde legitur in vitaspatz qz abbas helias ait
Ego tres res timeo. **P**rimā qñ egressura est aia meo de corpore.
Quam qñ occursum sum deo. **T**erciā qñ aduersum me est pro-
ferenda sententia. vnde **P**sal. **S**eruite dño in timore **P**saie. **V**bi

Ecclesiast. capi. 5.

Paulo ad Corinthios in bri-
ma Episto. capi. 10.

Capite XIII. Deas.

timor non est: ibi salus et spes non erit. Quantum ad terciāz partem sciendum qd senes debent multuz timere. quia dicit Seneca. Senes hnt mortem ante oculos: iuuenes vero in posteruz. Vnde loquendo de senibz dicenduz est hic de quinqz condicōibus senum. ⁊ quō in hīs debent se habere ne deum offendant. Prima conditio ⁊ defectus est qd senes de facili prouocant ⁊ difficile reuocantur: nam nataliter sunt passionati ⁊ pleni doloribus ⁊ infirmitatibz. Vñ oculi caligant. aures grauitur audiunt. capilli flauunt. facies in palorem mutat. dentes minuunt. pedes putrescunt. homo qui senescit hīs omnibz grauatur ⁊ hec omnia ruituram corpis domuz pronunciant. Itē insuper tristes sunt ⁊ querulosi. nam cōmuniter conquetunt de senio suo ⁊ defectibz suis. Tullius. Tanta in hominibz stulticia inconstancia ⁊ puerilitas est: qd omnes etatem concupiscunt ⁊ optant: ⁊ eandē ad eptam accusant. Omnes em cupimus esse antiqui et postmodū graues ⁊ infirmi Aug. Cum hoies optant senectutem qd amplius optant nisi infirmitatem longam. Sed dicit quō debet se habere in illo defectu. Rñdeo qd senes dnt esse mites exemplo cristi ⁊ tunc erunt beati. sed p oppositum per impatientiaz pnt perdere animas suas. Vñ Arist. in topicis dicit. Sicut ppositū in proposito ꝛ. Ergo senes debent debilitates suas et infirmitates suas deo offerre pro purgatorio suo. nam pns infirmitas ⁊ pena purgatorij est sicut denarius et mille milia florenorum. Nam tanta ē pena purgatorij qd si omnia ligna ⁊ omnia visibilia in mdo existētia arderent ⁊ si quis in medio istij ignis staret non tantaz penam haberet sic anima in purgatorio. Et in illo igne annosi grauitur pument pro p̄tis a iuuentute cōmissis nisi hic puniant per infirmitates et tribulationes. Secda additio senum est qd cōmuniter sunt multoz verborum ⁊ de antiquis factis loquunt. Innoc. Senex velox est ad loquenduz tradus ad audiendum. laudat antiquos ⁊ spernit modernos. vitupat p̄sentia et laudat p̄terita. anxiatur torpet ⁊ infirmat. Audi qd multa senem circūueniant inmoda. ⁊ qd multum reprehensibile est: facta defunctorum innouant ⁊ infamant coram iuuenibz. qd nihil sciunt de excessibz antiquoz. et in hoc grauitur peccant: diffamando defunctos qui non pnt se iam excusare. Et insuper a deo iudicati sunt et puniti pro suis excessibz. ⁊ qd p̄mis ē iactāt se de malicia sua ⁊ de peccatis suis que in iuuentute sua fecerunt ⁊ adhuc delectant. Vnde Greg. Tot mortibz quis dignus sit. quot prauitatis exempla posteris relinquit. Sz dicit quō se hnt

Sermo

debent in illo defectu ne deum offendant. Rñdeo q̄ debet ha-
bere honesta breuia ⁊ utilia verba. **Aug.** Et senio sermo non
soluz sit grauis sed etiā breuis. **Aplius.** Omnis sermo malus ex
ore vestro non procedat. Et ratio est. quia iuuenes diu retinent
verba senioꝝ. sicut quicq̄ dicunt. **Ista** verba audiui añ plures an-
nos ab auo vel p̄e meo: ⁊ sic relinquere bonū exemplum iue-
nibꝝ erit eis meritoriu. **Vnde cesarius.** Quantuz exempluz vere
hūitatꝝ ⁊ p̄fede caritatis ostenderit cū tantis eterna p̄mia possi-
debis. **Tercia** conditio senū est: q̄ sunt cupidi auari ⁊ tenaces.
Vnde Innoc. Senex est tenax cupidus tristis ⁊ querulosus. Nā
senes experti sunt q̄ res tempales faciliꝝ p̄nt consumi ⁊ diffi-
cilter lucrari et iam deficiunt in corpore ⁊ amplius non p̄nt la-
borare ⁊ cōmuniter sibi deficere timent ⁊ sic cōmuniter para es-
ficiunt. **Aug.** Cuz tūcā vicia in sene senescunt sola auaricia in-
uenescit. **Genes.** Monstro similis est auaricia senilis. Quid em̄
stultus est q̄ in via requirere vltra viaticū. aliqui sunt acsi ad-
hunc deberent viuere quadraginta annis ⁊ satis hñt nec volūt
alijs impartire nec audent per se vti. ⁊ sc̄tallis in breui tempe-
moriunt. ⁊ relinquunt alienis diuitias suas vel etiam heredibus
suis qui male cōsumunt ⁊ eis in modico subuenient. Sed dicitis
quō debent se habere in illo defectu. Rñdeo q̄ dñt deo seruire.
qui eos p̄auit a iuuentute sua q̄ etiā in senio pascet eos vsq̄ in
finem vite sue. **Quarta** conditio seu viciū senū est q̄ sunt mul-
tum suspiciosi ⁊ increduli et sic non faciliꝝ credunt alijs. Rñ-
est q̄ in multis decepti sūt ⁊ experti fraudes ⁊ malicias maloz
hominuz. Sed dicitis quō debent se habere in illo defectu ne deuz
offendant. Rñdeo q̄ dñt sepe illud dictū in se reuoluere quod
habet. **Luc. 6.** Nolite iudicare h̄ oia in melioꝝe p̄te interpretari
et ñ faciliꝝ credere mala q̄ audiunt de proximis. Vñ dicit in de-
cretis. Qui falsū de alio profert ⁊ crimina alioꝝ cito credit vter
q̄ reus est. **Quinta** conditio senū est q̄ qui a p̄uentia male vix
erit vix in senio veraciter ⁊ realiter conuertit. **Prover. 12.** Ad-
lescens iuxta viam suam ⁊. **Aristo. 7. ethi.** Difficile est resistere
consuetudini que assimilāt nature. non tñ est impossibile quia
deus de lapidibus potest facere filios abrahe. Sed dicitis quō de-
bent se habere in illo defectu. Rñdeo vt ipsi senes se a peccato re-
trahant debent sibi p̄ponere mortem suaz. **Eccle. 7.** Memozare
nouissima tua. **Greg.** Nihil sic reuocat a peccatis sicut frequens
cogitatio mortis. **Dugo de claustro anime.** Tres sunt mortis nū-
cū. sc̄z canities infirmitas ⁊ senectus. Insuper dñt humiliter et
cū contrito corde dicere cū dauid. **Ne** proicias me in tempe sene

Apostolo: Paulus ad Ephesios
capitulum 4.

Lucas cap. 6. Math. cap. 7.

atutis etc. Et recuperare tempus preteritum cum omnibus operibus
 Sed diceret quis. Amplius non possū ieiunare peregrinari ma-
 ne surgere. Rūdeo si patiens es et habes voluntatem deus reci-
 piet voluntatem tuā pro facto. Unde Aug. Coronat deus intus
 voluntatem ubi non inuenit facultatem. Et senes dñt conari ad
 hoc ut habeant puritatem et mundiciā cordis et etiam corporis.
 Unde in decretis dicit. Quanto senes sunt morti viciniores tan-
 to dñt esse puriores. Exempluz qd deus annosos peccatores nō
 spernit d illo qui seruauit tres annos deo et sic saluatus est. hoc
 quere in promptuario de tempe sermone. 122.

Dominica. xxi. post penthec. ad Ephesios *Cap: 6*

Ratres Confortamini in dño et induite vos arma
 turaz dei ut possitis stare aduersus insidias dya-
 boli. quia non est vobis colluctatio aduersus car-
 nem et sanguinez sed aduersus principes et ptates. aduer-
 sus mundi rectores tenebrar haz contra spūalia neqde
 in celestibz. propterea accipite armaturā dei ut possitis re-
 sistere in die malo et in omnibz pfecte stare. state ergo suc-
 tinti lūtos vestros in veritate. et indui lorici iusticie. cal-
 ate pedes vestros in pparatōez euangelii pacis: in omnibz
 sumentes scutū fidei in quo possitis omnia tela nequissimi
 ignea extinguere et galeā salutis assumite et gladiuz spūs
 quod est verbum dei.

Sermo quadragesimus octa. super epla p

Induite vos armaturam dei ut possitis etc. *Eph. 6.* In
 mundo isto quasi in stadio certaminis positi sumus ubi
 vndiqz ab hostibz continue impugnamur. Ideo apłus
 in presenti epla ammonet nos ad virtutes que sunt arma mili-
 tum xpi cum dicit **I**nduite vos etc. Unde in pñti sermone tria sūt
 dicenda. Primo de armis spūalibz. Secdo quare soliciēte cauendū
 sit ab hostibz spūalibz et demonibz. Tercio de casu demonū cum
 aliquibz questionibz et vno exemplo. Quantuz ad primā par-
 tem sciendū qd quatuor virtutes cardinales sunt arma nostra et
 muniunt nos, quia sicut in Armis milicie nre non sunt carna-
 lia sed spūalia. Ab anteriori prudentia cuius est futura mala p-
 cauere. a posteriori: iusticia cuius est de preteritis malis satisfacere.
 Sed a dextris temphantia ne eleuemur in pspenis. A sinistris for-
 titudo ne deprimamur ab aduersis. Item notanduz qd quilibet
 homo in suis temptationibz debet dei adiutoriu inuocare. Sicut
 enim qui tenet castrum regis cum obsidetur ab inimicis reputa-
 tur fidelis si renunciat domino castrū obsessum: et ab eo peteret

Sermo

auxilium. Sic cum hostes invisibiles obsident animam tuam per temptationem: statim debes regi tuo orans obsidionez nūciare. ipse vero non differet auxiliū qui potens est & voluntari⁹. Unde ap[osto]lus, Fidelis deus qui non patitur nos temptari super id quod possumus Aug. Dyabolus vult plerunq[ue] nocere & nō pōt. q[ui] potestas eius est sub ptāte dei. Quantuz ad scdaz partem dicit hic ap[osto]lus. vt possitis stare aduersus insidias dyaboli. Ideo notandū est q[uo]d solite cauenduz est ab hostib[us] nostris. Pri[mo] quia multi sunt cū dicit. Multiplicati sunt. Unde Bonauētura. Sicut athani in sole sunt sic demones in aere. Scdo quia pleni sunt veneno inuidie. Cuius cā e: quia cognoscunt q[uo]d nos viles vermiculi ex vili terra creati ad deo sumus ad hoc vt suppleamus loca ipsoz a quib[us] ipsi ceciderūt. & possideam[us] gloriaz quam ipsi miseri pdiderunt. Propterea nobis vehementer inuidēt & laqueos parant p[er] quos temptant a predicta gloria nos retrahere. Tercio q[ui] invisibiles sunt cū natura corp[or]alib[us] sensib[us] videri non possit nisi sub auctore deo p[er]missiue et dispensatiue p[er] assumpta corpa permittantur. Quarto quia astuti sunt quos facit natura subtiles et etiam exercitatio milicie sue. Vñ y[sodo]r⁹ de sūmo bono, Demones tripli[ci] acumine scientie vigent. s. subtilitatis nature & experientia t[em]p[or]is & reuelatione superior[um] potestatum, ergo dyabolus noiatur mille artifex. vnde diligenter aduertendum est q[uo]d dyabolus pugnat contra hoīem magis astucijs & insidijs q[uam] viribus. nam quos dyabolus non pōt superare per manifesta peccata mortalia: q[ui]q[ue] superat per astutias. Pro quo sciendum q[uo]d dyabolus decipit hoīes tripli[ci]ter, primo suadendo bonū in malum finem vt cū homini instabili suadet ingressum religionis p[ro]pter hoc q[uo]d postea apostatet. vel aliquibus virginitate vt votuz castitatis emittant & postmodū si teneant contrahendo matrimoniū. Vnde dicit in decretis. Puellam nubere post votum castitatis est damnabile. Item aliquib[us] p[er]sonis deuotis suggerit arduorem vitam scz ieiunando vigilando corpus castigando. niniū orando: alitiū induendo vt eas ad niniam debilitatem inducat. & q[ui]q[ue] etiam ad insaniam vt sic mutiles fiant lib[er]is deo & proximis & post querunt recreationes & erunt q[ui]q[ue] dissolutiores ceteris. Scdo temptat suadendo homini malū sub specie boni. vt hō querat ditari vt sic posset paup[er]ib[us] dare elemosinas. sciens illud dictum apli. Qui volunt diuites fieri incidunt in temptacōez & in laqueū dyaboli. Itē ptātem & platurā petere & sic a mal[is] retrahere & ad bona opa compellere.

*Apostola Paulus ad Ephesios
Sicut Capite. 6.*

Quia sic illud dictū salomonis complet Sap. 6. Iudiciū durissimū fiet hīs qui presunt. Exiguo em̄ concedit misericōdia: potentes autē potentē torāta patientē et quāq; suggerit molliē carnīs sub specie sustentandē nature. qz scit crapulam plura peccata sequi. Micro. dicit Inter crapulas vix seruatur pudicitia. Tercō dyabolus temptat dissuadendo vtile tamq; nociuū vt cū dissuadet bono viro ingressum religionis ne postmodū peniteat egrediens et confundat corāz hominibz. vel quāq; dissuadet aliquibz orationem vel elemosinā ne propterea incurrant vanā gloriāz vel laudem hūānam. Quantū ad terciā partē dicit hic apostolus. qm̄ non est nobis colluctatio aduersus carnē et sanguinem. Unde hic querit quare lucifer cecidit. Rndet Eluadarius. Cum lucifer videret se oēs angeloz ordines gloria et deo excellere: spreto omnibz deo voluit equalis existere et alicuius statum q̄ ei dñs dederat iniuste arripere et alijs p tyrannidē imperare. Ergo de celo propulsus in carcerem ē retrusus. et sic qui prius pulcherrimus et postea nigerimus. qui prius splendidissimus: postea tenebrosissimus. qui prius honore laudabilis. post modum horrore execrabilis fuit. Secūdo queritur q̄dū mansit in celo. Respondet Eluadarius: non plenā horam qz mox vt creatus est cecidit. Tercio queritur quō alij angeli ceciderunt, respondet idē qz lucifero ceciderunt, placuit em̄ eis ad hūmilitatem luciferi cogitantes si ipse deo preualuisset. ipsi alijs in potentia preuissent. et ideo cū eo abiecti sunt de celo in abyssum inferni vbi nulla est redemptio. Quarto querit an demones pnt homines grauitē ledere. Rndeo fm̄ sanctū Tho. qz sic. Possunt em̄ deo permittente multipliciter ledere. Primo in rebo vt dicit in Job Cui dyabolus domū et pecora abstulit et etiaz pueros. Secūdo in fama vtz in legenda Micro. vt refert Johānes nyder. qz dyabolus transformauit se in forma sancti epi siluani. Cui demō primo femināz nobilem nocte in lectū portauit, et primo ad luxuriam verbis deinde factis sollicitauit ad maluz. que dum clamaret demon in specie epi sancti siluani sub lecto femine se abscondit. vbi inquisitus et inuentus p verba luxurie mentitus est se ipm̄ esse episcopū siluanuz. In crastino dispergente dyabolo vtr sanctus diffamatus est grauissima pena. que infamia tandē circa sepulchz beati Micro. in bethleem fatente dyabolo in obsesso corpore cessauit. Etiam patet in Job qui percussus est vlcere pessimo ab ipso dyabolo. Quarto in vsu rōmis vtz in obfessis

Sermo

Quinto in vita. ut patz Thob. 6. de septem viris sare qui ppter
luxuriosum appetituz in virginem saram: non erant digni ma-
trimonio a dño occisi sunt, Quinto querit: quis facit illos stre-
pitus qui qñq; audiuntur in domibz vbi proijciunt lapides et
inquietant homines in pulsu. Rñdeo fm willxl. et Cassianum
q; ista vt frequenter fiunt opere demonũ qui plus nocere homi-
nibus potunt non pnt nisi in talibz ligati diuina virtute. Ali-
qñ etiam fiunt studio malignoz hominuz qui domos volunt e-
uacuari homibz vel lucrari bona temporalia sub titulo falso et ap-
paritione animaz, ifieri etiam possunt ex curiositate hominum
volentiũ scire huiusmõ, anime em damnate non pnt talia fac-
re: qz non est eis admissuz. anime em que sunt in purgatorio
sunt in caritate. ergo eis talia transitoria non veniunt. Si aut
facerent anime de purgatorio tales anime vtilia et salubria face-
rent et ostenderent vt sic a viuis suffragia peterent. beatus Greg
ponit in .4. libro dyalogoz exemplum de animabz. Non e du-
bium quin demones vt frequenter tales inquietudines faciunt
Vñ legit in cronica beati Hiero. q; quodaz tpe in ciuitate Ma-
guntinensi maligni spūs ad hostia domoz quasi malleis pulsas-
do: et qñq; lapidibz homines excitando: domos plurimas exci-
derunt. Sexto querit vtz opere demonũ transmutationes ho-
minũ fieri pnt in bestias lupos et huiusmõ. Rñdeo q; nõ. Vñ
dicit in decretis. Quisquis credit posse aliquã creaturam trans-
formari in aliam spẽm vel in aliam similitudinez nisi ab ipso crea-
tore qui oia fecit: vel p quem omnia facta sunt: proculdubio in-
fidelis est et pagano interior. Vñ dicit Tho. q; sunt transmuta-
tiones alique que naturaliter fieri pnt sicut serpentes et tane et ver-
mes p putrefactionez generant, ista fiunt naturaliter. Ille autem
transmutationes corporaliũ rez que non pnt fieri naturaliter
sed opatione demonũ fm rei veritatez perfici non pnt. sic q; cor-
pus huanitũ vertat in bestiale: aut q; corpus hois reuiuiscat. q;
aut hoc qñq; fieri videt apparentia fit et nõ existẽtia. vñ Aug
ait q; demones faciunt tales transmutatõs non realiter h fallas-
citer visum hois decipiendo. Septimo querit quõ puenit illud
q; quidaz lupi hoies crudeliter comedunt. Rñdet Albertus de
animalibz in qnto li. Ex sex caus. Primo ppter famis augmentũ
sicut et quedã ceteroz aialium alique bestie hoies inuadunt tpe
famis. Secdo ppter ferocitatem virũ. sicut tpe vitus qñ hnt ca-
tulos. vt dicit Arist. de aialibz. Sũt magis seuerissime canicule
Teruo ppter cerebrum rabidum: sicut faciũt canes rabidi et tũc

quecunq; inueniunt tradant, Quarto ppter operationem demonum ut sic illudant hominibus simplicibus credentibus sic homines in bestias commutari posse sic pagani olim putabant. Vñ refert wilhel. parisiensis in li. de vniuerso. de quodã viro qui se putabat conuerti in lupum certis tempibus anni quibus tempibus in antris latitabat, Illic em̄ certo tempe iuit et opere demonis velut dormiens iacuit et sibi videbat qd lupus esset factus et sic circumiret pueros deuorando. et demon quendã lupum possidens hoc fecit loco illius viri. et sic tam diu dementatus est vir ille: quousque inuentus est iacere in antro silue raptus mentaliter et nullo modo realiter conuersus in lupum: tandem cum ceteris cognouit factum fuisse demonis. Quinto ppter dulcedinem humanarum carnum que optime complexionate sunt et per se dulciores sunt. Vnde sicut voluptas leccatoz trahit ad voluptuosum cibum: sic humane carnes a lupis aut in sepulcris aut post bellum aut post alium modum gustate et. Sexto ppter occultum vel manifestum iudicium dei qd lupi aliquem ppter peccatum parentum vel ipsum damnificant. sicut legimus. 4. Reg. 24. de pueris qui deridebant heliseum qm̄ ascendit heliseus bethel. Cumq; ascenderet per viam: pueri parui egressi sunt de ciuitate et illudebant ei dicentes. Ascende calue: ascende calue. qui cum respexisset vidit eos et maledixit eos in nomine dñi. Egressiq; sunt duo vrsi de saltu. et lacerauerunt ex eis. 40. et duos pueros et. In signum huius iuuenes non debent irridere annosos homines. Itē. 3. Reg. 13. habet de leone qui prophetam occidit iussu dei non implentem et. Sic etiam in historijs legimus qd tempe mamertini ep̄i demones intrauerunt lupos ppter peccata hoim qui lupi ciuitates et villas intrauerunt et homines publice deuorauerunt. Tunc letanie maiores que ante ascensionem celebrant triduo inuente sunt. Hoc deus comminatus est Leuit. 26. Si non feceritis mandata mea immittam in vos bestias meas agri que consument vos et pecora vestra Deut. 32. Dentem bestiarum immittam in eos. quod deus ostendit effectu qm̄ leones misit qui deuorauerunt ydolatras in terra samarie. 4. Reg. 17. c. Exemplum de machario, hoc quere in promptuario titulo. 16.

Dominica. vicesima secunda post penthe.

Epistola Pauli ad Philippenses

Matres. Confidimus in dño ihesu quia qui cepit in vobis opus bonum perficiet usq; in diē ihesu xp̄i
Sic em̄ est mihi iustum sentire hec pro omnibus vobis

Apo calij. cap
Tene qd habet. ut nemo
accipiat coronam suam.

Sermo

eo qd habeā vos in corde in vinculis meis ⁊ in defensione
et confirmatione euangelij sodos gaudij mei oēs vos esse.
Testis em̄ mihi est deus quō cupiāz vos oēs in v̄scribo
ihesu christo. Et hec oro vt caritas vestra magis ac magis
abundet in scientia ⁊ in omni sensu vt pro vobis potiora et
sitis sinceris ⁊ sine offensione in diem xp̄i: repleā iustitia
per ihesum xp̄m dominum nostrum.

Sermo super epistola prececedenti. xlii.

Apostolus Paulus ad Philippen
ser capite. 3.

Confidimus in domino ihesu xp̄o qui cepit in vobis ⁊c.
ad philipp̄. **S**anc eplam scripsit **A**p̄tus paulus ad
philippenſes qui bonam vitam inchoauerant. Et h̄ ver
buz epistole est ⁊ tra quosdam qui de bonis inchoatis imp̄ ma
lum p̄phasant: vel qd perdurare nō poterint vel aliquid aliud.
Non sic ap̄tus paulus fecit: sed potius confidebat qd deus qui
opus bonū in teperat perhaat. ergo dicit. **C**onfidimus in dño ⁊c
Vnde in presenti sermone quinq; sunt dicenda. **P**rimo de confi
dentia ⁊ amore hominis. **S**ecundo de caritate. **T**ercio de peccato
Quarto de scandalo. **Q**uinto de premio iusticie. **Q**uantuz ad
primū sciendum qd possumus confidere in dño qd perficiet bona o
pera in nobis. **A**p̄cal. 3. **E**go sto ad ostium ⁊ pulso. **E**go sum
alpha et o: principium et finis. **N**ihiluz em̄ bonum p̄ficere possu
mus nisi gratia eius p̄ueniat nos ⁊ sequatur. psal. **M**isericor
dia eius p̄uenit me. **E**t iterz. **M**isericordia eius subsequet me
Sequit hic. **V**sq; in diem dñi nostri ihesu xp̄i id ē in diem mor
tis. quem ap̄tus vocat diem ihesu. qz faciet tunc deus iustum iu
ditium in fine hominis sicut dicit in psal. **C**uz accipero tempus
ego iusticias iudicabo. **V**nde hic querit vnde mors corporis a
principio ortum habuit. **R**ūdeo qd mors corporis p̄uenit ex
peccato ad eue. quia si non peccassent cū tāta posteritate sua
transissent de vita corporali ad vitam eternaz qñ deo placuissz
Augustinus. **D**eus h̄c iez fecit vt qd dñi non peccasset immorta
litate gauderet. sed qz adam transgressus est diuinū mandatu
seipsum morti primo obligauit ⁊ per cōs tātam posteritatē suā
Ap̄tus. **I**n adam omnes moriunt. **E**st autē scienduz qd mors est
horribilis p̄pter quinq;. **P**rimo quia generalis ē et nemini pars
et p̄pter nobilitatem **E**ccl̄. 4. **N**odie rex est ⁊ cras morit. **N**ec
propter scientiam **E**ccl̄. 4. **M**oritur doctus simibter vt
indoctus. **N**ec propter diuitias. **L**uce sexto. **M**oritur diues.
Secundo mors corporalis est terribilis p̄pter horribilem visionē

Apo calij. cap. 3
Apo calij. 3

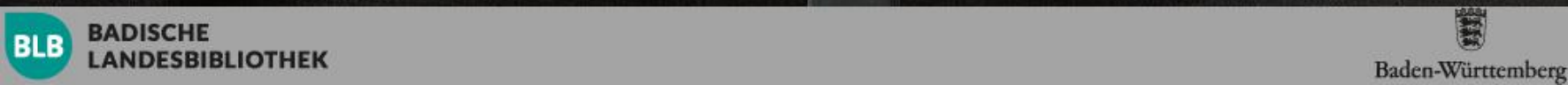

xliv

demonū qui quotidie expectant separationem anime a corpore
 Si em hm Bedaz xpo in cruce pendēti dyabolus affuit q̄ nunq̄
 peccauit vt videt si aliqd̄ in eo ref̄hensibile mueniret. non miz̄
 quin in morte cuiuslibet hois dyabolus adest querens si est aliqd̄
 mali in eo, Tercio horribilis est ppter diuinationē opez nroz
 tunc anima videt q̄amq̄ fecit siue bona siue mala. & tunc dicent
 peccata homini illud Bern. Tu nos fecisti opera tua sum⁹ nō te
 deserem⁹ sed tecum ad iudiciū p̄gemus. Quarto horribilis est
 ppter dissolutionem oim membrorum. Oculi vertunt̄ in capite
 vne corumpunt̄ in corpore: corpus crepat̄ in dolore. & anima
 separat̄ ab omnibus membris Sap. 12. Nō est in hois potestate
 cōtinere sp̄m̄ in exitu suo. Quinto horribilis est quia anima sic
 expellitur q̄ nunq̄ ad corpus reuert̄ vt in ipso mereri possit.
 qz iam est tps seminādi. O homo dispone te quotidie ad mortē
 quia hm Jhero. Stultum est in tali statu viuere in quo quis nō
 audet mori. Quid horribilius quid terribilius iudice irato: quid
 intolerabilius gehenna: q̄d iocundius gloria. Exemplum de he
 rmita qui vidit horribiliter diuītē mori in peccatis in domo: et
 paupere feliciter in amiterio mori in grā. hoc q̄re in p̄mptuario
 J. 5. Quantum ad secundā ptem dicit hic Xpls. Doc oro vt
 caritas vestra magis abundet ad deū ad proximū et ad vosp̄s
 Primo ad deum vt ipm plus diligas q̄ tua: sic Xpls fecit qui
 dixit. Omnia arbitratus sum vt iter cora vt xp̄m lucrifacere
 Secundo plus q̄ tuos: vnde d̄r in euāgelo. Qui diligit patrē
 suū & matrem suā plus q̄ me non est me dign⁹. Tercio vt ipm
 plus diligas q̄ teipsum. sicut martires fecerunt qui potius mori
 voluerunt anteq̄ xp̄m negauerūt. Sic quilibet vestrum anteq̄
 fidem negaret vitam perdere deberet. & merito caritas nostra lic
 abundare debet ad deum: quia caritas christi sic abundauit ad
 nos. Item ad proximum vestrum abundare debet caritas etiam
 tripliciter. Primus gradus est vt diligas proximū plus q̄ eius
 tpalia: sed hoc non faciunt illi qui optant mortem parentum et
 consanguineoz ad possidendū bona eoz. Secundus vt diligas
 corp⁹ pximi plus q̄ res tuas: hoc fit qn̄ non parātur rebus vt
 subueniāt necessitati corporali pximi. Sed heu plures sunt parci
 & immisericordes qui pauperib⁹ in necessitate non subueniunt. &
 per hoc oñdunt se caritatem xp̄i non habere: et per sequeus in
 statu salutis nō sunt Joh. Qui habuerit substantiā h⁹ mundi &c
 Tercius vt diligas animaz pximi plus q̄ corpus tuum. vnde
 Xpls. Ego aut̄ libenter impendar pro animabus vestris. Item

*Pauli ad Philippenses
 capite. 1.*

*No. de: vnde Pauli ad Philippenses
 ap. 2. Omnes enim, que sua
 sunt querunt, non que
 Jesu Christi.*

Sermo

caritas abundare debet quo ad nos tripliciter. Primo modo ut diligamus animas nostras plus q̄ res tpales. Dp̄positū faciunt auari iniustas res lucrantes Ecc̄l. 10. Nihil iniquius q̄ amare pecunias. hic aiā suā habet venales Aug⁹. Auarus qui quid lucratur seip̄m perdit ⁊ ante q̄ aliquid capit capitur. Secundo plus q̄ sanguineos carnales. Dp̄positum oñdunt qui propter filioꝝ suoz amorem aut consanguineoz peccant mortaliter. Tercio plus q̄ corpus Job. Pelle pro pelle et oīa que habet homo dabit pro anima sua. Hoc non faciunt gulosi luxuriosi et crapulosi qui plus diligunt corpus q̄ animaz. Quantum ad terciam partem dicit Xpls. Sitis sineres. sine peccato mortali. Vnde hic querit̄ utrum vnū peccatum sit causa alterius: rñdet sanctus Tho. q̄ sic. ratio s̄m P̄hm. Ex actibus causat̄ dispositio modo ex vno p̄cto homo disponitur ad aliud sc̄z ex ebrietate ad luxuriā. ⁊ talis dispositio est causa peccati. quia trahit hoīem ad p̄ctm et preparat sibi materiā. sicut auaricia preparat materiā hūgii. ⁊ per gulam accenditur ad luxuriā. ⁊ per diuitias exatit̄ ad superbiā. vnde difficile est q̄ non sit superbus qui diues est. Modo preparatio ad dispositionem et materiā peccati est causa alterius. Item p̄ctm de sua natura est graue ⁊ tendit deorsum ⁊ per consequens quanto peccator plus descendit. tanto magis et inclinatio ad p̄ctm fortificat̄ ⁊ sic semper vadit descendendo ad infernū. Descendit em̄ p̄ctoz de mala cogitatione in delectatiōz ⁊ de delectatione in assensum. de assensu in adionem. de adione in assuetudinem ⁊ necessitatem: de necessitate in desperationē Vñ de sumo bono. Cogitatio em̄ praua delectatiōz parit. delectatio consensum: assensus adionem. actio assuetudinem ⁊ necessitatem. necessitas mortē. Sicq̄ vidus homo implicat̄ ⁊ quadā catēna vitioꝝum strictus tenetur ⁊ sit infirmus ⁊ desperatus de salute nullum cōsū vitat. vnde Hugo de sancto vid. Mali em̄ quicq̄ male faciunt ceca mente p̄transcunt. et in dicto habemus q̄ ille qui peccat efficit̄ seruus peccati Joh. 2. Qui facit p̄ctm est seru⁹ peccati: vnde dicit Tho. q̄ ille qui est in peccato mortali ⁊ in eo pseuerat. etiam extra velle ⁊ libez arbitriū oportet q̄ cōmittat aliqua alia peccata licet non oīa. Ratio est quia per p̄ctm quod habet perdit dñm quia seruus est p̄cti Cris̄. super Math. Sicut nauis fracto gubernaculo illic ducitur quo ventus in pellit. sic homo diuine gr̄e auxilio desitutus non agit qd vult sed quod dyabolus: ergo periculosum est peccare: sed periculosissimum in p̄ctis pseuerare. Quantum ad quartam p̄tem dicit hic Xpls

Et sitis sine offensa vsq; in diem cristi ihesu. i. vsq; in finem vite: necessarium est homini qd sine offensa sit quantum ad proximum vt scz non scandalizet scienter proximum in verbis a factis Xpls. Si est offensiōe esto te iudeis gentilib; et ecclesie Math. 18. Vt hoī per quem scandalum venit. Et tamen sciendū qd aliqui peruersi hoīes qnq; recipiunt scandalum etiam de bonis verbis et factis: vnde potius deberent recipere bonū exemplum Albertus dicit. qd quatuor genera hoīm scandalizati sunt in cristo Ihesu qui fuit sacratissime vite. Primo enim in eius sapientia profundissima a literatura vt iudei literati ~~luc.~~ *Nonne hic est filius fabri: vnde literas scit cum non didicerit.* Secdo quidā ppter liuorē a inuidiā sicut diuites et auari Lu. 6. Qn̄ docuit parabolam de iniquitate audiebant omnia hec pharisei qui erant auari a deridebāt eum Tercio quidam scandalizabant in xpo ppter doctrine sue subtilitatem vt aliqui de turba. Cum em̄ dixisset turbis iudeoz illud Joh. 6. *Nisi manducaueritis carnem filii hoīs ic̄. dixerit.* Durus est hic sermo q̄s potest eum audire. Quarto quidem ppter infirmitatem xpi a passionē quam in eo videbant fuerūt multi scandalizati de populo: a insuper apostoli quib; dixit. *Omnes vos scandalizabimi ic̄.* Quantū ad quintam ptem dicit hic Xpls Repleti fructu iusticie per ihesuz xpm a cuius gr̄a omne meritū procedit. Vbi sciendū qd diligere iusticiā a esse iustū est multum vtile. Primo in hoc qd qui diligit iusticiā diligit a dño Actu. 1. In omni gente qui timet dñm a operat iusticiā acceptus est illi. in signū h̄ pro sua bonitate dat deus iusto suam benedictionē vnde Ps̄. *Benedices iusto Prouerb. 10. Benedictio dñi super caput iusti.* Nec immerito q̄a deus pro bonitate qualibet iusticia hoīem quantum mater vngem̄tuz filiū suū Joh. 2. *Om̄nis qui facit iusticiā ex deo natus est.* sic e contrario odit iniusticiā dñs oipotens: quia sicut iste sume iustus est sic sume odit iniusticiā vnde hic querit vtrum iniusticiā facies peccat mortalr. r̄ndetur fm̄ sanctum Tho. 2. 2. q. 6. *Cum iniusticia consistit in nocimento alterius manifestum est qd contrariat caritati ex suo genere et est p̄ctm mortale.* Iste autem qui facit iniusticiā in quantum parum potest reputari qd nō est vira eum qui patit. puta si aliqs aufert alicui pomū vel aliquid tale qd non damnabile sit nō est p̄ctm aut vix veniale p̄ctm. Secdo q̄a de9 pro iusticia a bonis operib; in morte hoīem protegit a liberat a demonibus. vnde d̄r in Ps̄. *Salus autem iustoz a dño et p̄tore eozum est ic̄ Prouerb. 11. Iustus de iusticia liberatus est. plus valet in morte hominis vna*

Matth. Cap: 7.

Juan: Cap: 6.

Prouerb: Cap: 10.

Sermo

iusticia q̄ oēs amici illius: quia illum a demonibus nec a morte
eterna liberare possunt Sap. 8. Iustoz anime in manu dei sunt
Tercio deus dat vitam eternā homini pro iusticia Sap. 5. Iusti
autē imperpetuum viuūt. vnde Apl̄s. Reposita est mihi corona
iusticie. Itēz gaudia eterna. Iusti epulent̄ et exultent in conspectu
dei. Item vultum eius. Redi cum vultu tuo. Item. Ego autem
in iusticia apparebo in conspectu tuo.

Om̄ica. xliii post penthecostē ad Philip̄ ^{cap. 3}

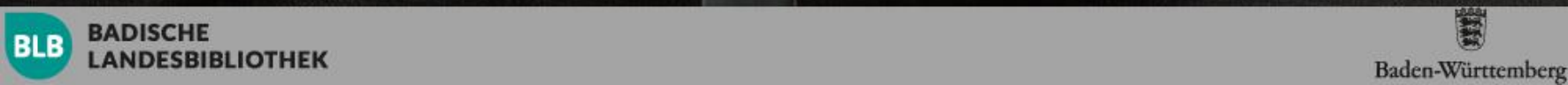
Ratres. imitatores mei estote et obseruate eos qui
nō ita ambulāt sicut habetis formā nostrā. Multi
enim ambulāt quos sepe dicebā vobis. Sunt autē
et flens dico inimicos crucis xp̄i quoz finis interit⁹ quoz
deus venter est et gloria in cōfusione ipsorum qui terrena
sapiunt. Nostra autem conuersatio in celis est. vnde etiā
saluatorem expectamus dñm nostrum ihesum xp̄um qui
resormabit corpus humilitatis nostre et figuratum cor. pot
claritatis sue s̄m operationem qua possit etiā sub licere
sibi omnia ihesus xp̄s dominus noster.

Sermo. I. super epistolam

Imitatores mei estote et obseruate it̄ ad Philip̄ 3. Nos
videm⁹ ad oculum q̄ qui vult ambulare p̄ r̄ viam sibi
ignotam libenter sequat eum cui est nota. sic paulus ad
tercium celus raptus est et via veritatis illustratus. hoc. tat nos in
verbis p̄positis vt vias ab ipso datas nob̄ ambulem⁹ cum dicit
Imitatores mei estote it̄. Vnde in p̄nti sermōe tria sunt dicenda
que tangunt hic in ep̄la. Primo de duabus viis ad celum et de
crastinatione p̄nie. Secundo de gulosis quorum venter deus est.
Tercio quō conuersatio nostra debet esse in celis et quō corpus
inuisibile electi figurabitur corpori claritatis sue. Quantuz ad
primum sciendū q̄ due sunt vie ad celum scz vna est innocencie
alia est p̄nie. In prima ambulāt qui innocentiā baptismalē h̄nt
et illis semp̄ celum est apertum. in signū huius celum erat apertū
quā xp̄s baptisatus est a ioh̄e in iordane: et quicūq̄ a prima via
recessit oportet q̄ redeat per aliam viam p̄nie ad eam. et ista via
p̄nie est probata bene: quia pluribus regnantib⁹ iam in celo est
oñsa q̄ sit via salutis ipsis peccatorib⁹ qz deducat eos ad eternā
requiem Eccl. 4. Cum lugentib⁹ ambula. Et hec via tres habet
dietas scz cordis at̄tionez: oris cōfessionē. et operis satisfacionē
Vnde qui in hac via veraciter vult proficere non debet p̄trahere
p̄niam sicut heu faciant multi qui semper p̄ponunt facere p̄niam

interdū venit mors qui occupat eis viā pñie ⁊ salutis eterne
 Naz procrastinatio pñie multos dānauit. est em̄ periculosissim⁹
 laque⁹ dyaboli quo dyabolus fere oēs includit et capit omnes
 diuersi status tam literatos q̄ laycos. tam iuuenes q̄ senes. tam
 feminas q̄ viros: vnde Aug⁹. Ista res est q̄ multos occidit cū
 dī. Cras cras subito ostium clauditur remanetq̄ fo: is cum voce
 coruina quia non habet gemitum columbinū. Si demōes hanc
 artem non inuenissent pauci in ecclesia damnarent. nam q̄si oēs
 hoies hñt voluntatem penitendi ⁊ vitam suā emendandi: ⁊ q̄a
 demones hoc sciunt: ideo hunc laqueū dilationis inuenerūt: hic
 laqueus spoliat celum: q̄ impedit q̄ multi illuc non veniunt q̄
 ibi venirent si dilationem melioris vite cauerent Aug⁹. Quare
 differs vocantez certus de me: cede victus de die. vide ne forte q̄
 ille tibi daturus est p̄mittendo tu differendo auferas. Itē hic la-
 queus replet h. se. nū. q̄a pauci saluant ex his qui dicunt se velle
 penitere in fine vite. vñ Alber tus. P̄ax est q̄ aliq̄s ex amissioe
 vite sue penitebit. vnde Aug⁹. Legi ⁊ p̄legi sacraz scripturā ⁊
 non inueni in .s. milibus annoz latuatum nisi solum latronem
 Eusebius scribit de morte beati iheron. q̄ ex ore eius audiuit q̄
 inter .30. milia hoim vix vn⁹ venire permitte tpe mortis q̄ pñiaz
 agūt in fine. Vnde hic querit vt ⁊ deus innocentē plus diligit
 q̄ penitentem. rñdit sanctus Tho. quantū ad bonū premii essen-
 tialis eq̄liter diligit penitentem ⁊ innocentem. q̄ eq̄lem caritatē
 hñt. sed quantum ad p̄m̄ium accidentale plus diligit innocentē
 ad qd nullus peruenire potest penitens licet posset fieri eq̄lis vel
 maior in celo innocentem quantū ad p̄m̄ium essenciale vt dicit
 glo. nō eget vt resurgat. h̄ vt resurgere v̄rgo nō posset semel
 oberrans ⁊c. V̄rgo ergo post lapsum aureola non habebit. nec
 p̄tor resurgens gaudium de innocentia. ego plus diligit inno-
 centem quantū ad hoc q̄ penitentem. Quantum ad secundaz
 partem dicit Apls. Quoz deus venter est glo. quia quicquid
 faciunt pro ventre faciunt quē pro deo colunt. Ad e⁹ euidentiaz
 est sciendum q̄ qñ sit celebratio alic⁹ sancti tria consueuerūt fieri.
 Primo quia dies ipsius celebrat: modo simile oēs gulosi sanūe
 deo suo quem colunt. q̄a festinant sibi non tm̄ vnā diem sicut
 fit sancto stephano vel alio sancto. h̄ ⁊ singulis diebo ipm colūt
 non solū ferialib⁹ sed etiā festiuis replendo se ⁊ dimittunt eccles
 ⁊ intrant tabernas ⁊ sic festa frangunt oia. vnde h̄m Tho. Plus
 frangunt p̄cepta de sanctificatiōe sabbati qui die festiuo mortalr

Sermo

peccant q̄ qui tunc manuali laborat. hoc patet q̄ in necessitate potest fieri dispensatio in laborando sed non in peccando. Sedo solent templa sanctis aedificari. altaria erigi. ministri ordinari. thura cremari. sic quidem gula templum est coquina. altare mensa: minister cocuis immolate mensa. cocis carnes. sumus in mensis. odor sapor. unde Ps. Abstinentia non est epularum ardentis diuitis attendat supplicium: cui tanta inter ignes erunt incendia quanta hic epularum copia. Tertio solent vita et miracula aliorum sancti predicari. Vbi sciendum quod aliqui sancti illuminare a se uenerunt et eos sanare claudos suscitare mortuos: sed gula facit eos quod multi propter uinum perderunt oculos et plures incurrit caliginem oculorum. Item expeditos in pedibus facit claudos. Item quot sunt qui non possunt ire cum pedibus suis ad domum suam: et alii sancti mutis prestent loquelam hic autem facit homines balbutientes. Item alii sancti infirmos sanant iste autem suos facit infirmos. Item ex sapientibus stultos. Item alii sancti mortuis vitam impetrant. hic aculeum inducit mortis quia propter crapulam multi obierunt. Item Hugo. Ebrietas iudicium romis obfuscat. attentiones et bella puocat. robur et naturale uirtutem eneruat. infirmitas est ingerit. mortem inducit. rebus temporalibus spoliatur et quod deterius est diuinam maledictionem inducit. Augustinus dicit. Ebrietas auferit memoriam. et fundit intellectum. conuolat libidinem. inuoluit linguam. omnia membra debilitat. vitam abbreviat et omni salutem. ergo uos gulosi et ebriosi honorate istum sanctum qui tot miracula facit et qui uos sic flagellat in corpore uostro. unde quilibet uestrum potest dicere illud Psalmus, si fui flagellatus tota die et cogitatio mea in matutinis: quod usque ad profundam noctem in crapulis erant et ebrietatibus. Et ista iam dicta sunt de sancto ebriose quod uenter dicit. Exemplum de illo qui uidit principem duci ad penas qui hic crapulose uixit. hoc quod in promptuario. p. 41. Item de muliere duxissima que in deliciis corporis uixit quod postmodum computruit quod ibidem. v. 17. Quantum ad tertiam partem istius sermonis dicit hic Apostolus. Nostra conuersatio in caelis est. Vbi est notandum quod exemplo Apostoli debemus conuersari in caelo: quod ibi est pater noster. Secundo quod ibi est thesaurus noster. Math. 6. Vbi est thesaurus tuus. Tertio quod ibi est uera patria ad quam uocati sumus et ad quam quotidie anhelamus. Augustinus. Tota uita boni christiani est sanctorum desiderium ut indefinenter desideret celestem patriam. quia quod diu in hac uita sumus exules et peregrini sumus. Non habemus hic manentem ciuitatem: sed quando peruenimus ad patrem nostrum

tunc audiemus illud verbū Aplī ab omnibz sanctis & angelis.
 Jam nō estis hospites & aduene: sed estis ciues sanctoz & dome
 stici dei scz patris vbi mille anni sunt sicut hīc vna hōra: sequit̄
 Saluatorem expectamus dñm nrm ihesum xpm qui refo:mabit
 corpus nostrum: hoc est corpus quod nunc ieiuniis vigiliis et
 orombus atteritur & diuersis laboribz fatigat et postea moritur
 et post mortem in putredinem: et post putredinem in vermes.
 post vermes in puluere reuertitur tunc refo:mabit vt corpore
 xpi glōrificato configuretur. Hoc erit in quatuor dotibus scz in
 claritate subtilitate agilitate & impassibilitate: vnde Quat h. 13.
 fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum. vnde quidam.
 Qualis tunc erit splendor animaz qñ solis splendorem habebit
 lux corpus. Secundo in subtilitate vt sicut corpus christi post
 passionē fuit ita subtile vt ad discipulos ianuis clausis intraret
 ita corpus glōrificatum: palpabile quidem erit sed subtile ita vt
 oia corpora quāntumcuq; etiā spissa & solida valeat penetrare
 vnde Greg⁹. In illa resurrectionis glōria: corpus nostrum erit
 subtile per virtutem spūalis potentie sed palpabile per virtutē
 nature. Tercio in agilitate: vnde Aug⁹. Vbi vult esse spiritus
 ibi erit & corpus. Quarto in immortalitate vt sicut xps resurgens
 ex mortuis non moritur: sic et nos resurgemus. ymo nihil erit
 quod ipsum hominem ledere posset. Vbi notandū q; reformato
 homine refo:mabitur etiam mund⁹ et omnes creature propter
 homines facte ardebunt homine inuocato Apoc. 21. Vidi celū
 nouū & terram nouam. In hac aut̄ renouatione non mutabunt̄
 species sed qualitates. & tunc sol luna & stelle multum maiorem
 claritatem accipient. Isa. 3. Erat lux solis in septuplum sicut lux
 septem diez. Item aer tunc clari⁹ erit quia nullas habebit im
 pressionē nec nubes nec ros grando comitrua nec fulgura. Itē
 in igne lux & in aq; dyaphanetas multo clari⁹ & puri⁹ tunc
 erant: sed caliditas in igne: frigiditas in aq; tunc mutabunt̄ et
 cessabunt. vnde Basilius. Caliditas ignis et frigiditas aq; tunc
 cessabunt. Sed perspicuū in aqua & lucidum in igne manebunt.
 Item terra depurabitur & complanabitur etiā sicut cristallus et
 opactas et grossiaces terre deorsum tendunt et in inferi⁹ parte
 remanebūt. Et breuiter loquendo quicquid defo:mitas est in
 omnibus illis: tunc restringetur & deorsum mittetur ad maiore
 penam reprobōz. Quicquid autem pulcritudinis est in eis hoc
 augetur & remanebit in eis ad maiore delectationem visionis

Sermo

sensibilis creatura. Ultimo nota exemplum gentilis cuiusdam qui vidit xpm in regno glorificatum cum sanctis suis et fidem recepit. hoc quere in promptuario. g. 11.

Dñica. xliii. post penthecosten ad Col.

Patres non cessamus pro vobis orantes et postulantes ut impleamini agnitione voluntatis eius in omni sapientia et intellectu spiritali ut ambuletis digni deo per omnia placentes in omni opere bono fructificantes in scientia dei in omni virtute confortati in potentiam claritatis eius in omni patientia et longanimitate cum gaudio in xpo ihesu domino nostro.

Sermo. Li. super epistola prece teni

Non cessamus pro vobis orantes etc. Col. 1. Nos videmus ad sensum quod amicus receptus apud aliquem regem vel principem pro amico potest intercedere ut aliquid bonum temporale a rege consequatur: apostolus Paulus omnium christianorum fidelis amicus ut nos a summo rege aliquid bonum consequamur ostendit se pro nobis intercedere in proposito dicens. Non cessamus pro vobis etc. Unde in presenti sermone tria sunt dicenda. Primo de oratione quod debet procedere a puro corde. Secundo de voluntate dei. Tertio quod deus quatuor genera hominum remunerat cum vno exemplo. Quantum ad primum sciendum quod oratio nostra ut deo placeat et ab eo exaudiatur debet esse serena ut ex puro corde procedat ut videmus ad oculum quod rivus emanans de fonte non potest esse serenus nisi fons a quo emanat sit purus: sic oratio nostra procedens a fonte cordis non potest esse serena nisi ipsum cor a quo procedat sit purum et mundum a mala intentione. et ideo quando cor ab his est purificatum tunc oratio nostra fiet serena et exauditur a deo ps. Dirabit ad te ois sanctus et mundus. 1. Joh. 6. Si non reprehenderit nos cor nostrum fiduciam habemus quod quicquid petierimus accipiemus: sed si cor nostrum est impurum tunc oratio nostra non exauditur unde ps. Iniquitatem si aspexi in corde meo non exaudiet dominus Augustinus. Nisi sit conscientia pura a peccatis non exaudieris. munda etiam cubiculum cordis tui et intererit qui exaudiet. Sed dicitur quod enim faciam ut cor mundum habeas. Respondetur quod nihil a deo utile est ad mundiciam cordis sicut aqua stritionis et deuotionis Augustinus. Vna lacrima de puro corde producta plus valet et plus purgat quam decem anni in purgatorio. etiam Crisostomus super Math.

*De oratione ad Colosenses
capite primo*

*Psalmus
31.*

Sicut enim plus post vehementes imbes aer mundus et purus efficitur. ita etiam post lacrimarum pluias serenitas sequitur atque tranquillitas mentis: unde Hieronimus. Quot lacrimas salubriter fundimus tot consolationes meremur. ergo studeamus diligenter cor nostrum a cogitationibus pravis et a verbis invidiosis et ab operibus iniustis purgare: ut hic deus eandem nostram exaudiat. et post hanc vitam claram visionem ostendat. Math. 5. Beati mundo corde. quia quanto se homo christo per mundiciam cordis et corporis conformauerit tanto etiam propinquior in patria erit et ipsum clarius videbit Sap. 6. Interruptio proximum facit deo. Unde etiam iam dicta de oratione queritur utrum ommissio orationis sit peccatum mortale. respondetur per Iohannem quod sic. Primo quando cadit sub precepto orationis. Secundo quando omittit horas canonicas legitime non impeditus quas tenet sub precepto. Tertio quando orationem contemnit in sacramento presentie mundicie. Quarto quando non orat pro gratia impetranda a deo pro eo quod non potest resistere temptationi tendenti ad mortem. Quinto quando in festis ubi preceptum est seruire deo non diligenter orat nisi esset legitime impeditus.

Matth. Cap. V.

Quantum ad secundam partem dicit Apostolus. Ut impleamini agnitione voluntatis eius: unde Wilhelmus hugo. Nulla enim cognitio utilior est quam cognitio diuine voluntatis Eph. 5. dicit. Nolite esse sicut fieri imprudentes sed intelligentes quod sit voluntas dei. Vbi sciendum quod voluntas dei quantum ad nos et quantum ad deum est bipartita. Prima est que pertinet ad seruitium quod vult sibi a nobis impendi. Secunda pertinet ad premium quod vult nobis retribuere. Prima voluntas dei circa seruitium sibi exhibendum est quod quilibet qui vult deo seruire studeat habere puram conscientiam: et sic seruitium suum erit deo gratum et acceptum. ita faciebat Christus dicens. Gratias agens deo meo tui seruis a progenitoribus meis in bona conscientia quam deus ad imaginem suam creauit elegit et nobilitauit et omnes creaturas alias sibi subiecit. vnde Hugo de arrangemente. Homo respice mundum istum. omnis naturalis creatura ad hunc finem cursum suum dirigit ut tuis utilitatibus seruiat: tuis necessitatibus secundum distinctionem temporum occurrat. Celum tibi deseruit per suum motum. luminaria celi per suum influxum. sol creat tibi dies luna illuminat tibi noctem. ignis tepet tibi frigiditatem aeris. aer mitigat tibi fetorem. et mitigat tibi litis ardorem: terra vero sustentat te soliditate sua. recreat tua fertilitate. delectat tua amenitate. Ecce quomodo omnis creatura cursum suum dirigit ut tuis utilitatibus deserviat. Item sciendum quod est proprium hominis deo seruire. sic est proprium lucere. cumque homo sit seruis dei: quia a deo redemptus est et

Sermo

creatus debet h̄re mundam conscientia vt cum desiderio cordis deuote soli deo posset seruire: q̄a in peccato mortali seruicia deo exhibita amittunt̄. quia non sunt accepta nec homini meritoria vite eterne. Si em̄ homo in vita sua faceret oia seruicia ⁊ omnia opera que sunt ab hominibz vsqz in finem mundi si tm̄ haberet vicium vnus pct̄i mortalis etiam si haberet oia bona que sūt beata v̄rgo ⁊ oēs sancti oia amitteret: quia s̄m Greg. Quicq̄d homo boni operis facit in pct̄o mortali amittit sc̄z non merendo vitam eternā. Vnde magis est acceptus pauper homo corā deo qui in bona conscientia minimū bonum opus facit q̄ ditissim⁹ rex vel p̄nceps ecclesias vel monasteria austruens et expensas largissimas distribuens ⁊ in aliis bonis operibz se exercens si in se habet maculam mortalis pct̄i: plus pauper ille meretur in vno die de p̄mio celesti q̄ diues rex vel p̄nceps victosus mille annis. vnde Ap̄ls. Si distribuero omnes facultates meas in cibos pauperz ⁊c. Secundo qz voluntas dei vult sibi seruientes remunerare multū liberaliter. Hoc probat̄ primo ex hoc qd ipse vellet oēs hoīes sibi seruire vt sic haberet occasionem oēs hoīes remunerandi: et nō ideo quia egeat seruicio vestro sicut d̄r in Ps̄, Bonoz meorum non indiges ⁊c. ⁊ hoc aseq̄nter probari potest per Ap̄lm dicentē Omnes hoīes deus vult saluos fieri ⁊ ad cognitionem veritatis venire. Secundo probat̄ in hoc qd ipse dat vnde seruit̄ sibi ⁊ cū hoc seruitium nostrū liberalissime remunerabit: vnde d̄r in Ps̄ Gratiam ⁊ gloriam dabit d̄ns. nam pro transitorio seruicio dat eternuz ⁊ infinitum p̄m̄ium. vnde Wilhelmus lugd. Quicquid habes meriti gr̄a dei donauit deus in nobis. nihil p̄ter sua dona coronat. Tertio probat̄ per hoc qd ipse mercedez soluit etiā illis qui veniūt tarde ad seruitium eius quos adhuc remunerat etiā quantumcumqz veniant dum solum dies sit Q̄zath. Volo huic nouissimo dare sicut ⁊ tibi. Quantum ad tertiam p̄tem istius sermonis dicit̄ hic Ap̄ls. In omni bono opere fructū sicut: non videm⁹ ad sensum qd bonus et fidelis operarius magnā mercedē expectans fidelit̄ ⁊ d̄tinue laborat. sic deus vult abundāter dare ⁊ p̄miare ⁊ reddere mercedem illis qui hic in bonis operibus sese exercent. ⁊ vt a deo p̄m̄ium post hanc vitā recipiāt. Nā tan ta gloria in celo esse d̄r: qd si homo p̄fecte posset hoc scire qd esset in infimo locandus: sine dubio hoc libenter deberet eligere ⁊ centū annis pro hoc deo seruire et sup hoc cruciari in omnibz membris: quantumqz posset cor humanū excogitare vt posset ad sedm̄ choz peruenire. ⁊ etiā libentē deberet facere de sedo ad tertū ⁊ sic semp

ascendendo donec veniret ad supremū Cris. de reparatione lapsi
 Si quotidie oporteret nos tormenta pati si ipsam gehennā puo
 tpe tolerare pro eo vt xpm videre possem⁹ in gloria ⁊ san. dozz
 eius numero sociari. nonne erit dignum pati omne qd triste est
 modo vt tanti boni tanteq; glorie participes haberemur Ihero⁹
 Nullus labor durus ē. Vnde sciendum qd deus quatuor genera
 hoim remunerat. Primi sunt qd hic remunerant tpaliter: sed nō
 eternalr pro bonis operib⁹ suis vt sunt isti qui bona opera faciūt
 in peccatis mortalibus. vnde dī in decret. Tali ppter bona que
 faciunt tpaletm pspertatez ⁊ retributionē suscipiunt scz sanitate
 co:poris diuitias ⁊ honores et plonationē vite ppter emendā
 Secundi sunt quos modicum remunerat respediue loquēdo vt
 qui in morte conuertunt ⁊ penitent nec aliqd bonum habent. ⁊
 talis pnia que in fine sic agit raro est vera. Vnde legimus soluz
 latronez ouersum in fine vite sue: sed scriptura solum manifeste
 dicit latronez vt nobis ondat qd rara sit pnia in extremis. vnde
 Aug⁹. Tene certum ⁊ dimitte incertum: age pniā dum san⁹
 es. Si penites qn peccare non potes peccata tua te dimiserit non
 tu illa. Terai sunt quos multum remunerat. ⁊ illi sunt qui cito
 conuertunt cum adhuc iuuenes sunt ⁊ fortes pnt facere pniā.
 ⁊ tales deus largiter remunerat. qz talem ouersionem ⁊ pniā
 multum amat. verbi grā. Sicut qui plus diligit nouā tunicam
 qd antiquā ⁊ dissutam. sic deus diligit magis ouersionē iuuenū
 qd senum: quia est fructuosior ⁊ ideo magis remuneratur Apl⁹
 Vnusquisq; mercedem ppiam accipiet p̄m suum laborem. Qui
 ergo a iuuentute ⁊ diutius deo seruerunt in superioib⁹ choris
 angeloz collocabunt. Quartū sūt quos supra modū remunerat
 qui nunq; peccauerunt mortaliter: ⁊ tū durissimā vitaz duxerūt
 ⁊ asperam pniā fecerunt vt sanct⁹ iohes baptista ⁊ qd plures
 sancti qui in magna abstinentia vixerūt. ⁊ hoz glia tanto maiore
 est quia oia bona opera que fecerūt pure ⁊ integre eis profecerunt
 ad premium eternū: qd non tenebant soluere aliqua debita pro
 peccatis cōmissis pro quibus oportet pctores satisfacere hic aut
 in futuro. Ultimo nota exemplum de illo qui multa bona fecit.
 sed omnia ppter inanem gloriā perdidit ⁊ damnatus est. hoc
 quere in promptuario. o. 20.

Expliciunt sermones discipuli super epistolas dñicales per
 circulum anni collecti ex sermonib⁹ Wilhelmi lugdunensis ep̄i.
 ⁊ ex dictis sancti Thome ⁊ dictis Joh̄is mider doctoris ⁊ ex dictis
 aliorum doctorum catholicozum ⁊ ex sermonibus Senfati.

96

124

Hermones Dormi serena

[Faint, mostly illegible Latin text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint text visible on the right edge of the page, possibly from an adjacent page.]